

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz	18 lur
Frans ha broiou stag outi.....	20 lur
Evid ar re a zo e diavêz bro.....	25 lur
Koumananchou a enor.....	25 lur

D'ar re a gemer, edoug ar bloaz, 5 niverenn er miz, da nebeuta, e roer ar gelaouenn evit 12 lur ar pezh.

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (F. nistère). C. C. 21.802 Rennes.

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg....	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme).....	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I) ..	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTED (e ti VAL- LÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur	3 fr.
Pep levrenn gant gériadur.....	4 fr.
SKELTLA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn	8 fr.

TAOLENN MIZ GENVER

Liziri hol lennerien.....	1
Penaoz ho pezo eur bloaz mat.....	4
Hag her c'hlevet ho poa.....	6
Sant Cadog.....	7
Sac'h biniou tād koz.....	9
Ar miliner, e vab hag e azen.....	13
Keleier ar miz.....	15

FEIZ HA BREIZ

Bennoz Doue ha bloavez mat ivez da gement hini en deus skrivet d'eomp gant gouelioù Nedeleg ha deiz kenta ar bloaz. Eus ar bern liziri hon eus bet e tennomp daou, unan hag a wask ar galon, ar pezh ma c'hell eul lizer gwaska kalon eur breizad, hag eun all, miscens gaudia fietibus, hag hel laouena, a drugarez Doue!

Ar c'henta a deu eus Konk Leon; skrivet eo e galleg :

Monsieur,

Je vous prie de bien vouloir annuler notre abonnement à votre Feiz-ha-Breiz; notre mère étant décédée, personne ici ne se trouve plus intéressée par cette Revue.

Rak-se 'ta, setu aze bugale, bet er skol hag a zo distroet gand ar skol-se diouz yez o mamm; n'o deus desket er skol-se nak ke lenn, nak he skriva, hag ez int bugale eus Konk, eus Konk hag a vir bez Fransez ar Gonidec, den fur ha den gouiziek, reizer ar brezoneg, ha bez Mikael an Nobletz, ar beleg santel a zavas kement a gantikou kaer hag e lenne an Tad Maner dirazan, p'edo war e dremenvan, Pasion an Aotrou Krist, e brezoneg.

Ma n'eo ket eur rann-galon gwelet traou, evelse; m'oarvat ne vezo anavezet an droug a ra d'ar vro ar skolioù ha ne zesker enno nemet galleg, nemet pa vezo... re ziwezat.

An eil lizer e vennomp komz anezan a deu eus a Vreiz Veur, eus a Abertawe, — e saozneg : Swansea, — e Kembre; skrivet eo, evel m'ema, gand eur c'hembread hag a oar eta ouspenn brezoneg e vro, hini Breiz-Izel.

York House, 31, Bryn Road, Swansea 14-12-38.

Aotrou Perrot karet,

Bez e fell d'in skriva d'eoc'h diwarbenn niverenn-ziveza Feiz ha Breiz : ankeniet oun bet o c'houzout e oa deuet poumneroc'h ar garg ho peus douget epad kement a vloaveziou o ren unan eus kelaouennou-kaera ha talvoudusa Breiz-Izel.

Feiz ha Breiz eo difenner kalonek ha start daou-denzor hag e tlefe pep Breizad kaout lorc'h ganto ha kredi n'o deus ket o far er bed-man, da lavarout eo : o Feiz hag o Yez.

Dismantra an tenzoriou-se ha diframma e zaou-lagad diouz penn eun den a zo henvel, rak o Feiz hag o yez koz eo daoulagad tud Breiz hag hepdo e vefent dall ha didalvez e kenver ar poblou all.

Setu perak ne c'hell ket Breiziz, mar d'int leal d'o bro, lezel tan Feiz ha Breiz da zivodegi ha da drei e ludu ha setu perak ivez e fell d'in lakaat e keff Feiz ha Breiz ar muia ma c'hellin a arc'hant evit ma talc'ho da henchu yaouankiz Breiz a-hed ar gwennodennou sakr o deus darempredet o Zadou.

Eul levenez eo d'in hen ober; Feiz ha Breiz en deus graet meur a vad d'in abaoe ma 'm eus e lennet evid ar wech kenta, dek vloaz bennak a zo. War bouez lenn ar skridou, ar soniou, ar marvailhou, ar peziou-c'hoari hag ar c'heleier embannet ennan bep-miz, e teuan da garout muioc'h-mui yez, istor ha lennegezh va c'hendirovi tramor.

Eun dudi eo bet evidoun lenn studiadenn c'houizieki an A. Yeun ar Goff diarbenn an divroerez e Breiz, met glac'haret oun bet o welout ne 'z a ket kaer an traou, war ar maez, e Breiz-Izel; me zonzje e chome Breiziz fidel d'o micher garet; gwelout a ran e oan-faziet.

Setu Breiz er pal m'eman Bro-Gembre enni abaoe 1901; er bloavez-se edo c'hoaz an drederenn eus he zud o labourat douar; breman n'eus mui ne-

met pemp war gant oc'h ober al labour talvoudek-se; mall e vez gant mibien ha merc'hed ar verourien ki-miada diouz o ziegeziou evit mont e kêr da c'houmit arc'hant bras ha da veva dibreder. Evelse eo e teuimp, e Bro-Gembre, da goll hor yez.

Met eur c'helou bras am eus da lavarout d'eoc'h ivez. Emaoun oc'h aoza eur « programm » brezonek war ar skigngomzerez a vezo kaset dre an êr d'an 28 eus a viz c'houevrer. Eur « programm », — n'ou-zoun ket petra eo « programm », e brezoneg, — eus ar re gaera e vezo gant kanaouennou ha daou pe dri vreizad, — a zo deuet betek aman da werza ognon, — o prezeg e brezoneg. An Aotrou professeur Paul Diverres, eur breizad penn-kil-ha-troad eus a skolveur Swansca, en deus prometet rei d'in e skoazell. Ra nijo ar « programm »-se a-uz ar mor bras ha ra ziskenno en ho tiskouarn evel soniou mouilc'hi an nevez amzer.

Nedeleg laouen ha bloavez nevez mat d'eoc'h c'houi, Aotrou Perrot karet ha da Feiz ha Breiz.

Geraint Dyfnallt Owen.

Da heul ar c'homzou kaer-se e oa eur prof a-zoare evit Feiz ha Breiz : 500 lur; harpa dre gomzou a zo eun dra; harpa dre aluzennou eo ar gwella; bennoz Doue eta d'hor mignon Geraint evid ar skouer vat a ro d'hor yaouankiz-ni, ne ouezont na skriva, na lenn yez o bro, an darn vrasa anezo ha bennoz Doue ivez d'hon holl lennerien a Vreiz vihan o deus bet ar vadelez ha zegas d'eomp; p'o deus nevezet o c'homanant da Feiz ha Breiz, muioc'h eget ne c'houlennet diganto!

Gand an niverenn-man Feiz ha Breiz a grog en e bemzekvet bloaz ha tri ugent.

E Rener a drugareka Doue hag e lennerien da veza gallet, daoust d'an holl skoilhou en deus kavet war e hent, her c'has betek an oad-se.

Y. V. PERROT.

Penaos ho pezo eur bloaz mat

« »

Eur bloaz all a zo roet d'oc'h, paotred yaouank.

Eur bloaz da labourat, nann hepken gant ho tivrec'h met ive gant ho kalon hag ho spered.

Eur bloaz hag a zigaso d'eoc'h, e kreiz ho poan, nerz ha sklerijenn.

Eur bloaz hag en devezo pouez, eur bloaz hag a verko, abalamour ma vezo an dekvad abaoe m'eo diwanet hoc'h emgleo gaer « yaouankiz kristen ar mêziou » ha ma tle, en nevez amzer a zeu, diskouez d'ar vro a-bez he sked hag he galloud.

Petra oa hoc'h emgleo, en he bloaveziou kenta, nemet eur vodennig vihan vihan. Ha breman eo savet da wezenn, eur wezenn vras hag a astenn he skourrou, a zeiz da zeiz, muioc'h mui, war an holl barrezioù a ziwar ar mêz.

Eur dournadig n'oc'h ken, oc'h en em lakaat en hent, hag hirio oc'h milierou, o vale dourn ha dourn, unanet gant hevelep mennoziou kaer : adsevel ha kaeraat mêziou ho pro, renta d'ho micher ar plas a enor a zo dleet d'ezi, lakaat anevez da vleunia, en ho familhou, ar vuhez hag ar gizioù kristen.

Labour dispar, e gwirionez, hag a dalv ar boan gouestla d'ezan ho yaouankiz, ha kement a zo a wella ennoc'h. Met labour hir ha tenn ha ne c'hell beza kaset da vat nemet harpet e vefoc'h bepred gant Doue.

« Ma ne sav Doue an ti, eme ar Skritur Sakr, en aner eo e labour ar re a zo ouz e sevel. »

Labour bras ebet, labour padus, ne vez graet gant an dud o unan...

O welout en-dro d'eoc'h ho mignoned o laoskaat en ho feiz, o fallgaloni war ho micher, sonjit e rankit c'houi, evit o'gounit, kaout kredennoù startoc'h, beza gwelloc'h kristenien, gwelloc'h labourerien douar.

Labour yaouankiz kristen ar mêziou a yelo war arak,

a wir-vat, edoung ar bloaz-man, ma poagnit c'houi da veza gwelloc'h, e pep doare, ma yevit unanet gant an Hini en deus lavaret : « Hep d'oun-me ne c'hellit ober netra... an nep a vev ennoun, hehnez a zoug kalz frouez. »

Jezuz eo ar maen-korn e rankit warnan diazeza ho puhez hag ho labourou.

Jezuz eo ar Mignon mat! a zistrouezo dirazoc'h an hent; an Hini o reno dre an dourn hag a viro ouzoc'h da fallgaloni.

Rak, n'hen ankounac'hait ket, euriou a dristidigez hag a c'hlac'har ho pezo, en ho terveziou; abeged ha tamallet e vezoc'h gant an re 'zo en-dro d'eoc'h, hag e lavaroc'h mar-teze : « d'ober petra kendere'hel? » Na mat e vezo, d'an euriou-se, santout Jezuz tost d'eoc'h, ha selaou e vouez : « Deuit davedoun, c'houi hag a zo enkrezet, ha me ho kenerzo. » Ya, it, kenta ma c'helloc'h, alies a ma c'helloc'h, da zebri ar bara a ginnig d'eoc'h; ar bara a vuhez, ar bara a ra an dud krenv...

Bez' e rankit beza, e-mesk ar re all eus hoc'h oad, ar goell-se, a gomz Hor Salver anezan, hag a roio-blaz vat d'an toaz hag a ray d'ezan c'houeza ha sevel.

Eur skrivagnerez vras, hag a oa ive eur gristenez eus ar re wella, he deus skrivet an dra-man : « Kement hini a sav d'eur vuhez kaeroc'h a sav gantan ar bed. » Savit c'houi, koueriaded yaouank, d'eur vuhez uheloc'h, santeloc'h, hag e savoc'h, d'hoc'h heul, ho kamaladed, hag ar c'hornig douar m'oc'h bet galvet gant Doue da veva ennan.

N'eo ket dre ar pezh a reoc'h hoc'h unan eo e reoc'h ar muia vad, met dre ar pezh e vezoc'h en ho puhez pem-deziek.

L. B.

Eil niverenn an dastumadenn drimiziek, e brezoneg hag e galleg,

WAR-DU AR PAL,

176 pajenn klozet-gand eur golo-kalet a zo e gwerz evit 7 lur 10.

He goulenn ouz an A. Noury, apotiker e Plonevez-ar-Faou, c/c 25-874, Rennes.

Hag her c'hlevet ho poa ?

«X»

N'eus nemed an dube, etouez al lapoused, hag a c'hellfe eva, evel ar c'hezeg, e benn en traon.

Ar gevridenn zu a zo kals droukoc'h e kenver he re he-unan eget e kenver an dud; alies a-wale'h e tebr he far hag he re vikan zoken, war ar mare'had.

Eleiz a skolerien, e Bro-Zaoz, a wisk eur vantell wenn kann, pa 'z eont ha pa deuont eus ar skol, pa vez morenn deo.

Furnez, diskuiz ha levenez
Kemeret, bep eil, gand evez,
O laka dor an ti raktal,
Ouz fri an doktor da strakal.

George Malcolm Smith, o skriva diwarbenn an asuran-sou a gemerer, war ar vuhez, a lavar e c'heller dont a-benn da c'houzout, tost da vat, niver ar bloaveziou a jom c'hoaz da veva gand eun den oc'h en em gemerout evel-hen :

Lakit, war baper, an niverenn 80; tennit anezi niver ho ploaveziou; seizkementit an niver a jom ha rannit dre 10 an niver nevez a gavit evelse; niver ar bloaveziou a jom ganeoc'h eo, tost da vat, niver ar bloaveziou ho peus c'hoaz da veva!

Ne lavaran ket e vefe gwir-bater lavar George Malcolm Smith.

**

Er bloaz 410, pa gemeras Alarik, roue ar Goted, kêr Rom, e rankjod rei d'ezan, a-raok ma 'z eas kuit, 5.000 lur aour, 30.000 arc'hant ha 3.000 lur bebr.

Deliou ar melchen, peurliesä, o deus tri flip hag an tri flip-se ne reont nemed eun delienn; an dud gouziiek o deus kavet eur velchenenn hag ez eus seiz flip e pep hini eus he deliou!

Pevare dervez war nugenä a viz Genver

Sant Cadog

ABAD, ESKOB HA MERZER.

Etouez ar zent a enorer ar muia, en hor Breiz Vihan-ni, daoust ma n'eo na ganet, na marvet enni, eo ret lakat sant Cadog, leshanvet Sophius, da lavarout eo ar Fur, pa yeas da jom da Venevent, el lec'h ma tlee kuruni e vuhez dre ar verzerenti.

Cadog, eur penher, a oa mab da C'honloe, roue Gwald-Morgan ha da C'hladusa, unan eus merc'hed ar roue brudet Brae'han; dont a eure er bed e bloaveziou diweza ar pempvet kantved.

E dad a roas e zilez eus e garg a roue evit gellout tec'hout diouz trouz ar bed hag ober gwelloc'h a-ze e zilvidigez; enoret eo evel eur zant ha lec'h a zo da gredi eo bet patron kenta parrez Sant Gonlay, e kichenik Montfort, e Bro-Roazon.

Cadog ha ne glaske ket ken nebeud enoriou ar bed-man, a fizias ar garg a roue en devoa bet digand e dad en unan eus e eontred evit mont da zavel manati Lancarvan. Bez e voe eun den galloudus, ken dre e gomzou, ken dre e oberou; Arzur, ar roue a stourmas kalonek ouz ar Zaozon, Divi, kenta eskob Meneo/ha Gweltäs, abad Rhuys o devoe darempred gantan.

Betek seiz gwech ez eas da bardona da Rom ha betek teir gwech da Jerusalem.

Dont a reas da ober eur bale e Breiz vihan, el lec'h ma kavas meur a hini eus e genvroiz, evel santez Non, e Dirjnon, santez Gwenn, e Scaer, ha dreist-holl unan eus e voerebezed, santez Nennog he devoa savet eun ti leanezed a Lan-Nennog, e Bro-Wened, e parrez Ploevour, ar c'henta hini, da gredi eo, savet e Breiz-Vihan.

Goude beza'bet eno o welout e voereb, Cadog a yeas da jom en eun enezenn, tost da Velz, el lec'h ma savas eun iliz hag eur manati; eur pont a lakeas sevel ivez hag a weler atao evit staga e enezenn, — enez Caduod, pe enez Cadog, — ouz an douar bras.

Abad hag eskob e voe, goudeze, e Benevent, en Itali, etre ar bloaz 540 ha 543; eno eo e varvas, skoet gand eun taol goaf, epad m'edo oc'h oferenna, d'an 20 a viz du 542 pe d'ar 24 a viz Genver 543, en amzer m'edo Totila, roue ar Goted, oc'h ober e reuz evit klask diframma an Itali, digand an impalaer Justinian.

Eun nebeud bloaveziou goude e varo, Kembreiz a deuas da Venevent, eun nozvez, a en em zilas en iliz, dre guz hag a gasas ganto relegou o c'henvroad brudet.

Gouel sant Cadog, e Kembre, a vez graet d'ar 24 a viz genver; e Benevent d'an 20 a viz du; e eskopti Gwened d'an 21 a viz gwengolo.

Sant Cadog eo patron parrez sant Cadou, e kichenik Sizun, hini parrez sant Cast, e kichen Dinian, hini Cadelac e kichen Loudieg ha, m'oarvat, hini Cast e kichen Kastellin, hag hini Pleuceauec, e Bro-Wened.

Chapeliou, pe da vihana, skeudennou en deus e Belz, e Carnoet Kerne-Uhel hag e Carnoet Kerne-Izel, e Sant Clet, e Guegon, e Kerpert, e Kilinen Landrevarzee, e Loc-Mikael-an-Trez, e Moelan, e Plestin, e Plouarnel, e Ploumiliau, e Plogonnec hag e Redene : n'eus ket par da vrud ar zent evit treuzi ar c'hantvejou.

KENTELIOU SANT KADOG

Den ne gar ar varzoniez hap karout ar sklerijenn;
Den ne gar ar sklerijenn hep karout ar wirionez;
Den ne gar ar wirionez hep karout al lealded;
Den ne gar al lealded hep karout Doue;
Den ne gar Doue hep kavout an eurusted.

Y. V. P.

Sac'h-biniou tad koz
hag ar Pemoc'h gouez

Tad-koz, en deus en e armel, traou farsus a ziskouez bep an amzer d'e vab-bihan, Silvestrig, ar pez a ra d'ezan eur blijadur vras-kenan.

En deiz all edo digor armel tad-koz, ha Silvestrig, pa n'oa den war-evez, yao da furchal e barz hag e tizoloas, en eur c'horn, eun dra souezus-kenan.

— Tad-koz, sellit-ta, petra 'm eus kavet en hoe'h armel! eur sac'h ler gant eur suterez outan. Petra eo an dra-ze tad-koz?

C'hoarzin a reas an tad-koz, leiz e galon, o welout eston e vabig dirak e gavademn.

— An dra-ze, va mabig kèz, a hanver eur « Biniou », ha pa vez e'houezet ennan, e-biou ar gorzenn-man, e ra : oueon, oueon, oueon! hag e laka an holl dud da zansal.

— Neket gwir!

— Eo 'vat gwir-bater! rak, me a zo bet gwechall eur soner biniou evit an eureujou. Tonton Yann a lavaro d'it, sell, pegement en deus danset ouz son ar muzig-se!

— Perak, tad-koz, ne 'z it ket ken da e'hoari gantan?

— Va mabig paour, gouzout a rez oun gwall-goz breman ha neuze, m'eus aoun, n'eman ket mui ar e'hiz. Ar yaouan-kiz, hirio, a zo gwelloc'h ganto fringal ouz son an akordeon. Met pa vezi brasoc'h, me 'zesko d'it e'hoari gantan ha neuze e vo plijadur adarre avat!

— Ya, tad-koz! Met, livirit d'in ha bez e e'hellin e'hoari warnan ar soniou kaer hoc'h eus desket d'in evel : Yannig an difouper neziou, ha Son ar Yarig Wenn?...

— O ya 'ta! ha re-all ouspenn. Pe gwir ez peus kavet d'in va faourkaez biniou, azez aman em e'hichen, ma kontin d'it eun istor gaer, eun istor gwir bater diwar e benn.

Pe seurt istor, tad-koz?

— Selaou; gouzout a rez, em eus komzet d'it alies eus koad an Ogell, hag ez oa er e'hoad-se, gwechall, kalz a vleizi hag a voc'h-gouez.

— O ya, tad-koz, sonj mat am eus! zoken, ez oa eur bleiz bras, hag en doa bet e'hoant debri ar e'hoadour; ha gwreg heman : piaouf! a strinkas dour bero d'ezan en e e'hinou, hag ar bleiz bras a yeas kuit en eur yudal.

Ha goude tad-koz?

— Ya,... goude... Mat, me d'ar poent-se a oa paotr yaouank, war dro e'houec'h vloaz warn agent, hag edon o treuzi ar e'hoad va-unan, da vont da friko tonton Yann, a zo o chom en tu all d'ar e'hoad, evel a ouzout.

— Da friko tonton Yann ha tintin Liz a Gerneiz?

— Ya, just avat... ha neuze, en em gavet e kreiz ar e'hoad, el-lee'h m'oa stank-stank ar gwez, me gwelet eul loen divalo, unan bras, o lammat dirazoun, droug ennan.

— Eur bleiz, tad koz?

— Nann, eur pemoc'h gouez, eur gwall-hini, du gant an naoun. A-vec'h em oa bet amzer da skrimpal er wezenn dosta,

ma 'z edo em e'hichen, ken tost d'in ha m'emaout aze, hag e sellen outan en eur grenn, diwar ar skourr m'edon warnan a-e'haoliad.

— Ha petra 'reas ar pemoc'h gouez goude, tad koz.

— Petra 'reas? Turiat en dro d'ar wezenn gant e fri louz, ha kaer em oa gortoz, n'ez ae ket kuit... hag e Kerneiz, tud ar friko a yoa ouz va gortoz.

— Penaos hoc'h eus graet neuze, tad koz, evit mont kuit ac'hano?

— Gortoz, ma lavar in d'it : War va e'hein ganin edo va sac'h-biniou ha me e'houeza ebarz ar pez ma e'hellen, ha pa oa teo evel eur soroc'hell vras, me hen taolas d'an douar e-kichen al loen divalo, hag evel ma vije bet eur volotenn, eo'h en em lakeas da lammat, en eur ober bep lamm a rae : oueon, oueon, oueon!...

Ar pemoc'h-gouez a sellas outan spountet hag e tec'has kuit d'an daou-lamm ruz evel ma vije bet an tan en e lost, en eur ober : oe'h, oe'h, oe'h!...

— Ha! ha! ha!... paket brao e oa bet ar pemoc'h gouez ganeoc'h, tad koz! Ha ne zeuas ket ken endro?

— Nann, Silvestrig, ne zistroas ket, hag oun diskennet neuze, hag aet buan-buan, da Gerneiz. Eno, me lavar d'it, ez oa bet plijadur pa oa anavezet va istor. Hag abaoe, bep tro ma welan va biniou, e teu da sonj d'in eus an deiz-se.

V. S.

KUZULIOU AR MEDISIN

AN DAULAGAD

Merket em eus aman eur ger bennak diwarbenn an droug-daoulagad, met, aliesoc'h eged bemdez, e teu tud da gaout va mestr, klanv o daoulagad, o klask beza pare; setu am eus furchet en e gaierou ha kavet meur a dra, a e'hell ober vad d'an eil pe d'egile :

1°) Gwalc'hi, alies, an daoulagad gant gwin gwenn avelet, ha, diouz an noz, araok mont da gousket, souba eun tamm lienn pe eun tamm « ouat » er gwin gwenn-se ha dere'hel. e-pad an noz, gaud eur mouchouer, war al lagad glanv;

2°) Lakat eun dournad e'hoalen en eur werennad zour ha lakat an dour-se da virvi, hag, araok mont da gousket, en em lakat a-zioc'h an aezen a deu diwarnan, eur zervied pe eun torch war ho penn, evit ma ne vezo ket kollet ar maged-se ;

4°) Gwalc'hi, alies, an daoulagad, gant dour diwar deliou-kraon, pe diwar bleun-roz, diwar bleun-skao, diwar deliou kaol-malo ;

5°) An dour « borike » a zo mat ive ober implij anezan.

AR VESKOUL

Ar veskoul, pe al laerez, a zo eur gwall-dra ; e beg ar biz e teu, hag a-wechou, war-lerc'h poanion skrijus, koll kousket hag all, e koller eur mell ; setu eul louzou bennak da ziboania ar re o deus eus ar seurt bizadou-ze :

1°) Palastrou graet gand deliou gore-wenn poazet el laez ;

2°) 125 gramm koar melen, 125 gramm rousin da deuzi war an tan ; kemmeskit epad eun hanter- eur, ha lakit e'hoaz 125 gramm gomm-gwez pin, pe golofanen, ha war an tan adarre ; pa vezo deuet diwar an tan, ha yenet eun tamm, lakit eul lur amann dous ha silit dre eun tamm lien ; lakit eur gwiskad, diou wech bemdez war ho piz ;

3°) Palastrou graet gant irvin poazet en eur banne eol da zibri, eol olivez ;

4°) Drailha melc'hod krogennek, evel yod, hag o lakat war ho kouli ;

5°) 15 gramm bleun arnika ha 30 gramm mel ;

6°) Trouc'ha deliou kaol kement hag ho tourn, o zomra ouz an tan, o lakat war ho piz klanv, an eil war eben, eun tamm lien evid o dere'hel ; nevezi mintin ha noz ;

En eul leor koz, em eus lennet kement-man :

« Eur medisn, hanvet Burnet, a lavare : « Dale'hit ho « piz en eur vi brein, pe en eul logodenn vrein hag e pareo ! »
« Eun dro, emezan, em eus pareet eur veskoul en eun der-
« vez en eur e'hroc'hen goz ; e kroc'henn eur e'hoz em
« eus paket ar biz, goude beza frotet gwad goz outan ! »

« Lakit, emezan e'hoaz, ho piz klanv e skouarn eur
« e'haz, hag abenn diou eur e vezo pare ! »

Ma ne ra vad hini ebed eus al louzeier-se d'eoc'h, denit gant fizianz da gaout va mestr, hag e vezo flanchet d'eoc'h.

Paol AR RIOUALLON.

Ar Miliner, e vab hag e Azen

Fanch ar C'hoz hag e vab, o daou milinerien,
Anavezet er vro 'vit beza fenterien,
A oa ive siouaz ! daou e'hlapez anezo!...

Bez 'o doa eun azen, daoust ma ve bet mezo
Oc'h eva dour al lenn, n'en defe horjellet
Muioc'h war e skasou. Er prajou marellet
Oa dibaot tre gwelout korf lank an azen paour,
Hag an amezeien o devoa graet e laour.
Hep ehan el labour, ha netra en e skrin :
Nikun na ve padet ! Rak-se oa deut blin-blin.
Ken treut ar c'hêz loan ma koueze dindan véc'h :
D'an distéra sammou n'oa mui 'vit beza trêc'h.

Skrivellet an azen hag eur wech bouedet mat,
Yao eun deiz d'ar foar. 'Vit e zerc'hel e stad
Fanch hag e vab, laouen, o deus e hualet,
'Vit gallout e zougenn, war o skoaziou kalet
A ispilh ouz eur vaz. Ne oant ket aet gwall-bell

E kavont eun tieg war gein eur gazeg e'hell :
— « 'Baoe peur eman 'r c'hiz da zougenn loened ?
« Betek hizio an den a veze dougennet ! »

Hag hen kuit 'n eur e'hoarzin. Pa glev kement a jaog
Fanch 'lak an azen kêz da vale en e raok.
Boaz da veza lusket, setu hen d'en em glemm.
O klevout se an tad 'sant 'n e galon eur flemm.
'Vit tenna dioutan ar e'hoant beza douget
E ra mont war e gein d'e vab meurbet douget.
Hag i en hent. Met ar mab-se a oa pounner
Ha n'eo ket hep abeg en doa brud eul lonker.

E korn-pleg an hent-bras setu tri mare'hadour
O vont, ha tiz warno ! da vout ha o labour.
Kaoz krenv ha e'hoarz skiltrus, pep a vaz en o dorn,
Unanik o chikat, daou-all gant pep a gorn.
O welout an heuliad e chomont a-sav krenn :
« Sell ! Sell ! eme unan na pebez tud dibenn !

« Ar re goz o vale e-giz ar vevelien;
 « Ar yaouankiz war gein e-giz ar vare'heien!
 « Eun amzer echu eo! Pep hini en e lée'h!
 « Diskenn, koz-tamm dube! ha lak da dad d'an nêc'h!»
 — « Ret eo ho tie'hoanta? » eme ar miliner :
 Hag hen war e azen, rok evel eur e'higer.

Setu o tont a-benn teir blac'h yaouank, seder.
 Fistoulat ha e'hoarzin a oa o holl freder :
 Mari Vrao, Soaz Lipouz ha Chanig a Gergrenn.
 « — Sellit! eme Vari, sellit ouz ar peun-gwenn
 « Gwintet war e loan! Ha n'en deus ket a vez
 « O vont 'vel eur Roue 'n eur lezel e vab kêz...
 — « It gant hoc'h hent, va mere'h, hag hon lezit e peoc'h.
 « 'Vit kaout abeg 'vel-se daoust ha komzet 'm eus d'eoc'h? »
 A respont Fanch ar e'hoz. En tu all d'ar e'horn-tro
 O sonjal ober mat hag heulia giz ar vro
 E samm e vab gantan kuit d'an dud da e'hellout
 Rebech e oberou!... Oa gwir... betek gwelout!...

Eur bern mare'hadourien a zegouez tost eno.
 — « An daou e'henaouek-man 'deus e'hoant war o menno
 « Gwerza o skouarneg, hag ez eont daou war gein?...

« Biken n'ay d'ar blasenn : araok 'poko d'ar vein. »
 Inouet gant an dud, an tad, ar mab a sent :
 Diskenn a-reont o daou da vale war an hent.
 An azen en em vrak o vont tu-man tu-hont,

O peuri, o rual : al loan divergont!...
 Daou bere'henn an azen 'azez o zreid er foz,
 Pa dremen eur e'hrennard o stleja eur vuoc'h koz.
 An tad 'ya droug ennan : « Ni 'zo mee'heien!
 Emezan rust d'e vab. « Ha me lavar d'it krenn
 « Ne vern komzou an dud ni a raio d'hon penn! »
 Skiant prena 'ra vad, er bed-man, d'an dud keiz!
 Nemet ez eo gwelloc'h kaout skiant-vat eleiz.

Yann GORRIGAN.

KELEIER AR MIZ

AN AOTROU MAYET

An A. Y. L. MAYET, ganet e Tourc'h, er bloaz 1869,
 savet e Kemper, a voe beleget er bloaz 1893; ar gwir wella
 eus e amzer a dremenas e Pont Kroaz oc'h ober skol, war
 ar c'han; er bloaz 1921, e voe hanvet da ograouer e iliz-yeur
 Kemper; marvet eo, o vont da Benharz, d'an 9 a viz kerzu
 1938.

Er Bleun-Brug, bep bloaz, hen eo a rene kenstrivadegou
 ar c'han; e varo a zo eur gwall golf evit hor Breiz.

Doue r'hen pardono!

TAN GWALL RETRED LESNEVEN

Ti ar retrejou, e Lesneven, a zo bet kroget an tan-gwall
 ennan, en noz etre an 22 hag an 23 a viz kerzu diweza, p'edo
 an ere'h bras war an douar.

N'eus gelllet savetei nemed an dud, ker buan m'eo redet
 an tan eus an eil penn d'egile d'an ti.

Eun ti e oa hennez hag en deus graet-mil vad d'ar vro
 hag eskob Kemper ha Leon a bed e gristenien da zont war
 zikour al Leanezed ma e'hellint adsevel o zi hep dale.

GINIVELEZ

Eleonora Monot, Creac'h-Morvan a zo bet badezet d'an 8
 a viz here ha Renea-Alexina Quéguiner, Kroaz-Hent Kervar-
 gar, d'an 9 a viz here ive, e Kleder.

O e'hoantaat evidoc'h eur bloavez nevez leun a verz hag
 a levenez, Arzel, Milio, Viviana, Tristan ha Modez Gourvil
 a zo evurus kenan o kas d'eoc'h kelou diwar-benn ginivelez
 o e'hoar vihan Olwen, digoret ganthi he daoulagad ouz gou-
 lou ar bed, ar 26 a Gerzu 1938. Ar bugel ha mammig a zo
 gren o diou.

Montroulez, 24, ru Vrest.

EUN EURED E KOATKEO

D'ar 4 a viz genver diweza eo bet benniget, e chapel Koatkeo, gand an A. Perrot, person Serignac, eured Herri Caouissin ha Jann Loeiza Le Clerc.

« Feiz ha Breiz » a ginnig d'an dud nevez-se e wella goure'hennou.

EUL LEOR BOULL

Unan eus hol lennerien, eus Paris, en deus eur geriadur brezonek, moulet e Besançon, er bloaz 1760, gand an Aotrou Bullet, kelenner ha dean skol-veur ar gêr-se.

N'en deus ket a zoare da veza anavezet gand ar ouizieien o deus graet geriadurioù warlere'h hini an A. Bullet. Ar geriadur-se a zo ennan teir levrenn deo.

Daoust hag unan bennak a vefe c'hoaz e Breiz hag en defe ivez al leor-se?

Her goulenn a reomp ouz hol lennerien.

BREZONEG

Bep tro ma skriver e galleg, eo eun trec'h muioc'h evit ar galleg. Bep tro ma lakaer brezoneg ha galleg kichen ha kichen, ar galleg eo a c'hounez; rak a-du gantañ emañ leziregez al lenner. Eur fazi bras eo rei degemer d'eur yez a ginnig mouga hon hini. E-kenver ar galleg, n'anavezan nemet eur ger-stur : brezoneg.

Roparz Hemon.

Tennet eus GWALARN genver 1939.

Evit en em gomananti da WALARN kas 40 lur er bloaz da L. Nemo, 12, Place de la Tour d'Auvergne, Brest. (C. C. 12-110, Rennes.

« LA LITTÉRATURE BRETONNE

depuis les origines jusqu'au XVIIIe siècle »

Conférence faite au Cerele breton de Lorient, le 26 mars 1938, par Loeiz Herriou, Directeur de « Dihunamb ».

Élégante brochure de 32 pages.

Prix de vente : 3 fr. 35 franco.

La demander à l'auteur : Kerneue, Sant-Karadec, Hennebont, C. C. 241.28 Nantes.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gauthouk, hervez ar skouerioù diveza Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar c'habinet a gonsultationoù a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16.

Yec'hed ar Vugale

ar "SIROP FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionoù, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRES, 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

FEIZ HA BREIZ

Renast-gant 7th Ab. PERROT

KOUMANANTHOU DROUZ AR BLOAZ

Breiz 15 fr. — Frans un bried sag ont 18 fr.

Breiz ar re a zo c'hoaz breiz 20 fr.

Koumanantchoù a enep 20 fr.

Kasit ho Koumanantchoù d'ar c'hel-pes-ha-
TEBENN DE C'HEIZ HA BREIZ, SERIC'YAC, (Mistral)
C. C. 21021 Rennes.

Lennoù ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 lecons gant F. Vallée (Pardhomme) Saut-Brieg	15 fr.
GERIADURIG BREZONER-GALLEK gant F. Vallée (Pardhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS BRETON gant Vallée (Pardhomme) Commerciale, Roazhon. 25 fr.	
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSES D'APRÈS LE SENS, gant Vallée (Pardhomme)	10 fr.
Jaffrennoù, Tu, Ne, O, Ned, Kernedez (gav. L.)	12 fr.
NOBENNOU DE VAR-BENN AR GELTED gant Vallée rue St. Benoît, Saut-Brieg, 100 Boulevard	37 fr.
Peplennenn gant gerdale	4 fr.
SKELLER SECOURANT gant Vallée, pes-ha-vecañ	8 fr.

MOULEREZ KREISKER

a ra sebin warnañ kal mat ha kae

fun T. d'ichez gant breg-ar-ouzien

Moula a reomp labourioù a hep scuit ;
Talbennoù-hiziv — Kartennoù — Lecorioù —
Kelaouennoù — Skizelloù, hag all ;
46, rue Cadiou, Kastell-Paol

75vet Blo AYEZ — Nnn 2

Miz G'houevret 1939

FEIZ HA BREIZ

AR WELLAENN GENTA

« Feiz ha Breiz » a vezo moulet hivizken e *Moulerez Kreisker*,
46, rue Cadiou, e Kastell-Paol hag ar wellaenn genta a zegas ar
voulerezh-se emman eo kas, evel m'her gwelit, eus a 16 da 32,
niver e bajennoù : eun dra eo !

Gwella-ze ivez ma teu kement a gresk e niver hol lennerien
ha ma 'z eus deuet e niver hor bajennoù ; neuze, hep dale, e
kaerzio c'hoaz hor c'helaouenn.

Kentel an eil-sul a-raok ar C'hoariz

AIR BOAN

Sant Paol, gwasa enebour Hor Zalver, e penn kenta e amzer,
ha deuet da veza, goudeze, e vrasa abostol etouez ar bayaned,
a skriv, en e eilvet lizer da gristenien Korint, a lenner en ofe-
renn an eil-sul a-raok ar C'hoariz, pegement a boan en deus bet
da c'houzanv evit diazeza dre ar bed rouantelez Jezuz-Krist :

« Me 'zo bet er prison ; me 'zo bet blonset a daolioù, n'ouzon
ket pet gwech ; alies em eus gwelet ar maro a-dost ; pemp gwech
« em eus bet a-berz ar Yuzevien daou ugent taol skourjez nemed
« unan ; teir gwech oun bet skoet gant gwialennoù, eur wech a
daolioù mein, teir gwech al lestr ma oan warnan en deus graet pense ;
« me 'zo bet eun devez hag eun nozvez e strad ar mor. Alies o
« vale dre ar bed oun bet war var ; war var war ar sterioù ;
« war var a-berz al laeron ; war var a-berz ar Yuzevien ; war
« var a-berz ar bayaned ; war var er c'herioù ; war var er
« gouzeri, war var war ar mor ; war var etouez ar fals breu-
« deur, labourioù ha poanioù am eus bet da c'houzanv ; diouer
« a voued hag a gousket estreged eur wech ; riou ha pacuren-
« rentez. Ouspén an drougou-se a zianvez e c'hellan c'hoaz komz
« d'eoc'h eus ar pezh a bouez war ya saered bemdez : ar preder

« gand ar holl gristenieziou am eus savet. Piou a vez poan
« warnan hep na vefen poaniet va-unan ? Piou a gouez er pe-
« c'hed hep na vefe rannet kerkent va c'halon ? ».

N'eus ket eun den, aet war an oad, ha ne c'hellfe ket, evel
sant Paol, ober eul lizer hir, m'en defe c'hoant da lakat dre skrid
ar poaniou en deus gouzanvet abaoe m'ema war an douar.

Poaniou korf ha poaniou spered ; kroaziou war groaziou ; tru-
buihou war drubuihou ; darn, a lavarfed, o defe nebeu toc'h,
darn, a lavarfed, o defe muioc'h ; ar pezh a zo gwir eo o deus
an holl o samm.

I

Ar boan a zo eun dra red ; ar re goz hen anavez mat ; ar re
yaouank o deus he gwelet meur a wech hag ar bugel bihan e-
unan en deus graet anaouedegez ganti a-raok m'eo gouest da
lavaret e pelec'h ema e boan.

Eun skrivagner gall ha n'eo ket gouest da gomz nag eus eun
den nag eus eun dra, abeg enno, hep kaout a embanne
e oa ar boan eun dra iskiz, eun dra ha n'oa ket dleet e vije
anezan er bed-man.

Hep mar ebet, Doue n'en deus ket krouet an den evid ar boan,
Doue n'en deus ket krouet ar boan ; hon tud kenta eo o deus digo
ret d'ar boan dor ar bed-man p'o deus digoret dor o c'halon d'ar
pec'hed ; int-i eo o deus chachet ar boan war o c'hein hag abaoe
ar boan ganet gand ar c'horf, a gerz d'e heul hag a deu a-benn
anezan.

Kaer o devezo ar fals-doktored skanvbenni, ar boan a bado
keit hag ar bed hag e lec'h drouk-prezeg anezi, gwella tra hon
eus da ober eo gwelet pera dalv.

II

Ar boan a zo eun dra hag a vad d'an den, evel ma ra vad da
bep tra.

Ar boan a ra vad d'an douar ; tominder ha yenienn a zo traou
poani : ; evit beza mat, koulskoude, ez eo red e vefe tomm bras
en hanv ha yenn bras er goanv ; abenn rei eostou mat a lavare
ar re goz, an douar a rank mervel diou wech ar bloaz : mervel
devet gand an heol en hanv ha mervel suilhet gant ar skourin er
goanv.

Ar mor ma chomfe hep finval a deufe dizale da veza eun
dour trenk gouest da hada ar maro dre ar bed-holl, met an Ao-
rou Doue hen hej hag hen dihej her stlap diwar ar garreg-mat

war ar garreg-hont ha dre ma vez, en doare-ze, loc'het ha di-
loc'het, e kendalc'h da veza eun dour a vuhez hag eun eienenn
a binvidigez.

Ar boan, koulz lavaret, a ra vad d'ar mor. Klevet em eus gwe-
chall, e ti va zud, ar gomz gwir bater-man : « Breman ne vez
graet mui nemet traou diwar-zav ! » da lavaret eo traou bras da
welet, diwar c'horre, met traou ha o deus, e gwirionez, nebeud
a dalvoudegez, traou ha ne badont ket. Perak ? Aoun
o devoa bet ar re o grae rak ar boan hag an traou bras, kaer
ha padus e ranker kemeret amzer ha poan evid o ober.

Ar pezh o zigouez gand an traou a zo en dro d'an den a zigouez
ivez gand an den e-unan ; an den ne deu da veza den a-walc'h
nemet poan en defe bet, nemet e skol ar boan e vefe bet savet,
nemet kizellet e vefe bet gant kizell ar boan.

An dud o deus lezet ar roudou dounna war o lerc'h, er bed-
man, n'eo ket e skol ar blijadur eo ez int bet savet, met e skol
ar boan. Gwelit sant Paol a zo kement a hano anezan hizio ma
c'heller lavarout eo ar zul-man e zul, petra oa ?

Eun denig dister, n'en devoa ket kals ouspenn tri droatad ;
bec'h d'ezan gwelet sklér, hanter-amzer ; ret d'ezan ober ar gwyader
evit gounit e vara, ar pezh n'en deus ket miret outan, ken har-
pet ha ma oa gant gras Doue, da veza prezeger ar wirionez ha
dokter ar bayaned.

E skol ar boan e teuas da veza eun den, evel ma n'eus ket
bet kals eveldan, war an douar.

Divergl' a ra 'n houarn en tan,

An den n'eo den anez kaout poan !

Ha ma ra vad ar boan d'an den evid ar pezh a zell ouz ar
bed-man, e ra vad d'ezan, dreist-holl, evid ar pezh a zell ouz ar
bed-all. I eo a laka an den da dostaat ouz Doue, evel m'hen desk
d'eomp bemdez ar skiant-prena. Nak a bet ne welomp-ni ket,
en dra ma welont pep tra o vont hervez o c'hoant oc'h ankou-
nac'hât hent o iliz, o klask er grouadurien plijaduric'h difennet
hag o tizrei ouz an Aotrou Doue kerkent ha m'en deus bet ar
vadelez d'o skei gant birou ar boan !

Ar boan a zo evel eur c'haead drez ha spern savet gant Doue
en e vadelez, e kreiz hent bras an ifern da welet hag hen a c'hello
miret ouz ar pec'her paour da gerzet pelloc'h warnan ; hi eo a
laka an den da zont ennan e-unan hag a ra d'ezan lavaret, evel
ar mab foran : « Sevel a rin ; dizrei a rin da di va zad ! ».

An dud wella eo ar re a vez tenna o buhez war an douar-man :
etouez ar muia drein ema ar brava roz.

III

Red eo gouzout tenna talvoudegez eus hor poaniou.

Eleiz a zo hag o deus poan hag a goll o foan dre ma n'he gouzanvont ket heb en em glemm ha dre ma ne zigasont gwel-laenn ebet en o buhez : « Perdidistis utilitatem, miserationum veterarum » a lavare an doktor bras-sant Augustin da gristenien e amzer ; koll a rit ho poaniou rak ne ouezit ket tenna talvoudegez anezo.

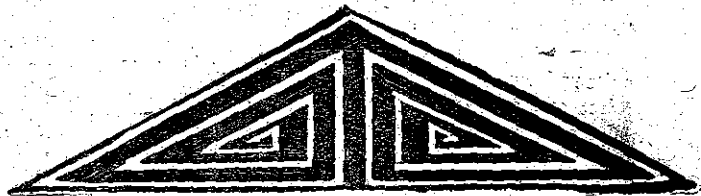
Hent ar groaz eo hent ar baradoz ; ar groaz eo skeul ar baradoz ; ra zougo pep hini e hini heb en em glemm ; Doue ne laka kroaz re bouner ebet war diouiskoaz den !

Leveromp eta, beb an amzer, a greiz kalon ar c'homzou-man a lavare gwechall ar roue David : « *Læti sumus pro diebus quibus nos humiliastis, annis quibus vidimus mala* » (Ps. 89). - hen ober ; mat eo ! ya, laouen ! mat ho peus graet !

Derveziou 'zo bet hag ho peus hon diskaret izela ma c'hellec'h Bloaveziou a zo bet ha n'hon eus bet enno nemet poan ; mat eo ! ya ! laouen ! mat ho peus graet !

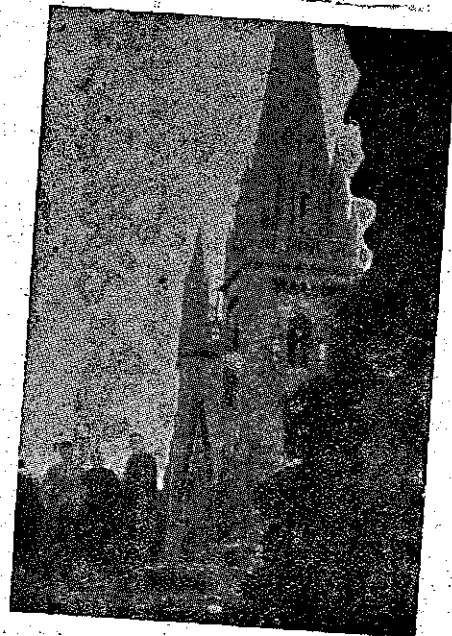
Rak c'houi ne glaskit nemet hor brasa mad ha ne c'hlazit nemed evid gweilat ; ne zammit ket an den, en tuall d'ar pezh ma 'z eo gouest da zougen hag evel m'oc'h deuet gwechall war zikour sant Paol, en e drubuilhou, ha ma lavarec'h d'ezan : « Harp a-wac'h az peus gant va gras ! » e teuit bemdez ivez breman war zikour kement hini eus ho pugale a en em gav er boan, dal m'en em dro warzu enno'h : bennoz d'eo'h eta, Tad trugarezus meurbed, c'houi hag a oar hor frealzi ker brao en hon holl drubuilhou, bennoz d'eo'h ha meuleudi, da virviken !

Y.-V. PERROT.

NAVET
DERVEZ
A VIZ
C'HOUEVRER

iliz Landav

SANT TIELO KENTA IESKOB LANDAV

Iliz-veur Landav, kaera iliz Kembre, goude hini sant Divi a vir, e gwasked he mogerioù koz, daou vez kaer, beziou eskibien genta Goueled Kembre, sant Dyfrig, eskob Caerleon ha sant Telo, eskob Landav.

Telo a oa brudet mat, e hanter ar c'houec'hvet kantved, a-raok ma teuas Augustin da Gaergaint (Canterbury) ha marteze zoken a-raok ma tiazetas Divi e gador-abad e Iona ; sevel a eure eur manati e Landav, harp e Caerdydd (Cardiff), wardro ar bloaz 540 hag a'hano ez eas, hen hag e venech, da brezeg ar feiz da C'houeled Kembre, da Gerne-Veur ha da Vreiz-Vihan hag al lec'hioù a zoug e hano c'hoaz, er broioù-se, a gomz atac, ivez, eus e labourou.

Goude beza bet eur pennad e Dol, Telo a yeas da welet e vreur kaer Budig, da Gemper ha da c'houlenn kelou digantan eus e ni Oudocui a oa yaouankik flamm c'hoaz.

Endra m'edo e lez e vreur kaer e klevas e oa kousez an derzienn velen e Breiz-Veur hag e kasas kelou d'ar re a oa deuet gantan hag a oa en em zilet a-gleiz hag a-zehou, d'en em voda evit distrei adarre d'ar gêr.

P'edont warnez pignat en o bigi e teuas Samson, Budig hag holl Vreiziz Breiz-Vihan da c'houlenn ouz Telo chom ganto c'hoaz eur pennad da rei an dourn d'ezo d'en em zizober diouz an amprevan a zen ma oa Konomor a oa o chom e kosteziou Kaeræz hag a glaske, dre dorfejou beza roue war Breiz a-bez; eski-bien Breiz o devoa taolet an eskumunugenn warnan, diwar lein Menez Bre: Samson, evit kaout muoc'h a amzer ha stourm gwelloc'h a-ze outan, a fizias iliz Dol e Telo; henman, avat ker-kent ha ma welas en devoa gelllet Samson kas e gefridi da benn a zistroas d'e vro: seiz vloaz seiz miz e oa bet o chom e Breiz-Vihan, adalek ar bloaz 547 betek ar bloaz 555.

A-raok distrei da Vreiz-Veur, evit diskouez e anaoudegez vat goude an digemer kaer a oa bet graet d'ezan e Breiz-Vihan, Telo a c'houlennas ouz an Aotrou Doue ma n'o divije ket brezelourien Breiz-Vihan o far, pa vijent o stourm war varc'h: pedenn ar zant a zo bet selaouet hag en e vuhez skrivet e Landav, en XIII^{vet} kantved, ec'h anzaver e oa gwazed Breiz-Vihan neuze c'hoaz, seiz gwech gwelloc'h da stourm war varc'h eget war droad, hag ar brud-se, evel a lavar an Aotrou Loth, n'eo ket bet savet, heb abeg, p'eo gwir eo war varc'h eo e stourmas Breiziz ar muia evit difenn o bro ha war varc'h eo e trec'hjont ar C'hallaoued, e Ballon, er bloaz 845.

Telo, o tizrei da Gembre, a c'hellas kas gantan e ni Oudocui, a deuas diwezatic'h da veza eskob, war e lerc'h, e Landav, rak he c'hoar he devoa bet eur pevare mab, Tendirig, a deuas da veza roue, war lerc'h e dad.

Telo a varvas koz mat, d'an 9 a viz c'houevrer, e bloaveziou diweza ar c'houec'hvet kantved, en eul lec'h a zoug abaoe e hanb, e Landelo-Veur, e kichenik Kervarzin; eno e oa bet o veva, eur pennad, e-unan, pell diouz trouz ar bed.

Eun darn eus e relegou a jomas e Landelo Veur; darn all a voe kaset da Bernalun, e takad douar Penbroc'h, el lec'h m'edo beziet e dud koz; an darn vrasa a voe degaset da Landav, el lec'h ma c'hoarvezas eleiz a vuzudou en dro d'e vez; ac'hano eo e c'hellas hol Landelo - ni kaout eun draik bennak eus e eskern, a vez douget, gant doujans, e prosnesion, d'ar pardon bras a zigouez bep bloaz da zul ha da lun ar Pantekost.

En e amzer eo e stagas ar Zaozon da ober o reuz e Breiz-Veur; eleiz a Gerneviz o devoa ranket tec'het, en o raok, hag a oa diskennet war aochou hon Arvor; savet o devoa eur Vro-Gerne nevez, gant Kemper da gêr-benn, Gralon da Roue ha Kaourintin da eskob.

Dem-goude tremenvan Gralon Veur, marvet disher, unan eus aotroned vrasa bro Gerne, hag eun tamm kar d'ezan, Budig, mab Kebedan, a glaskas dougen e gurunenn; e genvroiz, a-vat, a gavas gwell en em drei ouz eur c'hernevad all; Ecün-Reiz, nevez diskennet ivez eus Kerne Breiz-Veur e Kerne Breiz-Vihan, Budig, o welet kement-se, a dec'has da vro Gembre hag eno e tmezas; e bried, Anauved, a oa c'hoar da Delo, abad hag eskob Landav; bugale a deuas d'ezo: Ismael ha Tyfei; Telo hag a oa troet ouz e nied, a gemeras abred Ismael etouez e venec'h; Tyfei, siouaz, a varvas, ez-yaouank, dre zervoud; a drugarez Doue, Budig ha Anauved a oa en oad vat c'hoaz da gaout bugale all. Epad an amzer-ze, e Breiz-Vihan e c'hoarveze gwall zervoudou; pa voe lazet Melar, mab Miliau, gand e wall eotr Rivod ha pa varvas henman, ivez, dem-goude, evel eun den daonet, penadureziou Bro-Gerne, pa n'o devoa mui den eus a lignez Ecün-Reiz da lakât, en o fenn, a en em erbedas ouz Budig, hag a gasas kemennadurez d'ezan da zistrei daveto.

Budig, gant e holl dud, a reas e ziskenn e Kemper; da gredi eo, wardro ar bloaz 545 hag e bried, dem-goude, a c'hanas eur mabig all, an trede, hag a voe hanvet Oudocui; Telo en devoa goulennet ouz Budig, rei d'ezan ivez ar mab-se a zouge e c'hoar, p'edo o vont da dreuzi ar mor hag en aoun d'e goll e teuas eunari d'e gerc'hat, er bloaz 547; eun digarez vrasoc'h, evelato c'hoaz, en devoa da ziskenn e Breiz-Vihan hag e oa evit tec'het, hen hag e dud, a-raok eur c'hlenved, an derzienn velen, a rae, en amzer-se, eur reuz spontus, e Kembre: an dud a varve evel kelien.

Telo a reas e ziskenn e kichenik Dol ha kenta hini a gavas war e hent a voe Samson, en devoa anavezet e Breiz-Veur, hag a reas d'ezan ha d'e dud, en e vanati, eun digemer eus ar re laouena.

Telo, deuet war an douar bras, gant e dud, evit tec'het diouz ar c'hlenved ha krenfaat e yec'hed, n'oa ket evit rei kals a skoa-zell da Zamson, dioc'htu, evit skigna ar feiz, met ne gollas ket e amzer evelato; planta a eure gwez frouez, — gwez avalou, abati bras betek an Ergae hag en XIII^{vet} kantved ec'h hanvet da gredi eo, — war 'n hed eul leo bennak a hirder, adalek an

Relegoù sant Dyfrog, a labouras a-rack Telo da skigna ar feiz e Goueled Kembre hag a varvas e Bardsey, a voe degaset ivez da Landav e miz mae 1120 hag aboe daou abostol kenta Goueled Kembre a ra o diskviz, en eur gichen, en hénvelep iliz

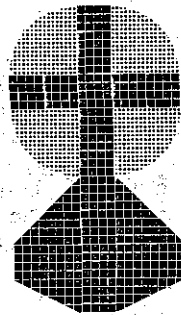
Pemp parrez a zo e Breiz Vihan hag eo sant Telo o fatron : Landelo ha Leuhan, e Kerne ; Monter-Telo, e kichen Ploermel ; Sant Telo, e kichen Loudieg ha Pledeliac, a veze hanvet Pludeliac, er XIII^{vet}, e kichenik Lamball.

Er skeudennou koz a virer eus sant Telo, e Plogonnet, koulz hag e Landelo, hen diskotezer a-c'haoliad war eur c'haro.

E penn tour iliz Landelo, e weled, betek ar bloaz 1886, peniti koz sant Telo ; adrenket e oa bet, er bloaz 1684, met e traon ar mogerion e kaved c'hoaz mansonez koz mil bloaz ; eul laouer vaen a oa ennan, bet oc'h ober bez gwechall hag a han ver atao gwele sant Telo ; sant Erwan, deuet di da bardona, a gouskas, eun nozvez, er gwele-se.

Ar peniti a zo skubet ac'hano hag al laouer vaen a zo a-stok he c'horf e traon an tour ; nak a draou hag a vire roudou hor zent koz hag a zo bet diskaret, evelse, heb ezomm.

Y. V. P

AIR CHAPIEL

A-wel d'an oll, war rûn rouz,
Ar chapel a hunvre hep trouz,
En eur selaou, e-harz he zroad,
Ar waz a vouskan dre ar c'hoad.

Ar paotr-dened, e skeud ar gwez,
Gant e sutell, pe gant e vouez,
A hej en ear, evit netra,
An torrad soniou flour a ra.

Trumm, diouz an tour t'et e glas,
E klev ar c'hloc'h o seni glaz,
O ouela goustad ; ha raktal
E red' eur vorenn war e dal.

War e vuzell ar c'han a dav,
Bugel, war da serch, kaer az po
D'ar foz digoret er vered...
Nijet eo breman e spered

E vammenn varzonius ken fresk,
En e galon eo aet da hesk
En e lagad daelou a sav,
Ez aes, e c'helli richana.

E ti Doue, hep ehana,
Evel eur c'risten ma veves,
Met, va vezes mat war evez,
Glaz, eun devez, sonet a vo.

J. L'HELGOUALCH, O.M.I.
Pontmain, 21-4-38.

Eur Vretonez yaouank

IV. — E DOUSDER HOR MÊZIOU

D'an den n'eo ket berr-welet, hor mêziou ken kaer ha ken didrouz a laouena hag a domm e galon, a sklerijenn hag a vag e spered. Evelse, dre ma kreske en oad, Adriana Fi-choux a darve c'houekoc'h c'houeka dousder mêziou Plougerne. Muioc'h mui bepred, e sante peger gwir oa komzou ar barz breizat :

- « Aman, pell diouz an trouz
- « Hag holl safar ar bed,
- « Ar mêziou am e'helenn kerkoulz
- « Hag an habila doktored. »

Klenved an divroa, evit mont, er c'hêriou, a dag hirio an dud diouz an-druilh. A drugare Doue, en hor Breiz, ne speg ket re evit c'hoaz. Ar pep brasa eus ar Vretoned ne fell ket d'ezo beza diframmet a-ziwar douar o zadou gant sked touellus ar c'hêriou bras ; ne fell ket d'ezo koll al levenez a ra d'hor mêziou tridal ha chacha warno ha war o'zud trubuilh hag anken. Mat a reont.

E buhez hor Bretonez yaouank, e lennomp peger bras dudi a roe d'he c'halon gened ha sioulder hor mêziou, pegen eürus oa da gutuilh ar c'henteliou a zo displeget enno.

Evid Adriana, ez oa eun dudi dispar beva e Kervent : en hon tiegeziou war ar mêz, ar garantez a zo ker krenv ! Unan eus he flijadureziou brasa oa beza tost d'he zud en ti pe er parkeier ; unan all, ker bras, oa mont ha dont ganto pe gand he mignonezed dre ar gwenojennou a oa wardro ar gear ha sellout ouz an traou kaer en deus Doue ingalet dre ar bed,

diouz ar boan, eo ec'h eve e eienenn an eürusted. O sellout Eürus hag eürus kenan oa : al levenez, o para bepred war he zal, hen diskoueze splann. Koulskoude, n'eo ket o tec'hout ouz he zud hag ouz he c'henvroiz, ker kalonek hag ive kel laouen en o labouriou tenn, e teskas abred peger gwir eo lavar hon tadou :

- « Ar gwella bara da zibri
- « A vez gounezet o c'houezi. »

gas levenez ; dreist-holl, al labour hag ar boan hag o tan ! Abred ec'h anavezaz ar gwirioneziou-man : al labour a zo grêt evid an den ; al labour a zigas yec'hed a' labour s'zivezont kinniget da Zoue, a zigas eur mat kalz brasoc'h : ar zantelez.

E kichen he mamm hag he c'hoar hena, e teskas, bih. c'hoaz, ober meur a damm labour : eur blijadur vras he devoa o rei d'ezo eur begadig skoazell. Kerkent hag an oad a bemp bloaz ez ae, gand he breudeur yaouanka, d'ar foenneier pe d'ar parkeier, evid diwall al loened : kel laouen ha ken karantezus oa ma fell d'ezo he c'haout en o c'hichen. « Eun dudi oa he darempredi », eme unan anezo. Epad ma veze taollet evez ouz al loened, e veze ive savet c'hoariou ; unan eus ar re a garie ar muia, eme he breur yaouanka, oa ober proseziou ha kana kantikou. Alies, d'ar yaou, goude merenn, e c'houlenne, digand unan eus he breudeur hag he c'hoar yaouank, en em denna ganti el lab evid ober lidou an oferenn hag ar gousperou : ar menoziou kaer a wele, da zul, displeget e ofisou an Iliz hen heulie edoug ar sizun hag a daole levenez war he derveziou.

Pa c'helle, en nevez amzer hag en hanv, ober baleou dre letoniou hor parkeier hag hor prajeier steredennet a vleuniou, neuze he c'halon a dride gand ar joa. Unan eus he mignonezed ar vrasa he deus skrivet : « Awechou ez aemp dre ar parkeier hag ar prajeier, evit didua hon amzer. Hor c'halonou a verve gand al levenez, pa welemp an traou kaer a zispake o gened dirag hon daoulagad. Nag a blijadur hon devoa o redek dre an henchou, etre ar c'haedou lann a heje, a-us d'hor penn, diindan eun ezenn avel, o skourrou karget a vleuniou

alaouret ! Nag a levez e o kutuilh bokedou, e mae hag e mezeven dreist-holl ! Hor bokedou a zerviche da gaeraat aoter ar Werc'hez hag hini ar Galon Zakr. Awechou, pa gerzemp evelse, e chomemp a zav, evit selaou kan dudius evned an Aotrou Doue, hag ar c'han-se a laouenae hor c'halon. »

×
Ma plije hor mêziou da Adriana dre ma tenne diouto dudi ha levez, e plijent d'ezi muioc'h e'hoaz dre ma ske-de enno kentelion evit sevel he spered warzu Doue. E pelec'h eman ar c'houeriad kristen n'hell ket anzav :

« E leor kaer hor mêziou, ar c'houer noz deiz a lenn,

« Hag hep skol all ebet 'zo ar gouizieka den. »

Pep tra en hor mêziou a gomze d'ar werc'h yaouank eus Mestr galloudus ar bed. Ar c'hreunenn o tiwan, o c'hlaizevi hag o tougen kant evid unan a embanne madelez ha galloud an Aotrou Doue, hag hen dougenne d'E drugarekaat. Pa wele ar yeotenn hag ar vleunienn o skedi dindan glizenn an nenv ha pok an heol, pa gleve ar voc'h-ruzig o kana war beg ar skourr-spern, pa zelle ouz ar stered o lugerni en oabl doun, pa zelaoue an dour oc'h hidoudi er c'houverenn, penaos ne ve ket dibabet war-zu an nenv ha ne ganfe ket evel ar profet :

« O Doue, va Aotrou,

« Pegen dudius eo hoc'h hano,

« Dre ar bed a-bez ! » (Ps. 8).

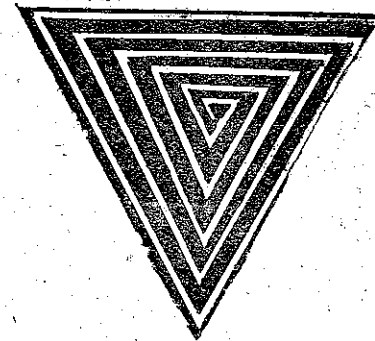
An traou kaer a wele en dro d'ezi a rae d'ezi sonjal ive e gened ar Werc'hez dinamm. He c'hoar a lavar e karie kenan ar c'homzou ha klevet e vezent alies war he muzellou : « He gwelet am eus kaer evel eur goulm o sevel a-ziwar ribl an dour hag eur c'houe burzudus en em ingale eus he dilhad. Evel eun deiz nevez amzer, roz ha lili a oa en dro d'ezi. » Evelse e komze alies eus ar Werc'hez.

E sioulder hor mêziou, Doue a en em blij o komz d'hor c'halon. E mêziou Kervent, Adriana a glevas meur a wech mouez Doue oc'h he gervel da eur vuhez gouestlet d'ezan penn-da-benn. Hag ar vouez-se a oa ker c'houek ma tenne daelou eus kalon ar werc'hig. D'he c'hoar e skrive eun deiz : « Wardro an oad a unnek vloaz, e lennenn muioc'h mui buhez santez Tereza ar Mabig Jezuz, hag ar vuhez-se a leze em ene yaouank merkou birvidik : va youl oa ren eur vuhez henvel

ouz he hini. Nag em eus gouelet, va Doue, o tiwall ar zaont er « Foennog vras », pa zonjen e nerz-kalon ar bugel-se a bemzek vloaz oc'h en em denna en eul leandi ! Er « Goarem briok », eno ive em eus prederiet ; nag em eus eveseet ouz ar gwirioneziou an uhela ! O sonjal er maro, e berrentez ar vuhez hag o pleustri war ar gomz-man : « Petra 'zervich d'an den gounit ar bed holl, mar teu da goll e ene », e teue d'in c'hoant da gimada diouz ar bed.... Kousto pe gousto, e fell d'in gounit ar baradoz.... »

Diwezatoe'h pa vezo leanez, Adriana ne ankounae'haio ket ar gelennadurez he devoa maget he ene e sioulder mêziou Kervent. Da eur beleg hag a henche he ene e skrive : « Bez 'ez ouh eun ene dibabet gaht Jezuz : Hen e-unan, en deus va c'henteliet ha sonj am eus c'hoaz e pe lec'h. Er parkeier dreist-holl, eo he deus ho Tereza vihan klevet mouez dous ha dudius Mab-Doue. Nag a c'hrasou ! »

×
Bezomp henvel ouz ar vugale, evel ma kemenn d'eomp hor Zalver, hag e kavimp en hor mêziou ker kaer dudi ha kelennadurez evid hon ene.

e brezoneg

I

Pa vezin war va gwele-kloz
O tiwaska poan deiz ha noz
Eur ger brezonek a vo saour
Da frenalzi va c'halon baour

II

Pa deuy an Ankou d'am gervel
Pa vezin dare da vervel
E brezoneg e ranko dont
Pe, gantan, ne c'hellin ket mont !

III

Hag en nenv 'vit goulenn digor
P'am bezo skoet war an nor,
E brezoneg, e komzin sklér :
« Digorit d'in Aotrou Sant Per ! »

IV

Ous hor Zalver, Mab ar Werc'hez
Me a c'houlennno trugarez !
E brezoneg, me lavaro :
« Truez ouzin hag ouz va bro ! »

V

Ha gand eur zell karantezus
Ouzin en em droio Jezuz :
« Ar brezoneg, yez ho sent koz
« A zo er gêr em faradoz ! »

VI

Mignouned, kerent, c'hoarezed
A gaso va c'horf d'ar vered
E brezoneg pedit, pedit,
Eus a greiz an tan va zennit.

VII

Maen-bez dister ha mat pell 'zo
Nemet warnan e yez va bro
E brezoneg e vô merket :
« An hini goz a zo kousket ! »

TINTIN ANNA.

PIENAS DESKI AR BREZONEG

A bouez bras eo evit amzer-da-zont Breiz e c'hallfe an holl Vreiziz dont da c'houzout ar brezoneg.

A drugarez Doue, kalz a dud hizio, etouez ar re zesket, a wel kement-se ervat, hag a lak amzer ha poan da studia yez ar Vro. Evit ar re-ze eo e skrivan ar pennadig-man. Rak, war e welan, ez eus bet degaset el levrioù hag en hent-d'al-labour, war dachenn ar studi vrezonek, eur wellaenn na anavezet ket awalc'h, dre n'eo ket bet brudet evel ma tellez beza.

Ar gériadur, da lavaret eo roll an holl c'héριοù, setu eno ar pep diaesa, ar pep hira da zeski. P'en em gav ar studier dirag eul levr-gériadur brezonek, hag eur gériadurig e vefe, e renk chom batet, abafet, hag, a zo gwasoc'h, digalonekaet peurliesia o sonjall e tleo, kent mestronia ar yez, sanailha en e spered kemend-all a zanvez.

An diéster bras-se n'eo ket stag ouz hor brezoneg hepken; ker c'havout a reer e studi an holl yezou. Ha n'eus tu ebet d'e skarza a-ziwar an hent, e doare da blénaat heman? — Eus! Eun dro a zo bet kavet gant eur c'helenner war ar saozneg, hag e reer ganti breman da gentelia war ar yez-se. Setu-hi :

E lec'h klask en em gemer ouz ar yezadur en e bez, deski hepken eun dibab graet pervez-tre, ennan ar pep boazeta, ar pep talvoudeka, ar pep reta eus ar géριοù. Goude, dre lenn skridoù ar wella skrivagnerien ha darempredi yezegerien akuit, e vezo astennet ha pinvidikaet tamm-ha-tamm ar c'henta teskad-diazez-se.

Ha setu petra eman o paouez ober evit hor brezoneg an Aotrou Roparz Hemon, rener *Gwalarn*, hag hen, war eun dro, mestr-kelenner war ar saozneg. Kavet en deus, e levrioù-studi Bro-Saoz, skouerioù d'en em harpa warno, en dibab piz ha poellek-meurbet en deus tizet ober eus hor géριοù brezonek. « Brezoneg eeun » eo hano an teskad-ze a c'héριοù bet dibabet gantan, hag « Alc'houez ar brezoneg eeun » hano al levrig ma kaver ennan an teskad. N'oufen ket ober gwel e get rei, da gloza, an ali-man a iennan war *Walarn* :

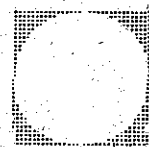
Deskit — da genta-holl — ar Brezoneg Eeun.

Gant eul levrig e-giz *Alc'houez ar Brezoneg Eeun*, hag eun tammig bolontez vat, e c'hell n'eus forz piou, e berr amzer, lenn ha skriva ar brezoneg-se, a zo evel eun diazez — starta diazez a zo — da vont pelloc'h.

F. VALLÉE.

KOROLL AR GORRIGANED

I
War al laneg, pa vez loar-gann,
Petra welan ?
Korriganed o tansal,
O fringal.
Eur strollad tudou munudik
Ker bihanik !
En noz gand o dansou-tro
En em ro !

II
En deiz, n'heller nak o gwelet
Nak o c'hlevet,
Met bep noz ha bep beure
Adarre
E kanont, e troidellont
Hag e tansont
I eo ar c'hornanded
kanfarted !

III
Hanvet int pôtred ar Sabat
Hag o dilhad,
'Vel an aour a zo skedus
Ha fentus !
Ha farsus eo gwelet o dremm
Hag o fri lemm
Moan hag hir ha tougn ha kamm
A zo flamm.

IV
Na dremenit ket war ar meziou,
Bugaligou,
Bezit er gêr, 'benn an noz,
En ti kloz !
Rak an neb a vez touellet
En o c'horoll 'vez paket
Ha mouget !
Gand ar bôtred

TINTIN ANNA.

War al lan-neg pa-vez lo-
ar-gann Pe-tra we-lan? Kor-ri-
gan-ned o tan-sal o prin-gal !
Eur Strollad tu-dou mu-nu-dik
Ker-bi-ha-nik En noz gand o
dan-sou-tro en em ro !

Ton savet gand an Ao. Mayet

SAC'HADIG DOUAR RUMENGOL

Pegement a gemm a deù en den ! Gwechall, m'en divije bet hanter-kant lur, Yann Ar Fur a vefe bet gwelet, epad eiz dervez, oc'h eva leiz e gof bolennad chistr war bolennad chistr. Hag adreuz mogidell e eursted, en defe kavet ar bed ken kaer eget banvez-eured daou baour.

Met brema pa oa koz, p'en em groumme, pa zaoublege war-du an douar, — moarvat evit klask an toull ma tlee teuzi emman, — m'en defe bet hanter-kant lur, en defe graet anezo eun implij all. Pehini ?... Ken foll oa m'en doa aon ouz hen anzañ outañ e-unan. Eo koulskoude ! M'en divije bet ar yalc'had arc'hant-se en divije redet da Vontparnass evit kemerout eur bilheld trede-klas hag e vefe dizroet d'e Vreiz-Izel muia-karet : setu aze !

O ! ar Vro ! pa sonje enni !... Bemdez e sonje enni muioch mui ! Bemnoz ec'h hunvre anezi, ha neuze e komze ar yez a zu-hont hag e kave d'ezan beza oc'h eva eur volennad chistr melen a-unan gant e vignoned en eur zebri krampoez, an amann o ti-vera diouto.

Yann ar Fur en devoa kimiadet diouz e vro d'e bevar bloaz war-n-ugent dre m'o devoa ar Barizianed kinniget d'ezan eur bern arc'hant : sonjit-ta : tri-ugent lur ar miz ! Chomet e oa gant ar Barizianed-se. Dimezet e oa goudeze gant eur plac'h o telc'her eur stal zilhad. O stal o veza aet da stalig e oant en em dennet-e Malakoff. Hã d'e zaouzek-vloaz ha tri-ugent, Yann Ar Fur, deuet da veza intanv, a oa evel eur paourkêz ezömmek e ti e verc'h, hen dalc'he dre eun tamnig karantez. Houman a' oa ganti ostaleuri hag e roe d'he zad, eur wech an amzer, eur werrenadig odivi, met morse an distera liard toull. En hent-se je oa sklêr e stal : n'hellje biken gwelout e vro araok mervel.

N'oa ket pinvidik e vro ! met pegen kaer !... Daelou a zourenne en e zaoulagad hanter-zizec'het pa deue da sonj d'ezan eus doare he c'hoajou. Demdost d'ar Faou e oa, e Rumengol, eur geriadennig klujet ouz kostez unan eus krugellou Menez Are. Eun ilizig kizellet koant gant he zour begek ha dantelezet, ma tirede enni bep bloaz, diou wech ar bloaz, tud a vilierou, tud a bep stad hag a bep bro evit meuli an Itron Varia ha goulenn he skoa-zell. Ar veredig, bras evel palv an dorn, ma tlee beza ken c'houek

kousket enni epad an nozvez hir. Ac'hano e weled ar Faou, ar Menezioù Du gant diou dorgenn ar Menez-Hom, roudenn arc'hantet eur sterig o c'hoari-koukoug etre ar bodou haleg. A' hano e weled c'hoaz ribl ar mor, gant ar c'herreg flouret diflouret gant al lanoz, en tu-all koad bras ar C'hrannou, lojeiz eun nebeut bleizi, diwallet gant tour chapell Sant-Yann Al Laboused, war lez hent Sant-Riwal ; ar foenneier glas en nevez amzer, melen pa dosta an hanv ha leun a loened o peuri pa deo an eost ; lanneier Rosnoen, kement a vrug ruz enno eget a lann alaouret. O ! koza eno pegen kunv e ve kement-se d'ar alon ! Ha mont da chom evit aao er vered, toueziet kement enni gant an douar, hudu e dud-koz, elec'h mervel e Malakoff ha beza taolet en hevelep toull gant kement truilhek a red an henchou.

Setu dreist pep tra ar pezh a lakeas kalon Yann Ar Fur da ranna : a-benn eun nebeut mizioù pa vije aet e gorf da goulz lavarout netra e vije douaret evel eur reder henchou e Malakoff, douar ha n'en deus bet morse goloet korf nikun eus ar Furizien. Ma n'en divije bet nemet tri-ugent vloaz e vije loc'het eus Pariz, evit mont, war droad, o c'houlenn an aluzen hed-a-hed an hent, betek e vro. Met d'e zaouzek vloaz ha tri-ugent, daoust ha n'oa ket eun hevelep beaj trec'h d'e nerz ? A-wechou, pa skede an heol e yae war ribl linenn an hent-houarn da zellout ouz an trenioù o vont da Vreiz ha da c'hortoz ar re a deue eus Breiz. Neuze avat e tenne doun e halan, rak gant an tren e teue d'ezan eun ezennig eus avel-mor Breiz-Izel, avel yac'h e yaouankiz, hag ouspenn c'houez ar brug, al lann a lakeas kement a laouenedigez e kalon Breiziz.

Eun devez a viz here, Yann ar Fur a dapas eur gwall sifern. Antronoz en devoe terzienn. Neuze, o sonjal e tostae d'ezan ar poent da guitaat pep tra e tegasas da wir eur sonj a oa pell 'zo war e spered. Skriva a eure da unan eus e nized a oa chomet e Rumengol, hag el lizer e lakeas eiz real, holl ar pezh a chome en e bodig-espenn. An eiz real-se a oa evit ma raje eniz eur gefridi, o ! eur gefridi soezus meurbet, he defe lakeas ar Barizianed da reudia o c'hoarzin.

Eiz dervez goude, Yann Ar Fur, en devoe ranket chom adarre war e vele, a welas unan eus kargidi an hent-houarn, o tont da zegas d'ezan, war bouez rei e sinatur, eur sac'hig lien melen, eur sac'hig pounner.

« Petra peus lakeas degas d'it ? a c'houlennas Mari, e verc'h. Bleud kerc'h d'ober yod ?... »

Ar c'hêz koz ne eilgerias netra. Tapa 'reas peg er sac'h hag hel lakeas en e vele, harp en e groc'hen

Met antronoz e lavaras d'e verc'h-vihan — eun dimezell hag a c'houneze betek ugent lur en eun ti kemerezh e Paris, hag a oa mat; karantezus, eveziek ouz kement ezomm he zad-koz :

« — Selaou, Soazig, gouzout a ran ez out eur verc'h vat hag ec'h ententez mat an traou... az kwelet am eus a-wechou o ouela en eur lenn leoriou. Selaou... me 'zo o vont da vervel... »

— O ! Tad koz !...

— Eo ! Eo ! Va zro eo ! Met ne ran forz. Me 'varvo eurus ma prometes d'in...

— Ma prometan petra ?...

— Ne weles ket ar sac'h-man ? Mat, ar pez a zo ennan a zo douar eus ar vro. Unan eus va nized en deus e gemeret, Alu-hont, er vered, war bez va mamm. Mat, an douar-se a fell d'in a vefe lakaet em arched, entent a rez ? N'hellan ket mont da veza douaret d'am bro, setu ma vezo seblit eun tamm eus va bro a-unan ganen. Marteze am c'hay aet em eil bugaleaj, met petra 'fell d'it ? pa vezer chomet-hanter-kant vloaz hep azgwelout ar vro a garer... Neuze e prometes, Soazig ? Tou ! Tou e ri an dra-se !

Deut 'oa ruž-tan he chodou, ar paourkêz Soazig, hag he malvennou a grene eun tammig war he daoulagad leun a zaclou.

— Tou ! a azpede c'hoaz ar c'hoadour koz en eur groazia e zaouarni dizec'het a oa evel daou skour keuneud maro.

Neuze e santas daou zorn flour o poueza war e ividigou ha diou vuzell kalz flourc'h c'hoaz o pokat d'e zaoulagad.

— Toui a ran, va zad-koz ! Ma varvit em raok e rin ar pez hoc'h eus lavaret d'in. Met, bezit dinec'h, n'eo ket c'hoaz evit ar bloavezh-man ! C'houi a bareo... Diskouezit d'in an douar-se ? O ! nag a c'houez-vat !... Sellit, he c'hemerit adarre hag hel lakit war ho pruched. Delc'her a ray tamm d'eoec'h, ho sifern a redo kuit, gwelout a reoc'h ! Douar ar vro ! Petra c'hellfe herzel ouz al louzou-se ?

Ha gant he daouarn skany, Soazig a lakeas ar sac'h ouz skevent he zad-koz.

— Setu aze ! Na finvit mui ha kouskit, tad-koz ! »

Hag e vouc'hoarzas, leun a fizians. Gwir a lavare, Soazig : douar ar vro, an dra-se a c'hellfe beza kenkoulz eget eul louzou, ha gwelloc'h ! Hag evit gwir n'en devoe louzou-all ebet. Kement tra, gourc'hemenet d'ezan gant ar medisn, a veze taolet kuit, raktal ma ne veze den o sellout outan. Ne rae, evit para, nemet starda war e vruched ar sac'had douar. Hag an dra-se a rae eur vad d'ezan ! Ar paz a yae war nebeutaat, an derzienn a goueze. An douar oa, sur, penn-abeg da gement-se. Bep ar mare, en noz, e tigre ar sac'h hag e kemere eun tammig douar

vit e c'houzat evel m'en defe kavet c'houez vat e yaouankiz. Hag eur vintinvez, sul lugernus, pa zihunas, e voe souezet o welout n'edo mui ar sac'h en e gichen.

« — Soazig, petra 'peus graet anezan ? eme Yann Ar Fur o sevel war eun ilin. Hel laeret ac'h eus d'in, ailhohez vihan ? »

Soazig a c'hoarze, tost d'ar gwele.

— Ya, hel laeret am eus. Met n'hoc'h eus mui ezomm anezan p'eo gwir ez oc'h pare.

— Pare ? A gav d'it ?

— Penaos ! Ar medisn e-unan her c'hred ive ! Sevel a c'hellit, hirio zoken. Hag ho touar ? N'ouzoc'h ket petra reomp gantan ? Ni hel lakay en eur pod-pri, er prenestr. Hag er pod ec'h hadimp bliemiu. O ! ar bleuniou kaer a ziwano e douar ho pro ! ».

Siouaz ! eno e fazie, ar paourkêz Soazig. Ne yae ket kaer nevez-amzer Malakoff d'ar bleuniou, ha koulskoude Yann Ar Fur a oa aketus war o zro, d'o दौरa.

Eur gwall daol a voe kement-se da Yann. Kroumma 'reas muioc'hig e gein ; e vouez a deuas war semplaat ; e valvennou a skoe t'er evel divrêc'h eun neunver o vont da veuzi.

Eun abardaezvez, en eur erruout er gêr, Soazig, gant he mouez lirzin, a lavaras d'he zad-koz :

« — Tad-koz, graet em eus hano ouzoc'h d'eun itron, eun itron vras eus ho pro ; dont a ra a-wechou d'hon ti-labour ha c'hoant bras he deus d'ober anaoudegez ganeoc'h.

— Ganen-me ?

— Ya, ya, tad-koz, ganeoc'h-c'houi. Disul e tevio d'ho kwelet. »

Hag e teuas, an itron gaer ! N'eo ket hepken nevez-amzer Malakoff a deuas ganti e kambr Yann Ar Fur, met an hanv, an hanv breizat eus an deiz kenta betek an deiz diweza. Bez 'ez oa e gwirionez eus ar vro ; komz a rae yez ar vro hag anaout kontadennoù ar C'hrannou hag ar vro tro-dro. Ouz he c'hlevout, ar c'hoadour koz a seblante d'ezan beza war leurenn Rumengol leun gant c'houez gwez ar C'hrannou.

O vont war-du ar prenestr :

« — O ! emezi, ar vleunienn souezus a zo er pod-pri ! D'eoec'h-c'houi eo, va c'henvroad ? Morse n'em eus gwelet eus ar seurt-se... Va gwaz a zastum bleuniou, dreist-holl ar re rouez. Ma plijfe ganeoc'h he rei d'in.

Penaos herzel ouz eur genvroadez ken hegarat. Kas a reas ganti ar vleunienn, klozet mat e-touez eun tamm-paper. Pa voe aet kuit Yann a welas he doa lezet eur paper-all war gorn an daol-noz : daou vilhed a gant lur !...

Hag hor c'hoadour da chenj liou, evel ma vefe bet eur pikot

—> ER BLOAZ 1580, Elizabeth, rouanez Bro-Zaoz, a baec tud da jom e korn ar ruiou da drouc'ha troiou-gouzoug ar mer-ched a grede dougen troiou-gouzoug henvel ouz he re.

—> LEDANA TOENN war bilieri a zo en Europ eo hini palez-ti-kêr Padua, en Itali.

—> BETEK AR BLOAZ 1834, ne oa o sklêrijenna ruiou Paris nemet kleuzeriu-eol a'ispilh' ouz eur jadenn a yac eus an eil tu d'egile d'ar ru.

—> AR C'HELLEN, a leverer, a grog kentoc'h er re a zoug loereier du eget er re a zoug loereier a liou.

—> OUSPENN daou ugent brezel a zo bet, er bed, aboe m'eo bet sinet ehan ar Brezel Bras, breman ez eus ugent vloaz.

—> PEMZEK VLOAZ HA PEVAR UGENT en devoa al liver brudet Tiziano (1477-1576) pa zavas e daolenn gaer « EM-gann Lepant » a virer e Madrid.

—> EUR C'HAZ ne c'hell ket finval e bao pa vez o walc'hi e benn ; finval e benn eo a ra neuze.

—> O VALEus an eil penn d'egile da Vro Sina e c'hell eun den komz eur-yez pe eur rann-yez dishenvel bemdez, epad bloaz, ha c'hoaz n'en devezo ket komzet e kement yez dishenvel a zo er vro ec'hon-se.

—> WAR LAVAR COLLIERS, ez eus daou vreur o veva, en hevelep kampr, e Canisteo, e New-york, daou vloaz ha tri ugent a zo ha n'int ket bet aet c'hoaz, a-ehes o ger, roet an eil d'egile, da jom hep komz morse an eil ouz egile.

Eur roudenn graet gant liou a zalc'h lec'h a voger etrezo.

—> AN DUD a vicher a lavar e c'hellont gand eul lur wer' o tont euz an teuz, ober eun neudenn ken tañs ma vezo hir a-walc'h da ober tro an douar.

—> BREMAN kant vloaz ne veze ket debret a bemp lur zùkr, er bloaz, dre benn-den, ; breman ez a wardro 90 lur gant pep hini.

—> SKOSIZ n'int ket evit gouzanv al liou gwer ; aoun o deus n'en em gavfe droug ganto o tougen dilhad el liou-ze ; Iwerzonniz, i, o deus dibabet ar gwer evit liou o bro hag her c'hemer evid eul liou a chans.

—> PEURLIESA, an den, en eur redadeg hir a vez trec'h d'ar marc'h ; en eur redadeg verr ar marc'h a vez trec'h d'an den.

—> N'HELLER KET hen nac'h, eme an arc'heskob Curley, 60.000 kommunist a dalv 6.100.00 katolik, aman hag e pep lec'h kement all a youl a lakont da ober ar pezh a reont.

—> EUR C'HLANVDI a zo evid ar c'hanvaled klanv e Biskra, en Afrik uhela ; meur a gant kanval, bep bloaz, a vez degaset di da barea.

—> PEURLIESA, an dud vras a vev kosoc'h eget an dud vihan hag an dud treut kosoc'h eget o breudeur lart.

Farserez

Eur c'hlaoueterez koz eus a Folgoat o welet eur c'harr-dre-dan o tremen a lavar d'he amezogez : « Sellit, hennez an aneval divalo-se ne gouez netra diouz e ziadrenv ! emañ va micher o vont da netra ! »

Ar beleg, *derc'hent eur gouel bras d'e gurust* : Kerz da welet ha n'eo ket aet va c'hador-govez gant al laer ! »

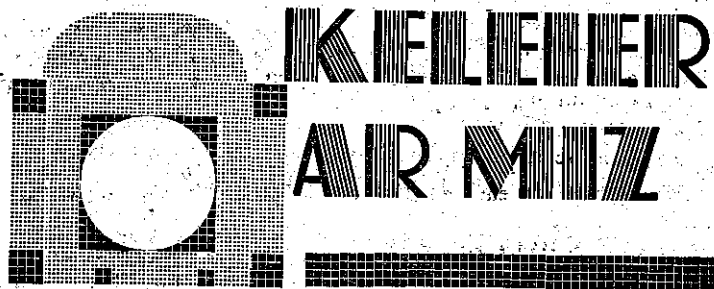
Ar c'hurust, *bet oc'h ober eun dro en iliz* : « O nann, aotrou re a dud a zo ouz he diouall ! »

Annaig da Mari. — Mari, deus da c'hoari 'ta ?

Mari. — N'hellan ket mont ; emañ o skriva da Gaourintina.

Annaig. — Met n'ouzout ket skriva.

Mari. — N'euz forz ! Kaourintina ne oar ket lenn.

Diskianted

En deizioù tremen, eur skrivagner bras o komz eus hor Breiz paour hag eus he zud reuzeudik a skrive d'in kement-man, e brezoneg, na petra 'ta : Ha se u ma 'z eus, breman, daou-ugent vloaz m'emaoun oc'h arvesti ouz ar c'hlanvdi diskianted-man hep « gellout gwelet c'hoaz gwellaenn ebet o tont en dud a zo ennan, « kaer a zo ober pep tra evit klask o farea ! »

Daoust peger kalet eo ar varnedigez-se ne c'heller ket miret da anzav emañ ar wirionez gant an hini he doug hag ez eus eleiz a draou hag a raer e Breiz hag a ziskouez n'eo ket fur a-walc'h ar re o gra.

Ar relijion ne c'houlenn ouz den trei kein d'e vro ha, koulskoude, nak a dud a relijion, war o meno, a zo hag o deus mez oc'h anzav e ouezont brezoneg ; na pegen dishenvel eo an dud-se diouz o Mestr, Hor Zalver benniget !

Jezuz Krist a dremenas e vuhez penn-da-benn oc'h ober ar pezh m'oa boaz da ober tud e vro ; komz a eure yez e bobl ha nann hini he gwaskerien ha poan-galon en devoa, evel e genvroiz, o welet pegen uhel e oa bet e vro gwechall ha pegen izel e oa kouezet en e amzer !

E daou-ugent vloaz e c'helled ober eul labour eus ar re gaera ; ha trei war an tu mat eur vro laketa war an tu gin.

Petra a zo bet graet ?

En em hegal, gwasoc'h eget bugale, ha netra ken !

Ped a gomz, a lenn hag a skriv brezoneg hizio muioc'h eget breman ez eus daou-ugent vloaz ?

war draou o bro, o deus o zroet war draou ar broioù all ha war draou ar broioù all hépken : an diskianted zo 'nezo !

Mont a reomp da zeski saozneg, en tu all d'ar mor, italianeg, en tu-all d'an Alpou, alamaneg en tu all d'ar Roen ha n'omp ket gouest da zistripa mat a-walc'h daou c'her brezoneg p'ema hor c'henvroiz ouz her c'homz bemdez e toull hon dor : diskianted z' ac'hanomp !

Pinvidik mor e vezomp pa vez hano da harpa ar galleg ha paour raz-iliz pa vez hano da harpa ar brezoneg : diskianted z' ac'hanomp !

Rei a reomp da c'hounit da gement hini a deu da ginnig d'eomp
Brezoneg er c'henwerz

A drugarez Doue, kelc'h-studi breizek Brest, goude, beza lennet piz pennad ker fur Yann, M. Mab Kolk « Ar C'henwerz hag ar Brezoneg » (1) en deus savet, gant harp *Gwalarn* (2) eun emgleo nevez hag a c'hell ober kals a vad evit dihuna pelloc'h hor c'henvroiz morgousket : Emgleo ar brezoneg er C'henwerz.

Pal an emgleo-se eo : ober d'ar varc'hadoerien implija ar yez vroadel en o c'henwerz : lakaat ar brezoneg a-walc'h e pep stal, war bep skriteil, war bep kelaouenn a Vreiz.

e varc'hadoerez hep sellet eus pe vro e teu na pe yez a gomz !

E genta oberenn : dastum hanoioù prenerien, ar muia ar gwella.
 Paperennou a skigner dre ar vro ha setu aman ar pezh a lenner warno : ME HAG A SIN DINDAN A LAVAR E PRENIN LIN, DIGANT AR VARCHADOURIEN HAG A RA, DRE KEMENT TRA AM EUS EZOMM, AR MUIA MA C'HEL C'HENOU HA DREIST-HOLL, DRE SKRID, GANT AR BREZONEG EN O CHENWERZ (3).

Feiz ha Breiz n'en deus nemet meuleudi da rei d'ar re a zegas er vro an doare nevez-se da stourm evit hor yez.

Ra vezo eta eleiz a brenerien o lakaat o hanô war rolloù emgleo ar brezoneg er C'henwerz ha tamm ha tamm ar werzerien a deuto da gaout muioc'h a zoujans hag a garantez evit hor brezoneg.

An hini a zo arc'hant en e zourn a c'hello, pa garo, lakaat ar werzerien da dremen dioutan ha da zeski zoken e yez ma n'her gouezont ket.

(1) Moulet war SAV an diskar-amzer diwezà : her goulenñ ouz an A. Daniel, 9ter rue de Rouvray, Neuilly-sur-Seine.

(2) GWALARN, kelaouenn vizek, 40 lur er bloaz ; her goulenñ ouz he rener : L. Nemo, place de La-Tour-d'Auvergne, Brest. C.C. 12.110

Eun taolig all c'hoaz !

Labourat a zo bet graet, er miziou tremen, da lakât emgleo etre holl skrivagnerien Breiz-Izel ; an emgleo n'eo ket deuet, en taol kenta, red eo poania c'hoaz d'hen degas da vat, rak kontzou an Aotrou Trehiou, eskob Gwened, skrivet, — da c'houel Per « an holl Vretoned da skriva, da lenn, da gomz, da brezeg, da a-zeu e vezo nao bloaz, — a zo gwir atao :

« A ! pe da vare e splanno an deiz a c'halvomp pell 'zo, deiz « an emgleo gwirion etre Goeloiz, Tregeriz, Leoniz, Kernviz, « Gwenediz, pa vo eun doare rik ha spis, eun doare hepken evit « gana ar brezoneg !

« Breiz-Izel n'eo ket bras a-walc'h, nak he bugale stank a- « wak'h, dre ar bed, evit kaout daou pe dri stumm d'ishevel « da reiza hor yez koz. Ma reomp, a bep tu, eur gammed'ig e « yo startoc'h an unvaniez... Plijet gant santez Anna, hor Mamm « garet, a gomze ken flour da Nikolazig, dastum an holl Vre- « toned dindan he mantell alaouret ! »

HIPPOLYTE TREHIOU

Eskob Gwened.

Eun enklask e Menez Are

War *l'Emancipation Nationale*, an 23 a viz kerzu 1938, em eus lennet eur pennad-skrud kaer savet gant hor c'henvroad Yann-Fanch Mauger diwarbenn « La Bretagne qui meurt », — Breiz o vervel, — hag e lavar ar skrivagner ennan eun dra hag a wel an holl : « Gars et filles n'ont qu'une idée : partir. — Pôtrede ha merc'hed n'o deus nemed eun hünvre : tec'het. —

Ha siouaz ! Pôtrede ha merc'hed a dec'h ha n'eo ket ober an neuz da ober eo a reont.

Piou a zo da damall ma krog klenved an divroa en hor yaouan-kizou, evel ma ra, ma n'eo ket al lezennio eo ha dreist holl ar skolioù ?

Ya ! ar skolioù hag a laka ar vugale da ruzia eus yez, gwis-kamant ha micher o zud.

Warlene, eur mestr-skol a reas eun enklask etouez e skolidi evit gouzout pe vicher a gemerjent pa deujent da veza bras ; mat, war 40 pôtr, unan hepken a lavaras e kendalc'hje da veza labourer-douar, evel e dad. An 39 all a oa gwell ganto mont da glask o bara d'ar c'hêriou bras, eget chom war ar mêz, da duriat douar !

Pegoulz eta hon devezo skolioù hag a lakay ar vugale da garet relijion, yez, micher ha bro o zud ?

Radio Breiz

D'an 28 a viz c'houevrer a zeu, e vo eun abadenn vrezonek, e Roazon, adalek 20 eur 30 : EUN DRO E BREIZ. gant Herri CAOUISSIN.

Kanaouennoù gant ar barz Fanch Stefan eus a Gastell-Paol ha gant-Kelc'h Keltiek Roazon, renet gant an A. Cairou.

Tro ho pezo, evelse, dre an T. S. F., da ober eun dro d'hor Breiz, en eur dremen dre zant Malo, Landreger, Kastell-Paol, Roskov, Lambaol-Wimiliau, Roc'h-Trevezel, Menez-Are, Beg ar Raz, Enez Groe, hag en eur vont e klevo'h kanaouennoù kaera ar Bleun-Brug. Diskleriet e vezo ivez Pardon an rtron Varia, e Koatkeo, gant kan ar bardonerien, son ar c'hleier, ar biniou hag ar vombard.

oooOooo

Radio Kembre

D'an 3 a viz meurzh, ha nann d'an 28 a viz c'houevrer evel m'hon devoa lavaret er miz tremen, eo e kaso hor breudeur tramor o « frogramm » brezonek, eus an eil penn d'egile d'ar bed, dre skingomzerez, (T. S. F.)

D'an 3 a viz meurzh azeu eus a 21 eur betek 21 lur 30, lakit nadozenn ho T. S. F. war Abertawe (e saozneg Swansea) hag e klevo'h kanaouennoù ha prezegennoù Breiziz Kembre. Johniged Kastell-Paol ha tro-war-dro a vezo c'hoaz e Kembre, neuze, o we rza ognon, a gano ivez en abadenn-se.

oooOooo

Sant Cadoc

Unan eus hol lennerien goude beza lennet buhez sant Cadoc e *Feiz ha Breiz* ar miz tremen a skriv d'eomp : « Eur chapel, gwechall eus ar re gaera, ha kaer c'hoaz ha darempredet, en deus sant Cadoc e Gouesnac'h. »

Bennoz Doue dal lenner en deus bet ar vadelez da zegas d'eomp ar sklerijenn-se ; ra deuo eleiz da ober evel dan, bep miz evit brasa enor hor zent koz.

Eur vetalenn a enor

An Aotrou James Bouillé rener *An Droellenn* en deus bet digant Akademi an Arzou kaer, eur vetalenn a enor evit e holl labouriou savet gantan hervez giz Breiz.

Labouriou eleiz a zo bet savet abenni breman e Breiz-Izel, hervez e zoare nevez da zével ilizou ha tiez, evel chapel Sant Egareg, e Lesneven, chapel Itron Varia Goatkeo, e Scrignac, hag hini Sant Josef, e Lanuon.

Kinnig a reomp d'an Aotrou Bouillé, hor gwella gourc'hemennou.

Kelou eus hol lennerien

An A. hag an I. Yann Bodenez, a zo laouen o rei d'eoc'h da anaout ginivelez o merc'h Sazanna, d'ar 15 a viz Kerzu 1938.

Yec'hed mat d'ar Vreizadez yaouank ha d'he zud.

La Sauvetat (Puy-de-Dôme).

An A. hag an I. Alfred Lajat, a gemenn d'eomp maro o mab Herri, tremenet, d'ar 27 a viz genver, en Naoned, d'an oad a 19 vloaz. Doué r'hen pardonio!

pet lenner nevez a gavoc'h er miz-man ?

Kresket hon eus, evel m'her gwelit, *Feiz ha Breiz*, eus an hanter er miz-ma ha ma kresk niver hol lennerien, eus an eil miz d'e-gile, e chomo er vent-se, sur a-walc'h.

Ra deuiio eta kement hini a gar hor brezoneg da glask d'eomp lennerien nevez.

Daouzek lur er bloaz n'eo ken *Feiz ha Breiz* pa vez kemet pemp niverenn war eun hevelep hano.

Petra eo daouzek lur er bloaz en deiz a hizio?

Breman ez eus pemp bloaz war nugenent eur bilhed a 100 lur a dalveze 100 lur aour; ne dalv mui, siouaz, nemet 8 lur aour ha pevar real eta ne dalvezont nemet 8 santim.

Daouzek lur er bloaz 1939 a dalv eta nebeutoc'h eget pevar real er bloaz 1914.

Ha rak-se, arabad da zen gortoz kaout eur bern marc'hadourez gant 12 lur.

Gwella o deus hol lennerien da ober, e lec'h klemm, eo degas lennerien nevez ha seul-vui e vezo anezo ha seul-vui e vra vaio *Feiz ha Breiz*.

moueziou ar vereuri

MOUEZ AN DENVED
Hor mereuri a Goad-Breiz
Braoa hini 'zo e Breiz !
Eno ez eus eur bagad
A ouspenn triouec'h danvad ;
Selaouit-1 o veiat :
Bê, bê, bê !

MOUEZ AR SAOUT
Pa vez amzer gaer en hanv,
D'ober eun dro-bell ez an
...Piou 'zo du-hont, a lèret ?...
Selaouet hag e klevfet !
Sed e kanont holl kevret :
Môu, môu, môu !

MOUEZ AR C'HI
Eno 'man Loullig, hor c'hi,
...Daou vignon ac'hanomp-ni !...
Hen 'ya da gas an denved
D'ar park hag an holl loened ;
Hen 'harz ouz an hailhoned ;
Waou, waou, waou !

MOUEZ AR C'HILHOG
Eur c'han a zo d'in eur marz,
Pa vez an deiz en e d'arz !
Gand-ar beure e sav sklédaz eus
Gwechou-hir, ha gwechou-hir
An holl her c'hlev
Kô kô gô,

F. VALLÉE, Du vertuz en deus da
alzas an nevez daouzek
er d'ar vigale target gam
an doureter, tall, aron ar
er aruzel hag an dres, etc.
Pharmacie
PHARMACIE DU PROGRES
Octroi BREST

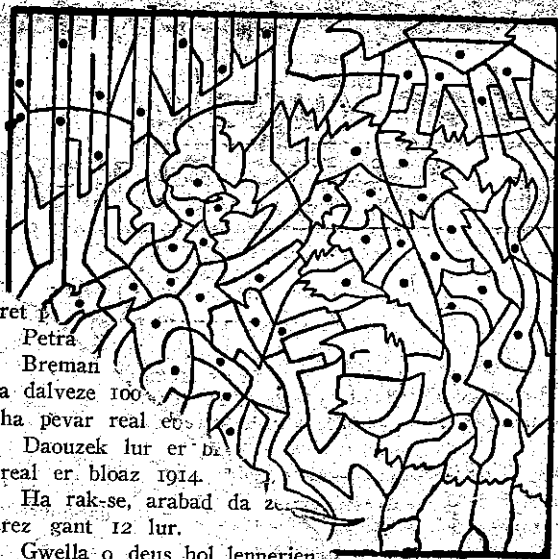

— Perak ez eus eun toull en da zisglaotier evel-se ?
 — Evit ma ouezin peur ec'h ehano ar glao da ober !

Katell hag-he ozac'h a zo et da léina da di Varjan Strouilh. Setu ma skuilh Marjan eur banne léz war chupenn névez ozac'h Katell.

— Diouallit ta, Marjan, da skuilh léz evelse, war-wa chupenn nevez...

— O bezit dinec'h aotrou, aman ez eus léz a walch : dek bioc'h am eus ha léz ganto n'eus forz pegement !

ret p
 Petra
 Breman
 a dalveze 100
 ha pevar real eb
 Daouzek lur er
 real er bloaz 1914.
 Ha rak-se, arabad da ze
 rez gant 12 lur.
 Gwella o deus hol lennerien
 lennerien nevez ha seul-vui e veze
 Feiz ha Breiz.

Gant
 ho kraion
 duit an ra
 kennigou,
 a zo eur
 pik warno
 hag ho pe-
 zo eun bao
 lenna.

Klonyer ar c'horon hag an dent
L' LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L' JEZEQUEL

Tenner dent
 Louest gard skol-vedesinez Paris

Ar tenner dent hep pean hag a laka dent nevez war gour
 ta war gontehent, laka ez an sko teron duvez
 gramusa a ra ve labour.

PREBO ARA

Ben Marjan PESNEVEN, Huel-De-Rour, ha Ben Sidornic
 BRASPARTS hag ar PAOU — Ar chabret a gonsullerion
 a zo digor e Brest, 14, passage Saint Martin, abou eun beteg
 mestrez ha di 2 eur beteg 6 eur. Telephone 10-66.

Yec'hed ar Vugale
 ar «SIROP FERET»

a-eneb an Doken

Grac gant kouzaouennet hag a gwec'ho ma ar sirop-uzo a
 no nevez hag a walc'h ar gwad. Ouzenn met deus eur war ens
 ar ve walc'h, l'uzon a ha ar ve gwad a nevez ar vugale hag
 len.

Ar Rappes a c'hell a vat an emulsion, an di-mout, ar sirop
 Fernet, ar sirop dechons fode, hag all... Ar vertuz er deus da
 yec'hed ar gwad, arskenn ar vugale da zigas an nevez d'ar vugale,
 a zo peun-hag an d'ar vugale nevez en an d'ar vugale l'uzon gant
 andek an vugale, an vugale, an d'ar vugale, an d'ar vugale,
 roue, hag an d'ar vugale a der gwad an d'ar vugale hag an d'ar vugale.

En vugale ar vugale a der gwad an d'ar vugale
 Depot general : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**
 24 rue de Paris (au-dessus de l'Éclair) BREST.

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broïou stag outi : 18 lur.

Evid ar re a zo e diavéz bro : 20 lur.

Koumananchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Ministère).
C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Lenh ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULEREZ KREISKER

a ra labour marc'had mat ha kuer

Moula a reomp labouriou a bep seurt :

Talbennou liziri — Kartennou — Leoriou —

Kelaouennou — Skritellou, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

FEIZ HA BREIZ

Penaos e ri te da Goraiz ?

Diwisket eo gant an Iliz he dilhad glas, he dilhad gwenn-skedus liou an esperans hag ar joa !

Ha sellet ac'heus mat, kouer yaouank, va breur ker, ouz liou ar gwiskamanchou a zoug breman ar beleg, da zul, pa vez ouz an aoter ? Glaz-ruz int : liou al luđu, skeudenn ar binijenn.

Ar c'hanaouennou laouen evel an Alleluia, ar Gloria in excelsis, a zo lezet a-goztez, ar bokedou ne vezont laket mui war an aoter ! Digoret eo ar c'horaz, amzer ar binijenn.

Kement-se eo a lavare d'it an Iliz, disul, dre vouez he abostol bras, Sant Paol : « setu deuet ar c'houlz vat, an amzer a zilvidigez, an deizioù a vennoz ».

Hag aet eo ar c'homzou-se doun en da galon ?

Siouaz ! Ma z'eus eur ger hirio ha ne blij ket kalz d'an dud yaouank eo ar ger pinijenn, ar ger koraiz !

Perak ? Abalamour n'eo mui ken birvidik ar feiz, ha ma ankou-nac'haer eo ar binijenn eienenn ar pardon hag alc'houez dor an nenv.

Gwir-bater eo evidout, evel evit pep den :

« A vihanik am eus pec'het
Hag ofanset va Doue. »

En eur skei war boull da galon, e lavarez bemdez ec'h eus pec'het bras, dre zonj, dre gomz, dre ober. Mat, evidout-te ive ar zetans douget gant Mab Doue a zo sklaer « am ne rez ket a binijenn e vezi kollet ».

Ober pinijenn, da eo eta, va breur ker.

Ar zent o deus bevet diwar bara ha dour, graet o deus yuniou hir ha kalet kazitizet o deus o c'horf, hep damant, na truez. Met sent oant, hag e falveze ganto paca evit ar bec'herien.

Diganit, Doue ne c'houlenn ket kement all, anat eo !
 Doue, zo eun Tad, ha ne c'hortoz digant e vugale nemet ar
 pezh'zo en o galloud.

Evidout, c'hoaz oc'h ober da gresk, o peurober da nerz, hag
 a zo alies start da labour, ne c'hell ket beza hano da fun na da
 zioueri boued.

Setu perak, va lez d'hel lavaret d'it : ar binijenn evit da gorf
 a vezo al labour :

« Al labour eo hag ar bedenn »

War an hent mat a zalc'h an den »

al labour peimdeziek, en da stad a vuhez, gant e skuizder hag e
 boan.

O komz eus e vloaveziou kenta Jezuz a lavare oa bet stag ouz
 al labour adalek e yaouankiz. Te den yaouank diwar ar mēz, a
 c'hellfe alies diskleria hevelep tra. Muioc'h eget kalz re yaouank
 all out bet staget abred ouz al labour. Gwelloc'h eget ar re all ec'h
 anavezet al lezenn : « diouz c'houezenn da dal e tebri da vara... ».
 Sonj, n'eus ket kaeroc'h pinijenn evidout eget al labour-se dige-
 meret a galon vat, graet evit plijout da Zoue, kinniget evit paea
 dle da bec'hejou paour.

Hag aketus out da deurel da zervez e kalon da Zoue, kerkent
 ha ma tigor da zaoulagad ha da spered, bep mintin ?

Perak ne ganfes ket en eur vont d'ar park, kalonekoc'h c'hoaz
 epad ar c'horaz :

« Konsakri a ran va dervez »

D'ho kloar ha d'am silvidigez... »

Ar binijenn evit da spered a vezo da zoujans vrasoc'h, da zenti-
 digez, da levez, e kichen da dad ha da vamm, da vreudeur ha
 da c'hoarezed... Hada joa en-dro d'it, diwar goust da aesamanchou,
 en eur en em ankounac'haat muioc'h da unon : na pebez pinijenn
 vat eo, hounnez !

Perak ive, a-hed an deiz, ne glaskfes ket kabestra be'roc'h da
 spered, hag hen lakaat da zonjal e Doue, a zo skrivet, ker stank
 e Hano e kreiz hor mēziou ?

Da gorf, da spered a dle ober pinijenn met da galon a dle ive
 kaout he lod. Kalon an den a zo eur mor a c'hoantegeziou diroll.
 Etouez ar re man kalz a glask trei ac'hanout war-du ar blijadur
 fall, ha noazus d'az ene ! Diwall d'en em rei da gousket. Da
 enebour, hen, ne gousket, ha dalc'h-mat eman o lakaat dirazout
 bouedou touellus an droug...

« Beilhit ha pedit evit ma ne gouezoc'h ket, pa viot touellet. »

Pella bepred diouz an danjer, bez aketus da veilha war da
 galon, da lakaat da fizians er bedenn...

Va breur ker, sell endro d'it er parkeier. Glasvezi a reont adarre
 war-lerc'h ar goanv, glasvezi evit dougen eost. Ha seul wasoc'h en
 deus kroget ar goanv enno, seul skedusoc'h eo o liou. Evit ma
 c'helli, te, tanva gwir levezet goueliou Pask, e rankez araok tre-
 men dre c'hoanv ar c'horaz, e rankez lakaat da gorf, da spered,
 da galon, e pinijenn.

L. B.

Kentel pevar sul ar c'horaz

AN ILIZ ILEVIENIEZ

An Iliz, da genver ar zul-man a drid gand al levezet o
 welet pebez buhez nevez a deu en eneo a ra o c'horaz,
 evel ma z eo dleet hag a dostaio ouz lezvarn ar binijenn
 hag ouz an daol zantel epad amzer Pask.

Lakat a ra kana, e penn kenta he oferenn komzou kaer
 Isaias, LXVI, 10 : « Bezit laouen. Jerusalem ha c'houi hag
 he c'har deut holl, a-stroll, da gemeret perz en he dudi ;
 en em laouenait e-leiz, c'houi hag a zo bet er c'hla'har ha
 tridit evel eur c'hrouadur war-galon e vamm p'en devez
 sunet e walc'h ! ».

En eul lec'h all eus e levr — xxxv, 10 — Isaias, o
 komz eus ar re a vezo dasprenet gant Hor Zalver, a lavar
 « e pignint war menez Sion, en eur gana hag e vezo eul
 levezet hag a baro da viken o para, war o zal ! ».

Dudi ha levezet a gavint dre ma 'z aint hag ar c'hla-
 c'har hag al lenvou a dec'ho diouto. Evelhen e tremen an
 traou ; e penn trididigez an dud vat ema atao al levezet
 hag an dudi ; e penn levezet an dud fall ema atao an
 dristidigez hag an daerou.

Ar boan a ra vad d'an den ha den ne ra e dreuz, er bed-
 man, hep beza tizet gant he birou ha da gement hini a oar
 tenna talvoudegez anezi e ra vad.

Met, daoust pegement a vad a ra, arabad eo he lakat da
 dremen a-raok al levezet : houman eo an hini a zo deut
 da genta er bed ; houman eo an hini a bado da viken, e
 lec'h ar boan, kastiz ar pec'hed, a dremenno !

Poan ha levez e zo daou dra hag a oar en em douezia brao bras e buhez ar c'hristen : *miscens gaudia fletibus*. Dont a reont an eil war lerc'h eben, evel koummou, ar mor a welomp o tarza hag o koueza, an eil goude legile, war aochou hon torraod.

Beva a reont an eil e serr eben, evel diou c'hoar ; al levez eoz ar gosa ha pa deu he c'hoar vihan da vervel, — rak mervel a ra — e vir ar zonzj anezi gant karantez hag ar zonzje-se a gresk he eurusted.

Al levez eoz ra d'an den ar vad a ra ar ouel d'ar martolod ; an hini a oar kas ha digas ar ouel war e wern a denn talvoudegez eus an avel, evit kerzet dillooc'h a-ze.

Al levez eoz wirion a gelenn kouls hag ar boan ha retoc'h eo egeti.

Doue a zo laouen ; n'eo nemet levez ha ne vije ket Doue ma ne vije ket laouen hag eur wirionez eo a embanner pa leverer eus eun den laouen ez eo laouen, evel ar Spered Santel, rak ar Spered Santel a zo laouen.

Jeuz Krist a oa laouen ; sant Yann Vadezour, oc'h en em gaout tost d'ezan, a dridas, gand al levez eoz kof e vamm ; ar vugale, p'en em gavent gantan, a lamme, war e varlenn ; ar bec'herien o welet e zellou hegarat a gerze d'e heul ; ar bobl he-unan, daoust pegen hedro ha pegen dizek e oa, a venne a-wechou e lakat da roue, ar pez a ziskouez e weled, en e zremm, en e gomzou, en e oberou, ar skeud eus laouenedigez ha teneredigez e galon.

Tra souezus, kenta gwech m'en em ziskouezas dirak an holl, gant e ziskibien oa d'eul lein-eured ha neuze, dres, eo e reas e genta burzud.

Jeuz-Krist n'eo tamm ebet enebour d'al levez ha d'e gaout zoken eo e ranker mont pa welomp e vez cienenn hol levez o vont da hesk ha pa gav d'eomp emma an dristidigez o vont da leda he mantell-gaonv war hon ene !

Ar bed krouet gant Doue a zo laouen ; ar meziou hag ar c'hoajou, ar reier hag ar menezioù a drid dindan sell e lagad gand al levez ; ar sterioù hag ar morioù a gan e c'halloud ; ar gouerioù o-unan, dre hiboud o dour a strak o daouarn da embann o levez ; me oar vat, ez eus meziou tervaloc'h eged ar re all met, petra eo tristidigez ar meziou du e-skoaz splander ar meziou hanv ; na pegen laouen eo ar plant e bleun, na pegen laouen al loened a

oar senti ker brao ouz urziou o C'hrouer, ha kana e veuleudi, pa z eus tud, spered d'ezo, ha ne yennont ket hien

An Iliz a zo laouen ; he ziez, he arrebeuri, he gwer a liou, he c'hleier, lioutiou he dilhad oferenna, he bleuniou, he goulou, he ezans, he c'han, an traou-se holl a zo graet evit hada laouenedigez.

He sulioù hag he gouelioù a zo deizioù a ziskuit hag a levez ha dalc'h mat e lavar d'he bugale : « Gaudete ! », « Gaudeamus », « Exultemus ! », « En em laouenaït, pa lavaran d'ec'h, en em laouenaït ! ».

Ar zent a zo laouen ; sant Anton, lezanvet steredenn ar gouezeri ha Tad ar venec'h, marvet, er bloaz 356, d'e 105 bloaz, a veze atao laouen. Pa deuet d'e glask, eme zant Athanas, oa aes e gaout etouez e venec'h : al laouena anezo oa.

Sant Bernez a lavare : « Ma n'oc'h ket laouen ne reoc'h vad ebet d'o nesa ! »

Sant Bernardin a Zienna a oa ken troet da c'hoarzin ha da lakat an dud da c'hoarzin, ma oa unan eus ar venec'h a veze gantan hag a gave abeg ennan, met pa welas ar burzudou a zigouezas raktal goude maro Bernardin, e stouas e tal e varv-skaon, da c'houlenn pardon digantan.

E Karmel Avila a tiskouezer atao, da gement hini a ya di, da bardona, eur zutell hag eun daboulin e c'hoarie santez Teresa ganto pa veze gouelioù bras.

Sant Philip Neri, eur beleg eus a Rom, a veze atao eur bern bugale, war e lec'h ha ken hardis e oant deuet da veza outan ma pignent war e gein ; d'ar re a gave abeg ennan dre ma leze re a gabestr ganto e lavare : « Ha goude de ma faoutfent koat war va c'hein, ne livirin netra « d'ezo, gant ma ne bec'hint ket ! »

Sant Fransez a Zal oa e c'her : « Eur zant trist a zo trist e zantelez ! »

Sant Fransez Asiz a zo bet lesanvet gand eur c'hristen ha n'eo ket katolik : « laotiena den a zo bet bisoaz war an douar ! » Mervel a eure en eur gana ha kercent

ha ma oa tremenet e voe klevet eun toullad alc'houedered o sevel, er vann, en eur gana, evel evit kimiada dioutan.

—o—

Evit beza laouen kenta tra hon eus da ober eo ober plijadur da Zoue o lakat hon ene da veza dibec'h.

Keit ha ma c'hell an den sellet eun ouz Doue, an den a zo laouen; ne deu da veza trist nemet pa zell a-gorn.

Pa zell eun ouz Doue, Doue a laka war e dal eur bann eus al laouenedigez a zo war e hini.

Al loar, gwech e vez tenval, gwech e vez skedus; tenval, pa ne bar ket an heol, mat a-walc'h warni; skedus, pa ne vez netra etre an heol hag hi.

Evelse e c'hoarvez gant an den.

— : « Perak eo ken tenval-se da benn, a lavare sant Fransez, eun dervez, da unan eus e venec'h ? Ma 'z peus graet eur pec'hed benniak, kerz buan da govez ha n'es ket da vont etouez an dud ken gand eur penn ken du-ze ! »

Evit beza laouen an eil tra hon eus da ober eo lakat hor spered da veza kompes.

Da genta, o labourat; an den a labour a zo laouen; an dud tenval eo ar re ne reont netra, na gant o femp piz, na gant o spered.

D'an eil, o tec'het diouz eienennou an dristidigez : ar vezventi hag an hudurnez, daou dech hag a ra an neuz da laouenaat an den ha netra ken; ar warizi hag ar bisoni, daou dech all hag a viro atao ouz eun den da veza laouen.

D'an trede, oc'h en em drec'hi hon unan; mat eo a leverer, kaout ludu da c'holo hon tan, met, mat eo ivez, kaout ludu da c'holei hon trisdidigez.

Eun dervez edo sant Fransez o vont gand ar Breur Leon eus a Berouz d'an Elez; yen oa ha poan en devoa gand ar riu hag e c'halvas ar Breur Leon : « Ha goude ma rofe « hon holl vreudeur skoueriou kaer a zantelez, arabad e vefe d'it kredi e vefe an dra-se ar gwir levenez ! »

Pelloc'h, sant Fransez a c'halvas ar Breur Leon, evid an eil gwech : « Ha goude ma c'hellfe hor breur manac'h lakat ar re gamm da gerzet, ar re zall da welet, ar re vouzar da glevet, ar re c'hourvezet, en o beziou, abaoe pevar dervez da zével eus a varo da veo, arabad e vefe d'it kredi ema eno ar gwir levenez ! ».

Pelloc'h sant Fransez a lavaras d'ar Breur Leon :

« Klev aman ganen, ha goude ma ouesfe hor breur manac'h an holl yezou, an holl skianchou, an holl skrituriou, ha goude ma c'hellfe rei da anaout an traou da zont ha dizelei an traou kuzet e goueled ar galon, n'eo ket eno c'hoaz eo ema ar gwir levenez ! »

Ha Fransez a gendalc'has, evelse, epad eun hanter leo; abarz ar fin, ar Breur Leon, skuiz, a c'houlennas digantan : « E pelec'h ema ta, neuze, ar gwir levenez ? ».

« Pa vezimp en em gavet en Elez, bremaik, eme Fransez, hep eun neudenn zec'h en hon dilhad, leun bri, skournet hon treid ouzomp ha du gant an naon, p'hon devezo skoet war an nor, ma teu ar porzier, droug ennan, da c'houlenn ouzomp piou omp ha ma lavar p'hon devezo diskleriet d'ezan ez omp daou eus e vreudeur : « Gevier a livirit; n'oc'h nemet daou eus e vreudeur : « Gevier laerez ar gwir beorien, it, gant hoc'h hent ! ».

« Ma c'houzanvomp ar yenien, ar glao hag ar gwall « gomzou, heb en em glemm, neuze hon do kavet ar gwir « levenez ha ma kendalc'homp da c'houlenn, ha ma teu ar « porzier, en e gounnar, war hol lerc'h gant eur vaz teo « d'hol lorgna ha d'hor ruilha en erc'h ha ma chomomp, « evelato, ken habask ha tra, oc'h unani hor poaniou « gant re Hor Zalver, neuze, hon devezo kavet ar gwir « levenez; klev mat : dreist holl grasou hag holl donezo- « nou ar Spered Santel a ro ar C'hrist d'e vignoned ema « ar c'hras d'en em drec'hi an unan, ha dre garantez evit « Jezuz-Krist, da c'houzanv, a galon vat, ar poaniou, an « dismegansou hag an diezamanchou ! »

Evit beza laouen an trede tra hon eus da ober eo lakat hor c'halon da ober vad d'hon nesa : ober vad, eno ema al levenez : ober vad d'ar re vihan a zo en dro d'comp; evit kement-se n'eus ket a ezomm da veza pinvidik, na desket : a-walc'h eo beza mat; evel al labous, evit sevel, ar bugel en deus ezomm gor ha petra eo ar c'hor evid ar bugel ma n'eo ket al levenez eo !

Ar pez a ya dre gaer e penn hag e kalon ar bugel a zank dounnoc'h hag a spig gwelloc'h eged ar pez a ya dre heg.

Gand eur ganaouenn hag eur c'hoariell didalvez eur yamm a oar laouenaat he bugale.

Ober vad d'ar re yaouank; ar yaouankizou ne c'hellont ket tremen hep levez evel ma ne c'hell ket ar gwenan tremen hep bleun.

Ober plijadur d'ar re goz; aes eo tremen diouto kals aesoc'h eget diouz ar re yaouank; gand eun netra e raer plijadur d'eur bugel, gand eun netra e raer plijadur d'eun den koz.

An holl o deus ezomm levez ha d'an holl e ra vad; ker ret eo d'an den hag ar bann-heol d'ar blantenn.

Eun den laouen a raio gant kals nebeutoc'h a skuizder eget eun den trist labouriou brasa ar c'horf hag ar spered

— o o —

Kristof Kolomb hag ar re a oa gantan, war e lestr, p'edo o vont da zizelei an Amerik a oa fallgalonet, keit m'edont war ar mor hep gwelet netra nemet dour ha dour atao; n'o devoa nerz ebet ken da ober netra; en eun taol e savjont war o zreid; c'houez vat al lore a deue betek enno douget war an ezenn avel hag ar c'houez vat-se a daolas laouenedigez en o c'hallon o rei d'ezo da c'houzout e tleent beza tost d'an douar bras; anez, e vijent bet marvet p'edont en toull tosta da benn hent San Salvador!

Bez ez eus had hag o c'hlozennou o deus, evel pa lavafen eskell bihan ha peurlies a ne gouezont ket dindan ar wezenn o doug; mont a reont pelloc'h da glask eun douar noaz hag e c'hellint diouan ennan.

Ra vezo had evelse, had levez, o nijal diouzomp ken alies ha bemdez. Eurur an dud a oar beza laouen hag a ya al laouenedigez d'o heul hag a jom laouenedigez war o lerc'h; p'o gweler o tont e kreder gwelet o tostaat bannou tomm ha skedus an heol.

An hini a had ar muia levez en dro d'ezan eo gwella den a zo war an douar, rak hen eo an hini a zo henvela ouz Doue.

Y.-V. PERROT.

AR BOC'H RUZIG

Pe oad am oa neuze ?

Tamm koun ebet ken n'em eus hizio.

Wardro 1904 pe 1905 edod; kriz kenan e oa bet ar goanv; da genver gouel Mark an erc'h a c'holoe c'hoaz an douar, dre holl, tra ha ne vez ket gwelet alies, war douar Breiz-Izel.

Eur yaouvez oa; tremenet em oa va mintinvez, er strea-jou, oc'h en em ganna a daoliou boulou erc'h, gant bugale ar c'harter.

Hogen, goude kreisteiz, an oabl betek neuze glas tre a deuas da zua hag an erc'h adarre, evel kelien gwenn, a zrollas da goueza, war an douar, gwasoc'h eget biskoaz.

C'hoant a-walc'h am oa koulskoude da vont er miz; gant va mignoned, am galve dirak ti va zud, met, va mamm, Doue r'he fardono, ne fellas ket d'ez hor gwelet, va breur ha me dindan ar gwall amzer hag hon tierc'hel a eure er c'hluar.

E Bro-Leon ha me gred, er broiou all eus Breiz-Izel, ez eus, peurvuia, e lost an ti, eun toull klozet mat hanvet ar zal, e lec'h ma vez digemeret ar gerent, ar vignoned ha dreist-holl an divroidi a deu d'ober eur weladenn da dud an ti.

Ebarz va iliz parrez hepken e c'hellen gwelet, neuze, traou bravoc'h eget e sal va zud muia karet.

Ouz ar voger edo skeudenn Itron Varia ar Folgoat, en he c'hichen, hini Itron Varia al Levez hag e kreiz etrezo o diou, hini ar Galon Zakr.

Ouz eur voger all, hini tu ar c'huz-heol, edo skeudenn

Hon Tad Santel ar Pab Leon XIII ; ar skeudenn-man eo an hini a blije ar muia d'in ; diou pe deir gwech bemdez e pignen, war eur gador evit her gwelet a-dostoc'h. Na brao e kaven ar Pab-se gant e vleo gwenn hag e zaoulagad lemm, daoust d'e 93 vloaz hag hen treut meurbed a-benn hag a-gorf. E zilhad gwenn hag e groaz aour a bastor an holl gristenien a blije kals d'in ivez.

Er yaouvez-se eta, goude beza sellet meur a wech ouz holl draou brao ar zal e oamp deuet da skuiza, va breur ha me.

Pötred karter Pellan hon galve atao. Hogen an nor a oa prenet hag an alc'houez e godell hor mamm.

Petra d'ober ? Digeri ar prenestr ha nijal kuit, vel laboused eus eur gaoued ?

A vec'h m'edo ar prenestr digor ma nijas eun evnig bihan gant tiz ebarz ar zal ; gant kement a diz e serris warnañ ar prenestr.

N'int ket tener, evel a ouezit, ar vugale euid al loened bihan.

Skoazellet gant va breur, al labousig a oa être va daouarn, e berr amzer, hag eul las laket ouz e c'har.

Hor mamm muia karet a oa e penn uhela an ti ; pa glevas hor youc'hadennou skiltrus e tiredas buan da welet petra c'hoarveze ganeomp ; o welet hon c'hoari e lavaras d'eomp : « Lezit ar boc'hruzic-se da nijal ! »

— Perak, mamm ? a c'houlenis.

— Perak, mabig ? selaou aman ganen istor ar boc'hruzic hag e ouezi. »

Pemp bloaz war nugen bennak a zo tremenet abaoe an dervez-se, ma tisleugas dirazon va mamm vat, aet pell a zo d'ar bed all, ar pez a c'hoarvezas gwechall gand al laouenanig hag ar c'henta boc'hruzic ha chom a ra atao, sanailhet mat em spered.

Hizio, n'eo ket mouez va mamm a glevan, hogen hini an evnig kêz hon devoa tapet, va breur ha me, da genver gouel sant Mark.

— Paotrig, emezan, yen bras eo an amzer hizio ; skournet eo ar mêziou, dre holl hag an erc'h, ouspenn, en deus goloet an douar gand eur vantell wenn ; ne gavan tamm ebet da zebri ; va beg n'en deus ket moustret na prenv, na kelienenn ebet, ouspenn diou zizun a zo ; beva a ran,

abaoe m'eo dirollet an erc'h war an douar gand ar pez a gavan e toull doriou an tiegeziou goude tro ar skubellenn. P'ac'h eus digoret bremaik ar prenestr, e oan sklaset gand ar rioti ha pistiget gand an naoun hag em eus lavaret en-noun va-unan : « Setu aman eun ti elec'h ma kavin marteze digemer mat ! » Hogen, ganez, bugelig em eus bet eun distro lous, p'eo gwir az peus laket eul las ouz va gar hag a ra d'in eur boan vras.

Ma oufes koulskoude, va istor, istor an holl boc'hruzicou eus ar bed, e rofes d'in da zebri ar bruzunachou bara a gouez diouz taol da vamm ha goude am laoskfes da nijal hervez va faltazi ! »

Va c'halon o klevet kement all a denereas ha d'al labousig e liviris : « Lavar d'in 'ta da istor hag az laoskin da nijal ! »

— « Selaou aman, neuze, ganen, rak eur c'haer a hini eo :

« Vel m'her gweles, me a zo bihan, bihanoc'h egedout ha koulskoude em eus c'hoant da'z henvel « va bugelig », rak va hano a zo koz ha va gouenn kosoc'h c'hoaz ; a lignez da lignez setu petra lavar ar boc'hruzic d'an evnigou bihan a deu da c'henel en e neiz.

Er bloaz 33, da genver gwener ar groaz, unan eus hon tadou briz du a nije du-hont, o klask e damm bevans, e kichen kêr vras Jerusalem. An nevez amzer en devoa klouaraet ar mêziou a oa, er c'horniou tomma, goloet a vleuniou. War ar gwez, an deliou glaz a zigore hag a lake frealzidigez e kalon va zad koz.

An heol hag a oa bet, evel mouzet, abaoe pemp miz-hir, a zegase, pemzek dervez a oa e vannou tomm da ziskourna an douar ha, na petra 'ta, holl grouadurien an Aotrou Doue.

Va zad koz a nije eta laouen war dro kêr vras Jerusalem ; ya, laouen bras e oa, rak tad e tlee beza a-benn eun nebeud derveziou ; er beure, e barez he devoa dofet tri vi kaer meurbed.

Hogen, epad m'edo en e zonzennou, e glevas jolori, trouz ha safar ha youc'hadennou skrijus, evel ma n'en devoa klevet biskoaz en e vuhez. E zaoulagad troet, betek neuze, warzu an nenv, a droas warzu an douar ! Na pebez tra mantrus a c'hoarveze warnañ.

Tud kounnaret o youc'hal leiz o genou : « d'ar maro !

d'ar maro ! ». Eun den, eur groaz pounner war e skoaz, soudarded a bep tu d'ezan, ar bobl ouz her goapât hag o tufa warnan ; war e benn eur gurunenn spenn ; war e lerc'h, merc'hed glan o ouela ha goapeet gand eur vandenn lâmponed. P'en em gavas an holl war gern ar roz, an den kêz a voe astennet war ar groaz a zougenne bremaik ha staget outi gant tachou bras.

Ar zoudarded, er fin, a zavas ar groaz plomm en he sav.

Lavarout ar boan skrijus a c'houzanve ar merzer, n'heller ket ; koulskoude, ne glemme tamm ; pedi a rae zoken, evel-hen : « Va zad, pardonit d'ezo, rak ne ouzont ket petra reont ! »

Ar gwad a ruihe eus e benn kastizet gand ar gurunenn spenn. Eun draen, dreist-holl, a zeblante ober muioc'h a boan eget ar re all, da benn ar merzer. Neuze, en despet d'ar youc'hadennou a gounnar, va zad koz a wela o kerzet a denn-askell, warzu ar groaz, eul labousig bihanoc'h c'hoaz egetan ; henman oa al laouenanig. Tostaat a reas tamm ha tammig ouz penn ar merzer ha gand e veg e tennas er maez an draen sanket an dounna. Jezuz, rak ar merzer, paotrig, eo da Zalver, a drugarekas al laouenanig gant eur zell a garantez hag an evnig a nijas pelloc'h, en eur gana laotten.

Hogen an draen o tont er maez en devoa lâket penn Jezuz da wada muioc'h mui ; va zad koz, d'e dro, a dostaas outan ha gant e vruchedig e sec'has ar gwad a rede war dremm da Zalver. Abaoe ar c'houlse e chomas ruz bruched al labousig ha re ar vugale a dlee genel diwarnan goudeze a zalc'has ivez merk ruz karantez Jezuz evit va zad koz hag abaoe, ivez, eo ez omp bet hanvet holl boc'hruziked a-hed ar c'hantvejou.

Bugel, gwad da Zalver eo en deus ruziet va zad koz hag evel a wela, va bruched d'in-me a zo ruz ivez. Brema pa 'c'h eus klevet va istor, en hano da Zalver hag en hano hor c'hrouer, laosk ar boc'hruz da nijal !

Ar pezh a ris raktal.

Setu, e berr gomizou petra lavaras d'in eur boc'hruz, e miz ebrel 19... e karter Pellian, e parrez Plouzeniel, el lec'h ma 'm eus tremenet bloaveziou dinec'h va yaouankiz. Va spered a nij alies warzu ar geriadenn garet-se, ha, bep

gwech e kav d'in klevet em diskouarn komzou burzudus ar boc'hruz.

D'ar vugale a glevo an istor-man ha zoken d'ar re vras e lavaran d'am zro : « Karit ar boc'hruz a nij ken alies endro d'ho tiez ; laoskit hen da nijal ; pa deuo reuziou da goueza warnoc'h ar gwel eus ar boc'hruz a denno marteze an draen brasa eus ar gurunenn a voustro neuze ho kalon, ouz ho lakaat da zonjal er poaniou krib en deus gouzanvet Hor Zalver evidoc'h.

Pintig PAGAN.

— DO —

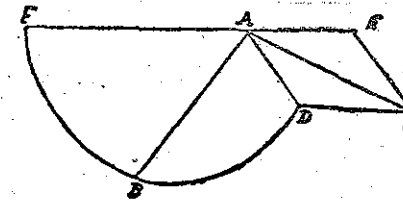
Pintig Pagan eo al leshano a gemeras, evel skrivagner, Y.-V. Kervarec, eun den yaouank ginidik eus a Blouzeniel, a varvas e Paris, er bloaz 1935 ; Feiz ha Breiz eo a lenne en e glened diweza.

Eur zulvez, e miz gouere 1932, e bali vras Haussman, e Paris, e c'houlennas digant eur vaouez a oa o werza *L'Ami du Peuple* : « Ha n'ho peus ket Feiz ha Breiz ? » Hag an hini goz, droug enni da youc'hal : « Les étrangers dehors ! ».

An diavezidi er miz !

SELAOUI'TA !

Pehini eo al linenn, hirra, pe al linenn A-B pe al linenn A-C.

HAG HER C'HLEVIET HO POA ?

—» Al lorc'hentez, eme zant Augustin, a droas an Elez mat e diaoulou ; an izelded a galon a dro an dud e elez.

—» Ar pep gwella en eur batatezenn eo ar pep tosta d'ar groc'henenn rak eno e kaver c'hoalenn mein hag a ra kals a vad d'ar c'horf.

—» Ar brini hag ar c'hegined a zo laboused hag e c'heller deski d'ezo ober meur a dra ha zoken lavaret meur a c'her.

—» Unan eus hentchou brasa ar bed, graet gant soudarded, eo hent ar c'hoalenn — Via Salaria — graet gant Soudarded Rom, breman ez eus tost da zaou vil bloaz, evit degas ar c'hoalenn eus porz Ostia da Rom.

—» Ma fell d'eoc'h derc'hel krennet brao ivinou bizied ho taouarn, e teoc'h da welet e kresk buanoc'h ivinou bizied ho tourn dehou eget ivinou bizied ho tourn kleiz.

—» Uhelder an dud, an eil dre egile, dre ar bed, eo pemp troatad ha c'houec'h meutad.

—» E meur a geriadenn, dreist-holl er broiou gouez, e vez save gwazi da ziouall an tiez, dre ma oar deuet da welet e klev ar re-man an distera trouz kals buanoc'h eged ar chas.

—» Naontek vloaz a zo, er bloaz-man, abaoe m'eo bet kavet an tu da gas ar c'heleier dre skingomzerez, eus an eil penn d'egile d'ar bed.

—» Hervez an Dr Gustav Eglov, ez eus en douar, glaou a-walc'h, evid ober c'houec'h mil bloaz, ma ne deuer ket da zevi muioc'h eget ne raer breman.

—» Eur vuhez hir ne vez ket mat a-walc'h atao ; met eur vuhez vat a vez hir a-walc'h atao.

—» Er Russia e vez kavet eur c'harr-dre-dan dre 5.036 den ; er Japan, unan dre 1.216 den ; en Alamagn, unan dre 85 den ; er Sued, unan dre 61 den ; e Bro-Zaoz, unan dre 31 den ; e Stadoù Unanetan Amerik, unan, dre 6 den ; dispac'herien ar Russia, anat eo, n'o deus ket laket kals an traoù da vont war war well en o bro !

—» An eol a denner eus an ognon, pa ne laker netra d'e astenni a zo ker krenv ma ya ar c'houez anezan dre bevar c'horn an ti.

Ar c'hignen a ro flaer d'an halan epad daouzek eur, ha tri ugent.

Ar ruz eo liou al levenez e Bro-Sina hag ar gwenn liou ar c'hanv.

PIUS XII

HA

PIUS XIII

Daoulagad ar bed holl a zo bet troet warzu Rom edoug ar sizuniou tremenet.

Pius XI, unan eus ar brasa Pabed a azezas war gador sant Per, en deus roct e ene da Zoue, d'an 10 a viz c'houevrer.

Ganet e oa bet, e Desio, d'an 31 a viz Mae 1857; daou vloaz ha pevar ugent en devoa; epad seitek vloaz eo bet krog e stur an Iliz hag en eun amzer eus ar re wasa.

Ar gristenien koulz hag an dud divadez o deus douget kaonv d'ezan.

Doue r'hen pardono.

D'an 2 a viz meurzh, an 62 kardinal a zo e penn Iliz Rom a zo bet en em vodet er Vatikan, evit henvel eur Pab nevez; ar c'hardinal Eugenio Pacelli, mestr-sekretour ar Paz koz, ganet e Rom, d'an 2 a viz meurzh 1876, a zo bet hanvet da Bab warlec'h Pius XI hag en deus kemeret an hano a Bius XII, ar pezh a ziskouez an youl en deus da gerzet warlerc'h an hini a oa en e raok.

—o—

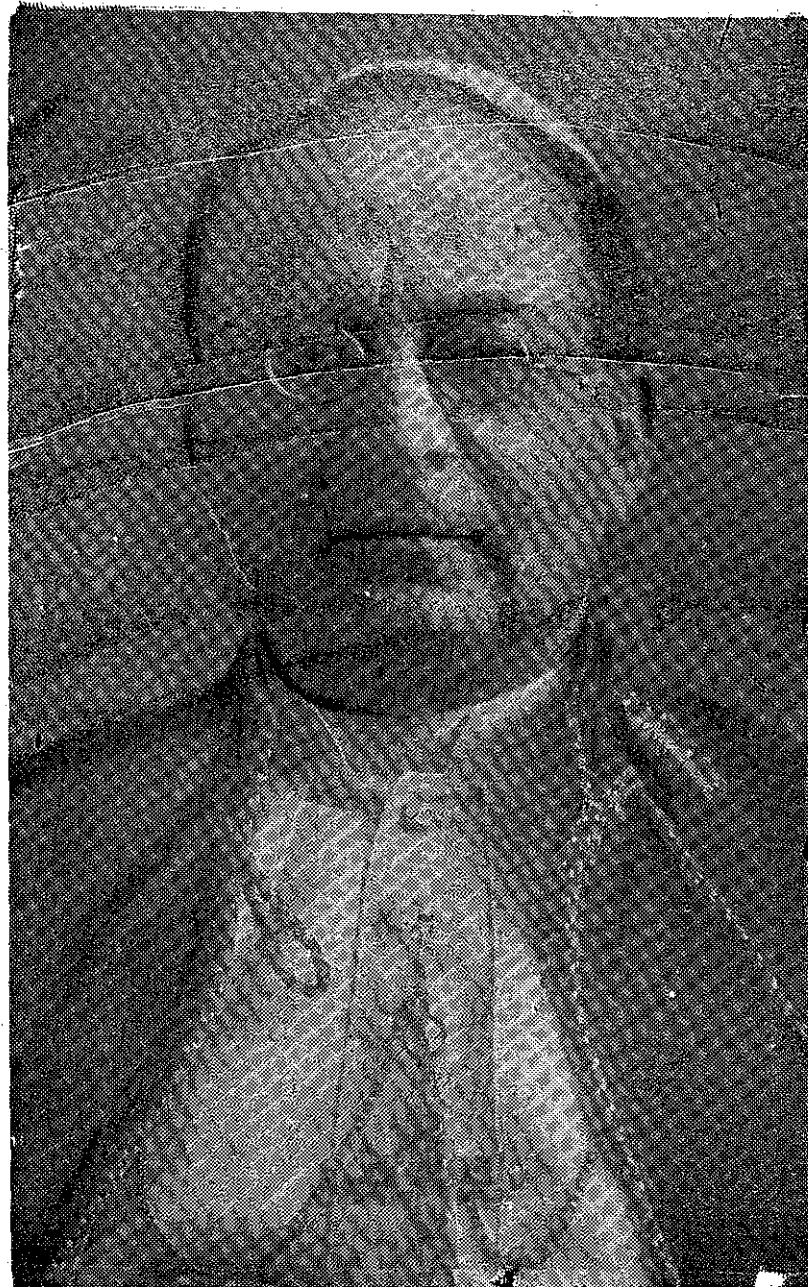
Tremenet en deus e vuhez karget a gefrediou bras gand ar Pabed a zo bet, en e raok, ha tro en deus bet evelse da vont eus an eil rouantelez d'eben hag eus an eil penn d'egile d'ar bed; barrek eo da gomz e nao yez dishenvel; kannad ar Pab eo bet, epad meur a vloaz, e Munich hag e Berlin hag en hano ar Pab eo e renas gouelioù bras Lourd breman pevar bloaz ha re Lisieux, e miz gouere a zeu, e vezo daou vloaz.

oooOooo

Evel Pius XI, e vezo Pab ar Feiz embannet er broiou digristen, Pab an obererez katolik, ha Pab ar peoc'h diazezet, nann war gwirioù flastret, met war al lealded hag ar garantez.

Kurunet e vezo d'an 12 a viz meurzh.

Doue r'her miro pell hag hir amzer, war gador sant Per.

PIUS XI, Doue r'hen pardono.

SANT GWIGNER

merzer

Buhez sant Gwigner a zo bet skrivet, wardro ar bloaz 1300, gand eur beleg ha n'eo ket aes gouzout, mat a-walc'h, eus pe Vreiz e oa gimidik; ma oa gimidik eus a Vreiz Vihan, eo anat, dre e skrid, da vihana, e oa bet oc'h ober eun dro e Breiz-Veur.

Buhez sant Gwigner he deus kals a dalvoudegez, evel a lavar ar chaloni Doble, person Wendron, en deus he zroet e savuzeg, rak n'eus nemeti, eus holl buhezioù Sant Kerne-Veur hag a vefe, deuet betek enomp, en he hed; ar re all a zo bet deuet, dre fallagriez, epad Dispac'h ar XVI^{vet} kantved ha n'hon eus anezo nemet pennadoù dister.

Diwar skrid Saoznec an A. Doble eo e savomp ar skrid brezonek-man.

Tadou Acta Sanctorum Bolland, o deus renket buhez sant Gwigner, kavet ar skrid anezi ganto, e abati Sant Viktor Paris, en o Buhez ar Zent, el lec'h m'her c'haver pa gouezet war an 23 a vis meurz; e eskopti Gwened, gouel sant Gwigner a vez graet d'ar 14 a vis herzu.

Pa yeas sant Padraig da brezeg ar feiz da Iwerzou, beleien an doueou faos ha seiz roue eus ar vro-se a deuas d'e zigemeret, met, eur wech m'o devoa e glevet, hini anezo ne gavas mat e gomzou; unan eus ar rouaned-se, e hano Klito, en devoa, koulskoude, eur mab, Gwigner e hano, eun den yaouank a-zoare hag a zavas diwar e gador evit he rei d'ar prezeger; e dad, droug ennan ouz e welet oc'h ober ker brao da veleg ar C'hrist, a roas urz d'ezan raktal da vont er mêz eus ar vro.

Senti a eure war an taol hag e lakeas ar mor etrezan

hag Iwerzou ha seul-vui e pellae diouz trouz ar bed ha seul-vui e tostae ouz Doue.

— o o —

Eur pennad mat a amzer goude, eun ael a lavaras d'ezan distrei d'e vro; e genvroiz, gounezet a-benn neuze d'ar feiz kristen, hen digemeras gant kals a levnezh ha p'eo gwir e oa maro e dad Klito e c'hoantejont e welet o pignat war an tron, en e lec'h; Gwigner, hen, n'eo ket an enoriou-se eo a glaske. Kinnig a eure d'ezo dibab etouez an dud yaouank uhela eus ar vro, unan hag en divije gellet dimezi d'e c'hoar ha beza roue, en e lec'h; met Piala, c'hoar, he devoa graet le da veza gwerc'hez hag he breur ne c'hellas ket kaout abeg enni war gement-se.

Dem-goude, e reas e bourchasou evit tec'het eus ar gêr eun eil gwech; 770 den ha seiz eskob a yeas d'e heul ha Piala a yeas gantan ivez.

Ne oant ket aet a-bell c'hoaz, war ar mor, ma teuas da gichen an aod eur verc'h a renk uhel, he hano Pa, c'hoant bras ganti da vont d'o heul. Pa welas e oa en em gavet, re ziwezat, e taoulinas war an traez, doaniet meurbed, hag e pedas. E keit-se, he daoulagad a baras war eun delienn a oa war an dour; gand ar vaz a oa ganti e pouezas warni da welet ha mont a raje d'ar goueled ha tra bouezus an delienn a greskas hag a devaas kement ma welas e oa degaset gant an Aotrou Doue d'he c'herc'hat da vont da heul ar re all; leun a fizians e Doue, e pignas war an delienn hag e tigouezas e aber Heul (breman Hayle), e Kerne-Veur, a-raok he c'henvroiz; ar re-man a en em gavas, eno, int-i ivez, dem-goude.

Goude beza diskennet eus o bagou, e kavjont eur peniti, e kichenik an aod, hag e oa eur verc'h santel o chom ennan; en aoun d'he distresa, Gwigner, goude beza komzet brao outi, a yeas pelloc'h da zebri e bred; el lec'h m'edo ne oa banne dour ebet; sank a eure e vaz, en douar, ha kerkent eus an toullig bihan graet gantan e tarzas eun eienenn, dour a-walc'h enni da derri sec'hed Gwigner hag hini e dud.

Goude beza debret eun tamm ec'h en em lakejont en hent hag ec'h en em gavjont, en eul lec'h hanvet Conerton.

Eno e oa eur vaouez a zoujans Doue, he hano Coruria

hag a voe dereat kenan en o c'henver; distei a eure darn eus he ziez evit kaout plouz da ober gweleou d'an dreminidi ha laza a eure ar veoc'h he devoa — ha n'he devoa nemeti — evit gellout kaout peadra da rei d'ezo da zebrl.

Goude koan, eur wech lavaret ar grasou, sant Wigner a chourc'hemennas dastum piz eskern ar veoc'h ha teurel ar c'hroc'hen warno; lavaret a eure d'e dud en em lakaat da bedi a-unan gantan ha kerkent, tra souezus, ar veoc'h a zavas, en he sav, leun a vuhez ha kaeroc'h c'hoaz, eun tamm mat, eget ne oa, a-raok ma oa bet lazat.

Ar zant a lavaras he goro, a evas eur banne eus he laez hag e pedas evit ma roje hiviziken ar veoc'h se hag ar zaout a deuje da c'henel diwarni, teir gwech muioc'h a laez eged ar zaout all.

Antronoz, beure mat, p'en em lakent, en hent, e taolas ar zent eur zell war o lerc'h hag e weljont e oa toenn vat, adarre, war an holl diez, evel ma ne vije ket bet distoet hini ebet anezo biskoaz; kenderc'hel a rejont gant o hent ling e treusjont lec'hiou goloet a goajou.

—o—

Epad an amzer-se, Teuder, roue Kerne-Veur, a oa deuet da glevet e oa en em gavet, war e zouarou, eur bern kristenienn; en aoun na vije deuet ar re-man a-benn da c'hounit e bobl d'ar feiz kristen, e lakeas e zoudarded, evel eun toullad loened gouez, da redek, war o ler'h; koueza a rejont warno, a-dre kein hag hep goulenn diganto, na piou e oant, na petra glaskent, o skojoent hag o dibennjont, holl, en hevelep dervez hag o lakejont, evelse-da c'hounit, dre eur maro santel, kurunenn ar verzerenti.

Epad an amzer-se, Gwigner, gand eun nebeud hiniennou eus e dud, a oa diskennet da ziskuiza en eun draonienn; sanket en devoa e vaz-skao en douar; p'hen tennas ac'hano, eun eienenn a darzas eus an toull he devoa graet ha redek a ra'atao, eus ar c'hloz mein savet aboe en dro d'ezi (1).

(1) Ar feunteun-se a dlee beza e Rosewarthy, el lec'h m'en deus an Aotrou Henderson he dizoloet, a-nevez 'zo; hanvet e vez atao Venton Winear : Feunteun Wigner; en he c'hichen e oa eur chapel hag eur groaz, ar groaz koz labouret kaera a c'helled gwelet, e Kerne-Veur abez; kaset eo bet da Lanherne.

O veza klevet youc'h e savas buan da vont da welet petra zigoueze gand e dud; ne gavas nemet korfou maro; Gwigner a en em droas neuze warzu ar re a oa bet diskennet gantan d'an draonienn hag a lavaras d'ezo :

« Aman, va breudeur, eo e c'hourvezimp da ober hon « diskuiz diweza; aman eo e peurc'hraimp hon ero, er « led-n'an; kinnigomp eta hor buhez d'an hini a gimigas « e hini d'hon dasprena; n'eo ket da d'comp kaout aoun « rak an hini ne c'hell laza nemed ar c'horfou; ne c'heller « krena nemet dirak an hini a c'hell stlepel an den korf « hag ene en ifern. »

Hag o trei ouz ar roue fallakr e lavaras d'ezan : « Mab « an diaoul, ma z out, peur-ober labour da dad a res! ».

— « Ne dec'hoc'h ket ac'han, breman, eme ar roue, « ha va c'hleze-me ho tiskaro holl ! »

Neuze ar zant a lakeas e vaz en douar hag a astennas e c'houzoug; ar roue a gemeras e gleze hag a zistagas ar penn; ar zant her c'hemeras, raktal, hag hen dougas en eur vale warzu ar roz a oa e kichen; war zinaou ar roz-se e oa eur geriadenn; ar zant a glevas ar merc'hed a oa enni oc'h en em rendaelat hag e c'houlennas ouz Doue ma ne ehanje ket an trouz ken, dre eno, ha setu perak an douar-ze hag a c'hellje rei trevajou mat a vez lezet atao e leton.

Ar merzer santel ne vennas ket chomi en eul lec'h ha ne oa ket a engleo ennan; kemeret a reas e benn a-nevez; en eun eienenn a gavas pelloc'h her gwalc'has piz hag hen dougenn a eure goudeze, war lez eur c'hoat hen dispartie diouz lec'h e verzerenti.

Diskouez a raer atao ar feunteun, el lec'h ma redas gwad ar zant.

- D -

Goude ma oa bet skoet ar merzer gant taol ar maro, unan eus ar zoudarded a gemeras ar vaz en devoa sanket en douar; met o veza ma oa deuet da veza eur wezenn gant daou skourr bras hag a oa deliou outo, ne gredas ket kregi enni; he gwelet a raer eta eno atao; deuet eo breman da veza eur wezenn uhel kenan hep ma vefe den gouest da lavaret eus pe ouenn gwez e c'hellfe beza.

Korf ar zant a jomas eur pennad war an douar noaz; eun nozvez, Gwigner a en em ziskouezas, a-benn teir

gwech, d'eun den mat hag a c'hourc'hemennas d'ezan sebelia e gorf; an den-man a lavaras d'e wreg ar pezh en devoa klevet hag houman a lavaras d'ezan chom sioul, gand a raje, hag hep mont wardro ar c'horf, en aoun da dapa droulans ar roue.

Antronoz, koulskoude, e yeas da ober eun dro chase; kaout a eure, war e hent eur c'haro hag henman o tec'het, a redas, a-raok ar chas betek park ar verzerien; en em gavet eno e chomas a-zav, evel m'en divije bet c'hoant da c'houlenn harp ouz ar zant; ar chas a ehanas da harzal hag a azezas e kichen ar c'haro, evel m'o divije bet doujans, int-i, ivez, evid ar zant. An den mat-se a deuas neuze an hunvre en devoa bet, war e spered, hag e welas e oa bet degaset di gand an Aotrou Doue e-unan; sebelia a eure korf Gwigner gant doujans hag o veza aet d'ar park el lec'h ma oa kouezet ar verzerien all e toullas eno ivez eur bez all da lakaat o c'horfou.

Eur pennad mat a amzer goudeze, pa oa deuet ar feiz d'en em skigna, dre Gerne-Veur, e voe savet eun iliz, war bez ar merzer santel.

En dra m'edod krog a-zevri, el labour, al labourerien a en em gavas hep boued, eun dervez; ar zant, koulskoude, a gemeras preder gand ar re a oa o sevel e iliz hag a lavaras da veur a hini diwardro eno, kas d'ezo peadra da zebri.

Etouez an dud m'en em erbedas outo e oa unan hag en devoa eur c'hole drouk kenan; Gwigner a lavaras d'ezan her rei d'al labourerien; an den ne nac'has ket ar prof-se ouz ar zant met nec'het e oao klask gouzout penaos dont a-benn d'her rei; antronoz, e pignas war e varc'h da zellet ouz an aneval; sebezet e chomas pa welas edo e kichen an nor, en tu-all d'ar voger ken habask ha tra.

Kaset e voe, heb an distera poan, da gichen an iliz nevez el lec'h ma voe lazet ha dispennet hag ar burzud-se a roas muioc'h a galon c'hoaz d'al labourerieu da staga d'o labour. Unan anezo, koulskoude, dem-goude, a dorras e daou damm ar vouc'hal ma kempenne ganti koatach an iliz; kounnari ha mallozi a rae ar pezh ma c'helle ha, war e veno, ne labourje ket ken; an hini a oa o teurel evez war al labour hag her grae, dre garantez evid an Aotrou Doue, a gemeras tammou ar vouc'hal etre e zaouarn; kerkent e

spējont an eil ouz egile hag ar benveg a oa adarre kouls hag a-raok an torr; e berc'hen, e c'hellit kredi, a stagas d'al labour gant muioc'h a herr eget biskoaz.

Eleiz a vuzudou a c'hoarvezas, dre c'halloud sant Gwigner; setu aman unan eus an tri e-ra Anselm hano anezo. Laeron a deuas, eun novez da laerez beoc'h klo-c'her iliz sant Gwigner; p'edont o vont etrezek ar ger gant o laeradenn e chomjont sebezet o welet diou c'houlouenn o tevi war gorniel an aneval; stratuilhet, e tistrojont ar veoc'h laeret d'he ferc'hen hag e rojont zoken eun all d'ezan, da ziskouez ar c'heuz o devoa da veza e laeret.

—o—

Setu aze tennet, kouls lavaret, ger evit ger, eus skrid ar beleg Anselm ar pezh en deus getlet henman dastum war dro ar bloaz 1300, diwarbenn sant Gwigner, maro eiz pe nao c'hant vloaz a oa hag a 30 unan eus ar zent o deus labourer ar muia da c'hounit Breiz Kerne Veur d'ar feiz kristen. Lavarou koz n'int ken, klevet gant an eil rumm dud warlerc'h egile, met lavarou koz hag a ziskouez pebez brud a lezas ar zant war e lerc'h.

Sant Gwigner eo patron Winear — a vez lavaret du hont evel ma vije skrivet Wigner — e eskopti Truro, e Breiz-Veur ha patron Plewvigner — a veze skrivet Plewvigner, er bloaz 1259 — e eskopti Gwened, e Breiz-Vihan.

Eur chapel en devoa ivez gwechall, e iliz-veur Gwened, an hini a hanver breman chapel ar Galon Zakr.

Diou barrez a zo e eskopti Leon, Loc-Eginer Plouziri ha Loc-Eginer Sant Thegonnec, hag o deus evit patron sant Eginer, eur zant demhenvel e hano ouz hini sant Gwigner.

Hervez an Aotrou Loth an daou hano-se ne c'hellont bet beza kemeret an eil evit egile.

Y.-V. P.

Maro Sant Joseph

Joseph Nazareth a oa gourvezet war e vallin; gouzout a rae, ervat, ne'z aje ket a-bell ken; Mari a jome, en e gichen, war evez anezan. Jezuz, e zourn e dourn e dad mager, a glaske laouenaat e dremenvan, o komz d'ezan eus dudi ar baradoz ha Joseph, o welet daoulagad karan-tezus an den yaouank o para warnan, a gawe nerz da c'houzanv, heb en em glemm, ar boan a ziwasse.

Koulskoude e weled, evel koummotil du, beb an amzer, o tremen a-uz e zaoulagad; anat oa e oa eun dra bennak o tieza e spered; dienez a oa en ti ha biskoaz ne oa bet muioc'h; ne gaved ket a labour hag al labour graet a veze paeet fall ha setu perak en ti paour ma kreske ennan an Hini a lake an hadenn taolet en douar da rei kant evit unan, e c'hortozed, evel al laboused, ma teurvezje gand an Aotrou Doue, lakat unan bennak da zont da zegas eun tamm bara, en aluzen.

Al lodenn vrasa eus an noz a oa tremenet; gwelet e veze ar goulou-deiz o wenna, a-bell, an oabl, a-drenv ar menezioù. Halan ar c'hlanvour a oa evel an ezenn-avel a groumm gouestadik an ed war ar mêziou; Joseph en devoa doare da veza moredet; pa ganas ar c'hilhog e tigoras e zaoulagad-hag oc'h en em drei ouz Jezuz e lavaras :

« Astenn a reoc'h va c'horf e kichen korfoù va zadou; » gouzout a ran pegement am c'harit, c'houi koulz hag ho « Mamm; daoust hag eol a-walc'h a zo er c'hleuzeur, » d'eoc'h da welet sklêr, war va zro, betek va maro? »

« Ho Mamm n'he deus ket a beadra da baea eul linsel » d'am sebêlia.. met graet em eus yeviou da Neri, eus « kêr Gana, hag eun alar da Nathan, mab Tolomaï, a zo « o chom e mezou Zabulon. Gand an nebeud gwenneien « a dleont d'in ho pezo a-walc'h da baea mizou va maro; » it eta d'o c'herc'hat, va mab, ha ra blijo gand an Aotrou « Doue rei d'in ar c'hras da c'hellout ho kwelet distro, eur « wech all c'hoaz, a-raok mervel!... »

« Ober a rin evel ma livirit », eme Jezuz. Kemeret a eure e voutou ler hag, o veza diskennet da draon menez Nazareth, e kerzas warzu Kana.

Dindan bannou an heol o sevel e weled kern menez Golan o ruzia hag erc'h menez Hermon o lugerni.

Jezuz a dreuze parkeier ha prajou e save klwarno c'houez vat ar bleun o tigeri o deliou tener dindan tomm-der bannou kenta an heol.

Kerzet a rae tounnus, mall gantan ober e lavarou ouz e dad mager ha distrei da frealzi e galon en e eur ziweza.

P'edo o tremen ebiou d'eur vodenn sperr-gwenn, e welas war lez an hent, astennet hag ar gwad o poullada dindanni, eun danvadez c'hloazet a vegelie klemmus hag a zelle outan ken truezus, ma chomas a-zav; kregi a eure enni, gouestadik, gand e zaouarn, ha kerkent al loenig kêz a en em gavas pare.

Pelloc'h, o-treuzi eur parkad gwez olivez, e welas, ouz troad eur wezenn, eul laouenanig bihan, kouezet eus e neiz; kregi a eure ennan; diouaskell al labousig kêz a greskas o flun, a deuas nerz enno, hag e nijas ac'hano, a-denn askell, en eur gana, kel laouenik ha tra.

P'edo tost da Gana, e welas o tont, warzu ennan, mevel Neri hag e c'houlennas hano digantan eus e vestr.

— O ! Aotrou kêz, eme ar mevel, Neri, va mestr, n'ema ket er gêr; et eo en hent, en de-man, da werza gloan e zerved da Veisan.

Ha mevel Neri a gendalc'has gand e hent; dek eur bennak e c'helle beza; Jezuz, skuiz, gand ar bale, a azezas, war lez an hent da ober cun ehan.

Eur wech diskuizet, e stagas da vale, adarre, a-dreuz mêziou Zabulon ha wardro, kreizdeiz ec'h en em gavas e kêr Nathan; n'oa den ebet en ti hag an nor a oa prennet; Nathan, mab Tolomaï, a oa e eured merc'h eur sadukean,

en devoa c'hoant da dremen dioutan, evit gellout, gand e skoazell, kreski, gwelloc'h a-ze, e zanvez.

Jezuz a azezas, war dreujou an ti da ober eun diskuiz all ha goude beza debret eun dournadig fiez hag evet eur banne dour kinniget d'ezan gant paotr ar gwir, e Kapharnaum, eur payan, dismeganset gand an holl, e kemeras penn an hent da zistrei da Nazareth.

Kerzet a rae dillo; pres a oa warnan; an Toueller a dosteas outan hag a lavaras : « Te hag az peus gelllet « astenn he buhez d'eun danvadez, perak ne c'hourc'he-« mennes ket d'an eol a zo en da gleuzeur chom hep « izelaat ! ».

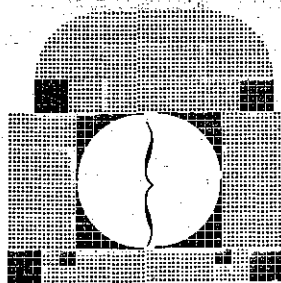
Ha Jezuz, hep chom a-zav, a lavaras : « Me a ra e lavarou ouz va Zad ha n'en deus ket goulennet an dra-ze « ouzin ! ».

P'edo an denvalijenn o tiskenn, tamm ha tamm, war ar mêziou, an Toueller a dosteas outan, eun eil gwech, hag a lavaras d'ezan : « Te hag a wisk al laouenanig dibluñ, n'az « peus ket gelllet kaout fenez, nak eur gwenneg, nak eul « liard toull evit prena eul linsel d'az tad ; n'az peus ne-« med eur ger da lavaret hag e c'helli dastum, war an « hent, kement hag a giri a wenneien; ma n'her gres ket « ez pezo en em skuizet, en de-man, en aner ! »

— « Enoret em eus va Zad, eme Jezuz, p'eo gwir em « eus graet, e lavar outan ! »

Hag ez eas gant pres warzu Nazareth.

Noz e oa p'en em gavas er gêr. Edo ar c'hleuzeur, ken izel e oa an eol ennan, o vont da vervel, e kichen an hini oc'hor, a denne c'hoaz e halan, kement hag ober ha Mari, en e gichen, a bede hag a rae gwella ma c'helle d'ezan. Eun intanvez kêz eus Nazaret a deuas neuze en ti; eun tam-mik park bihan he devoa ha diou zanvadez; Jezuz a c'houlennas outi kaout ar vadelez da rei d'ezan etil linsel hag eur banne eol; an intanvez a yeas dioc'htu da gerc'hat ar pez a oa bet goulennet ker brao outi; pa zistroas, Joseph a oa o paouez tremen ha war gorf ar paour kêz kalvez, Jezuz, stouet e benn, a ouele...

KIEILIEIER

AIR MITZ

Renerien ar c'helaouennou hag ar strolladou sevenadurel brezônek a zo bet pedet da baeronia « Brezoneg er C'henwerz ».

Setu aman anioù ar re o deus respontet betek-hen, bemoz Doue d'ezo :

F. Vallée, rener « Breuriez-Veur ar Brezoneg » (Rener-Enor).

Kerlann, rener « Ar Falz »:

R. Delaporte, rener ar « Bleun-Brug » ha kenrener « Brezoneg er Skolioù ».

E. Ar Moal rener « Breiz ».

Y. Ar Go, kenrener « Brezoneg er skolioù ».

Y. Perrot rener « Feiz Ha Breiz ».

L. Herriou, rener « Dihunamb ».

Roparz Hemon, rener « Gwalarn ».

Marc'harid Gourlaouen, renerez skol dre lizer « Ober ».

A. Daniel, kenrener « Sav ».

L. Ar Floc'h, kenrener « Studi ha Ober ».

A. Noury, rener « War-du ar Pal ».

H. ha R. Caouissin, renerien « Unvaniez Gberou Breiz ».

Goulenn paperennou da zina ouz : rener Kelc'h-Studi Brest, 65, stradaed Siam, - pe c'hoaz digant « Gwalarn ».

Doujans Vreiz

Setu m'emeur bremañ o paouez klevout e vezo finvskeudennet « Becassine » hag hepdale zoken peirc'hraet al labour war-dro an heuguzadenn-se. Eur wech muioc'h e vezimp, ni Brezoned, gwapaet ha gwallgaset.

Ac'hanta ! Breiziz, paotred ha merc'hed, lorc'h ennomp eus horgouenn, ni hag a zoug c'hoaz hizio an deiz giz hor re goz, hag ar Vrezoned all ivez daoust d'o giz nevez war o c'hroc'hen breizat, daoust ha n'eo ket tremen poent lakaat harz war al labour diboc'h-se ?

A walc'h l e leveromp ; bec'h d'ar saotrerien l hon ano hag an doujañs da Vreiz a zo war var.

Ken a habaskded, ken a bedennou lent hag en aner, a-ziwar an taol-mañ.

...Hag e tiazezomp dioustu evit-se eur c'hevredad o anvomp « Doujañs Vreiz », e lec'h ma c'halyomp ar Vrezoned da zont niverus.

Pal ar c'hevredad-se a vezo :

1 a) Nerzekaat an doujañs a zle Breiziz-holl d'o bro Vreiz.

2^{vet}) Enebi a-zevri-kaer bep tro mo vezo gwalldizet Breiz, war dachennou'zo; Da skouer ha da genta : Kelaouennou, skingom-zerez, fiñvskeudennerez.

A-enep al loustoni, evit rei skoazell d'he skuba, deuit, hag hastit afo, er strollad « Doujañs Vreiz », *ha goulenmit dioustu ar reizennou anezañ.*

Reizennou e brezoneg : 2 dimbr a 0.90 (18 gwenneg).

Reizennou e galleg : 4 dimbr a 0.90 (14 real ha 2 wenneg).

Ar Sekretour da c'hortoz : J. MENS, Boîte Postale 45, BREST.

— 000 —

Radio Breiz-vihan

Tro-Breiz, diskleriet e Roazon-Breiz, gant Herri Caouissin, skoazellet gant Fanth Stephan ha kelc'h keltiek an A. Cairou, he deus eun digemer eus ar c'henta a-berz ar vrezoned o chom e Breiz ha dreist-holl a-berz ar Vrezoned divroet.

Al liziri a veuleudi a zigouez gant Radio-Breiz, a gantchou, hen diskouez sklêr hag anat ; eus pep korn eus ar Frans e teuent.

Unan eus hol lennerien a zegasas d'eomp eul lizer hir e tenomp anezan diou pe deir gomzenn :

Lesneven, 1a a viz meurz 1939.

Aotrou Rener,

Ar wech kenta eo d'in da skriva eul lizer brezonek, met goude, beza klevet en T. S. F. Nozveziad Radio-Breiz e karfen e klevfe Rener Roazon-Breiz peger plijadurus eo bet an nozveziad-se penn-da-benn ; an darn vrasa eus hor c'henvroiz a c'houlenn kaout muoioc'h eget ne vez a draou breizek e Radio-Breiz!

Radio Breiz-Veur

Tri dervez goude Radio-Breiz-Vihan Radio-Breiz-Veur, da lavaret eo Radio-Swansea, Scottish, Welsh, a lake kanaouennou kaera ar Bleun-Brug da zont betek ennomp a-uz ar mor, kanet gant Kembreiz, en o fenn hor mignoned Geraint ha Meirion Dyfnallt Owen.

Tridet o deus hor c'halonou o klevet gwerz ar baradoz, ar Piihaouer, Bleuniou o tremen, Toutouik ! la ! la ! War bont an Naoned, Elez eus ar Baradoz kanet gant peder mouez dishenvel : Bretoned Breiz-Vihan n'o divije ket graet ken koulz rak n'int ket tost da veza ken ampart war ar c'han ha Bretoned Breiz-Veur.

A-raok pep kanaouenn Geraint Dyfnallt Owen a lavare eur ger e brezoneg hag e kembraeg.

Ha da gloza bras eo bet hol levenez ouz her c'hevret o lavaret d'eom e brezoneg atao, na petra 'ta, gand eur vouez fraes ha nerzus : « Nozvez vat ha bennoz Doue d'eoc'h, Breiziz ; klevet « ho peus paotred ha merc'hed Kembre o kana en ho yez kaer, « ar brezoneg a dleit mirout ha difenn atao ouz holl enebourien « Breiz ! »

— « Eun dudi, a skriv d'eomp Evnig Penn-ar-C'hoat, eus a « werliskin, eo bet an abadenn-se ; ne oa ket gwall hurr, met « gwelloc'h eo dispaka nebeutoc'h a zanzev ha rei danvez mat ! »

BRETONED AR C'HREISTE.

Person Bretoned ar C'hreisteiz, an Aotrou Mevellec, a ro d'eomp da anaout e vezo o chom, adalek miz mae a zeu e bourc'h an Eglise Neuve, teir leo diouz Perigueux ; 1.300 tiegez, aet di da jom eus hor bro, en deus en e barrez a zo tost ker bras, ma n'eo ket brasoc'h ha Breiz-Izel a-bez ; gras d'ezan da c'hellout dont a-benn da lakat hor c'henvroiz da viret pell diouz bro o c'havell an daou denzor kaera o deus kavet erini, da lavaret eo, o brezoneg hag o feiz.

GINIVELIZ

An Dr Andreo Maury, medesin e Cleder a zo laouen o rei d'eomp da anaout ginivelez e verc'h, er miz tremen, a zo bet roet d'ezhi da zeiz he badiziant an hano kaer a C'hlaodinaig.

EUREUJOU

Joseph Lapous ha Mari Yvona Quere, a zo bet eureujet e Cleder d'ar 5 a viz genver.

— Yannik Moal, anavezet mat gand ar re a zarempred gouellou ar Bleun-Brug ha Jannig Meriadec a zo bet eureujet e Kastell-Paol, d'ar 25 a viz genver.

HOR RE VARO

Yann Vari Quilliec, Guil ar Vrouan, a zo bet beziet e Cleder d'ar 26 a viz Du ; — Paol Pennors, eus ar Vrenn, a zo bet beziet e Cleder d'an 13 a viz Genver ; — Adolf Vallée, breur an Aotrou Fransez Vallée, ar grammadeger brudet, a zo bet beziet e Sant-Brieg, d'ar 14 a viz c'houevrer.

Doue r'o fardono.

FAZIOU « FEIZ HA BREIZ » AR MIZ TREMEN

Ar bajenn 7 a zo da veza lennet a-raok ar bajenn 6.

E traññ ar bajenn 7 al linenn ziweza a zo da veza lennet a-raok an eil ziweza ha da heul houman eo ret lakaat ar gerioù-man :

al lec'h-se c'hoaz : Koat-Telo.

Er bajenn 11, d'an nec'h ez eus linennou direnket ; al lenner, gand eun tamm evez a ouezo o renka.

Pajenn 27, a-raok al linenn genta, lennit :

Nak a bet hag e lec'h trei o sperejou,

Goude an 11 *vet* linenn, lennit an 21 *vet* linenn ha goude ar 25 *vet* linenn lennit ar 27 *vet*.

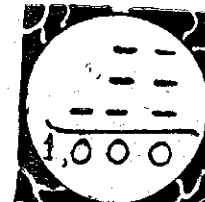
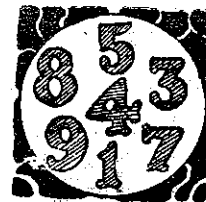
Pajenn 28, goude ar 5 *vet* linenn lennit ar 7 *vet*, 8 *vet*, 9 *vet*, 10 *vet*, 6 *vet* hag 11 *vet*.

**HA KAVET
HO PEUS
EUL
LENNER
NEVEZ ?
HASTIT
AFO !...**

*Aman e kavit respont
divinadenn ar miz tre-
men.*

DIVINADENNOU

*Penaos renka seiz niverenn tao-
lenn an tu kleiz war daolenn an tu
dehou evit kaout 1.000.*

*Setu aman ar barz Marzin. E pelec'h
ema ar roue Arzur,*

Bez an ao. Uguen

Bloaz zo abaoe m'eo maro an Aotrou Uguen, person koz Plougastell, unan eus skrivagnerien aketusa *Feiz ha Breiz*.

Ar re, eus hol lennerien, o deus c'hoant da rei dourn da zével eur bez kaer, war e relegou, e bered Guisseny, a c'hell kas o frof d'an A.-F. Pouliquen, économ, Sain-Vincent, Pont-Croix, C. C. 61.54, Nantes.

3025 lur a zo dastumet a-benn breman.

Klenned ar c'henou hag an dent
L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZEQUEL

Tenner dent
 Loreet gand skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
 ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diweza
 Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
 BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di,
 e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag
 eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale ar «SIROP FERET»

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouiennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag outi : 18 lur.

Evid ar re a zo e unavez bro : 20 lur.

Koumanantchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Finistère).
C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pezh.

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoit, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULIEREZ KREISKER

a ra labour marc'had mat ha kaer

Moula a reomp labouriou a bep-seurt :
Talbennoù liziri — Kartennoù — Leorien —
Kelaouennoù — Skritelloù, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

FEIZ HA BREIZ

KENTEL SUL HAG AMZER FASK

Sul Fask eo sul-an holl grouadurien o tont eus o bez ; sul-an tan nevez, tennet eus ar vein, c'houezet e dor an iliz, skeudenn an tan nevez all a dlé beza c'houezet en hor c'halonou : tan karantez Doue ; sul an dour meur e tle genel ennan pesked bihan Hor Mamm zantel an Iliz ; sul ar sklêrijenn trec'het ganti an denvalijenn ; sul an ezans hag ar c'houez vat, en hor mêziou hag en hon ilizou, eur skeudenn eus ar c'houez vat a jom er bed, warlerc'h Hor Zalver Jezuz-Krist hag a ra d'eomp bale war e roudou ; sul ar c'hleier, skiltrusoc'h o mouez hizio eget biskoaz, goude o zri dervez kaonv ; sul ar c'han, hini al laboused en êr, hini an dud war an douar, hini an élez e barr an nenv ; sul an holl grouadurien o tridal gand ar vuhez nevez a zantont o sevel enno goude tenvalijenn yen ar goanv.

Sul Fask eo ar zul meur dreist an holl zuliou meur, dre ma welas ar C'hrist o sevel eus ar bez torret gantan ereou ar maro, brasa burzud a zo bet gwelet biskoaz war an douar.

Sul Fask eo ar zul laouen, dreist an holl zuliou laouen ; ar zul ma ne c'hell kêt an Iliz lavaret daou c'her, koulz lavaret hep kana Alleluia ; « *hæc est dies quam fecit Dominus ; exultemus et lætemur in ea* ». Henman eo deiz an Aotrou ; tridomp hag en em laouennaomp ennan, rak da betra en divije bet talvezet d'eomp beza bet ganet ma ne vijemp ket bet dasprenet, met dasprenet omp bet ha mantrus an dasprener hon eus bet !

Sul Fask eo ar zul santel dreist an holl zuliou santel ; ar zul a bella an torfejou ; ar zul a bella ar gasoni ; ar zul a walc'h ar pec'hejou ; ar zul a zegas an emgleo hag a laka ar poblou da blega dindan dourn an Aotrou Doue ; ar zul a zo ker santel dreizan e-unan ma n'eus ket a

ezomm d'her santelaat kement hag ar re all dre ar bedenn ha setu perak n'eus deiz ebet, e doug ar bloaz, hag e vefe ker berr he fedennou ennan gand an Iliz ha ma 'z eo an deiz-man.

Sul Fask eo sul ar bez goullou, sul ar maro trec'het gand ar beo !

Na pebez krenienn a grog ennomp pa leverer hano dirazomp eus a brenved hag eus a vreinadurez ar bez, ni, ha ne garfemp gwelet o vervel nak hor c'horf nak hor spered; Hor Zalver en deus roet d'eomp e c'her ne varv-jemp ket ma karjemp debri eus e vara hag eva eus e win; n'en deus ket lavaret d'eomp e lammje diwarnomp enkrez an tremenvan, met roet en deus e c'her ne vije hor maro nemed eur mored, ne jomje hor relegou balzamet gant e wad da gousket nemed eun nebeud deiziou, e tegasje e êlez da deurel ar brasa evez warno hag e tihunje, hen ar c'henta dihunet, kement hini a vije marvet goude beza bet oc'h azeza ouz e daol; na pebez alleluia laouen a dregerno neuze er berejou, el lec'h ma vezo hor c'horfou, er beziou, el lec'h ma vezo hol ludu, da genver ar zul Fask-se, sul Fask diweza ar bed-man, sul Fask kenta ar bed-all !

*
**

Devosion amzer Fask eo an devosion da bemp gouli Hor Zalver; sant Thomas pa ne c'hellas ket gwelet Mab Doue, savet eus a varo da veo, da bardaez ar Zul Fask, o veza ma n'edo ket gand an ebestel all, a lavaras d'ar re-man : « Nemet gwelet a rafen merkou an tachou; nemet lakat a rafen va biz e toullou an tachou-se ha va dourn e gouli ar galon, ne gredin ket ! »

Eiz deiz goudeze an diskibien a oa atao en hevelep lec'h ha Thomas ganto; Jezuz a zigouezas, en o c'hreiz, an noriou kloz mat hag oc'h en em ziskouez d'ezo e lavaras : « Ra vezo ar peoc'h ganeoc'h ! » ha goudeze da Dhommas : « Laka da viz aman ha sell ouz va c'halon hag e lec'h diskredi, evel ma res, kred start hiviziken ! »
S. Yann XX.

Thomas a lavaras : « Va Aotrou ha va Doue ! » hag e kouezas d'an daoulin hag e voe ar c'henta o stoui dirak pemp gouli Hor Zalver hag eno, e teuas e feiz da veza ker birvidik hag hini an ebestel all.

Mouez gwad Abel a zave eus an douar da youc'hal a-eneb Kain; mouez gwad Jezuz o koueza eus e bemp gouli a youc'h ivez da bep den : « Gwel pegement em eus da garet ! » rak n'en deus karet nemet evit beza karet; hen lavaret a ra sklêr a-walc'h, en e Aviel : « Karet a ri an Aotrou da Zoue eus da holl galon; hennez eo ar c'henta hag ar brasa gourc'hemenn a zo ! ».

Hag en eul lec'h all : « Deuet oun da zegas tan karantez Doue war an douar ha ne glaskan nemed eun dra, her gwelet oc'h en em astenn, betek leski ar bed a-bez ! ».

Epad amzer Fask, taolomp hor sell war ar groaz, war gouliou ar C'hrist e kroaz hag hor c'halon dirak eun daolenn ken truezus a deuo da deneraat.

Sant Bernez, eun dervez ma pòke d'Hor Zalver e kroaz, a welas an Aotrou Krist, o tistaga e ziuovrec'h d'her briata.

War unan eus taolennou brudeta al liver bras Murillo e welomp ivez Hor Zalver, e kroaz, o tistaga e vrec'h zehou evit moustra sant Fransez Asiz, war boull e galon.

An devosion d'ar pemp gouli oa devosion vras hon tud koz hag an devosion-se eo o lake da gaout eur feiz ker krenv hag eur fizians ker start e trugarez an Aotrou Doue, rak an drugarez-se, dreist-holl e kenver ar bec'h-rien, a zo divent : ne glask nemed an tu d'o fardoni.

Eun dervez person Ars, an Aotrou Vianney, a welas, e tal e gador-govez, eur vaouez e kafiv; he gwaz a oa en em veuzet, er ster, eun nebeut derveziou a-raok hag an intañvez glac'haret he devoa graet eun hent hir evit dont da veza koveseet gand ar person santel; an Aotrou Vianney, ha n'en devoa ket he gwelet c'hoaz a dosteas outi hag hep béza goulennet netra e lavaras d'ezi : « Fizians, « va merc'h; etre leton ar prad ha dour ar ster edo « trugarez an Aotrou Doue ! ».

An Tad Mateo a ro da anaout, alies a-walc'h ivez, en e brezegennou an diviz-man etre ar C'hrist ha sant Jerom :

— Jerom, ro d'in eun dra bennak !

— O ! Aotrou Krist, petra roin d'eoc'h 'ta ken ! roet em eus d'eoc'h pep tra, a-benni breman; va buhez a zo d'eoc'h; va danvez a zo d'eoc'h; va nerz ha va enor, an traou-se holl a zo d'eoc'h !

— Jerom, ro d'in eun dra bennak !

— Petra 'ta, va Doue ! Daoust hag eun youl kuzet

bennak a vefe em c'halon ha ne vefe ket evidoc'h ?

— Jerom, Jerom, derc'hel a res eun dra bennak ganez ;
ne roes ket d'in ar pezh a glaskan...

— Ha petra glaskit 'ta, neuze, Aotrou ?

— Jerom, ro d'in da bec'hejou !

Gand an amzer Fask-man taolomp hor pec'hejou e
gouliou Jezuz' evit ma vezint devet e tan e garantez ha
ma ne vezo hano ebet anezo ken ha leveromp d'ezan gant
sant Fransez :

O ! Aotrou Krist, grit ac'hanon unan hag a hado :

Ar peoc'h el lec'h ma 'z eus kasoni ;

Ar pardon, el lec'h ma 'z eus fazi ;

Ar fizians, el lec'h ma 'z eus dizesper ;

Ar sklerijenn, el lec'h ma z' eus tenvalijenn ;

Al levenez, el lec'h ma 'z eus tristedigez.

O va Zalver, e lec'h beza frealzet, grit ma klaskin
frealzi ar re all ; e lec'h beza komprenet, grit ma klaskin
kompren ar re all ; e lec'h beza karet, grit ma karin ar
re all, rak pa roomp eo e vez roet d'eomp, pa bardonomp
eo e vez pardonet d'eomp ha pa varvomp eo e teuomp
da c'henel d'ar vuhez a bado da viken.

Evelse bezet grêt.

Y.-V. PERROT.

Eur Vretonez Yaouank

V. E SKOL GRISTEN PLOUGERNE

Evid eur c'hrouadur, c'houeka skol a zo, eo an hini a vez grêt
d'ezan en e familh gand e dad hag e vamm. Evel kalz re all,
Adriana Fichoux a c'helle anzav : « D'am c'herent, goude Doue,
ez oun dleourez eus ar pezh a zo a wella ennoun ».

Pa deuas eviti ar mare da vont da zelaou kenteliou mestrezed-
skol, ez-oa doaniet egiz ma vez ive doaniet ar vugale all : ar gear
a zo ker c'houek d'ar galon ! Ouspenn, chom eurieu hag eurieu,
etre peder moger, azezet ouz eun daol, en eun oad hag a gar redek
dre ar parkeier hag ar prajeier, en eur gutuilh bleuniou koant hag
en eur zelaou kan laouen ar meleneg pe an alc'houeder, n'eo ket
eun ebat, pell ac'hano !

Koulskoude, glac'har ar verc'hig a dorras, pa welas peger mat
oa evid ar vugale kalon ar gelennerzed he devoa he zud roet

d'ezi. N'edo ket c'hoaz gand he c'houec'h vloaz, d'an deiz m'oa
digemeret e ti-skol « Leanezed ar Spered Santel ». Hervez an
testeniou hon eus bet digand eul leanez hag he deus he c'helennet
epad tri bloaz, Adriana a oa eun diskib hag a reas enor d'he
mestrezed dre he aked da bignat bepred uheloc'h er vad hag er
ouiziegez.

Eur gredenn gwirizennet doun e kalonou tud vat hor bro eo
hou-man :

Gouiziegez n'eo netra

Pa ya eneb Doue,

Deskomp holl, dreist pep tra,

Savetei hon ene.

En he skol, evel en he familh, Adriana he devoa an eurvad da
welet ar wirionez-se o lugerni. Dre o c'homzou ha dre o skouer-
riou, he mestrezed hag he zud a oa a-unan bepred evid ober anezi
eur wir-gristenez en eur drei muioc'h mui he c'halon hag he spered
war-zu Doue. « E pep tra, eme eur gelenner, Adriana a glask
plijout da Zoue ». N'eus ket da veza souezet eta e kreskas buan
er ouiziegez. Rak, anat eo :

Karantez Doue, e kreiz eun den,

A c'houlaou ennan sklerijenn.

Sklerijenn war draou ar bed-man evel war draou an nenv,
p'eo gwir eun ene hag a gar Doue a boagno bepred, evit plijout
d'ezan, da ober mat e holl-zeveriou ; evelse, douget gant karantez
Doue, Adriana, hep re a boan, a zeskas, e pevar bloaz, kement a
ranker da c'houzout er pempet, pevare, trede hag eil klas.

A veac'h oa krog en he dek vloaz, pa zigouezas er c'filas kenta.
Epad tri bloaz, e c'hellas heuilh ar c'hlas-man evit kresti atao
muioc'h ha gwelloc'h e skiantchou ar bed-man ha, dreist-holl, e
skiantchou Doue. Laouen omp da skriva aman darn eus ar c'hom-
zou skrivet gand ar vestrez he deus he c'helennet edoug an tri
bloaz-se : « Adriana a oa eveziek hag aketus en he labour, a ouie
mat he c'henteliou... He c'haierou a oa miret kaer meurbet hag
he spered troet da vont war eeun d'ar wirionez a en em ziskoueze,
didroidel, en he deveriou...

Karout a rae kenan ar bleuniou, an evned, ar skeudennou santel.
Gand muioc'h a aked c'hoaz, e karie studia ar c'hategiz, an Istor
Zantel, kement a zelle ouz ar relijion. En he c'homzou, e veze
alies hano eus kaerder buhez ar veleien ha buhez al leanezed. »

Eus eur gelennadurez ken uhel ha ker sasun, e tiskenne e buhez Adriana eul levezeg bemdez brasoc'h : ar mousc'hoarz ne gwitae ket he muzellou hag ar joa a bare war he zal. N'eo ket eur gaou komz hon radou er feiz :

*Eus gwir deskadurez
Teu eürusted, furnez.*

Evid eur spered digor, deski, dastum prizioù ha kaout e studi kurunet gand eksaminou, neo ket gwall-ziaes, ne deo alies nemet evel eur c'hoari. Met n'eo ket ar spered hepken eo a ra talvoudegezh an den : araok pep tra, brasder eun den a zeu eus madelez e galon hag e volontez. Ouz bolontez an den eo e komz hor Zalver pa c'hourc'hemenn : « *Mar fell* da unan bennak dont war va lerc'h, ra zougenno bemdez e groaz ! ».

Rei nerz d'ar volontez evid he dougen da drec'hi an droug ha da ober ar mad, setu kefridi vrasa ar vistri hag ar mestrezed en hor skolioù kristen, setu ar furnez hag hent an eürusted, hervez, c'hoaz eur wech, lavarioù hon tud a skiant :

*Na madou na deskadurez
Ne lakeont eürus hep furnez.*

Adriana a vagas bepred, en he c'halon, anaoudegezh vat ha karantez e kenver he mestrezed-skol. En em blijout a rae o lavarout da unan eus he mignonezed : « Skouerioù ha komzou va c'helennerezed o deus grêt vad d'am ene ; evelse ive o deus va sikouret da heuilh galv an Ao Doue, da ouestla ya buhez penn-da benn en e zervich ».

Pegen eürus ar vugale a c'hoar tenna fronez eus ar vagadurez krenv ha santel a vez roet d'ezo en hor skolioù kristen ! Enno e vez desket stourm ouz kement enebour a c'hellfe ober gaou d'an ene. Enno, evel er familh gristen, e vez lavaret d'ar bugel !

Na zispriizit nepred eun enebour dister :

Eur preñvig a ziskar gwez bras gand an amzer.

Enno, e vez desket d'an den gwir-dalvoudegezh pep tra : ar brasa den hag ar gwella, ive an eürusa, eo an hini a zo an tosta da Zoue dre ar garantez. Evelse, e vez diwallet d'en em staga ouz ar madou, ha douget da sanko doun en e spered ar c'homzou-man leun a furnez :

Arc'hant a dalv arc'hant, ne dalv ket kalz a dra ;

Ar re vat, pa vent paour, ar re binvidika.

Enno, e klev ar c'hrouadur lavaret meur a wech : n'eus nemet eur c'hoar hag a bad atao, gloar Doue ha gloar an den vertuzus. Perak eta en em fougeal gand avel ha moged, p'eo gwir :

*Gloar an douar ne deo netra :
Nemet tremen ebioù ne ra.*

Ar baotrezed a zo troet d'en em fougeal, d'en em ginkla. Evit ma chomint bepred fur en o gened, e vez pouezet dirazo en hor skolioù war ar wirionez-man :

*Evel eur boked livet koant,
Diginkl eo kaer eur verc'h yaouank.*

Dreist-holl, en hor skolioù, e vez grêt eus ar vugale gwir-gristenien oc'h ober d'ezo karout Doue a greiz o c'halon. Poagna a vez grêt warno evit ma lugernô, bepred, edoug o buhez, a-us d'o spered lavar ar furnez :

*Heb an heol ne ve sklerijenn :
Heb karantez Doue, gwir gristen.*

En eur skol evelse, he deus bet Adriana Fichoux an eurvad da veza desket ha kelennet. Skolioù ker mat ha ken talvoudek ne vezint morse re veulet : skigna a reont ar wirionez hag ar santelezh etouez an dud. Nag eus a bet e c'hellfer skriva ar c'homzou a lavar eus Adriana unan eus he mignonezed : « Ken dous ha ken hegarat oa ma oa karet kenan gant kement hini he daremprede. He buhez didroidel, he c'halon c'hlan a c'houneze an holl galonou hag o douge d'en em staga muioc'h ouz Doue. Kement a oa bresk, bihan, reuzeudik a jache davetan he madelez hag he zrugarez. Setu perak he c'harantez vrasa a yae d'ar vugale vihan, d'ar re goz ha d'ar re reuzeudik ».

Pa welomp pebez labour dispar a ra hor skolioù kristen, e tleomp, a greiz hor c'halon, kas warzu enno hor meuleudioù c'houek. Pa ouzomp, hervez komzou ar Pabed, an Eskibien, ar Veleien hag an holl dud a skiant, peger ret eo kaout skolioù kristen evit savetei eur vro hag an eneou, ne dleomp argila dirak nep poan, evid o skoazella ha kreski o niver. Dre-ze, e vevo en hor bro kalz eneou kaer ha laouen evel hor Bretonnez Yaouank.

H. B.

Goueliou...

C'hoariou !

Krogit en eur gazetenn, moulet e Breiz n'eus fors pe hano he deus, na pe liou, sellit, ha livirit, d'in eus petra e vez ar muia hano enni peurliesia ! Me lavar eo eus goueliou laik, c'hoariou, redadegou. C'houi marvat a lavaro evel don. Antronoz ar pardon, da c'houel ar zoudarded, d'ar 14 a viz gouere, pa vez benniget mèn-bez ar Re-Varo er brezel, petra vo gret da zidui an dud ?... Petra ? N'eo ket dies gouzout. Atô ar memes tra : Redadegou a bep seurt — redadeg kezeg, — redadeg kirri, — redadeg kezeg-houarn — redadeg bugale — redadeg... (gwelloc'h eo d'in tevel kement-man, rak ar vez a zav d'am zal ! ha koulskoude, ar wirionez a rank beza lavaret !) ...redadeg merc'hed !!! — redadeg... A-walc'h ! n'ehanfen ket gant al litanioù-ze ma karfen !

Hag an dud a zired da welet an ebatou-ze, a-verniou, a lezo oferenn ha gousperou da wiska ha da ziwiska, mar bezont da zul pe da zeiz gouel, ...a lezo o labour mar deo da zeiz pemdez...

Da gloza, ha betek divezat noz, e vezo bâl, na petra ta !

Kement-man a zigas sonj d'in eus amzer ar Romaned koz, ne c'houlenent, evel a ouzoc'h, nemet bara ha c'hoariou !... Diouallomp da goueza evel ar baianed-se er fank hag er gwad !

Ne lavaran ket e ve fall kemeret eun tamm plijadur, pell ac'hano end-eün. Met, plijadur ha plijadur a zo, ret eo dibab. Gwechall, ha n'eus tregont vloaz ebet abaoe, e ouie an dud kemeret o flijadur e poent hag en amzer, en honestiz, a-wel d'an holl, hag an ebatou-ze ne virent ket ouz an dud, bras ha bihan, koz ha yaouank, pötred ha merc'hed, da vont d'an oferenn-bred ha d'ar gousperou, ha dalc'hmat e ranked beza dizro d'ar gêr a-rôk ma vije kuzet an heol !

Gwir eo n'oa ket kavet neuze c'hoaz ar c'hezeg-houarn da gas bep sul ar yaouankizou pell eus ar gêr, pell eus daoulagad o zadou hag o mammou...

Ha neuze, bez' ez eus plijadurioù eun tamm mat talvoudusoc'h d'ar galon eget n'eo ar redadegou-ze a bep seurt.

Souezet bras oum ne ve deuet e spered den ebet c'hoaz c'hoari euz pez brezonek bennak er goueliou-ze a zo breman kroget ar c'hiz anezo dre holl. Ha perak ive ne vije ket savet kenstrivadegou ha prizioù evit kana sonioù brezonek dirak an holl, kenstrivadegou

evit goazed, kenstrivadegou evit merc'hed, dre oad ?... Evidon-me a gred e raje kement-se eun tamm brao muic'h a blijadur hag a vad eget gwelet bugale o lipat pilligou lakêt outo lard hag uzul...

Goulen a ran ouz an ôtroned a zo e pep parrez e strollad renerien ar goueliou, teuler evez ouz kement-se. Ho kouclioù evel ma vezont, peurliesia, ôtroned, a zo meurbet goular ha dizaour. Da vihana, gant a reot, n'it ket da lakêt netra keit ha ma vezo eun ofis en iliz... Ha neuze, en han' Doue ! bal ebet morse ! ...An

Evel-se 'ta, eur wech an amzer, ma karer, c'hoariou honest, dans eo muntrer bras an encou, hag an dud yaouank a dle war gement-man selaou mouez o beleien, rak mouez Doue eo ! traou da zidui ar spered ha traou da ober vad d'ar galon ! Met, morse avat eus an ebatou-ze lakêt d'ar zul, siouaz ! evit pellât an dud dioc'h an ilizou ! Brezel d'an dansou a c'hiz nevez, evel ma vez breman, mat hepken da lakêt da virvi en izili kouls hag er c'halonou tan an techou fall !

Bratek-hen, ar Vrêtoned o doa ar vrud kaer da veza tud a feiz, tud a benn, tud stag mat oug o gizioù koz evel m'eo ar brennig ouz reier hon aochou. Diouallomp ouz ar skanvadurez !

Glaoda GERZADIOU.

Eun dro e Keranna

C'hoant a zav ganen da verka aman, e berr gomzou, an dro am eus graet, warlene, e Santez Anna Wened.

Eun digarez vrao am eus evit hen ober, p'eo gwir, war am eus klevet, ec'h en em vodo eno merc'hed an Emgleo katolik, er bloaz-man, gand an Aotrou 'n Eskob en o fenn.

Mennet em oa eta mont da bedi Mamm ar Werc'hez, en he c'hêr veur, ha setu, goude an eost, p'oa paket ar greun ha berniet ar c'holo, e sonjis derc'hel d'am ger ; n'em oa ket mennet, avat, mont di, war va zroad, evel ma reas tad koz an ti all, breman ez eus tri ugent vloaz ! na, ken nebeut, starna an diou gazeg ouz ar c'harrons, evel m'en devoa graet va zad koz-me, da vont gant va mamm goz hag ar vugale, pa ne oa va zad nemed eun tamm paotr c'hoaz ! Pegeit e vijemp bet oc'h ober hon tro ha breman ez omp bet barrek d'hen ober e daou zervez.

Pep kantved en deus e êzaman ha ne 'z an ket da glask pemp troad d'ar maout. Eur vintinvez e wiskjomp hor bouteier-ler hag hon dilhad sul hag e savjomp en eur c'harr-dre-dan, fermet gan-comp, mar plij ; rak n'edon ket va-unan, e c'hellit kredi ; teir

c'hoar d'in a oa ivez ha diou nizez d'eomp, an diou yaouanka, o hano Annaig ha Terezaik, lorc'h enno o vont da bardona.

— Alo ! lavar yao, paotr ha warzu Keranna.

Dre Venez Are, — el lec'h ma 'z eus, diouz ma lavar ar re goz, eur c'hornandon kuzet, dindan pep maen, — an Huelgoat, Rostrenen, Pondivi ha Baud ez ejomp ha da eun eur nemet kart e tigouezemp e Santez Anna, e penn hon hent.

Teir gwech all e oan bet eno ha ma chom yec'hed ganen ez in eur wech all c'hoaz : kerkent ha ma laker an treid e iliz Mamm goz Hor Zalver, e sko eun taol war ar galon ! Pebez iliz kaer ha peger c'houek e sav ar pedennou enni. « Iliz ar Vro » a raer anezi hag hen ober a c'heller, rak savet eo n'eo ket hepken evit degas sonj eus gweledigeziou Yvon Nicolazig, er bloaz 1624, met, ivez, « evit merka pal uhela an devosion a voe bepred evit Santez Anna, e Breiz ! ».

Savet eo gant feiz hon tud koz ; gant o gwenneien, o aluzennou ; e pep korn e kaver enni eun testi eus o anaoudegez vat. ,

Aze eman Santez Anna evit he Bretoned hag ar Vretoned a zo da Zantez Anna korf hag ene.

Pokat a rejomp, gant devosion, da relegou ar zantez vras, a zo dindan eur werenn, harp ouz he aoter, ar relegou se degaset gant roue Frans, Loeiz XIII, er bloavez 1639, — tri c'hant vloaz a zo er bloaz-man, — dre anaoudegez vat evid ar grasou en devoa bet.

Sevet a reas c'hoant ganen da lenn litaniou Santez Anna, met, siouaz d'in, kaer em oa klask ha diglask, ne welen en dro d'in nemet re c'hallek ; hini ebet e brezoneg ha me, neuze, da lezel eur glemmadenn : « Santez Anna, c'houi ne gomzec'h nemet brezoneg ouz Nicolazig, hag ar brezoneg a zo stlapet kuit, diwar ho tro ! ».

Raktal, evel eul luc'hedenn, e teuas em spered ar zonj da vont war bez Yvon Nicolazig, al labourer en deus bet an eurvad da welet Mamm ar Werc'hez ; e traon an iliz eo ema korf an den santel, en tu kleiz, pa vezer o tont er mêz, hag a-zehou ema hini ar pini Jenner bras, an Aotrou Keriolet ; henman a vez pedet evid ar bec'herien kaledet, ar vezvierien hag all : eur bater e kichen e vez ; eun all e kichen bez Nicolazig, hag eno, pelloc'h, e kavis Litaniou santez Anna, va fatronez, e brezoneg Gwened ; o lenn a ris gant evez ha goude e stagjomp da ober hent ar groaz, e bered soudarded ha martoloded Breiz maro er brezel. An hent ar groaz-ze, da vihana, a zo merket e brezoneg kouls hag e galleg hag e pedjomp, a greiz hor c'halon, e yez o bro, evid an 250.000 breizad a roas o buhez evit Bro-C'hall.

Goude beza pignet dereziou ar « Scala sancta » hag evet dour er feunteun vuzudus setu ni da ober tro ar stalioù :

— Pegement ar chapeled, mar plij ?

— Ugent real.

— Hag ar vetalenn-man ?

— Daou skoued !

— Ha skeudenn ar zantez ?

— Dek lur !

Ha ni, kenetrezomp, o trei an eil war zu eben : « Chesus ! aman eo ker an traou ! ».

Brezoneg frés a oa deuet gancomp, evit doare, rak mestrez ar stal a lavaras raktal : « Ker e kavit, itron ? ». Laouen e voen ouz he c'hlevet. « Santez Anna, dont a c'hellit c'hoaz war hon « douar, ma kavit eun den santel d'ho selaou, rak atao e vez « komzet brezoneg en ho kêr ! ».

Prenomp peb a chapeled ha d'eomp adarre d'an iliz da lakat peb a c'houlaouenn ha da c'houlenn eun oferenn a-benn antronoz evid hon tud ken beo, ken maro !

En dervez warlerc'h, abenn kloc'h an deiz edomp war zav ; c'hoant lion devoa da welet pep tra, e Keranna a-raok kuilaat : ober a rejomp hent ar groaz, er C'hloastr, en dro-man, a-raok mont d'an oferenn ha d'ar gommunion ; pignat a rejomp goude, betek ti Nicolazig, da bedi el lec'h m'en em ziskouezas Mamm ar Werchez hag ouspeun teurel eur zell ouz tenzor an iliz.

A-raok sevel en auto e savas c'hoant gancomp da vont da welet eul leanez wenn eus ar barrez ; ne rejomp nemet mont ha-dont ; pebez laouenedigez evidomp poket d'al leanez-se, komz ganti, eus tud hor bro, eus iliz ar barrez, eus kleier he badiziant ; en em zispartia a rejomp diouti, en desped d'eomp, kouls lavaret : « Kenavo, Leanez vat, adarre e teuimp ! C'houi a vevo betek ho « kant vloaz ha n'oc'h nemet pemp ha pevar ugent c'hoaz ! ».

Hent Alre a gemerjomp da vont d'ar gêr ; Alre, kêr vrudet dre ma z' eo-kalet pennou an dud a zo o chom enni, « ken kalet ha penn an diaoul ! » ema ar c'hiz da lavaret. Hogen a-raok en em gaout eno e chomjomp a-zav, el lec'h hanvet : « Park ar Verzerien ». Eur ger a rankan lakat ama diwar o fenn.

Gwerzet gant Bro-Zaoz, pe, marteze, dre leziregezh ar re o oa en o fenn, ha n'en em glevent ket re, dek mil den kalonek, hag a oa tec'het da Vro-Zaoz, en amzer an Dispac'h a glaskas, er bloaz 1795, rei lamm d'an dispac'herien, hag a reas o diskenn e Kiberon ; 711 anezo, a gouezas, siouaz, etre daouarn ar re c'hlas ; en o zouez e oa tud a bep stad, ar pep wella eus tud ar vro, en

amzer-ze. Kraouiet e voent en eur chapel goz e Alre, leshanvet gand an dispac'herien « porched kambur ar maro », abalamour ma vezent tennet ac'hano evit beza kaset d'ar maro.

Merc'hed Alre, leun a druez outo, a zegase boued d'ezo; daou ofiser war vor, eus ar re vrudeta, an A. Kergariou hag an A. de Soulanges, a lavare ar pedennou a vouez uhel; ar brizonierien all a responte gant devoision; ne zönjent nemed e Doue; ne glaskent nemed ober eur maro santel.

En eur gwitât ar prizon evit mont d'ar maro, an A. Kergariou, gwenn e benn, a en em droas ouz ar re all ha war e dal e skede sklerijenn an neuv : « Mignoned, emezan, hini ac'hanoch n'en « deus ezomm e vefe desket d'ezan mervel, ha koulskoude, e « c'houlennan diganeoc'h mont da genta d'ar maro, pa 'z oun « ar c'hosa !

— Ya ! ya ! eme an holl brizonierien, d'eoc'h c'houi an enor ! »

Epad m'edo ar zoudarded o liamma e zaouarn e lavaras c'hoaz :

« Fur ger all, mignoned, an diweza er bed-man : va menoz a « zo mont diarc'hen d'ar maro, evel, Hor Zalver, war menez « Kalvar; daoust ha mat e kavit, kement-se ?

— Ya ! ya ! émezo. Hag holl e lammjont o bouteier. »

An ofiser koz-se, Kergariou, en devoa poan o vale diarc'hen, war an hent; eur zoudard, skoet e galon gant kement a feiz, a glaskas e lakat da zevel en eur c'harr : « Trugarez, d'it, va « mab, emezan; Doue a roio nerz d'e zervicher da zerc'hel betek « penn ! ».

Fuzuliet e voent en eur park hanvet abaoe park ar verzerien. Mervel a rejont evel sent; o relegou a jomas eno epad naontek vloaz. Breman emaint e kouent goz ar Chartreuzed, eur c'hart- eur bale ac'hano.

Hag e tistrojomp d'ar gêr goude beza o saludi santez Barba en he chapel dudius, er Faved.

Tintin ANNA.

PEVARE DERVEZ A VIZ EBREL

SANT GONIERI

MANAC'H

Unan eus ar zent o deus lezet dounna o roudou war hor Breiz-ni eo sant Tudual, kenta eskob Landreger, a veve er VI^{vet} kantved; sant Goneri, ma ne voe ket unan eus e ziskibien, a vevas, da vihana, en e amzer, hag a labouras, evel-dan, eus e wella, da gristenia e vro nevez.

Ginidik e oa eus a Vreiz-Veur; eur wech diskennet e Breiz-Vihan, e lec'h chom, evel an darn vrasa eus e genvroiz, tost d'ar mor, ec'h en em dennas, en Argoat, en eun takad douar, e red ennan ar Blaouez hag a oa hanvet neuze Brengilli; eno, gant skourrou gwêz e savas e beneti hag eun tibidi; dre ma tize, e tigrake eun dachennig eus ar c'hoat, e kichen e lochenn.

Kaout a rae d'ezan edo e-unan penn, dre eno, ha ne deuje den da glask trabas outan : fazia a rae. War an takad bras a zouar, a hanver breman Noal-Pontivi, e oa eun toullad Arvorigiz; payan e oant holl c'hoaz; en em dennet e oant dre eno, evit tec'hed a-raok ar Varbared o devoa dismantrê Bro-Arvorig ha lazet an darn vrasa eus he zud; Alvand oa hano an hini a oa en o fenn; eun den lorc'hus e oa ha drouk ha perc'henn, war e veno, d'ar c'hoat bras, war e hed.

Eun dervez m'edo o chaseal, e tigouezas gand ar manac'h a bede ker c'houek, stouet gantan e benn, ma ne reas ket eur van evit her gwelet o tremen; droug bras a yeas ennan o welet an den-Doue-ze o chom hep lavaret eur ger d'ezan hag et pelloc'h e c'houlennas digant e dud piou oa an diaveziad dizoare-se a oa e Brengilli.

— Deuet eo da jom, dre aze, n'eus ket a wall bellou, a leverjod d'ezan, hag eo staget da zigraka eur c'horn eus ar c'hoat.

— Petra, eme Alvand, mont da berc'henna va douar hep goulenn ouzin hag hep sellet-ouzin, a zo kaeroc'h, pa dremenan ebiour d'ezan !

— An dra-ze a zo ré, en holl, ha mat e vije d'eoc'h mont da rei eur gentel d'ezan !

Tud Alvand a zistroaz war o c'hiz hag a roas eur zaead bazadou da C'honeri; an Aotrou Doue o c'hastizas war an taol ouz o lakat da veza dall ha mut; Alvand, skuiz o welet pegeit e taleent, a yeas d'e dro da Vrengilli ha pa welas petra a oa c'hoarvezet e chomas strafuilhet; Goneri a gomzas d'ezo neuze eus Doue ar gristenien; hag o welet o devoa keuz da veza skoet gantan, e reas eur bedenn hag e voent pareet; dre e gomzou hag e vadoberou o gounezas holl d'ar feiz kristen.

Ne deuas ket a-benn eus al labour-se, hep poan, ês eo gouzout; an drouk-spered, e-unan, a rae gwasas ma c'helle d'ezan : eun dervez ma lavare eun oferenn-eured e lanneier Brengilli, e torras, dre an hanter, e aoter graet gand eur maen eus ar vro hanvet Aoter Galet.

War an takad douar en devoa digraket ar manac'h santel eo emma breman parrez Sant Goneri.

— Ne jomas ket eno da vervel; deuet e oa da gredi e veze graet re a enor d'ezan tud e batrez ha re Noal hag e tec'has; pignat a eure etrezek mor an hanter-noz hag e kavas e vamm santez Eliboubana a oa en em dennet e enezenn Loaven; Goneri a dremenas ar rest eus e vuhez, en eur peniti en devoa savet, e Plougrescant, hag eno eo e voe sebeliet goude e varo.

Sant Goneri eo patron Plougrescant; eun darn vat eus e relegou a virer, eno, bepred, en eur relegouer nevez, bet graet er bloaz 1883.

Er bloaz 1514, an Aotrou Grignaux, eskob Landreger, a c'hourc'hemennas ma vije graet gouel sant Goneri bep bloaz, da veurz kenta miz ebrel.

Kals tud klanv a vez atao o pedi war bez sant Goneri hag a gas ganto, e sier bihan, eur meutadig « douar santel » eus e beniti; eur wech pareet e teuont da drugarekaat ar zant ha da zegas an douar-se en dro.

An dud a vor a gar kals sant Goneri hag a-raok mont en hent e teuont d'en em erbedi outan.

Y.-V. P.

eur c'harr hag eun ene

Perig a oa o larda diou rod e gar. Ha me o tremen.

— De mat d'eoc'h, Aotrou Kure !

— De mat d'it, Perig ! En deziou-mian e teuy da veza koveseet ?

— O ! ne vankan bloavez ebet d'ober va Fask... Met ne 'z in ket ganeoc'h, Aotrou Kure; mont a rin da veza koveseet gant an Aotrou Person.

— Mat ! mat ! Perig.

— Ne 'z an nemet eur wech er bloaz.

— En da lec'h, e rajen evel dout.

— Petra livirit aze, Aotrou Kure, eme Berig, estonet.

— Oc'h ober petra emaut aze, Perig ?

— O larda rojou, va c'harr, sellit.

— Evit petra 'ta ?

— Evit ma troint gwelloc'h.

— Hag e rit kement-se, alies ?

— Tro eur wech er miz.

— Mat, Perig, ma 'm bije eur c'harr, ne rojen lard d'ezan nemet eur wech er bloaz.

— Aotrou Kure, ne yafe ket ar rojou en dro, neuze !

— Hag hoc'h ene, Perig ? C'houi a gav d'eoc'h ez ay en dro ma ne roit d'ezan lard ar govesion hag an absolvenn nemet eur wech er bloaz ? Mar tro eun tamm, ne droio ket kals !

— Aze 'vat, Aotrou Kure, ez oun tapet ganeoc'h ! Ac'hanta, breman me lardo va ene ken alies ha va c'harr.

Kure Louannec.

1839 ■ 1939
KANTVIED
ar **BARZAZ-BREIZ**

Eizvet ha yaouanka krouadur an A. Per Hersart de la Villemarqué hag an Itron Mari Ursula Feydeau de Vaugien, Theodor a deuas er bed, e Kemperle, d'ar 7 a viz gouere 1815 : eur breur en devoa ha c'houec'h c'hoar-Savet e voe e maner ar Genkiz e parrez Nizon.

Goude beza bet er skol e Santez Anna hag e Gwerrann ez eas da Skol an Diellou da Baris; eno, pell diouz e vro hag o tarempredi kenvroiz divroet eveldan eo e teuas da anaout gwelloc'h ha da garet c'houekoc'h e Vreiz hag he yez hag e savas c'hoant gantan da zastum en eul leor ar c'hanaouennou koz a gleve kana en dro d'ezan, en e vugaleach.

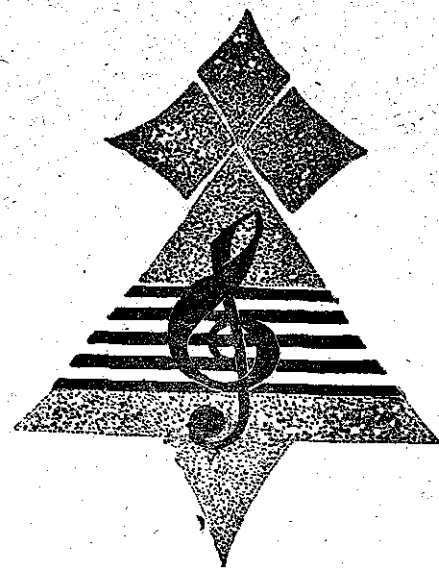
Er bloaz 1838, e kemeras perz e goueliou Eisteddfod Kembre; eno eo e tigouezas gantan eu lizer kanv da gemenn d'ezan maro Fransez ar Gonidec, mab Lokrist, reizer ar brezoneg,

Eur wech distro eus a Vreiz Veur e stagas da renka ha da reiza ar gwerziou hag ar soniou en devoa kavet e vamm hag ar re en devoa kavet e-unan hag e reas ganto eul leor teo a hanvas Barzaz Breiz.

Er bloaz 1839 eo e voe moulet al leor-se evid ar wech kenta; eul leor eo hag a daolas brud, war hor Breiz ha, daoust d'e gant vloaz, e kendalc'h atao da veza lennet ha studiet.

Ar Bleun-Brug a zeu, e Kemper, d'an 2, 3, 4 ha 5 a viz gwengolo a zeu, a vezo graet en enor d'e gantvet bloaz ha setu aze perak ar pennadou a roomp da zeski aman, evit beza displeget gand ar goueliou-se a zo tennet anezan o fevar : An A. de la Villemarqué a voe hanvet da Rener ar « Société archéologique du Finistère » d'an deiz kenta a viz gouere 1876.

Mervel a eure e Keransker, e Kemperle, gwir vreizad ha gwir gristen, d'an 8 a viz kerzu 1895, d'an oad a 80 vloaz. Sebeliet e voe e bered koz Sant Divi, dirak or-dal ar chapel.

I. — KENSTRIVADEG AN DISPLEGEREZ.

e) Evid ar vugale n'o deus ket a 8 vloaz c'hoaz.

AR C'HORRED

*Krapet out, mignonig paour,
Silap diouzit da yalc'had aour.*

— *Sarrit an nor, mignoned,
Setu, setu ar C'horred !*

*'Maint o tont tre 'barz ar porz,
'Maint ennan o tansal fors !*

— *Dilun, dimeurz, dimezc'her,
Ha diriaou ha dirgwener.*

*'Maint o pignat war da di,
'Maint stag mat d'hen distei.*

Paskou paour te 'zo lazet !
Taol warnout dour benniget !

Taol da linsel waar da benn;
Paskou na fich ket a-grenn.

Kemener, kemenerig,
Tenn da fri 'r mêt, eun tammig !

Deus da ober eun dro zans
Ni 'zesko d'it ar c'hadans.

Kemenerig, kemener !
Dilun, dimeurz, dimezc'her.

Kemenerig, te 'zo laer
Dilun, dimeurz, dimezc'her..

Deus d'hon laerez eur wech all,
Deus koz kemenerig fall;

Ni a zesko d'it eur bal
A ray d'az mell-kein strakal
Pez arc'hant korr, tra ne dalv.

—O—

b) Evid ar vugale etre 8 hag 11 vloaz.

STOURM AN TREGONT

— Lavar d'in-me, lavar d'in-me,
Pet'zo anê, va floc'hig-me ?
— Pet'zo anê, a larin d'êc'h :
Unan, daou, tri, pevar, pemp, c'houec'h

Seiz, eiz, nao, dek, unnek, daouzek.
Trizek, pevarzek ha pemzek.
Pemzek ! ha lod all c'hoaz warlerc'h :
Unan, daou, tri, pevar, pemp, c'houec'h

Seiz, eiz, nao, dek, unnek, daouzek.
Trizek, pevarzek ha pemzek.
— Mar d'int tregont koulz eveldomp
Arôk, pôtrêd, ha bec'h warnomp !

Ker buan e koueze an idliou
Ha morzolioù war annezioù;
Ker koeñvet e rede ar gwad
Hag ar was goude ar barrad.

**

Adalek goulaouig an de
En em gannont betek kreiste;
Adalek kreiste bete 'n noz,
En em gannont eneb ar Zôz.

Hag 'n Aotrou Roparz a laras :
— Sec'hed am eus, ya, sec'hed bras !
Ken e trouc'has warnan ar C'hoad :
— Marteus sec'het pôtr, ev da wad !

Ha Roparz p'en deus e glevet,
Gant ar vez hen en deus tec'het
Ha war ar Zaouzon eo kouezet
Ha pemp anê en deus lazet.

— Aotrou, lavaret a rin d'êc'h
Unan, daou, tri, pevar, pemp, c'houec'h
— Lavar d'in-me, lavar d'in-me,
Pet'zo anê c'hoaz, va floc'h-me ?

— Ar re-mañ a vo losket beo
Ha kant gwennegeour a baeo
Kant gwennegeour flamm peb unan
'N abeg da vizou ar vro-man.

(1) Stourm an Tregont, tregont Saoz ouz tregont Breizad, e dervenn an Hanter 'n hent etre Joslin ha Ploermel, a zigouezas d'ar 26 a viz meurzh 1351; ar gounid a jomas gant an tregont Breizad.

AR VUGALE ETRE 11 HA 14 VLOAZ

AL LABOURERIEN

Tostañt holl, Bretoned, da glevet eur gentel,
 War buhez al labourer eo bet grêt n'eus ket pell,
 Eur vuhez kriz ha poanius : paouez na deiz, na noz,
 Hag a ren a galon vat, da vont d'ar baradoz.

Al labourer a labour, n'eus fors e pe amzer,
 Kouls dindan ar yennienn ha dindan an domder
 Pa vez erc'h, grizil, kurun, avel, glao, skourn, kazerc'h,
 Em e bark o labourat, daoubleget hen gwelfec'h.

Al labourer 'zo gwisket, peurvuia gant lien;
 Ne vez ket treset bemdez, evel ar vourc'hizien
 E silhad 'zo truilhennet, gant an douar saotret,
 Re gêr a rank e gavout a skoñ ouz e welet.

Dishenvel meurbet eo stad ar paourkêz labourer
 Dishenvel diouz stad an dud a zo o chom e kêr :
 'R re-man o deus kig, pesked, ha bara gwenn bepred;
 Al labourer tammou yod, bara zec'h, dour bervet.

En divez al labourer, baleet lec'h ma karo,
 A vezo drouk-prezeget, kals tud hen disprizo;
 Ha koulskoude, ma teufe, da zonzjal an dud-ma :
 Diwar brech al labourer 'ma 'r bed holl o veva.

Setu hor buhez, stouaz ! hor buhez kriz meurbet
 Hor stad a zo truezus, hor steredenn kalet;
 Hor stad 'zo poanius meurbet; paouez na deiz, na noz,
 Renomp-hi, a-galon vat, da vont d'ar baradoz !

BRETONED YAOUANK : DEUIT HOLL DA BLEUN

BRUG KEMPER D'an 2,3,4,5 A VIZ GWENGOLO

AR VUGALE ETRE 14 HA 16 VLOAZ

AN AMZER DREMENET

Bretoned, savomp eur gentel,
 Diwarbenn pôtrez Breiz-Izel:

Pôtrez Breiz-Izel o deus grêt
 Eur c'havell koant hag hen treset.
 Tachou aour hag arc'hant warnan

Warnan tachou aour hag arc'hant.
 Eur c'havel kaer karn olifant

A luskellont, gant nec'h, breman.

Ha breman ouz e luskellat
 Daelou 'ver eus o daoulagad

Daelou a ver, daelou c'houero :
 Hag i luskell, luskell atao

Zo maro, zo maro pell 'zo,
 Hag i luskell, o kana 'tao !

Neb 'zo ennan a zo maro !
 Kollet ar skiant vat ganto.

Ar skiant vat o deus kollet
 Kollet o deus joañon ar bed.

N'eus er bed evid ar Breton
 Nemet nec'h ha poaniou kalon.

Nemet nec'h ha poaniou spered
 Pa zonz en amzer dremenet !

II. — KENSTRIVADEG AR PREZEGEREZ.

EVID AN DUD YAOUANK ETRE 16 HAG 20 VLOAZ

a) *Rummad ar re yaouank chomet er gêr eus ar skol.*

Danvez ar brezegenn : an dud yaouank diwar ar mêz a gwita o micher hag o Breiz evit mont d'ar c'hêriou.

Dirak eur vandenn bôtred yaouank diwar ar mêz, displegit an abegou gwella a c'hellfe o staga ouz o micher hag ouz o bro.

b) *Rummad ar re yaouank a zo c'hoaz er skol.*

Danvez ar brezegenn : Gant kantvet bloaz ar Barzaz Breiz ez eus savet eur skeudenn d'an A. de la Villemarqué en unan pe unan eus kêriou Breiz-Izel; grit ar brezegenn a rafec'h ma vijec'h karget da gomz dirak skeudenn nevez dizoloet Tad ar Barzaz Breiz.

Diou gador koat dero, kizellet kaer, a zo da c'hounit d'an daou a vezo da genta.

Arabad da brezegenn ebet padout ousspenn 10 munut; ar pemp a vezo da genta, e pep rumm, hepken, a vezo kaset kemmenna-durez d'ezo da vont da Gemper, d'ar 5 a viz gwengolo.

Kas skridou ar prezegennou d'an A.-R. Delaporte, Renner ar Bleun-Brug, Pont-Neuf, Châteaulin, abenn an deiz kenta a viz eost, da ziwezata.

III. — KENSTRIVADEG KERVARKER

digor d'an holl, bras ha bihan.

Dastum teir zon goz pe deir gwerz koz ha n'int ket bet moulet c'hoaz e nep lec'h; da heul ar c'hómzou dastum ivez an ton pa c'heller hen ober ha merka gant piou, e pegoulz hag e pelec'h ho peus dastumet ar c'hanaouennou-se.

Kas ar skridou a-benn deiz kenta miz eost d'an A.-R. Delaporte, Renner ar Bleun-Brug, Pont-Neuf, Châteaulin.

IV. — KENSTRIVADEG AR C'HAN.

Ar strolladou kanerien o devezo da zeski, er bloaz-man, da genta, unan pe unan eus ar c'hanaouennou renket gant an Aotrou Mayet, evit 2, 3 ha 4 mouez hag a gaver e leor Kanaouennou Bleun-Brug 1932 ha, da eil, eur ganaouenn all a glaskint el lec'h

ma kirint; gwella-se, koulskoude, ma vije tennet eus oberou an Aotrou de la Villemarqué pe eus oberou an Aotrou Mayet, evit ma vezo Bleun-Brug ar bloaz-man eur gouel kaer en enor d'ar daou Vreizad-se o deus labourret kement-edoug o buhez evit lakat sonerez Breiz da dalvezout.

Rennerien ar strolladou kanerien a venn kemeret perz e kenstrivadeg ar c'han a zo pedet da gemenn kement-se a-raok miz gouere da zekretourez barnerien ar c'han : *Mlle Gen. de Kermenguy, au Manoir de Kermenguy, en Cleder.*

V. — KENSTRIVADEG AL LENN.

Ar vugale o deus c'hoant da gemeret perz e kenstrivadeg al lenn brezoneg a die hen rei da anaout a-raok miz gouere da : *M. R. Delaporte, Renner ar Bleun-Brug, Pont-Neuf, Châteaulin.*

Ha breman ra stago an holl d'al labour evit ma vezo Gouellou Bleun-Brug Kemper eur mor a gan hag eun eienenn a fizians en amzer da zont hor Breiz !

HAG HIER C'HLEVIET HO POA ?

—> En douar santel ez eus tri dervez ehan er zizun : d'ar gwener, emma dervez ehan ar Vuzulmaned; d'ar zadorn, dervez ehan ar Yuzevien; d'ar zul, dervez ehan ar Gristenien.

—> Tud a zo ha ne welont ket liouliou a zo ha re all ha n'int ket evit lakat kemm etre an dous hag an trenk.

—> Niver ar stered a vez gwelet, hep lunedou, a zo etre c'houec'h ha seiz mil met ne c'heller ket gwelet kals ousspenn daou pe dri mil anezo ma chomer atao en hevelep lec'h.

—> E Milton, er Massasuchet, ez eus 4.000 breizad eus Gourin, Spezet ha Roudouallec o labourat, war ar c'hirri-dre-dan, e tiez-labour Michelin; e tri miz e teskont saozneg, met, ken etrezo, ne gomzout nemet brezoneg; ma vije eur beleg eus o bro ganto eo.

KOMZOU BREIZIZ

..Te, yez koz eo buhez Breiz...

Fanch an Uhel

Ra jomo peb unan Breizad,

dre holl, bepred, betek mervel !

F.M. an Uzel

Hep Brezoneg n'eus Breiz ebet !

Y.V. Perrot

—> Hervez Thomas R. Philipps, e Saturday Evening Post, ez eus bet tennet 28.000 bouled, dre zoudard lazet er brezel bras.

—> Hervez eur jedonieour (mathématicien) ez eus oustenn 40.000 doare dishenvel da renka eiz den en dro d'eun daol.

—> Ar Vatikan eo bihana stad a zo er bed hag an hini e vez graet ar muia implij eunan eus ar pellgomzer; 85 dre 100, eus tud ar Vatikan o deus eur pellgomzer; e Stadoù Unanet an Amerik n'eus nemet 30 dre 100 hag o defe; e Breiz-Veur, 5; e Frans, 3 hag hag en Itali, 2.

—> Eun den fur eus an amzer goz, maro pevar c'hant vloaz a-raok donediger Hor Zalver, a lavare : « Ma vije lakat holl drubuilhou an dud en eur bern bras ha rannet, goudeze, etre an holl, dre verniou bihan, o lakat kement ha kement e bern pep hini, eleiz a gavje gwelloc'h d'erc'hel o zrubuilhou o-unan ganto eget o lakat, en eun douezenn, gant re ar re all, d'o ranna goudeze, en eur deurel evez da rei kement ha kement da bep hini ».

—> Kosa deiziadur, pe almanag, evid ar re ne ouezont ket c'hoaz petra eo ar ger brezonek deiziadur, a zo dalc'het e mirdi London; kavet eo bet en Ejipt, en eur bez koz; gwella ma oa da ziskouez d'e berc'hen pe vat pe fall e oa an deizioù an eil goude egile, edoug ar bloaz, da ober al labouriou en devoa da ober.

—> Daoust ma 'z eo London brasa kêr a zo er bed-holl, ne weler ket enni, evel en Amerik a diez uhel da skrabat an nenv.

—> Hervez an enklaskou a zo bet graet e oar deuet da c'houzout e vev an dud vras kosoc'h eged an dud vihan, an dud treut kosoc'h eged an dud lart; an dud dimezet kosoc'h eged an dud dizemez hag an dud ne zebront nemet louzeier kosoc'h eged ar re a zebr kig.

—> Red eo labourat start a-raok ma teuer a-benn da ober netra; An neb a venn diskar eur wezenn a dle kregi en he skourrou ha nann en he bleunioù.

—> Unan bennak en deus lavaret ez eus tri den epep den : an den e kred beza; an den e kred ar re all ez eo hag an den e wel Doue ez eo.

—> War a leverer e London, eur paper hepken a gaver er bed, skrivet gant Luther ha miret eo e leordi ar Vatikan.

—> Sant Emilion, hag en deus eur chapel gaer, deuet da veza iliz parrez, e Logivi-Plougras, a zo eur zant breizad a yeas da vervel e kosteziou Bourdel.

Eun iliz en deus eno ha n'eus ket a re all henvel outi; 124 troatad a-hed he deus; 65 a lec'hed ha 52 a uhelder; war he gorre ema ar vered hag er vered-se ema an-tour.

—> Ar vugale e bro ar Zouloued, n'o devez ket a urz da azeza dirak eun den en oad; chom a rankont en o sav pe war benn o daoulin.

—> Eur medisin bugale, an Dr Max Cohen, a gred ne diefed morse lakaat bouteier d'ar vugale ken n'o devezo desket bale.

—> Eleiz a laboused, dreist-holl al laboused diwesker hir a gousk en o sav.

—> Ar c'hezeg du a vez diezet gand an dommder kals kentoc'h eged ar c'hezeg a liou all.

—> Ma kontfed mat ne vefe ket kavet ouspenn eun den war dri hag a gemerfe eur goumtell hag eur fourchettez da zebri.

—> Parez ar prenv-glas eo a fugern en noz.

—> Ar zilienn-vor a harz evel eur c'hi hag ar garpenn, meur a wech, a zorc'h evel ar pemoc'h.

—> Ar c'hanval en deus malvennou hir hag a ziuall e zaoulagad diouz ar sklerijenn hag an traez.

—> Kement a diez da werza madigou a gaver e Bro-Sina hag a zo dre aman, rak tud ar vro-se a garfe beza atao o choakat eun dra bennak etre o frejou.

—> Boutounou, kribou, bloukou hag all a vez graet gand laez kaledet.

—> War dri den, a laz o nesa e vez daou ha ne vez bet netra da damall d'ezo c'hoaz a-raok o zorfed.

Eur skouer vat

En Helvesia (Suis) e oa betek-hen teir yez anavezet gant ar C'houarnamant : ar galleg, an alamaneg hag an italianeg ; eur bedervet yez a zo bet anavezet warlene : ar rheto-romaneg, daoust ma n'eo komzet hepken nemet gant 44.000 den.

Ar veleien eo o deus labouret ar muia, dre o frezennou ha dre zeski o c'hredennoù hag o fedennou d'ar vugale e rheto-romaneg, evit derc'hel ar yez-se beo.

Menec'h sant Beneat abati Disentis o deus harpet, muia ma c'hellent ivez yez ar vro, dre m'o deus eul leordi leun a leoriou rheto-romaneg hag eur voulerez; unnek kazetenn rheto-romaneg a gaver er vro. War Groaz Paris an 2 ha 3 a viz gwengolo diweza eo em eus kavet ar sklerijenn-man.

Peber skouer ! Ni hag a zo 1-200.000 breizad, petra hoit eus graet ha petra reomp evit derc'hel hor brezoneg beo.

Pegoulz e teuimp a-benn d'e lakât en hevelep renk gand ar galleg e holl diez ar c'houarnamant ?

Siouaz !

*Abenn neuze hag ac'han di
'N devezo harzet meur a gi !*

Dihunomp 'ta, dihunomp ! pe e vezo gellet lavaret ez omp maro mat !

BREMAN EZ EUS PEVAR C'HANT VLOAZ

D'ar 14 a viz genver 1539, seiz vloaz hepken goude ma oa unanet hor Breiz ouz ar Frans, ar roue Fransez I, a c'hourchemennas ouz hor Breiz ehana da ober he mouniz d'ezi he unan !

E miz ebrel 1539, eus kastell Villers Cotterets e c'hour c'hennas da notered ha barnerien e rouantelez sevel o skridou, e galleg hepken, hiviziken.

Ha setu aze, penaos, tamm ha tamm, e oar deuet da ober ar rins war hor yez !

A nebeudou ivez paperou an ilizou, e lec'h beza skrivet e latin, a voe skrivet e galleg, ha meur a hano evel an Deun, ar Yaouank, ar Roue, ar Floc'h, Penfeunteuniou hag all a deuas da veza : Le Gendre, Lejeune, Leroy, Lepage, Cheffontaines !

Ha nak a hanoiou kaer all a zo bet mac'hagnet !
Pegoulz e vezo laket urz ivez war gement-se ?

Skol vrezonek Ober

Eun arnodenn evit an *Trec'h Kenta* a zo bet tremenet e « Ker-Vreiz », e Paris, d'ar 4 a viz c'houevrer 1939 setu hanoiou ar re a zo bet degemeret.

An. Ao. : L. Chalier. Notenn : mat tre ha gwella meuleudi.

M. Guieysse. Notenn : mat tre.

F. an Douarain. Notenn : mat.

J. Samson. Notenn : mat.

HOR RE VARO

Erbedi a reomp ouz hol lennerien Mathurin Thomas, tad unnek krouadur, maer Plougastel, unan eus preze-gerien Bleun-Brug 1907, e Kergournadec'h, hag a reas eun digemer ker laouen, en e barrez, da Vleun-Brug 1937, marvet d'an oad a 78 vloaz ha beziet e Plougastel d'an 18 a viz meurz diweza.

Holl-Zent ar Garrec, barner a beoc'h, maro d'an 18 a viz meurz d'an oad a 76 vloaz ha beziet e Sant Martin Montroulez d'an 21 a viz meurz diweza.

Eur skrivagner brezonek e oa eus ar c'henta hag e bez-c'hoari Hollvelen a oa bet kurunet d'ezan, e Bleun Brug Gwengamp, d'an 10 a viz gwengolo 1925.

EUR FAZI E « FEIZ HA BREIZ » MEURZ

Lennit evelhen 15^{vet} ha 16^{vet} linenn ar bajenn 55 :

« Gevier a livirit; n'oc'h nemet daou aihon deuet
« aman evit laerez ar gwir beorien; it gant hoc'h hent !

ooo

KIMIAD AN AOTROU PERROT

*Karget eus tachen Breiz
e Feiz ha Breiz abaoe miz
genver 1907 ha bet rener ar
gelaouenn - se, abaoe miz
ebrel 1911.*

A-raok ar brezel 1914-1918, e oa eur blijadur kas *Feiz ha Breiz* endro : ne veze gwerzet nemet daou wenneg hag e c'helled en em denna. Goude ar brezel a rivinas ar vro a-bez, ar paper a deuas dioc'htu da veza seiz gwec'h keroc'h eged er bloavez 1914; lakaat a rejomp hor *Feiz ha Breiz* pemp gwenneg ar pezh, er bloavez 1919, c'houec'h gwenneg, er bloavez 1920; dek, er bloavez 1923; daouzek, er bloavez 1926, hag an traou o keraat atao e voe ret d'eomp e lakaat pevar real er bloaz 1927; adalek neuze betek ar bloaz 1936, an traou a jomas kompezik a-walc'h, met neuze, gant lezennoù nevez labourerien kêr, pa ne oa ket ês keraat ken hor c'helaouenn e rankjomp egile; me a oar 'vat hon divije gellet keraat, met penaos rei da gredi, da dud a zo ne dalv mui nemet 8 santim ar pezh a bevar real !

Koulskoude, ma hon devoa poan o veva, — ha Doue eus 48 pajenn er miz, hep konta ar golo, koueza da 40, er bloaz 1936, da 32, er bloaz 1937 ha da 16, e miz mae 1937.

E c'hellit kredi, dre ma kerae kouls ha dre ma tisterae, e welemp hol lennerien ouz hon dilezel an eil goude hepken a oar pegement, — gand an traou o keraat dalc'h mat, hon devoa muioc'h a boan c'hoaz gand an niver re vras a gelaouennoù nevez a ziouane, bep bloaz, en dro d'eomp; pep urz menec'h a venne kaout e gannadig, kouls ha pep parrez hag o veza ma 'z eo bihan niver ar re a lenn brezoneg, p'eo gwir n'hen desker ket er skol, eo ês kompren e veze, dalc'h mat, an dienez e kef *Feiz ha Breiz*.

Ar c'hazetennou pemdeziek, e Frans, en deiz a hizio a deu da bevar real ar pezh d'o ferc'henn : Herri Kerilis eo hen anzave, en deiz all, ha n'heller o gwerza nemet dek gwenneg; anet eo d'eoc'h eta e rankont kaout skor eus eun tu bennak ha n'eo ket eun nebeud bihan eo !

Daoust d'an trubuilhou a deue d'eomp eus perz an traou o keraat pe eus perz ar c'helaouennou o stankaat em bije gallet kenderc'hel — rak niver prenerien *Feiz ha Breiz* ar re vras, a zo atao kement ha ma oa pa gemeris ar stur, etre 1.500 ha 1.600, er miz, — anez ma welan samm ar bloaveziou hag an tamallou o rei da anaout eo mall d'in rei va c'harg d'eun all. Dont a raer da skuiza o klevet atao an hevelep prezeger, o lenn atao an hevelep skrivagner, o c'houzanv atao an hevelep rener : euni all yaouankoc'h hag a gavo harpou nevez a zalc'ho sounnoc'h banniel *Feiz ha Breiz* en e zav... : tri bloaz ha daou ugent en devoa p'oun kroget ennañ hag her c'haset em eus d'e bemzek vloaz ha tri ugent. Goulenn a ran ar c'hras, ouz Sent Breiz, evid an hini a deuy war va lerc'h, da gaout nebeutoc'h a skoilh, war e hent, ha d'hen lakaat da dizout e gant vloaz.

Lezel a ran *Feiz ha Breiz*, henvel ouz eur *Feiz ha Breiz*, gand e ziou bajenn ha tregont, dre ma 'm eus kavet e Moulerez Kreisker Kastell-Paol, moulerien ha n'eo ket ret d'ezo plega da lezenn diboell an daou ugent eur labour hepken er zizun.

Daou ugent vloaz a vezo d'ar 25 a viz mae a zeu, e voe savet e Landerne Urz *Feiz ha Breiz*, gand eun nebeut tud vat hag a gare ar brezoneg, en o fenn, an Tad Kaourintin ar Gwenn, eus a Gerveneat, an Aotrou 'r Rusquec, eus ar Merzer, an Aotrou Duk, eus a Vontroulez; evit rei da anaout o menozioù, en dro d'ezo, e savjont eur gelaouenn hag e rojont d'ezi, gand aotre an Aotrou Kerangal, hano ar gazetenn vrezonek *Feiz ha Breiz*, ne veze ket moulet ken, pemzek vloaz a oa !

Ar gelaouenn-se a oa savet evel m'her gweler merket war golo holl niverennou ar bloaz 1900 : da genta, evit lakaat ar brezoneg er skol; d'an eil, evit skigna leoriou brezonek dre ar vro ha d'an trede, evit rei dourn d'ar

re o devoa c'hoant da studia ar brezoneg (1). Er bloaz 1907 e voe goulennet ouz ar Rener nevez, an A. Cardinal, ma teurvesje lakaat e gelaouenn da labourat ivez war dachenn ar *Feiz* :

Eun degemer mat a voe graet d'ar goulenn-se ha beleien a voe karget eus al lodenn *Feiz* en dra ma fiziet ennon tachenn *Breiz*, penn-da-benn : e miz ebrel 1911 e kemeris stur ar gelaouenn eus a dre douarn an A. Cardinal. Eun all en divije graet gwelloc'h egedon, met hen anzav a ran-tachenn *Feiz* n'eo ket bet dilezet hag al labour boulc'het gand izili Urz *Feiz ha Breiz*, er bloaz 1899, a zo bet kendalc'het ; ar brasa rann-galon am eus, en deiz a hizio, eo gwelet n'em eus ket gallet e gas da benn, mat a-walc'h.

Ha koulskoude, n'eus ket da lavaret nann, ret eo d'eomp kaout eur brezoneg skrivet hag unan hepken ha skrivet atao en hevelep doare ha da bep hini, goudeze, d'hen lenn ha d'hen distaga, hervez giz e gorn-bro : anez emaoamp koll. Klasket em eus rei da gompren d'hou lennerien ar pezh en deus klasket ivez an Aotrou Trehiou, eskop Gwened, rei da gompren d'e genvroiz, pa lavare :

« A ! pe da vare e splanno an deiz a c'halvomp pell
« 'zo, deiz an emgleo gwirion etre Goeloiz, Tre-
« geriz, Leoniz, Kerneviz, Gwenediz, pa vo eun
« doare hepken evit an holl Vretoned da skriva, da lenn,
« da gomz, da brezeg, da gana ar brezoneg !

« *Breiz-Izel* n'eo ket bras a-walc'h, nak he bugale
« stank a-walc'h dre ar bed, evit kaout daou pe dri
« stumm dishenvel da reiza hor yez koz. Ma reomp, a
« bep tu, eur gammedig e vo startoc'h an unvaniez...
« Plijet gand santez Anna, hor Mamm garet, a gomze
« ken flour da Nikolazig, dastum an holl Vretoned din-
« dan he mantell alaouret ! »

(1) La Revue *FEIZ HA BREIZ* est l'organe d'une Œuvre qui s'est fondée à Landerneau, le 25 mai 1899, pour la préservation et la diffusion du breton dans le Finistère, et qui a un triple but : 1° de favoriser l'introduction dans les écoles de l'étude du français avec l'aide du breton; 2° de répandre les livres, brochures et tracts écrits en breton, d'en composer de nouveaux, de rééditer les anciens reconnus utiles, etc...; 3° d'encourager les études sur la langue bretonne.

Gwella-ze, ma teu ar Renner nevez a-benn da zegas war dachenn ar yez skrivet an emgleo n'am eus ket gellet degas va-unan; graet em eus, en eun amzer eus ar re ziesa, gand an harpou am eus kavet, ar vad am eus gellet ha ne c'houlennan nemed eun dra : gwelet re all oc'h ober gwelloc'h !

Ha breman, p'oun degouezet e penn va ero, n'oun ket evit kuitaat an dachenn em eus labouret warni epad daou vloaz ha tregont heb ober eur zell war va lerc'h hag e welan ac'han ar skrivagnerien am skoazelle gwechall : Mari Anna Abgrall, an Tad J.-F. Abgrall, Job ar Rayon, Philomena Cadoret, J.-F. Caer, Eujen Corollet (Gwel-tas), Emil Ernault (Barz ar Goued), Loeiz ar Floch (Stourmer), Lan ar Goff (Alan Yann), Loeiz ar Guen-nee (G. P.), Germen Horellou (Bleiz Nevet), Y.-V. Ker-varrec (Pintig Pagan), Jann Malivel, Yann Loeiz Mayet, Fanch Mazeas, Glaoda ar Prat (Pluenzür), Paol Queguiner (Paotr Gwite), Yann Roudot (Mel-oc'h-Dir), Mikael a Rusunan (Turzunell Breiz) ha Yann Uguen : tremenet int o ugent : Doue ro fardono !

Lezel a ran war va lerc'h, ugent skrivagner all hag a zo gouest da harpa c'hoaz *Feiz ha Breiz* : an Dimezell M. a Gervenguy; an Aotronez E. Berthou, L. Bleunven, H. Caouissin, Olier Chevillotte (Al Labourer), Jalm Conan, A. Conq (Paotr Treoure), L. Dujardin (Ar Medesin), J. Fichoux, Yv. ar Floch, J.-F. ar Goff, Yeun ar Goff, Y.-L. Helgouac'h, A. Herry (Lan ar Bunel), J. Kerrien, an Tad L. Malgorn (Yann Gostarreun), Y.-L. Mear, E. ar Moal, V. Seité (Filhor sant Erwan), F. Vallée (Abherve).

Doue hepken o faeo, evel ma oar hen ober, evid ar skoazell o deus roet d'in, int-i ha kement hini en deus harpet *Feiz ha Breiz* em amzer, pe evel mouler, pe evel gwerzer, pe evel prener !

Doue ra viro Breiz, gant he feiz hag he yez, rak hep brezoneg n'eus Breiz ebet, da virviken !

Scrignac, d'an 30 a viz mearz 1939.

Yann-Vari PERROT

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
J. JEZEQUEL

Tenner dent

Loreet gand skol-vedesimerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent-nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouteriou diweza
Gwarantisa a ra e labour.

RESIOARA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Dig. meret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale
ar « SIROP FERET »

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a ya'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da ya'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

FEIZ HA BREIZ

Renet gant an Ao. Perrot

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag outi : 18 lur.

Evid ar re a zo e diavéz bro : 20 lur.

Koumananchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (l'inistère).

C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Saint-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULEREZ KREISKIER

a ra labour marc'had mat ha kaer

Moula a reomp labouriou a bep seurt :

Talbennou liziri — Kartennou — Leorieu —

Kelaouennou — Skritellou, hag all....

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

75^{vet} BLOAVEZ. Nⁿⁿ 56.

Mae-Mezeven 1939.

FEIZ HA BREIZ

GWELOMP C'HOAZ

Daoust d'an holl digareziou mat am oa d'en em dena, evit atao, er mêz eus *Feiz ha Breiz*, — evit gellout kaout eun tamm amzer da labourat war dachennou all talvoudek bras evit ar vro, — e choman ennan c'hoaz, dre ma 'z eus bet eleiz a lennerien ouz va fedi da chom ha dreist-holl dre ma teurvezer rei d'in da anaout em bezo hiviziken muioc'h a harp eget n'am eus bet betekhen ; muioc'h a harp d'her skriva ha muioc'h a harp d'her skigna.

An Aotrou Duparc hag en deus roet abaoe m'ema eskob e Kemper testeniou splann eus e youl da welet spe-red Breiz o vleunia, dre holl, en e gaer, en deus dibabet c'houec'h person-kanton, unan e pep rann, eus e eskopti, evit harpa a-zevri, hiviziken, *Feiz ha Breiz* hag ar *Bleun-Brug*, ar Brezoneg er Skol hag Istor Breiz er Skol.

Dizrei a raimp c'hoaz war an nevezenti-se kerkent ha ma vezo peurrenket, da vat e c'houec'h rann an Eskopti

**

Eur pec'hed marvel e vije bet evit Breiz lezel he yez da vont da goll, eur yez hag he deus treuzet kement all a gantvejou hag a vroioù, a zo bet komzet gant kement all a zent ha n'eus nemeti, e gwir, diouz doare Breiziz.

Nag a zanvez skrivagnerien a zo bet oc'h ober o zreuz war hor mêziou, bet roet d'ezo sperejou eus ar gaera, gant an Aotrou Doue ha n'eus chomet, war o lerc'h, netra, dre ma n'eus ket bet desket d'ezo biskoaz komz, lenn ha skriva, evel m'eo dleet, yez hep par o zud koz?

Nak a bet Calloc'h a vevas e Leon, Treger ha Kerne, kouls hag e Gwened, hag a zo maro hep beza gallet skriva war baper al leoriou kaer a oa moulet e goueled o spered?

Komzet o divije bet d'ar bed a-bez, e brezoneg, hag ar bed a-bez en divije kavet e c'honidigez hag e levenez ouz o c'hlevet.

Siouaz ! n'int ket bet laket etro d'hen ober. Pebez koll evit ar bed holl !

Mall eo eta e teufe Breiziz da zigeri o daoulagad ; o yez a zo eun tenzor ; ret eo e lakaat da dalvezout.

Arabad da Vreizad bihan ebet ken sevel hep ma vefe desket d'ezan, da genta unan, yez e dud koz.

N'eus nemet ar mammou diwarlerc'h o teski galleg d'o bugale a-raok ma ouezont mat ar brezoneg.

Ar brezoneg da genta ha yezou all warlerc'h kement ha ma keroc'h : ar brezoneg eo ar garreg e c'heller diazeza warni palez kaer an Deskadurez.

Hep dale, a-bouez en em glevet mat, evit kas hor goulennoù da benn, e vezo digoret d'oriou an holl skoliou d'ar brezoneg.

Eun dra eo hag a oa dleet beza bet gret pevar c'hant vloaz a zo, rak ar Frans a zo pinvidik a-walc'h evit kaout ken alies a yez broadel hag a ouenn-dud dishenvel a zo o vev a enni.

Da c'hortoz an dervez kaer-se, ma vezo anavezet pelloc'h holl gwiriou hor yez, komzomp, lennomp, kanomp ha skrivomp brezoneg, e pep lec'h, muia ma c'hellomp ha deskomp brezoneg d'ar re a zo en dro d'eomp ha n'her gouezont ket.

Heuliomp skouer an Indez ; eno, eme Roparz Hemon, e *Gwalarn* mezeven 1939, « pep den a zibab u-
« nan, unan hepken, e mesk e vignoned hag a zesk d'e-
« zan lenn ha skriva... pep diskibl kerkent da desket
« gantan eun draig bennak a zeu da veza kelenner d'e
« dro. »

« Unan da zeski da Unan », eur c'haer a c'her-stur e eo hennez ! »

Petra vir ouzomp da ober ar pez a raer en Indez ? Takadou a zo, aman hag a-hont, zoken e Breiz-Izel, ma n'eo ket eur vez, hag ez eo trec'het ar brezoneg enno gant ar galleg, met perak ne vefe ket savet a sko-

liou enno da zeski brezoneg, da gana brezoneg, da c'hoari brezoneg ?

E Kembre, ar skoliou-sul o deus saveteet ar yez ; petra vir ouzomp da gaout skoliou sul e pep parrez ? e parrezioù kër kouls hag er parrezioù war ar miz.

Perak n'eus ket bet stourmet betek hen ouz an dizurz ma skoe warnan an A. Duparc pa lavare e Folgoad, e Bleun-Brug 1928 ;

Quand j'entends dire maintenant que le breton fléchit dans certaines paroisses, que ses familles ne s'en servent plus parfois pour lire la vie des Saints et l'Évangile du soir, qu'elles exigent trop souvent la substitution du catéchisme français au catéchisme breton, que l'enseignement public pousse délibérément nos enfants dans cette voie, j'en souffre comme évêque breton, et je m'unis à mes prêtres, à nos maîtres, à nos maîtresses catholiques, pour réagir contre un tel désordre, et je rappelle à tous ce que je disais un jour devant une assemblée savante :

« C'est la langue qui révèle l'âme d'un peuple, qui garde sa personnalité, qui protège sa liberté, qui entretient son patriotisme, qui unit fraternellement les cœurs de ses enfants, qui enrichit son patrimoine intellectuel, qui traduit bien tout ce qu'il a de plus intime, ses convictions religieuses et ses affections de famille. Quant une langue a de tels titres de noblesse, et qu'elle possède des poèmes comme ceux du Barzaz Breiz, des chants populaires comme ceux des « quatre cantons » de Bretagne, et des œuvres religieuses, historiques, poétiques, dramatiques, comme celles qu'admirent aujourd'hui les juges les plus autorisés, elle devrait pouvoir entrer, la tête haute, dans tous les établissements scolaires. Elle y apporterait sa note d'équilibre et de vigueur, et ne nuirait en rien à la culture grecque et latine, car son style et sa pensée n'ont rien de nuageux, et la mélancolie qui parfois la caractérise n'a pas moins de charme pénétrant que celle d'Homère et de Virgile. » (1)

(1) *Messe du Cinquantenaire de la « Société Archéologique du Finistère ».*

Ar pezh a lavare an Aotrou Duparc, d'ar 6 a viz gwen-golo 1928, diwar benn Feiz Breiz, he yez hag he Istor a lavar atao gant kement a nerz ha biskoaz.

Ma n'hon eus ket stourmet betek hen ouz an dizurz a venn goueledi hor bro, evel m'oa dleet hon divije graet, petra vir ouzomp da stourm breman?

Kals amzer ha kals tachenn hon eus kollet ; n'eo ket re ziwezat c'hoaz, koulskoude !

Keit ha ma ne vezo ket digoret doriou holl skoliou Breiz d'ar brezoneg, arabad d'eur Breiad, en deus eur berad gwad breizat dindan e ivinou, ehana da stourm.

Stourmomp, ha war bedennou Sent Breiz, Doue a roio d'eomp an trec'h ; eun den a c'hell rei e zilez, met eur bobl ne dle ket hen ober.

Y. V. PERROT.

BLEUN BRUG KEMPER

2, 3, 4 ha 5 a viz GWENGOLO.

Gouelioù BLEUN-BRUG ar bloaz-man a vezo gouelioù kantvet bloaz ar *Barzaz Breiz* ; gant al leor-se eo en deus an Aotrou Kervarker troet sellou an dud desket war ar brezoneg.

Seul-vui a harp a gavimp ha seul-vui e vezo kaer gouelioù Kemper ha setu perak e pedomp holl vignoned ar Bleun-Brug da gas o skodenn vloaveziek, da lavaret eo 10 lur, da nebeuta, da denzorer ar Bleun-Brug, an Aotrou JULUAN NEDELLEC, Ker-Atvor, PLOUGASNOU, C. C. 1684.57-Paris.

En dizro e kasimp d'ezo, bep tri miz, KANNAD AR BLEUN-BRUG, da vihana, ma c'hellomp dont a-benn da voda 500 ezel en hor c'hevredigez a-raok miz east a zeu.

Skeudenn gaer golo ar FEIZ HA BREIZ-man treset gant an *arzour dournet dreist* XAVIER DE LANGLAIS, a zo tennet eus al leor :

SAINTE YVES

par M. Th. LE MOIGNE-KLIPFFEL

Embannet gant PRUD'HOMME, St-Brieg.

20 REAL, ar pezh.

an tantez

Echuet gant an tomma ar parkadotù gwiniz hag ar foennou, an heol a zo o paouez mont da guzat.

Pell hag hir, e lagad rus ha skedus en deus lugernet dreist an dorgenn, hag, en eun taol, eo kouezet e trekein, evel ma vije aet war e benn er mor.

War e lerc'h e chom c'hoaz en oabl roudennou moug tenval, a vezo buan dispennet gant an ezennig avel.

Nebeut a nebeut dre ma tiskenn ar pardaez, ha freskadurez an noz, an traou a chench liou ; an douar, bet skarnilet gant an heol bero, a-hed an deiz, a gemer a-darre buhez hag a zedera tamm ha tamm.

Er parkeier, ha war an henchou, pep trouz a deu da devel, an eil goude egile, betek ar grilhed o unan o deus lezet o c'hanaouienn... Er foenneier avat, ar rani-ged a zo dirollet, ha lakaat a reont da dregerni holl ekleioù an draonienn...

Met setu youc'hadennoù skiltrus, mouezioù bugale oc'h en em respont eus an eil tiegez d'egile. Petra zo a nevez ganto, 'ta en arbadaez-man, p'o deus doare da veza kel laouen?

Emaomp e derc'hent gouel Yann, hag e kroaz-hent ar C'hastel koz e tle beza graet bremaik an tantez.

An tantez ! Abaoe meur a zervez 'zo ar baotred vihan ne zonzont ha ne gomzont nemet anezan. Pell a-raok an noz o deus digaset o choukad keuneut d'ar c'hroaz-hent...

Hag e lavaront e pelec'h 'ta chom an dud vras?..

E derc'hent ar gouel ez eus bet c'hoant kas al labourioù da benn, hag evelse ar re man n'emaint ket a-bred o tistaga diouz koan.

En oabl digoc'henn breman ar stered a lintr, hini goude hini, evel goulou bihan war elum.

Dem tenval eo, poent vras eta evit ober an tantez.

Selaouit ar marvailhou, ar c'hoarzedennou, ar bomou kan a zav, a bep tu, eus ar streajou doun a zigas d'ar c'hroaz-hent.

Eman an dud o tont !

Difoupa a reont, gwazed ha merc'hed, pep hini gantan e samm keuneut.

Mevel bras ar Ger izela a zoug teir hordenn spern teo e beg eur forc'h. Hen eo a zo boaz da renka ar bern.

Eur mestr, eo evit hen ober. Tantez kroaz-hent ar C'hastel koz eo a vez atao gwelet a bella.

Ar vugale a deu o mouez da veza uheloc'h uhela ; en em zifreta a reont, tu ha tu, ha ne badont mui gant ar mall da welout enaoui an tan.

Eur filhor d'an Aotrou Sant Yann, ozac'h ar Ger-Veur, eo a zalc'h³ a bell 'zo ar garg-se, ne rofe da zen all, nag evit arc'hant, nag evit aour.

Sellit outan o lemmel e voned, oc'h ober sin ar groaz.

Goude teir zro en-dro d'ar bern-ze, savet ken uhel hag eun tour, lorc'h holl dud ar c'harter, e tenn eun torchad kolo eus e vruched. E berr amzer, moked teo a bign etrezek an nenv, ha flammennou tan, epad ma klever ar c'heuneut o strakal..

Ar bern keuneut n'eo mui nemet eur bern tan, eur bern tan beo, a lamm hag a zilamm, e korvigellou laouen, a daol sklerijenn ha tommder en-dro d'ezan, evel eur forn c'horet.

Pa vezo habaskaet, bremaik, ar gwazed a dostaio evit lakaat eun tamm tan war o butun, ar merc'hed evit tomma louzaouenn Sant Yann, ha frota ganti o daoulagad.

Ar vugale a ya hag a zeu, a dro hag a zizro en-dro d'an tantez, gortoz a reont ma vezo izel a-walc'h an tan evit lammet dreist endra c'hellint..

Hag o sellout ouz an tantez-se pep hini en deus ankounac'haet e skuider, hag a gav berr e amzer, o varvailhat :

« nebeut a nebeut
ez a e ludu ar bern keuneud »

eman ar c'hiz da lavaret.

Setu ar pezh a c'hoarvez ive gant tantez ar C'hastel koz.

Heman ivez a vihana hag a izela beb eun tammig.

Eur pennadig e chomo eun toulladig glaou-beo a lugerno c'hoaz e tenvalijenn an noz.

En-dro d'ezo, hag araok ma vezint aet e ludu, a vezo gwerzet bremaik d'ar prener brokusa, eo e lavarer breman ar grasou war an daoulin, hag e c'houlenner bennoz an Aotrou Sant Yann war holl diegeziou ar c'harter. Pedenn verr met pedenn c'houek, hag a bign war eun d'ar nenv, dre ma 'z'eo graet gant eur c'harteriad tud unanet, gant an hevelep feiz, hag an hevelep karantez evit Doue..

Ha setu aze penaos e kendalc'her c'hoaz e Breiz Izel da heuil gizioù santel an tadou koz, gizioù dispar, ha gwella pezh ma reont, eo maga, eo ledanaat ar peoc'h hag al levenez e kalonou tud an hevelep kornig douar o deus ezomm bepred d'en em skora ha d'en em garet.

L. B.

MOUEZ AR WAZENN

An holl draou war an douar
'Gomz da galon an den ;
Mez n'eus netra helavar
Evel mouez ar wazenn

Evesait mad ouz he dour
Pa red war ar grouan,
Splan evel eur mellezour,
Dre eun aroudenn voan.

Gwelit nag hi ' zo kaër,
Pa red dreuz ar flourenn,
Kam-digamm evel eun aër
Kuzet el letounenn

Dre ma kerz e skuilh buhez,
Hag ar bokedigou
Dirazi, gant karantez
'Zigor o c'halonou.

Gwech e klemm hag ec'h hirvoud
 Evel eun den er boan,
 Gwech e kan hag ec'h hiboud
 'Tre diou renked brouan.

An evnig diwar ar skour
 P'her c'hlev a zo laouen,
 Ha gant eur vouezik flour
 'Respount d'he c'hanaouen.

Allaz ! war an douar-ma
 Ar blijadur zo berr,
 Pa vez an oabl ar c'haera
 E c'holo an amzer.

Red eo kuitat ar foënneg
 Ha mont er ravent gouez ;
 Dre ma tosta al lanneg
 Eo klemmusoc'h he mouez.

C'hoant ober eur reposvan
 Hé deuz er foënneg c'hilaz
 Mez kerzet raok hep chan
 Etrezek ar mor braz.

Kenavo d'an eurusted
 Ha d'ar bokedou aour,
 « Ne c'hellin mui ho kwelet, »
 Eme ar wazenn baour.

Hag e ravent al lanneg
 Eo kouezet var he fenn,
 Kreiz ar spern hag ar c'herreg,
 En eun hent rust ha tenn.

Kentoc'h ' voa eun dudi
 He gwelet er yeot flour,
 O troidellat, o c'hoari
 Lusket gant trouz he dour.

Brema e ruih a lammou
 Euz eur garreg d'eben,
 Ne laosk mui nemet klemmou,
 Klemmou leun a anken.

Dindan gwrizioù koz ar gwez
 En em zil he dour louz,
 A dreuz ar spern hag an drez
 E red en eur c'hourdrouz.

Setu brema dirazi
 An hent a zo digor,
 Hen heuilh a ray difazi
 Betek islouk ar mor.

Setu doare trist an den ;
 Hirio emma er joa,
 Warc'hoaz chench e blaneden,
 Warc'hoaz ' ranko lenva.

E vuhez a red hep paouez
 Etrezek ar maro.
 Gwech an hent a zo kompez,
 Gwech eo rust ha garo.

BLEIZ NEVET.

AL LORGNEZ

Al lorgnez a zo eur c'hleñved heugus ha spontus. Gantañ ar c'hroc'hen a zeu da drouskenna ha da goueza a dammou ; ar c'horf a zeu da vreina ez-veo ha da zougen gouliou donjerus ha flierius a grign ar c'hig betek an askorn.

Ar c'hleñved skrijus-se, ganet e bro ar sav-heol, — en Aviel ez eus ano anezañ alies — a zeuas e Breiz war-dro an daouzekvet kantved, dreist holl da heul ar Groazourien a gemeras perz e brezel ar Groaz en douar santel.

Kalz reuz a reas, n'eo ket hepken dre amañ, met en Europ a-bez pa gavomp skignet drezi, en triouechvet kantved betek ugent-mil lordi. (ospitaliou evit an dud-lor). Santez Mari Madalen oa patronez an dud-lor.

Hirio, a drugare Doue, al lorgnez a zo trec'het ; n'eus nemet eun den lor bennak ken aman hag a-hont e Breiz-Izel, met, kavet e vezont stank c'hoaz en enezen-nou an Okeania hag e meur a lec'h all er-maez eus an Europ. An Tad Damien, misioner holl-vrudet an dud-lor, en deus kavet e varo oc'h entent ouz ar re-man, n'eus ket c'hoaz pell.

Ar paour kaez tud-se, taget gant al lorgnez, a oa anavezet e Breiz dindan an ano a « GAKOUZED », hag o veza ma 'z oa spegus kenañ o c'hleñved e rankent mont da veva en eul lordi, pe en eur geriadenn, o unan, pell diouz an dud all, ha difenn d'ezo da guitaat al lec'h-se. Eno e kavent beleien d'o c'helenn war ar Relijon, da rei d'ezo o sakramañchou, da oferenna en eun iliz pe chapel savet evito, ha pa varvent d'o douara gant pe-brig a glaske gousket, en aner avat.

dennou an Iliz en eur vered d'ezo o-unan. Ahendall, e raent o zreiz o-unan, hep sikour den, gant ar pezh a c'hounezent : Labourat a raentwar ar c'hoad ha war ar c'hanab kerdin ganto. Difen o doa da ober micheriu all.

Kerkent ha ma kroge ar c'hleñved-se en unan bennak, ez aed e prosesion betek e di, evel ma vije bet maro.

Eur beleg, gantañ e sourpliz hag e stol, a lavare d'ezañ neuze eun nebeut komzou frealzus ha kennerzus da zougenn e groaz betek penn. Goude e veze lammet digantañ e zilhad ha gwisket d'ezañ eur rokedenn-zu, ha goude beza strinket warnañ dour benniget, an holl a yae d'e heul d'an iliz en eur gana an « De profundis » ha salmou ar binijenn. A-wechou zoken, e veze douget ar c'hlañvour war eur c'hraz goloet gant eur pallenn du.

En iliz e kañv, ar beleg gwisket e du a gane oferenn ar re-varo dirak ar c'hakouz daoulinet e-harz an aoter, goloet e benn gant lien du pe gourvezet war ar varv-skaon, evel eun den maro, gant gouleier tro-war-dro d'ezañ.

Goude an oferenn, ar beleg a strinke adarre dour benniget warnañ, ha goude beza kanet al « Libera » e veze ambrouget d'al lordi e-lec'h ma tlié chom betek e varo.

Roet e veze d'ezañ da vont kuit, eur gouriz ler, eur varilhig, eur vazig bezo, eur picher da c'houlenn aluzen hag eur c'hloc'hig da sini dre ma 'z aje. Penn-da-benn an hent e veze kanet adarre pedennou ar re-varo ha litanious ar Sent.

E meur a lec'h zoken, e tremened araok dre ar vered, hag eno ar c'hakouz a zibabe lec'h e vez a-benn ma varvje, hag ar beleg a daole douar warnañ betek teir gwech.

Digouezet dira treuzou al lordi, ar beleg a rae d'ezañ eun tammig prezegenn dirak ar bobl, a roe ali d'ezañ da c'houzañv gant pasianted, her frealze a-nevez, a c'houlenne digantañ beza goloet atao e benn gant e vantell zu ha dougenn e groaz ruz war e skoaz bep tro ma 'z aje er-maez ; chom hep mont en ilizou, en tiez, en os-taleriou ; na mont na d'ar vilin na d'an ti-fourn ; arabat gwalc'hi, nag e zouarn nag e zilhad nag er feunteuniou nag en dour-red ; na mont na d'ar gouliou na d'ar pardonioù na da vodadeg ebet ; diouall da ste-

ki ouz bevañs ebet er marc'hajou, met gant e vazig hepken hag hep komz ; diouall da gomz ouz den ebet nemet dindan an avel e ve, na pourmen d'an arbadaz dre an henchou doun, ha diouall da floura ar vugale na da ginnig netra ebet d'ezo ; na da zibri na da eva gant den ebet nemet gant tud-lor e vije.

Na pegen skrijus an difennou-se evitañ. Na pebez merzerenti e vuhez.

Evit echui, ar beleg a daole d'ezañ eur balad douar war e dreid hag her bennige en Ano an Tad, ar Mab hag ar Spered-Glan. An holl neuze a yae kuit.

Ma teue ar C'hakouz da zimezi, ha ma veze ganet d'ezañ bugale, ne vezent ket badezet en iliz war ar maenfont hag an dour a serviche d'o badezi a veze taolet kuit evel dour louz.

Ar pezh a rae d'o buhez beza trefñoc'h eo an disme-gañs an dispriz a zouge ar bed holl evito. An dud a dec'he diouto evel ma tec'her diouz eul loen kriz ha divalo ; ar chas a veze lakaet war o-lerc'h ; e-lerc'h kaout truez ne gavent dre-holl nemet krizder ha teoda-dou o gloaze gwasoc'h eget o c'hleñved.

A drugare Doue, o deus kavet bepred war o hent, ar Relijon gristen, karantezus evel eur vamm vat, a ra dre he c'helennadurez santel, d'ar velkoni dont da veza roz, d'ar c'houervoni dont da veza mel, dre ma tesk n'eo ar vuhez-mañ nemet eun tremen, eun harlu, eur gortoz, ez omp dre ar boan heñveloc'h ouz an hini a zo bet kroaz-staget evidomp, hag e vezo seul gae-roc'h, seul skedusoc'h hor c'hurumenn, (er Baradoz, m'hon devo gouzañvet er bed-mañ dre garantez evit an hini en deus skuilhet e wad holl evit hon dasprena.

Pa c'houzoc'h bremañ petra eo eur c'hakouz, lennit amañ warlerc'h buhez santel ha doanius kenañ eur garkouzez skrivet ganti, he-unan evit brasa mad ar re boaniet, ha goude, lavarit d'in, ha gouest eo eun den er bed-mañ da c'houzañv muioc'h a reuziou ha gant muioc'h a garantez.

Envorioù eur Garkouzez

Kentskrid

Pa 'z is da gas an Aotrou Doue d'ar baour kaez karkouzez vihan, o chom en eur c'hoz lochemn, ar vaouez koz a rae war he zro a zaoulinas da adori Hor Zalver.

Ar garkouzez, b tenna eun huanad tener kenañ, a valbouzas eur ger bennak evelhen :

« Trugarez, va Jezuz ! A belec'h e teu d'in an eurvad-mañ ? »

Echu ganin he noui, hag erbedet he ene ouz Doue, ar paour kêz plac'h a roas d'in da c'houzout e felle ganti komz ouzin.

— Lavarit d'in Tad, c'houi n'eo ket-ta, n'oc'h ket eus urz Tadou Doñ Bosko ?

— Nann, va merc'h, n'em eus ket an enor-se. Me 'zo eur beleg eus eun eskopti pell ac'han. Deuet oun da « Agua de Dios » (1) da welout eur mignon klañv ; hag o veza ma n'helle ket an Tad aluzenner, dont d'an eur-mañ, ez oun en em ginniget da gemer e lec'h. Ha talvoudus e c'hallfen beza d'it en eun doare bennak ?

— Va Zad, emezi, laouen oun o c'houlenñ kuzul diganeoc'h. Amañ em eus paperennou, skrivet warno ganin trivliadou va ene. Nebeut a dalvoudegez lenneget o deus ; kredi a ran avat int gouest d'ober vad. Diegi am eus o rei va mouez da glevout d'ar bed ; c'hoantaat a ran beza sebeliet ano hag all, ha goulskoude ne gredan ket devi va faperennou. A-hend-all, enno e ran meuleudi mibien Don Bosko, hag em eus aoun na c'hoantafent ket embann diskleriadurioù a rafe poañ marteze d'o izelegez.

— Kompren a ran mat va merc'h. Sklêr eo ar respont : Ret eo d'it lezel ar skridou-se gant da nesa hag eus va daouarn ez aint etre daouarn ar re zomelkoniet hag a c'houzañv. Ar re a c'houzañv hag a ouel

(1) *Lordi pe ospital eus ar C'holombia, en Amerik-B-sela, ennan tud-lor. Agua de Dios : Dour Doue.*

a gavo enno, hep douetañs diboan ha frealz
— Mat, neuze, setu, va Zad ; grit gant al linen-
nou-mañ ar pezh a garot. Mar kav d'eo'h n'int ket
din da veza lennet, devit-i, me hoc'h asped. Ha roit
d'in ho pennoz diweza. »

Hag e tennas neuze eus a zindan he c'hoz plueg-
penn follennou paper melenet.

A-barz o fiziout ennoun, e pokas d'ezo gant eur ga-
rantez virvidik hag e lavaras :

« Va Doue, grit d'am skridou dougenn ar frouez
a ouzoc'h : mennout a ran ober vad d'am breudeur
lor ha mar deo posubl, d'ar re holl a c'houzañv... »

**

Diw eur goude e sone ar glas. Evit Dolores, ar ga-
kouez eo e sone ; Dolores, an hini a veze gwelet o
tistrei diouz an daol santel en eur ouela ; an hini ne
lezas morse eur glemmaden e-kreiz he foaniou garo
hag a yoa prest dalc'hmat da weladenni ha da frealzi
an dud reuzeudika.

Hag ar paperennou ? O ! ar paperennou-se ! Evel
ma vent relegou eur santez, o dalc'han ganin ; me i-
vez, skuilhet am eus daelou puilh war ar paperennou
melen-se, skrivet gant dorn eur verzerez o krena gant
an derzien ha diwanet en eur galon brevet gant ar
boan.

Lennit-i ivez hoc'h unan.

Ha poaniet oc'h ? En em galonekait o soñjal e
skoueriou an hini he deus gouzanvet eveloc'h ha mar-
teze zoken muioc'h egedoc'h.

Ha c'houi a zo eurus ? Troit ho taoulagad warzu
rouantelez ar glac'har, hag hir-sellit eno ouz madelez
Doue e-keñver ar re re a c'houzañv...

Adorit mister ar Groaz ;

Ho pet truez ouz an dud reuzeudik ;

C'hoantait beza heñvel ouz ar re c'houzanv evel kris-
tenien virvidik.

Ha bezit nec'het, nec'het gant hoc'h eusted... Ha
bez e vo hi a-du gant youl Doue ? Pe gentoc'h
daoust ha din e vezoc'h da veza heñvel ouz Jezuz
stag ouz ar groaz, o ren eur vuhez ken laosk, o kaout
kement a heug ouz ar boan ?

I

— « Va Zad, petra fell d'eo'h lavarout ? »

Ar paperennou a zoug an talbenn-mañ : « Eñvo-
riou eur gakozez » ha setu amañ petra ' lennomp
enno.

N'eo ket Dolores eo va ano, met Noema.

Ganet oun er bloaz 1870 en eur gêr vras eus ar « C'ho-
lombi » en Amerik-Izela. D'am daouzek vloaz, va zad
am lakaas en eur skolaj e « Medellin » e lec'h ma
chomis betek va seitek vloaz ; peurechu ganin va c'he-
lenidigez, va zad am rentas d'am mamm.

Daou vloaz a oa a-vec'h tremenet ; eun dervez, mer-
kou nec'hus a en em ziskouezas war va daouarn hag
war va dremm ; eur sempladurez iskis deuet warnoun,
heuliet alies gant terziennou, e voe galvet medisin
« Cartago ».

Hemañ, hervez am eus klevet diwezatac'h, a lavaras
d'am zad gant kalz a evez, ez edo krog ennoun, war e
veno, ar c'hleñved-lor ; da vihana, ma n'ez a ket kuit
ar merkou iskis-se gant al louzou a roe hag ar c'hench
êr, e vije ret senti ouz ar pezh a c'hourc'hemenne af
lezenn war-se.

Va zad, ankeniet kenañ, hep gouzout d'eomp, a la-
keas en e soñj, ober ar pezh a c'hallje evit argas ar
c'hleñved-se, mar doa da vihana, evel ma sonje d'ezañ
kleñved Sant Lazar.

E gwirionez, va zad a reas d'eomp mont da chom da
Draofnienn ar « C'hanka » war zigarez ober eun taol-
marc'had er c'horn-bro-se.

Evelato, ne lavaras grik ebet eus ar c'hleñved, na
Goulskoude, ar c'hleñved, e lec'h mont war e giz,
d'in na d'am mamm, na da hini ebeteus va seiz breur.
a wasae ; ar gwall-verkou a yeas kuit, met va divrec'h
tanet, bizied va zreid ha va daouarn deuet da gropa,
da griza, va abrantou o koueza an eil warlec'h eben, a
verke anat, edo warnoun ar c'hleñved euzus. Kouls-
koude ne ris van ebet o welout kement-se.

Mistri al lezenn, kemennet gant ar vedisined, a c'houre'hemennas d'am zad va derc'hel en eul lec'h distro ; va zad, an nerz-kalon o vankout d'ezañ, a gargas hor Person, den a boell, hag a zoujañs Doue, da lavarout d'eomp ar wirionez spontus.

N'ouzoun dare penaos e sklerijennas va mamm ; me avat a zalc'h koun eus ar c'homzou diweza a lavaras d'in

Goude beza komzet ganin eus poaniou hag ankeniou Kalon Hor Zalver, hag eus talvoudegez ar boan diwasket a galon vat, e kendalc'has :

« Ha gouzout a rez en deus Jezuz ezom tud da c'houzanv a unan gantan ? »

— Va Zad, petra 'fell d'eoc'h lavaret ?

— Sur eo, Hor Zalver a c'hoanta kalz kaout enecou brokus a venn gouzañv gantañ hag evitan. Ha plijout a rafe d'it beza unan eus an enecou-se ?

— An traou-se a zo evit an enecou santel... Siouaz ! me a zo dister !

— Met Jezuz a roio d'it nerz evit-se ; morse n'ez po digantañ eur boan pe eur glac'har hag a ve dreist da c'halloud.

— Ha neuze petra dlean ober evitañ ?

— Gallout a rafes en em ginnig evel eun osti a unan gant kalon Jezuz. Goulenn a ran diganez prederia start en deziou-mañ araok gouel ar Galon-Zakr, war boaniou skrijus Hor Zalver e Jetsemani ; war sakrifis ar Groaz, war ar garantez divent a ra d'ezañ en em ginnig bemdez evel Osti, evit holl bec'hejou ar bed.»

C'hoaz e lavaras, hag ez eas diwar va zro er beure-se.

Gant birvidigez e sevenis ar pez a c'houlennas-heñ diganin, hep gouzout c'hoaz perak. Eiz dervez diwezatoch, avat, er gador-govez e teuis da ziskredi warnañ pa c'houlennas ouzin start en em ginnig a-nevez da galon Jezuz evel Osti a zigoll, ha goulenn digantañ nerz kalon da c'houzañv kalz evitañ.

En deiz-se, e teuas d'in eul lizer, digant Alvaro, eur paotr yaouank a zoare en doa gounezet va c'halon a-baoe va yaouankiz.

Rei a reas d'in da c'houzout e teufe abarz nemeur er gêr m'edon enni o chom gant va familh ; en heve-

lep amzer e c'houlenne diganin ha bez e c'hallfe beza eun dra bennak o virout ouzimp da zimezi an eil gant egile.

Ar goulenn-se a gavis sebezus kenañ. Daoust ha n'oa ket skoulmet hor c'halonou gant ar garantez a oa etrezo ? Daoust hag hor c'herent ne vennigent ket, o-unan, hor c'harantez, evel diaraok ?

II

« Kakouzez oun »

Va enkreuz en nozvez-se a viras ouzin da gousket. Iskis kenañ e kaven va c'herent em c'henver. Tanidigez va diwrec'h a wasae, ha va bizied a grope, a grize muioc'h mui ; va mamm a glaske an tu da chom hep komz ouzin kalon-ou-z-kalon. Eun arbadaevéz pa gomzis ganti eus eur familh tud-lor nevez tremenet, o vont da « Agua de Dios » ez eas e kuz da ouela he-unan. Biskoaz kemend-all !

Em nozveziou digousk e welen pep tra : Ar skeudou melkonius-se war dremm va zad, an divizou kuzet-se gant an Aotrou Person, al lizer-se digant ar medisiner kenta, digant an hini en devoa va gwelet eun nebeut miziou araok, komzou ar beleg : « Jezuz en deus ezomm tud da c'houzañv gantañ. », ha lizer va den yaouank. Kement-se holl a lavare d'in edon war hent eur gwall-zarvoud.

Da c'houlou deiz e c'houlennis sklerijenn digant va c'honfesour gant kalz a nec'hamant. Lavarout a ris d'ezañ va disfizians, goulenn a ris displegaduriou digoummoul ha frealzidigez.

Heñ, tad va ene, a zrollas da ouela ; gwelout a raen en devoa aoun o komz ouzin. Erfin e lavaras d'in :

— « Bez prest, va merc'h, da zougen ar groaz pounnet a ro d'it Hor Zalver. Bez leun a nerz-kalon, va

merc'h : Kalon Jezuz en deus az tibabet da zougenñ eur penn eus e groaz...

— Kompren a ran, va zad, kakouzez oun, n'eo ket 'ta? »

Hag e tirollis da ouela forz, hag an daelou a zalc'he va mouez e toull va gouzoug.

Va frealzi eun tammig, a voe evitañ eur gwall abadenn.

— « Kerz, a lavaras d'in erfin, kerz e-harz an aoter ; ped, ma roio Jezuz nerz d'it, hag en em ginnig d'ezañ a-bez ; dalc'h koun eus ankeniou Hor Zalver e liorz Jetsemani, hag, en desped da stourm ar c'hig, lavar d'ezañ eo taer ar spered. »

O ! an euriou ma chomis da bedi c'houek eno ! Va Doue ! ra zantinn hed va buhez, ar pezh a zantinn neuze ! Nag ez oc'h mat, Aotrou Doue ! Ugent vloaz tostik a zo abaoe, ha goulskoude, hirio c'hoaz, pa zontan, e tirollan da ouela dourek betek glepia ar paperennou-mañ.

Petra hoc'h eus lavaret d'in va Jezuz, er bedenn-se, am dalc'has diou pe deir eurvez evel er-maez eus ar bed, hep merzout mare ar gomunion?

Petra hoc'h eus lavaret d'in va Jezuz ? N'oun ket goest d'hen displega. Gouzout a ran penaos, goude eun di-waskadenn-boan hir-hir, ma stourmis dizamant ouz ar rann-galon a rae d'in an disparti, o welout tristidigez va flanedenn, glac'har va c'herent, an tiegez a vennen sevel o vont da get, buhez da zont teñval va breudeur bihan, ha zoken enor ar bed peurgollet, a sonje d'in, e-kreiz va reuz, pa voen warnes beza goueledet e-kreiz an tonnou dirollet, c'houi, Jezuz dous meurbed a zo dihunet o lavarout d'ar mor : « Tav ! » ha d'an avel : « Peoc'h ! ». Deuet eo va ene neuze da veza laouen ; selaou a reas ho komz a beoc'h hag a c'houzanvidigez, ho komz a nerz hag a drec'h, ho komz a binijenn hag a santelez, ho komz a c'hloar hag a zigoll peurbadus. Rak, ha brasoc'h digoll a zo, ha kaeroc'h gloar a zo eget an hini a ra d'eomp beza heñvel ouzoc'h, a ra d'eomp gouzañv evidoc'h, en em ginnig ganeoc'h evel Osti evit silvidigez an eneou, evit silvidigez va breudeur bihan?

III

« Kuita da Vamm, da Vreudeur ha da di. »

Eur an disparti a dostae.

Nerz-kalon a vankas d'am daou vreur bras da lavarout d'in kenavo evit ar bed-mañ. Mont a rejont en derc'hent da guzat o foan en eur verouri pell. Ar pemp bihana ne raent nemet leñva, dreist-holl an eil, va Laouik vihan, an dudiusa em c'henver, an hini am oa savet va unan gant tenevedigez eur vamm.. Va Doue ! perak avat kounaat eñvoriou ken glac'harus ? Va Jezuz, daoust ha c'hoant ho pefe da addigeri va gouliou en eur o lakaat a-nevez a-wel d'am daoulagad ?

Va c'halonig paour ! penaos az peus gallet herzel ouz stokadennou ken gwas dirollet a eneb d'it ?

Va mamm, koseet a dregont vloaz en eur ober tregont dervez, a oa distronket he dremm ha morlivet ; pep tra, betek an distera, a oa aozet ganti evit ar veaj. Met, pa voen warnes pignat war varc'h, va mammig paour a santas mor he glac'har o tic'hanna, hag ouz va starda etre he diwrec'h evel ma vije kollet ganti he fenn e sache warnoun davit he c'hambr en eur c'hamri :

« Va merc'h-me ne vo ket lamet diganin ! Va merc'h-me ne vo ket lamet diganin ! »

En em ziframma a ris eus a-dre he diwrec'h karan-tezus, devet gant an derzienn, distronket, truezus kenañ, abafet, ha buan-buan e kuitais an ti, ar gêriadenn, va zad ouz va heul ; ha ni d'ober hent d'ar pevar-lamm-ruz.

Dek munud goude, hon devoe kollet ar gwel eus hon ti karet.

« Va merc'h, mervel a ran ! » eme va zad, pa chom-jomp a-zav da denna hon alan.

— Tad, emezoun, Doue hor skoazello. Heñ a fell d'e-zan : War-raok ! Kalon, Tad !

— Siouaz ! mar gallfen, da vihana, chom ganez e « Agua de Dios »... Nann, n'hellan ket, rak gwelout a rez : peup mabig da zavel, da vamm klanvidik, hon danvez oc'h horjella...

— Tad, dre garantez evit Doue, ankounac'hait bre-mañ pep tra ; arabat d'eoc'h en em jala. Doue ne raio biken diouer d'eomp ha kement-se a zo a-walc'h. »

Tevel a rejomp pell amzer. Avelig an draonienn, fresk ha frondus a zeuas neuze da zistana va chodou ha da zigeri va bruched gwasket gant ar boan. Pedi a c'hellis. Jezuz a santen tostig d'in. Epad va c'honunion a galon eo e plijas gantañ va frealzi. Entauz 'rae va c'halon ouz-pok e Galon Zakr. Em c'hreiz e seblanten klevout ar c'homzou-mañ : « Osti ganin » O Kalonad ! na pegen kuñv ez out pa ro Jezuz da c'houzout emañ aze !...

Va zad, ouz va c'hredi beuzet en eur mor a anken, a reas d'e varc'h mont war-raok, hag o tont skoaz-ha-skoaz ganin e lavaras d'in en eur guzat e strafuilh :

« Diouall, arabat d'it en em goll en da sonjou du ; tañvomp laouen freskadurez ar beurevez-mañ ken kaer, ha sellomp gant dudi ouz an draonienn goant-mañ.

- Trugarez ! Ma ouiject'h pegen sioul eo va ene ! Dour-red gwerc'h ar ster, c'houez vat ar bleun er gwez oranjez, liou glas-gwer an torgenhou-se, a zigas d'in eun eurusted dudius. Ar pezh a zo gwelloc'h c'hoaz, pedi a ran ; ar bedenn gant he aezennou neñvel, he frondou doueel, he bannou divent a sklerijenn, a ra ac'hanomp tud nevez.

— Ma biskoaz ! Daoust hag e vefes barzezh ?

— Tad, euriou a zo, a ra d'an holl beza barzed. Er mareou-se e vezan dibradet gant ar varzoniez. Nag ez eo dreistdenel ar varzoniez a ra d'in karout ar boan !

A-benn bremañ, va glac'har eo va zenzor.

Teurvezit, mar plij, e rafen ar pezh emañ o sonjal.

— Ar pezh a gari, va merc'h, petra eo ?

— Desket em eus gant eur prezeger, penaos, Noemi, hini ar Bibl, an hini ma tougan he hano, a lavare e-kreiz he rann-galon : « N'am galvit ket Noemi, da lavarout eo « Koantenn », va anvit kentoc'h « Mara », ar pezh a dalvez kement ha « C'houero », rak an Holl-Challoudeg en deus va feurleuniet a c'houervoni. » Ac'hanta, Tad, ne fell ket d'in beza anvet ken Noema, met Dolores...

— Mat, va merc'h, va Dolores. Ra dalvezo d'it poaniou da harlu da c'houit eurusted hep par ar Baradoz. »

IV

War hent al lordi

Setu ni e Girardot. Teir eur vale c'hoaz hag emañomp el lordi, penn hor beaj.

Hogen, evel ma 'z oa tomm spontus an amzer, ha ni skuiz-divi, e chomjomp da dremen an noz en eun otel e kêr.

Va Doue benniget, pebez novez !

Ez oamp en em dennet en hor c'hambr hep gallout beza debret netra. Goude beza lavaret ar Rozera, va zad a gouskas mik. Me, en eur c'horn all eus ar gambrig a glaske kousket, en aner avat.

Eur familh eus Bogota, o vont warzu kreizteiz Tolima a oa er gambr dosta ha a dorras d'in va fenn betek hanternoz gant o jolori. Goulskoude, ar pezh a reas d'in ar muia poan, ar pezh a gasas da vat ar c'houket diouzin, eo ar pezh a leverjont diwar-benn « Agua de Dios » — « Pouezet gant ar c'hoant gottout, eme an hini a seblante beza ar vamm a familh, omp tremenet dre al lordi. Met pebez tra euzus, emezi, gwelout ar c'horfou krignet brein-se oc'h en em ruza dre ar ruiou. »

N'helljont ket gouzav nag ar gwel nag ar c'houez flierius anezo, hag o devoa galoupet d'an daou-lamm-ruz betek Girardot, hep kredi chom eur pennad da e-hana.

Eur c'hoarzedenn skriltus a voe ar respont d'ar c'homzou divalo-se.

Me a stagas da ouela, drouk ennoun, feuket ha glac'haret en hevelep amzer.

Digarezi a ris an diouer a garantez-se, hag e pedis Doue evit d'ezañ da chom hep kastiza kement a fae hag a zispriz e-kenver an dud reuzeudik, an heug-se a ziskouez kaout tud ar bed evit izili klañv Hor Zalver.

Dont a reas d'in ar soñj-mañ : « Va Doue, ha gwirion eo, pe ne deo, kement o deus lavaret ? »

Va Doue hag ez eo er c'horn-brô flaerius ha mel konius-se, ma weler ennañ korfou hanter vrein oc'h en em ruza, eo e tleañ beva? Hag evit atao? Ha va zad a gimiado diouzin?

Allaz ! ar soñj eus va mamm dener, eus Alvaro, eus va breudeur, eus va holl gwalleuriou a zeuas d'an eurse da regi va empenn kement ha ma 'z oa rannet va c'halon.

Diw eur a sonas ; a-benn neuze ne selaouen mui nemet va difronkadennou hanter-vouget.

Bac'het oun gant an domnder, brevet gant ar sempladurez ha digalonekaet gant ar c'holl-kousket. Aet awalc'h e vijen da aveli va fenn er porz ; n'hellen ket avat sortial va unan ha penaos em bije kredet dihuna va zad?

Hag e kendalc'his da ouela sioulik ha va unangant va Doue betek ma tihunañ va zad da bemp eur diouz ar mintin.

Mennout a ris komunia araok mont kuit. N'hellis hen ober nemet eur wech edoug va beaj. Klask a rejomp an iliz ; edo an oferenn o teraoui pa errujomp enni ; an eurvad am boe da reseo Frealzer va ene.

Dizelei a ris d'ezañ holl boaniou kriz an nozvez-se, hag a nevez va daelou a redas war e Galon.

Dont a reas d'in santimañchou heñvel mik ouz re an deiz ma voe lavaret d'in ez oan kakouzez ; an hevelep luskadennou a boan goude, an hevelep dousder peoc'hus, abalamour m'edo ennoun ar Fried-Doue, a sioulae birvidigez va santimañchou hag a greñvae va gwanded.

Adarre e klevis em c'halon ar gomz-mañ : « Jezuz en deus ezomm tud a c'houzanvo gantan. »

Warlerc'h ar gomunion oun savet, gwan kenañ, kalonekaet gant eun nerz-kalon dreistdenel.

Wardro dek eur veure eo e weljomp tiez kenta « Agua de Dios » Me a voe neuze fromet kenañ ; va zad a yeas em raok evit kuzat e zaélou.

Edomp digouezet e kêr an dud lor : pebez tristidigez ! Nag ez oa disheñvel diouz ar gêr a vremen bras, laouen, koadet kaer. Hogen, na p'am bije kavet eur baradoz, penaos ne ve ket spontus va stad en eur gêr ker glac'harus?

Gant va zad, aet e vijen da chom er skrijusa gouelec'h ; met p'edon va unan, holl gaerderiou ar bed,

holl garantez an dud, ar re sevena, ar re zekesta, n'oant Hirio nie ran van ouz netra : Jezuz hepken a zo evidoun nemet rann-galon mantrus.

tost d'am c'halon ha ne garfen ket mont kuit eus al lordi gant aoun da veza el lec'h all, pelloc'h dioutan. « Agua de Dios » n'eo mui eur prizon evidoun ; bez ez eo kentoc'h va falez, va Eden, va Baradoz, o veza m'emañ rouantelez ar Boan... O va Doue, pa 'z eo ken c'houek gouzañv evidoc'h, petra 'vo neuze pa danvimp ganeoc'h dudi ar Baradoz?

Ha ma lavar an d'eoc'h bennoz, hirio, da veza va digaset el lec'h-mañ ken skrijus evidoun neuze, pebez levenez evidoun ha pebez meuleudi a ganin d'eoc'h-c'houi pa wellin o c'houlaoui, digor dirazoun, splannder ha klod c'hortozan keit all a zo ! Krennit, berrait, o va Aotrou peurbadus an Neñv ! O ra zeuio d'illo-dillo ar mare-se ha va Mad, an hir-c'hortoz-mañ, ha digasit d'in ar maro « hep gouzout d'in, gant aoun, dre va c'hoant mervel, na vete adroet d'in ar vuhez. »

V

Maro an Tad

Kendalc'homp avat gant hon danevell.

Eur familh am digemeras hag en em gargas d'ober war va zro. Bez ez oa eun tiegez kozik awalc'h pemp merc'h ennan ha daou baotrig ; holl ez oant lor, nemet an tad hag unan eus ar merc'hed.

Va zad a guzas ouzin deiz an disparti. D'ar pevare dervez o tistrei eus ar gomunion e kavis goullô kambr va zad, ha war an daol eul lizer berr leun-barr a c'houervoni ; setu hen amañ penn-da-benn :

« Merc'h va c'halon, nerz a vank d'in da lavarout d'it kenavo. Mont a ran kuit va c'halon rannet, diframmet diouzit hepken gant an dever am eus da gemer soursi eus da Vamm ha da vreudeur bihan. Frealzet oun gant ar gredenn start e c'houzañvi, a galon vat. An

Itrom vat-mañ a vo evidout eun eil mamm hag he merc'hed c'hoarezed nevez.

« Va merc'h, buhez va ene, distrei a rin da fin ar bloaz, hag e kasin d'it da Laouik bihan, hag er bloaz a zeu, mar gellomp, da vamm a zeuio ivez. Mont a ran kuit : pardon d'in, n'hellan ket ken.

« Kenavo ! Ra vo Doue ganez, ra skuilho warnout e vennoz evel ma roan d'it va hini.

« Da dad karantezus. »

PEDRO.

Kaout a reas d'in edo ar bed holl o tizac'ha warnoun e holl reuziou.

Va-unan, va-unan penn ! Petra ' oa evidoun bremañ holl vignoned ar bed gant o aked ?

Va-unan, ha va-unan da viken !

Goude beza skuilhët eur mor a zaelou e lavariz d'in ! Nann, n'emaoun ket va-unan ; Doue a zo ganin. Ne vezin ket amañ da viken ken nebeut, rak an amzer a dre-men hag ar vuhez-mañ n'eo ket eur vuhez eo.

Evelato koummoul du a save adarre hag a-nevez e voe krogadou start etre ar spered krenvaet gant ar feiz hag ar paour kêz natur-den-mañ.

Meur a stourmad a vije c'hoaz abarz kaout an trec'h.

E gwirionez, nebeutoc'h eget miz goude, e teuas amañ eun tad salezian, unan eus an tadou-se, diouallerien hegarat ar beorien reuzeudik ; ha goude beza komzet da holl dud an ti eus traou skouerius e lavaraz d'in : « Ha gouzout a rit, eo eun tammig klañv ho tad e « Cartago » ?

Souezet e oan e vije bet roet ar c'helou-se d'eun all e-lec'h d'in-me, hag o soñjal ennoun, ez oa eno eun dra c'hrevns, e liviris :

« Ne ouien netra, va Zad. Daoust ha n'hellas ket tizout ar gêr ?

— Nann, e « Cartago » e renkas chom, gortoz a reomp keleier sklêroc'h. »

Krena ' ris, ne gredis ket avat goulenn muioc'h. En deiz warlerc'h ez is da azpedi hon Tad da lavarout d'in ar wirionez penn-da-benn. O welout e nec'hamant va spont a greskas ; azpedi a ris a-nevez hag er fin e lavaraz d'in ez oa beuzet va zad er ster « Cauca » eun nebeut euriou a-raok erruout er gêr.

Ma lenn unan bennak al linennou-mañ, n'en deus nemet en em lakaat em lec'h, o soñjal en deus, pe en deus bet eun tad...

Me hag a soñje em mamm hag em breudeur bihan pa zistroje va zad, o kredi e lavarje d'ezo penaos e oa tremenet hor beaj, penaos e oan lojet ha va youl da c'houzañv a galon vat.. E-lec'h kement-se petra ' welis ? nemet an ti karet leun a gañv ; hekleo o gouelvan o tont d'en em veska gant va c'hlemmou.

Perak, aotrou Doue, n'hoc'h eus ket va c'haset ganeoc'h me ivez ? evel m'en eus goulennet ken lies all, da lec'h an diskuiz peurbadus, da lec'h al levenez dreist lavar ?

A ! C'houi a venn kaout tud da c'houzanv ganeoc'h, hag ar baour kêz pec'herez-mañ a zo unan anezo, ha ret e vo d'ezi kerzout pell amzer war hent ar C'halvar ?

VI

Ha maro ar Vamm

Ouspenn daou vloaz oun chomet hep skriva eur ger, dalc'het ma 'z oan gant eun derzienn vras, stag ouz va c'hleñved ; ac'houdevez, niver va gouliou a yeas war gresk.

Meur a-wech eo bet darbet d'in dilezel an danevell-mañ. Da betra e talvezo ? Hogen, ma ne dalvez da zen ebet, d'in eo eul labour talvoudek pa vennigan Doue, niou. En eur lenn an dra-mañ en eur bleustri war va foaniou. En eur lenn an dra-mañ, va anaoudegez vat a zihuno pa gouezo anken warnoun. Kredi a ran kanmeuli va Zad eus an Neñv, en eur zigas koun d'ezan eus e vadoberiou, rak sur-mat va holl drubuilhou n'int nemet madoberiou kouezet eus e zourn.

Hirio, va c'horf a-bez a zo krignet, roget ; va dremm a zo spontus da welout — (va mamm, kredi a ran, n'am anavezfe ket) — ; va sempladurez a zo ken bras ma c'hellan, a-vec'h alies, mont eus va zi betek an iliz. A drugare Doue, avat, ken bras eo va c'harantez evit ar

boan ma n'hellan ket gouzañv eun dervez pa ne gavan ket ennañ eur boan nevez bennak da ziwaska.

Dleourez oun a gement-se, da vab Don Bosco, en deus kreñvaet va bihander gant e aliou mat ha fur hag e spered dreist natur.

Ar c'heleier a zeue d'in diwar benn yec'hed va mamm gêz a greske bemdez va enkreuz. Roet e voe d'in ivez da c'houzout edo danvez va familh o vont da goll; digant Alvaro, va den yaouank, ger ebet. Anzav a renkan, ha kement-mañ a zo souezus kenan, e kreden c'hoaz neuze, e c'helljen para ha dimezi gantañ pe marteze ne teuje da chom ganin, da unani e blanedenn gant va hini... O an esperañs eo ar pezh a ya da ziweza da goll... a drugare Doue, rak hepdi, den na c'hellfe mirout ouz e vageg d'ober peñse.

Eun dervez erfin e teuas d'in eul lizer digant va breur hena, eus ar gêr m'oañ ganet el lec'h m'edo va zud o chom a-nevez. Setu amañ al lizer-se en e bez :

« Va c'hoar muia karet, n'hellan ket tevel pelloc'h. Abaoe meur a viz eo e tlefen beza komzet sklêr d'it; kriz oun bet evidout hag evidomp. Goulenn bremañ digant Doue nerz-kalon, ha selaout da vreur :

« Hor mamm a zo dilezet gant ar vedisined, hag hep dale ez aio d'ar Baradoz. Ar pezh a chbme eus hor peadra a zo peurgollet, ha setu ni war an noaz. Hon breur paour, da Laouik vihan a zo aet da sod; ken kollet eo gantañ e benn ma vo ret d'eomp e lakaat en eur c'hlañvidi; mamm avat ne oar c'hoaz netra diwar-benn-se. N'hon eus morse kredet lavarout d'it ar wirionez diwar-benn Alvaro; selaou va c'hoar baour: kerkent ha ma klevas ar gwalleur spontus kouezet warnout ez eo en em roet da eva, ha bremañ emañ kouezet ken doun el lagenn, ma 'z eo eur vez evit e dud hag eur gwall-skouer evit kêr a-bez. P'eo gwir ez out mat, hag e tostaes alies ouz an daol-santel, ped evit an holl ha dreist-holl evidoun, evit ma tevio Doue da greñvaat va feiz a ya war zisteraat.

Da vreur karantezus: M... »

Eur sizun bennak goude, mestrez an ti, goude beza poaniet gant karantez d'am lakaat er stad da reseo ar c'helou poanuis, a lavaras d'in ez oa maro va mamm

hag ez edo va breur bihan en eur c'hlañvidi diskianted e Medellin.

leanez eus Urz ar Garantez — (Doue en devo he digollet er Baradoz) — Karantezusoc'h eget biskoaz ha tener kenan em c'heñver e reas d'in mont ganti betek ar chapel; eno en eur ziskouez d'in skeudenn ar Wer-c'hez Vari, e lavaras: « Setu aze, sell ouz da Vamm eus an neñv. Bez e vo mamm d'it e gwirionez. En em daol etre he diwrec'h hag en em ro a-nevez d'ezi ha d'he Mab Doue. »

Penaos gallout displega ar pezh a dremenas ennoun neuze? Evit mat eo ec'h en em drois ouzoc'h en dro-mañ o va Doue, da vihana mar d'oun en em droet ouzoc'h eur wech bennak e gwirionez.

Koueza a ris etre diwrec'h va Mamm dinamm hep gellout lavarout ger nemet: « Mamm! Mamm! » hag en eur zistaga ar gerioù-se eo e santis ennoun c'houeka ha brasa dudi am eus bet biskoaz tañvet em buhez. Santout a ris edon kaset gant va Mamm eus an Neñv dirak he Mab hag e lavare d'ezañ:

« Setu amañ da Osti, Osti da Garantez mennout a ra en em ouestla d'it a-bez ha da viken, n'eo ket-ta va merc'h? »

— Ya, emezoun, a greiz va c'halon; d'eoc'h e vezin va Jezuz, hag evidoc'h ec'h ankounac'hain an holl grouadurien; evidoun amañ ar bed a zo evel ne vije bed ebet. »

Ken entanet, ken birvidik edo va c'harantez ma ne santis kemend-all nemet eur wech pe ziu abaoe. Ne lavaran ket em bije bet diskulhaduriou eus an Neñv. Kement-se holl, marteze, n'eo nemet touellerez hepken aberz va faltazi entanet pe ijinadur va c'halon dener. Touellerez eürus ha santel avat! Eürusat luskadennou! Ar c'hras a leunie va ene, hag e santen va c'halon unanet gant hini Jezuz; e zrein a c'hoaze va c'halon; e c'houliou a oa eun dudi evidoun, ha froud c'houero va c'halon a zeue da veza eur ster leun barr a zouder hag a beoc'h.

Abaoe neuze va daelou a ruilh war va chidou sioulik; donjer ebet, n'eo deuet a-benn da strafuilha va buhez sioul hag unanet gant Doue. Bemdez eo aet war gresk va c'harantez ha va anaoudegez vat evit va Fried-Doue en deus va dibabet da veza Osti.

A dra-zur e c'houzanvan hag e ouelan; met en he-

velep amzer va eurusted a zo ken bras da c'hallout unani va youl gant hini Doue ; lavarout « ya » pa lavar « ya » ha lavarout « nann » par lavar « nann » a ro d'in eun dudi dreist d'am glac'har.

Lavarout a c'hellan, a drugare Doue, eo dousder va zrubiilhou, mel va c'houervoni, karantez dispar va euriou a ganv ha va c'hroaziou frealzidigez eus an Nefiv.

VII

Va Jezuz setu aman da Osti

Eun dervez o veza bet e anteramant eur vignonez, ha goude beza prederiet kalz war ar maro, e teuas d'in eur menoz iskis : ar c'hoant da gaout bepred em c'hichen an arched ma vo astennet ennañ va c'horf paour goude ar vuhez-mañ.

D'an abardaez eta, o pedi start eur geneilez da zont ganin d'ober eur gefridi, ez is en eun ti-kalvez.

« Ha bez ' ho peus archedou da werza ? »

— Ha ! unan bennak maro a zo ? eme ar micherour mat, en eur zellout ouzin gant e zaotlagad lor trist kenañ.

— Nann, n'eus ket, met an hini ma c'houlennan eun arched eviti a varvo sur.

— Ha piou ?

— An hini a gomz ouzoc'h.

— ...

— An dra-se a gavit souezus, aotrou ?

— Nann, met an diseblant a ziskouezit. Neuze eta e fell d'eoc'h kaout eun arched ? N'eus hini graet e bet.

— Ho pet ar vadelez neuze d'ober unan diouzin, unan groz, du, du kenañ, ha lakit war e c'holo al lize-rennou-mañ e gwenn : D. N. V.

— Perak e lakit N ? a c'houlennas ouzin dre guz va c'heneilez.

— Penaos, n'ouzout ket eo *Dolores Noema* va hano ?

Eun dervez bennak goude, an arrebeuri-se a gaere va faour kèz kambr. Meur a wech em eus kousket em arched ; ha sur-mat, o sellout outañ hag o pokat d'ezañ eo e tafivan frealzidigez em foaniou.

Va foaniou ! ma tlefen ' o skriva holl, ret e ved'in displega va buhez dervez-ha-dervez, eur-hag-eur.

Rak diwar ar mare-se dreist-holl, m'am eus en em ouestlet a-bez d'am Jezuz, e c'hellan lavarout evel Noemi : « Va hanvit Mara, rak an Holl-C'halloudeg en deus va leuniet a c'houervoni. » Benniget ra vo an Hini en deus va dibabet da veza d'ezañ, hag a gemer plijadur o kinnig d'E Osti rozennou E c'houliau ha drein E gurunenn.

Eur boan all, ha n'eo ket ar vihana, a ziollas war-noun adarre. Kuitaat a rankis an ti m'edon ennañ abaoe pevarzek vloaz hag an dra-se en abeg d'an teodou fall. Va buhez er familh-se a zeuas da veza eur verzerenti evidoun.

Eun deiz (gwener kenta 'r miz) abalamour m'oa doaniet unan eus ar merc'hed, ha me rentet penn-kaoz, evel just, ar vamm a lavaraz d'in ez oan deut da veza labous du an ti...

« Mat, neuze, Itron, eme ve, hep mar, gant plijadur, am gwelfec'h o vont kuit ! »

— Pell ' zo, emezi drouk enni, e c'hortozan kement-se, ha souezet oun ho piye ken nebeut a spered da veza chomet keit all hep her c'hompren. »

Doue va c'halon, gouzout a rit pegen gloazet, pegen gloazet, pegen feuket oun bet gant ar gomz-se !

C'houi hepken a c'hellfe lavarout, pegen gloazet, pement a wad a ruilhaz war va feultrin, ha pegen buan e teuas neuze em spered ar soñj eus va zikaret eus karantez va c'herent ha teneredigez va breudeur vihan.

Koueza ' ris eta d'an daoulin, hag o c'houlenn pardon eus ar boan-se, graet d'ezo ganin hep gouzout d'in, hag eus ar re-all am bije gellet beza graet abaoe m'edon o veza ganto, e pedis start ar vamm hag he merc'hed da zerc'hel koun ac'hanoun en o fedennou.

A-benn an noz edon er c'hoz tamm lochenn-mañ el lec'h ma vevan abaoe e kompagnunez eur vaouez koz, eur baourez klañvoc'h egedoun, dilavar, hag a dremen

en he gwele ar pep brasa eus he amzer.

Evidoun-me, pinvidik e-kreiz va faourentez, laouen e-kreiz va zrubuilhou, lenn a vuhez en eur c'horf gouliet-euzus, a wel gant va daoulagad ar c'hoz korf primañ, am dalc'h evel en eur prizon, o teuzi goustadig. Santout a ran va chadennoù o terri hag eo tostik deiz ar frankiz. Va c'hantik a zigas buhez ennoun en dro, hag en eur zellout dre varrennoù va frizon eo e tiskui-zan.

Va c'hantik, diwanet diwar va c'harantez evit ar Groaz, dibourvez a veritou, pinvidikaet diwar trivliadou doun va ene.

A ! va frizon !... Meur a zervez a zo e vir ouzin da dostaat ouz an daol santel dinerzet evel ma 'z oun gant terzienn an dud lor ; ha neuze, dre rastell houarn va frenestr, e welan gwerenn livet an iliz a zo dirak an aoter ; va spered a nij, hag a glask repu e gouli kostez va Zalver. Eno ne ankounac'haan ket va foaniou met o ben-niga 'ran kentoc'h, ha da heul, va gouelec'h ha va harlu. Penaos kredi emañ va-unan, p'emañ Jezuz ganin ? Penaos en harlu, p'eo gwir, den n'en deus lamet diganin va bro beurbadus ?

Va daoulagad klañv a zeu buan da skuiza o para war ar werenn-se tost d'an aoter ; lavarout a c'hellan eta oun dall. Evelato, va c'hoantou, hep ehan, a nij d'al lec'h m'emañ Jezuz o sonjal ennoun hep paouez hag o kinnig d'e Osti gant rozennou e c'houliou spere gurunenn.

Ar bevañs reta a ra alies diouer d'in. Alies e choman war yun betek merenn ; eun deiz zoken ez oa teir eur pa zebris eun tamm bennak, ankounac'haet gant va maouez koz a oa aet d'ar c'hlañvdi.

Hogen, petra eo naon ar c'horf, pa vez leuniet an ene gant frealzidigeziou an Aotrou Doue, pe da vihana gant an daelou a skuilher gant keuz pe abalamour da Basion Hor Zalver.

Deuit buan Aotrou Doue

3 A VIZ HERE.— Meur a viz a zo, n'em eus ket skrivet ; a-vech ma c'hell va dourn ren va fluenn. Hag em

eus kement a draou da skriva ! Va Ael-mat, skriv em c'halon trugareziou va Fried Doue em c'heñver, abalamour d'in, krouadurez didalvez d'e drugarekaat hep ehan.

Petra 'zo tremenet ennoun, va Doue, em c'hleñved diweza ? Ha gouest eo eun den, o va Doue da gaout kement-se a vez ? Beza tamallet e gaou, setu petra 'vanke d'Hoc'h Osti. Trugarez ! C'houi hag a vo va Barner, hag a varn va holl oberiou, c'houi a oar n'em eus ket graet ha n'am eus ket gallet kaout ar soñj zoken eus ar pezh a damaller d'in. Test oc'h a gement-se, ha se a zo a-walc'h evidoun.

17 A VIZ HERE.— Hirio, gouel ar plac'h eürus Ma-charit-Mari, em eus gallet komunia, ha va Zalver muia karet en deus va leuniet a vadoberiou bras-kenañ. Komprenet em eus ouspenn eo bet plijet kalz-kalz da Jezuz, va naonegez spontus ar sizuniou tremenet hag an tamall-e-gaou a voe penn abeg d'am zerzienn. Meuleudi d'ezañ.

19 A VIZ HERE.— Digouezet oun bet gant an dimezelled, va mignonezed koz, karantezus gwechall evel c'hoarezed ; ; o salutet am eus, met n'o deus ket respon-tet d'in zoken. Trugarez va Jezuz : trugarez ! ra o santout va dispriz, va ene a o bet beuzet en eur mor a zudi. C'houi hepken va Zalver eo va Feadra. Gouzout a raen e teu dalc'hat ho kalon Zakr war zifenn an ene heskinet. O komz eus enebourien politikel, eur barz brudet a skrive :

« Va dismegansi a reont, rakse oun mignon d'eoc'h ».

Kinnig a ran d'eoc'h, Salver Jezuz, evit an dimezelled-se, va goll gomunioniou an ugent dervez da zont gant kement poan a zeuio d'o heul.

2 A VIZ DU.— Hirio oun en em ruzet gant poan betek ar vered ; chomet oun enni diou pe deir eurvez da bedi koulz lavarout hep paouez. Pegen laouen e vijen bet o chom eno evit atao. Disroet oun ac'hano melkoniet, hogen o kredi start e vijen astennet da vat e-mesk ar re a gousk eno, a-benn gouel an Anaoun a zeu. Pebez levenez.

14 A VIZ DU.— N'hellan ket mirout ouz va daelou da redek. O ! burzudou ar garantez ! Bet oun gant va maouez koz o welout eur c'hoziad war e dremen-van, dilezet koulz lavarout, er maez kêr, e-unan. Ne

gredan ket e welfe an noz a zeu. Hag en deus kontet d'in, e kuzulig, eur burzud a garantez.

Eun Tad Salezian, a zo deuet nao miz diouz reñk, bendez, d'e goz tamm lochenn da louzaoui e c'houlou, da ober e wele, da netaat e doull-ti. An Tad-se, eme ar c'hoziad, en deus graet war va zro, al labouriou donjerus, evel eur sklav, gant karantez ha pasianted eur zant. Meur a wech, an Tad en deus difennet outañ diskulia da zen ebet e oberiou karantezus; araok mont avat d'ar bed all ez eus deuet c'hoant d'ezañ d'o lavarout da un nan bennak. Hag evidoun-me, kredi a ran e c'hell ar skriva amañ, ar pezh en deus diskleriet d'in ar c'hoziad, evit brasa gloar Doue ha Breuriez Don Bosco.

Mar tigouez gant ar skridou-mañ koueza dindan daoulagad all estreget va re, ra gredo va lennerien, en deus c'hoaz Sant Per Klavèr, tud vat da vale war e roudou. Ra ouezo ar bed, piou eo an Tadou salezianed-se, a zo hervez am eus k'levet, kasaet gant hiniennou ha tamallet ganto e gaou—pa lavaront int sunerien ar bobl—
O! ma weljent o spered a binijenn, o zeneredigez e-keñver ar gakouzed, ne lavarjent ket kement-all sur a-walc'h.

23 A VIZ KERZU.—Eiz dervez a zo n'hellan mui fiñval. Mont a ran da skriva evit ar wech diweza trivliadou va ene: N'em eus mui a zaouarn nak a zaoulagad,

Moarvat ne din mui eus an ti-mañ nemet evit mont d'ar vered!

Paouez da skriva? Ya, eur binijenn vihan eo hag a chom ganin da ginnig. Na pegement e karen skriva!...

Ra chomo va fluenn a-zav eta; ra laosko va c'halon da gomz sioulik! kendalc'h a rin eus va gwele da sel-lout ouz prenestr tosta Ho ti, o va Jezuz!

Ra davo va fluenn. Komz a rin hep paouez gant an Hini a zoñj ennoun dalc'hmat, aze en iliz hag a ginnig d'e Osti gant roz e c'houlou, drein spenn e gurunenn. Deuit buan, Salver Jezuz!

*Savet diwar skrid an Tad Ange GAUMAIZE
gant V. SEITE*

FAZI.— *Al linenn a zo e traon ar bajenn 120 a zo bet laket dre fazi; n'ema ket da veza lennet eta.*

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZEQUEL

Tenner dent

Loreet gand skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gacoutchouk, hervez ar skoueriou diweza
Gwarantisa a ra e labour.

RESO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di,
e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag
eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale
ar « SIROP FERET »

a-eneb an Daoken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

FEIZ HA BREIZ Renet gant an Ao. Perrot

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag-ouï : 18 lur.
Evid ar re a zo e diavéz bro : 20 lur.
Koumananchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Ministere).
C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 *Feiz ha Breiz* er miz, da nebeuta, o devez *Feiz ha Breiz* edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Lenh ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoit, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULIEREZ KREISKER

ARA LABOUR MARCHAD MAT HA KAER

Moula a reomp labouriou a bep seurt ;
Talbennou liziri — Kartennou — Leoriou —
Kelaouennou — Skritellou, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

75^{vet} BLOAVEZ. Nnn 57

Gouere-Eost 1939.

FEIZ HA BREIZ

DA BE SKOL KAS HOR BUGALE ?

Ar skoliou o deus prenet o doriou, an eil goude e-
ben, evit daou viz, met kerkent ha ma vez aet ar vuga-
le d'ar gêr, e vez mall d'ar gerent gwelet e pe lec'h o
c'hasint adarre, goude an east, mar d'emaint c'hoaz, da
vihana, en oad da vont d'ar skol, en eun tu pe du.

Ni, kristenien, a lavar ez eus e spered an den skle-
rijenn a zeu da lugerni wardro an oad a zeiz vloaz ha
da ziskouez d'ezan ez eus traou mat, traou fall, e rank
ober ar mad ha tec'het diouz an droug. Ar sklerijenn-
ze eo mouez Doue o komz ouz an den, lezenn Doue
skrivet er goustianz ouz e veuli ; pa ra an droug, eo
broudet gant e goustianz.

An doktored difeiz, sklêr eo, ne fell ket d'ezo anzav
e teu ar sklerijenn-ze digant Doue. Eus spered an den,
nann eus uheloc'h, eo he teu, emezo, ha setu aman pe-
tra lavar hirio mistri-skol eus ar renk uhela, p'e gwir
emaint o kelenn e skoliou brasa Paris. N'ez eus reiz
ebet, lezenn ebet, emezo, skrivet e spered an den da
verka d'ezan e zeverioù. Ar pez a hanver reiz, lezenn,
n'eo nemet ar c'hiz. Ar c'hiz a zo dishenvel hervez ar
broiou hag an amzer, hag evelse ive an doare beva. Ar
pez a zo mat en eur vro pe en eun amzer a zo fall en eur vro
all, en eun amzer all. Nag a gemm a zo etre an dud eus
a greiz an Afrik ha ni, etre an dud a oa war an douar
breman ez eus tri ha pevar mil bloaz hag an dud a hi-
rio !

gantolos.— Degas da c'houlou, va mab ; degas buan,

Ar re a zo e penn eur bobl, e penn eur strollad tud, a rank ober lezennou evit ma vo urz ha reiz er vro, hag e lavaront : « An dra-man a reot, an dra-ze a zo difennet. » Ar re a zizente a veze kastizet, ha dre aoun rak ar boan pe ar maro, an dud a veze gourc'hemmet d'ezo ; hag a nebeudou eo deuet ar c'hiz da c'halver *mad* ar pezh a veze gourc'hemmet, droug ar pezh a veze difennet. Ar gerent a gomz ive evelse d'o bugale, hag evit o lakat da zenti, a lavar d'ezo : « An dra-ze a zo fall, dra-man a zo mat. »

*

Ober ar c'hiz, setu eur ger a vez lavaret alies, hag a zo, evel al lezennou, o reiza doare beva an dud. Gwelit an doare d'en em wiska, da renka an tiez ; an holl kouls lavaret, a ra henvel. Evit ar beva ive. Gwechall, er vro-man pe er vro-ze, edo ar c'hiz da vont d'an ofrenn, breman n'eman ket mui, hag e meur a lec'h e ves goullo an ilizou da zul ; gwechall, e Franz, oa ni-verus ar vugale er familhou ; breman e meur a zepartamant, e veler kals tiez n'ez eus enno bugel ebet.

Setu aze petra ves lavaret. Selaouit breman ar respont.

Hor spered a varn lezennou an dud, a varn ar gizioù. Lavaret a reomp : setu aze lezennou hag a zo mat, eun, leal, setu aze lezennou fall, a zo red enebi outo, pe e vo kollet ar vro. Ma varnomp al lezennou, ar gizioù o deus desket d'eomp petra a zo mat ha fall, ez eus eta en hor spered eur outezeg, eur furnez a zo dreist al lezennou, dreist ar gizioù.

Ar sklerijenn-ze da varn an traou a zo lakeet gant Doue en hor spered, a zo mouez ar goustianz. N'he dije nemet nebeut a dalvoudegez, ma teufe d'eomp digant an dud. Ma ne vije nemet al lezenn pe ar c'hiz da lakat an dud da ober ar mad ha da dec'het diouz an droug, e velfemp var an douar traou spontus. N'ez eus nemet ar feiz oc'h harpa mat deveriou an dud. Ar

re ne gredont ket e Doue, ar re n'o deus aoun ebet rak barnedigez Doue, a raio fae ive var al lezennou hag ar gizioù, hag a vevo evel ma plijo ganto.

Poanius eo klevet doktored karget da gelenn an dud

yaouank o skriva an traou-man : « Na gollomp ket hor amzer hiviziken o klask anaout petra eo lezenn an deveriou. Gwelomp petra ra an dud eus eur vro ha penos int deuet da veza evel m'emaint. Ar vugale a ra ar pezh a ra o c'herent. Ar gerent a ra evel an dud all endro d'ezo. Ar mad eo ar pezh a zo grêt gant an darn vrasa eus an dud ; an droug ar pezh a zo difennet, gant al lezenn pe gant ar c'hiz. »

Hervez ar reolenn-ze, kement a ra an darn vrasa eus an dud a zo mat. Mat al lezennou douget dre fallagriez gant eur rumm dud evit gwaska eur rumm all ; mat ar c'hiz a zo e familhou Franz da gaout nebeut a vugale, ha goulskoude eo sklêr evel an deiz e vezo drebet ar Franz, abred pe ziwezat, gant broiou all, ma n'he deus ket awal'h a vugale evit labourat an douar ha difen ar vro pa vo ezom.

Nann, nann ! N'eo ket gwir eo mat kement a ra an darn vrasa eus an dud. An dud a c'hell fazia hag a fa-zi, alies, an dud a zent alies ouz o youlou direiz, ha dre fallagriez a ra troiou kamm, a zo disleal. Dallet gant o gwall-c'hoantegeziou, e lavaront a-wechou eo noz pa ves deiz, e c'halvont mat ar pezh a zo fall.

Bez ez eus, avat, eur gelennadurez henvel hirio ouz ar pezh m'oa dec'h, hag a vo varc'hoaz evel m'eo hirio : ar gelennadurez-ze eo kelennadurez an Iliz, sklerijennet hag harpet gant Hor Zalver Jezuz-Krist. Hounnez he deus lakeet er bed urz ha reiz. Ma ra mat an dud, e lavar d'ezo e reont mat, met ma reont fall e lavar d'ezo heb aoun e reont fall, hag e klask o distrei diouz an droug. Hi eo, adreuz ar c'hantvejiou, he deus dalc'het var an douar-man an holl vertuziou. El lec'h m'eo selaouet he mouez, ez a mat an traou evit an dud.

El lec'h m'eo disprijet, an dud a zeu buan da fallat e pep giz.

Peseurt mouez a dle beza selaouet gant ar gristenied, mouez an Iliz pe hini ar fals-doktored? Mouez an Iliz, sklêr eo, rak ar wirionez a zo ganti.

N'eo ket hepken an dud vras a dle selaou mouez an Iliz, met ive ar vugale. Ar re-man o deus muioc'h a ezom zoken eget ar re vras da glevet heb ehan kelennadurez an Iliz. Ha setu perak ar vugale a dle kaout skoliou kristen, mistri kristen a zesko d'ezo ar c'hatekiz, an Aviel, hag a lakaio ar feiz da greski en o c'halon.

Ma rank kerent kristen fiziout o bugale e mistri difeiz, enebourien d'an Iliz, an holl a wel sklêr eo kementse eun dra eneb an urz vat, eun dra ne c'hell ket padout,

Ma rank kerent Breiz fiziout o bugale e mistri divreiz enebourien touet d'ar brezoneg, an holl, ivez, a wel sklêr, an droug a vezo grêt d'ar vugale er skoliou-se.

Setu aman eul lizer skrivet d'an 2 a viz gouere diwez gant eur paotrig nevez chomet er gêr, eus ar skol :

« Va gwella gourc'hemennou d'eoc'h Aotrou Rener, « evit ar boan a gemerit gant hor brezoneg a zo tremen « mall digeri d'ezan doriou holl skoliou Breiz-Izel.

« Kaset oun bet da skol G... er bloaz 1929 ; neuze e « c'helled komz brezoneg eno, en ti-skol kerkouls hag « er porz-skol hep kaout aoun da glevet trouz, ar pez ne vire ket ouzomp da zeski galleg ha galleg mat.

« Ar vistri-skol a zo eno breman a ra brezel d'ar bre- « zoneg ar pez ma c'hellont ha pa gomzer e brezoneg ouz « o bugale, goude ar skol, zoken war an hentchou ha « pell diouz ar vourc'h, e respontont d'eoc'h e galleg » ;

Siouaz ! parrez G... n'ema ket he-unan, e Breiz-Izel ; e meur a barrez all ez eus c'hoaz mistri ha mestrezed-skol, hag a lavarfe buan a-walc'h ar pez em eus klevet eur mestr-skol eus Pleyben o lavaret, eun dervez : « Je rougis de mes ancêtres ! » Ya ! ar c'hêz den-se a ruzie eus e dud koz, dre ma ne ouient ket a c'hallig kouls hag hen.

Genaouecien evelse hag o deus desket brezoneg war barlenn o mamm hag o deus mez ouz e gomz breman,

war zigarez m'o deus desket eur stlabez galleg bennak, n'ema ket o flas e skoliou Breiz-Izel hag ar gerent ma n'int ket berrwelet ne 'z aint ket da fiziout enno o bugale.

Eur skol e Breiz-Izel ha ne vez ket desket a vrezoneg enni n'eo ket eun dra da veza gouzanvet ken na gant ar vugale, na gant ar gerent.

Da vugale gristen, skoliou kristen ; da vugale vreizat, skoliou breizat ; eno hepken ema an urz hag ar peoc'h, rak el lec'h ma n'eus ket a urz n'eus ket a beoc'h !

FEIZ HA BREIZ

KIENTEL AN TAD MONTFORT

An den eurus Loeiz Grignon a Vontfort (1673-1716), eur beleg santel hag a reas e Breiz-Uhel ar vad a reas Mikael an Nobletz hag an Tad Maner, e Breiz-Izel, a oa o prezeg e Moncontour.

Rei a rae e groaz, — ar groaz olifant deuet gantan eus a Rom, — da boket d'an dud goude an oferenn hag e lavaras n'her roje ket da boket d'ar re ne vijent ket gwisket dereat a-walc'h.

Eun dervez an holl a voe souezet p'her gweljed o tremen ebious leanezed sant Thomas a Villanova, hep rei e groaz d'ezo da boket, i hag a oa gwisket evel holl c'hoarezed o urz.

— « N'em eus netra da rebech d'ho kwiskamant, a « lavaras an Tad d'ezo, met perak e lezit ar re a zo din- « dannoc'h d en em wiska e strinkellou, evel ma rit ! » Ha ne zistroas ket war e c'her !

Siouaz ! ma vevje an den santel-se, en hon amzer, en divije tro da gaout abeg eleiz a leanezed a bep urz hag a bep liou a ro tro d'ar gizioù diskianta d'en em zila war

hor mêziou, ha d'ar plac'hed yaouank e tok da ruzia eus o mammou koz e kouef.

Nak a c'hoarz a die beza e stalioù a zo pa vez gwelet merc'hed Breiz hag a oa ker koant gant o c'houefou dantelez o prena tokou ken dibalamour ma ne garfe ket eur plac'h fur o lakat da ober dek kammed er mêz eus he zi, ha goude ma vefe ar glao o koueza a varazou.

Skolioù a zo, a drugarez Doue, evel e Plougastel hag e Loperhet hag e virer enno gwiskamanchou breizekar vro.

Perak ne rafed ket ar pezh a raer en diou barrez-se e eleiz a barrezioù all?

FALLGALONI ? NANN

« Rodig a dro
a ra bro »

eman ar c'hiz da lavaret.

Troet he deus rodig an amzer a-zioc'h d'hor mêziou, troet buan, peogwir, en despèt da bep tra, eman an eost war-nes beza dare en hor parkeier.

Hag o trei, eus an eil miz d'egile, he deus, er bloaz-man, adarre, hadet stank an drein hag an drubuilh war hon hent.

Pell kenan eo bet an nevez-amzer diouz beza brao, ha derveziou kenta an hanv a zo bet eus ar re zivaloa a c'heller kaout, evidomp-ni, tud diwar ar mêz.

C'hoant a deu d'eoc'h a-wechou da gredi ar re goz, pa lavaront n'eo mui henvel an amzer-vreman diouz gwechall !

Ar pezh a zo sur eo, abaoe meur a vloaz 'zo, e teu da veza eur binijenn galet sec'ha ha dastum ar foenn. An amzer fall hor beus bet, abaoe gouel Yann, n'he deus ket gwatalet hepken ar foenn ; a lec'hioù 'zo eo bet siouaz tizet ivez an avalou douar hag an ed. Pa edo ar gwiniz en o bleun, pa zellent ken eün war-du an nenv, pa seblantent kaout kement a blijadur o vransigellat war o zreid mistr ha skanv, int bet torret ha daoubleget eus kostez an douar. Hag e-

velse ouspenn ma vezo tennoc'h ar medi ez eus riski na chomfe skanvoc'h ar pennou.

Ha peadra a zo da fallgaloni ? Nann, rak labourerien douar kristen ne fallgalonont morse.

Diwar o c'houst o deus desket meur a wech ne c'hounezer netra o chom da hirvoudi hag oc'h en em ehala dreist-muzul :

« Gouzanv an dud hag an amzer

A zo daou dra ret da ober. »

a berz o stad an dud diwar ar mêz a zo dâ d'ezo en em drei ouz kement a draou, ma rankont ivez beza atao war c'hed eus eun disouezenn bennak, en eun tu pe du.

Pa ne vez da ober nemet gant traou maro, er gwas-ked d'an amzer, evel micherourien ar c'heriou, ar riski peurvuia a zo bihan, hag ar c'holl ne c'hoarvez ket alies. Met pa vez da ober gant an traou beo, pa ranker gortoz ouz an amzer, atao ken froudennus, kas pep tra da vat, neuze eo dishenvel !

Ha koulskoude daoust d'ar pezh a c'hoarvez a gontrol en hor micher, e kichen ar pezh a gollomp e kavomp alies eur gounid bennak. Gwelit kentoc'h ar pezh a zo en em gavet en deizioù diweza-man. Ar gwall amzer, hep mar ebet, a vezo bet noazus d'ar foenn ha d'an eost, met piou lavaro ar vad en devezo graet d'ar glaz-vez ha d'ar boued chatal, d'an trevajou nevez hadet... A-hed ar bloaz eo hor befe tro, ni koueriated kristen, da lavaret ar bedenn-man :

« Va Doue, bennoz d'eoc'h, abalamour ma ho peus tennet kalz diganeomp, ho peus lezet c'hoaz kalz ganeomp... »

En eur ger, ar pezh a ra ar muia doan d'hor c'halonou n'eo ket skuizder hag enkrezoù hor stad eo, met kentoc'h an dislealded a welomp ober d'eomp.

En deiz ma kompreno ar gouarnamant e zever ; en deiz ma skoro da vat al labour douar ; en deiz ma lava vezo gwelet ar justis o para, ar justis-se a ouezo digoll pep hini hervez e boan hag e labour : en deiz-se e kanimp adarre en hor micher.

Ne c'houlennomp ket beza savet dreist ar re all, na dastum arc'hant bras :

« Evit beva gant levez »

N'eus ket ezomm aotùr na perlez »

Ne fell ket d'eomp beza laket, bemdez pad, da varc'h-limon ouz karr ar vro.

Plijet gant Doue e vefe al lezennou nevez a zo meneg anezo, en deizioù kenta-man a viz gouere, ar gou-lou deiz eus an amzer nevez a c'hortozomp keit all 'zo!

L. B.

AR SIOU FALL

I

Kalz tud o deuz skiant prenet,
Kement all 'zo diskiantet,
Buan a-walc'h e lavarfen
Ez int aet dreist pep aroude nn

II

Gant an ourgouil darn a zo foll,
Hag e sonjont maint dreist an holl,
N'eus nemeto o kaout spered,
N'eus da veza 'meto meulet.

III

Foll eo lod all gant traou ar bed,
C'hoant rastellat o deuz bepred
Arc'hant, danvez, anevaled,
Douarou, prenet pe laeret :

VI

Ken sot all eo an den lubrik
A zonjfe n'eo 'med eul loen kig :
'Vit ar c'higer 'man o larda
Al loen-en deuz 'r goelien teoa.

V

Ar warizi zo eur gwall si
A ra d'an den beza eur c'hi,
Beza bepred krignet e beo
Gant c'hoant destum, kaout ha reseo.

IV

Al lontreg hen, a zo heugus,
Ouspenn ma rent tud gwalleurus,
Ma koll an den korf hag ene :
Korf al lontrek eo e zoue.

VII

Tech ar goler a zo spontus,
Hag a rafe beva e kuz,
Gant aon rag an den e kounnar,
Ha perag? E unan ne oar !

An diegi 'lak en arched
An den a bez, korf ha spered,
Rag mervel eo 'rog mont d'ar bez
Pa vez ar vuez didalvez.

Y R. T.

GOUDE MA VEZ EVET AR CHISTR

Yann, er sulvez-se, savet kerkent ha goulou-deiz, en devoa gwisket e zilhada kaera da vont da bardon Per.

Er porz, ar gazeg c'hell, starnet ouz ar c'harr bihan, a c'hourrizie hag a baoate, en eur lakat he ouroulerien da stirlinkat, kement a vall he devoa da vont en hent.

Yann a oa azezet war dorchenn ar c'harr hag a strake e fouet, evit gervel e wreg, met Anna gêz ne veze fin ebet d'ezi da wiska he dilhad.

A-bouez gortoz, pell a-walc'h, e voe gwelet, evelato, o tispaka, gant he c'hroaz aour, war he bruched, he c'houef broudet, doare d'ezi da veza eur zantez diskenet eus gwer a liou prenestr bras eun iliz veur bennak. Yann ouz he gwelet, fichet evel ma oa, he c'hasas, en deiz-se, ker kaer ha da zeiz he eured ; met, ma oa eur plac'h koant e oa ivez eur plac'h gwidreus ; kaout a ranke atao ar ger diweza hag atao e veze o c'hourdrouz diwar benn tra pe dra : « Perak, emezi, e lec'h chom « da c'hoariellad strakal da fouet aze, n'out ket et da « ober eun dro da welet ha prennet mat e oa an doro-
« jou? »

Yann, boaz da glevet trouz, ne rannas ger ; an itron a bignas, en e gichen, hag ar gazeg c'hell a redas d'an daoulamm, war an hent bras, goudoret gant ar gwez kistin.

Goude an oferenn-bred, an daou bried a yeas er c'hoat tosta da zebri o lein ; Yann a glaske tremen gwella ma c'helle, diouz e hini goz ha pa ziskarge da eva d'ezi daole evez en aoun da skuilh chistr gouest da louza he dilhad kaer. Anna a welas : « Na peger brao a res d'in, hizio, emezi ; gloustré ez peus eun dra bennak da c'houleñn ouzin ! »

Yann, mezek eun tamm, da genta, a anzavas : « Ya ! karout a rafen mont da eva eur banne chistr, gant va c'hamaraded, goude ar gousperou ! »

— « Mat, emezi, n'ez pezo nemet starna d'in, rak-
« tal goude ar gousperou, ha me a zistroio va-unan !
« Kaout a ri unan bennak, da zont ganez d'ar gêr ! »

Ar gomz-se a lakeas kalon Yann da dridal ha keit ha ma chomas e wreg gantan, er pardon, ne ehanas ket da ober braoa ma c'helle d'ezi, evit diskouez d'ezi e garantez hag e anaoudegez vat.

Dal ma welas e oa e-unan e redas da gaout e vignoned a oa azezet ouz taol eun ostaleri, e penn an iliz.

Tomm e oa bet epad ar gousperou hag ar prosesion ; skaota a rae an heol ; ar wazed o devoa lammet o zokou, digoret o saeou hag a zec'he ar c'houezenn a zivere diouz o zal.

Ar chistr a oa alaouret, sklêr hag eonennus, evel gwin Champagn ; seul-vui ec'h eved anezan ha seul-vuioc'h e veze c'hoant d'hen ober. Hag ar wazed a ziliamme o zeodou ; unan a en em lakas da gana eur werz kaer ha n'eo ket skrivet biskoaz he zon, war baper, hag ar re all a ziskane outan.

Ha goude, a vouez uhel e komsjont eus an anaon-se, er boan, a vez o troidellat ar mêziou hag an aochou, en noz, o klask tud da bedi evito.

Kement hini a oa ouz taol a grogas aoun ennan e klevet Gwilhou, merour an Ti Nevez o lavaret e teuas u-

nan bennak, eun nozvez a viz du, goude ar veilhadeg, da skei war dor e di.

Pa 'z eas da welet piou a oa eno ne welas den. Dem-goude e klevas adarre an hevelep taoliou ; korn-zigeri a eure an nor hag e welas eun dra bennak a wenn hag e klevas ar gomz-man : « Pedit an Aotrou Doue, ma vo laouen ouz va ene ! »

Aotrou maner Kervennan a ranke beza hennez, maro ne oa ket a wall bellou hag a oa bet garo ouz peorien ar vro ; war a lavare Gwillou, e gi, en noz-se, ne chanas ket da arzal ha da yudal, en eun doare sebezus.

Pa zistroas Yann d'ar gêr, e wreg a roc'he ; goues-tadik, ec'h en em rinklas en he c'hichen, e vougas ar goulou hag ec'h en em roas da gousket ; met, e kreiz an noz e tihunas ; ar chistr daonet a laboure en e gof ; an ezenn dioutan a domme e benn ruz-tan ; e wad a verve ; e c'hourlanhenn a oa dizec'het ; ezomm bras en devoa da eva dour ha da aveli e benn.

Diskenn a eure eus e wele ; e dreid a horjelle din-dannan ; diouz tro e zourn e klaskas an nor, hag eur wech he c'havet hag he digoret, e sellas ouz an oabl ; steredenn ebet ne wele ; noz tenval e oa ken tenval hag e penn kenta ar bed a-raok m'en devoa an Aotrou Doue krouet an heol hag ar stered.

En eun taol, koulskoude, eun dra bennak a wenn a dremenas dirak e zaoulagad hag en em gollas en den-valijenn : « A ! emezan, setu eun ene bennak deuet «eus ar Purgator, da c'houlenn pedennou, sur a-walc'h!»

Yann a reas sin ar groaz ha c'houeka ma c'hellas e lavaras e bater, met ar bater-se e lec'h lakat an Anaon da zioulât, o lakeas da egari gwasoc'h gwas hag e welas eur bern traou gwenn o korolli dirazan.

Ar bleo a zavas sounn war e benn ; e zent a stlakas en e c'henou ; buan e lavaras eun *De profundis*, o kredi ez aje, goude ar bedenn-se, an Anaon en dro d'o c'hêr bell. Met an teuzed her c'hilhas tu ha tu.

« O ! biskoaz kement all, eme Yann, neuze ; ema an « dud holl, evit doare, o sevel eus a varo da veo hag « ar re-man eo ar re a zo diwarlerc'h o vont da drao-« nienn Josaphat ! »

Neuze e skoaz war e galon hag e lavaras e, geuz d'e bec'hejou hag e rann-galon o rankout en em zispartia diouz e wreg, diouz e diegez ha... diouz e chatal.

Ha dinerzet gant e spont e youc'has : «O ! va Doue !» hag e kouezas a-stok korf d'an douar hep anaoudegez.

O klevet ar youc'hadenn ar wreg a zihunas, nec'het, o klask gouzout petra venne ober he gwaz hag eur wech enaouet ganti he goulou e welas he Yann astennet war leur an ti, gwenn-evel eun tamm paper... sebeliet etouez ar bern linseliou a oa er pres.

Mont a reas e kounnar hag e c'houlennas outan : « Oc'h ober petra 'n diaoul emaut aze ? »

O klevet mouez e wreg e teuas ennan e-unan hag e lavaras : « Ezomm aveli va fenn am oa hag oun aet « er mêz hag em eus gwelet... O ! va Doue ! petra 'm « eus gwelet ? Ar Purgator a-bez ! Ker strafuilhus e « oa ar weladenn-se ma 'm eus kollet va anaoudegez ! »

— « Genaouok 'zo ac'hanout, ker mezo e oas ma 'z « peus digoret dor ar pres ha diskaret ar berniou linseliou a oa ebars, e lec'h digeri dor ar porz ! A-raok « ma 'z lezin da vont d'an ostaleri eur wech all c'hoaz « en devezo kanet ar goukour meur a wech ; te a gave d'it e oan kousket. Deus d'az kwele ha dillo ha n'es « ket da jom da ober geizou aze... Me a anavez da « istoriou-ostaleri pell a zo ! »

Yann a gav d'ezan atao eo bet oc'h ober eun dro er bed-all, met e wreg ne vez ket pell evit lakat da deurel e dreid adarre war douar ar bed paour-man ha mat a ra.

Ch. CALONNEC.

AR C'HEMENER

TUD AR C'HOARI

YANNIG, ar c'hemener.

AR MILINER.

MERIADEG, mab ar miliner.

TURIAU,

GWENNAEL,

GWIGNER,

BIHUI,

BILL.

bugale a siwardro.

Ar c'hoari a-bez a dremen e kegin ar miliner.

I

YANNIG, AR VUGALE.

YANNIG, azezet war eun daol, kroaset e gvesker dindannan, a gan en eur c'hwriat ; darn eus ar vugale a zell outan o labourat ; ar re all, bodet en eur c'horn eus an ti, a zo o c'hoari gant c'hortou. Gwennael ar yaouanka, a zo kousket, war eun daol, e tal ar c'hemener.

YANNIG, ha war e lerc'h ar vugale.

En draoniennig du-hont 'ma milin Stank Alla

Ar miliner a gan, tre ma vez o vala.

Ha mik, mik, mik.

Ha mak, mak, mak.

Ha oein, oein, oein !

*Pep hini d'e dro, maluret,
A rank eno mala.*

*Ar miliner a gan tre ma vez o vala,
Miliner, va mignon, gwell vefe d'eoc'h gouela*

Ha mik, mik, mik,

Ha mak, mak, mak,

Ha oein, oein, oein,

Pep hini d'e dro maluret.

A rank eno mala.

YANNIG, o welet daou pe dri eus ar vugale o tastrourna e draou.— Asa ! Asa ! asa ! asa ! Eur prenv bennak a zo en ho tu a-dreñv c'houi, m'oarvat ! Petra ? ne lakoc'h ket an traou-se dillo, en o lec'h, evel ma oant bandenn chatal ! Evidoun-me n'em eus ket gwelet, bis-koaz, e nep lec'h a vugale ker bervet ha c'houi. Petra ? n'oc'h ket gouest da jom en habaskder ?

MERIADEG.— Turiau en deus kroget enno da genta.

TURIAU.— Ya ! met te ez peus lavaret d'in o c'hemer, evelse !

YANNIG.— Ker kablus ha ker kablus oc'h holl ; er wech kenta ma tigouezo kement all me ho lakaio da dremen dre graouenn va nadoz. Diouallit mar kirit. Gwell e vefe d'eoc'h ober evel an hini a zo kousket aman war va zorchenn.

An holl vugale o pignatwar an daol.— Dioc'htu, dioc'htu, tonton Yannig !

Yannig, ouz o fellât gand e voned.

Petra ? Petra ? Met aet oc'h e belbi, mil gitez. Lavaret em eus d'eoc'h kousket evel an hini a zo gourvezet war va zorchenn, met n'em eus ket lavaret d'eoc'h dont holl, war eun dro, d'am stroba aman. Lec'h awalc'h ho peus d'en em astenn aze war leur an ti, m'ho peus c'hoant !

Ar vugale a en em astenn, an eil warlerc'h egile war leur an ti.

MERIADEG *en eur soubla e benn da Yannig.*— E-
velse bezet graet, Tonton Yannig.

YANNIG.— Ne gleves ket, te, fri minaoued, kerz
d'ar skol da zeski kaout doujans e kenver ar re o deus
bleo seiz gwech kosoc'h eget da re !

Hen a en em lak en dro da gana :

Miliner, va mignon, gwell vefe d'eoc'h gouela,

Ho yaouankiz ebiou evel an dour a ya

Ha mik, mik, mik,

Ha mak, mak, mak,

Ha oein, oein, oein.

Pep hini d'e dro, maluret

A rank eno mala

*Ar vugale astennet war leur an ti a respont d'ar zon,
ha kerkent ha ma 'z eo echuet ar poz kenta, emaint
holl, en o sav, en dro d'an daol.*

MERIADEG, *o sellet ouz lunedou ar c'hemener.*

Tonton Yannig, perak e lakit c'houi tammou gwer,
evelse, war o fri, pa 'z it da c'hwriat?

YANNIG.— Evit lakat ki ar person da gomz, mab
ar sec'h ! Na pebez sonjou a dreuz evelkent, sperejou
ar vugale-man !

TURIAU.— Soaz an daou davancher he deus ivez
eur mekanik er seurt-se, war he fri, da anaout gwel-
loc'h ar re a dremen e tal he zi.

YANNIG.— Kre ! labousig 'kea ! Gwelet a ran
n'eus netra ebet ken da zeski d'an ailhoned-man !

MERIADEG.— Mar plij ganeoc'h, tonton Yannig,
lakit ho mekanik war va fri, eun nebeud, o ! eun ne-
beudig hepken, da welet ha me a welo eun dra bennak
gant.

YANNIG.— Deus 'ta neuze, paotrig bihan, kement
a zouster a lakes en da gomzou ma n'oun ket evit nac'h
ouzit ar pezh az peus goulennet. Sav da fri ;... c'hoaz...
c'hoaz. — Mat, evelse !... Ha mat ! petra 'weles te bre-
man ?

MERIADEG.— Ha ! Tonton Yannig ! Nag a draou
du a welan me dirag va daoulagad. An daol a zo du, ho

torchenn a zo du, ho tourn a zo du, ho fri a zo du.

YANNIG, *spontet.*— Va fri a zo du ! Va fri a zo
du ! Biskoaz kement all !

TURIAU, *o kemeret al lunedou war e fri.*— Feiz !
ya vat, tonton Yannig, ken du ha mantell ar siminal.

BILL, *oc'h ober evel an daou all.*— Ken du ha genou
eur fourni.

GWIGNER, *evel ar re all.*— Ken du hag al linsel
ganv a vez war ar c'heler en iliz !

YANNIG, *o tiskenn diwar e dorc'henn.*— O ! kre
marmouzien ! ailhoned ! oc'h ober goap ac'hanoun e-
maoc'h !... ma ne roes ket d'in va lunedou, en dro,
dioc'htu, me a zo o vont da ober eun astenn d'az tis-
kouarn, Meriadeg, ne vo ket pell !

*Redet en deus warlerc'h ar vugale, ha dont a ra en-
dro en eur jacha war ziskouarn Meriadeg.*

MERIADEG, *en eur rei d'ezan e lunedou en dro.*

Sellit ! sellit, Tonton Yannig. O ! n'it ket da skei ga-
nen, da vihana !

Ho fri a zo gwenn 'vel an erc'h er goanv,
Ho fri a zo gwenn vel ar bleun gwennan,
Ho fri a o gwenn 'vel koummoul an hanv.

Tonton Yannig, n'am skoit ket

Me zo 'vidoc'h leun a respet

AR VUGALE.— Tonton Yannig, n'her skoit ket,
Hen 'zo 'vidoc'h leun a respet.

YANNIG.— A ! mat ! evid ar wech-man c'hoaz,
me a zo kountant d'ho lezel, met c'houi a ya, vit va di-
goll, da ganan d'in eur pennad son bennak, n'eo ket
'ta !

AR VUGALE.— A ! ya ! ya ! Tonton Yannig !

MERIADEG, *pe eun all a gan :*

Ar c'hemener a Langonbrag

Hennez 'zo eun den hag a vrag, hop !...

Hennez zo eun den hag a vrag.

AR RE ALL :

Ar c'hemener ne d'eo ket den, lanla !

Nemet kemener ne d'eo ken !

Eun tammig den a zaou droatad
Atao gwisket ha kribet mat.

Eur baro du dindan e fri
Da lakat e veg en fri.

E veg hag e deod milliget
A wall gomzou dalc'h mat karget.

YANNIG, *o c'hoarzin*.— A ! a ! a ! kre laboused.
Kre laboused ! ar seurt-man, ar seurt-man, a zo bugale fentus evel kent. Pa ouezo ar c'honsort eus a Langonbrag piou en deus savet ar zon-se warnan e lenn Grannig hen her bounto, mab ar sec'h, e lenn Grannig !

GWIGNER.— Hennez ne ya ket ar vugale da zellet outan o labourat, tonton Yannig.

YANNIG.— A ! nann avat, malistoul ! Hen o lakafe da zizec'ha war o zreid !

BIHUI.— Hennez ne laosk ket ar vugale da c'hoarigand e draou, tonton Yannig.

YANNIG.— A ! nann ! malinbrek ! o bazata eo a rafe !

TURIAU.— Hennez n'eo ket henvel ouzoc'h c'houi, tonton Yannig, c'houi a gar ar vugale.

YANNIG.— Evel soubenn ar c'haol, va leue bihan ! Me a gar holl ar vugale, nemed ar re a ra troiou kamm d'in, evel meur a hini.

BILI.— Graet ez eus bet troiou kamm d'eoc'h, tonton Yannig ?

YANNIG.— Ya !... sartodallik, evel ar baotred saout-se hag o devoa stagnet ereou balan war va hent da ober d'in pilat.

GWENNAEL.— Ereou balan, war hoc'h hent. Feiz ! Feiz, Feiz evelkent !

YANNIG.— Ya ! ya ! ereou balan war va hent d'am lakat da droidellat ha da baka lemmenn.

BIHUI.— Bez ez eus tud fall er bed, evelkent, n'eo ket 'ta, tonton Yannig !

YANNIG.— Tud fall ! seiz gwech muioc'h eged a re vat !

GWIGNER.— Met, evit paka lemmenn, evelse, en hent, ho poa ranket lounka eur chopinad bennak a re, michans, tonton Yannig.

YANNIG.— Eur chopinad a re ! eur chopinad a re : Biskoaz ne gemeran, eul lomm muioc'h eget n'eo dleet, mab ar zec'h ! Me a 'z ay e glaoustre gant ne vern pe seurt aotrou diwar benn an dra-ze. Me n'oun ket henvel ouz da dad te, mab ar zec'h ! Dec'h da noz, end eeun, edo o tont eus a Drelekan, hag e kane ker krenv, ma spounta holl al laboused er bodou lann gantan ; ha kerzet a rea, mil malloz, er mod-man.

(*En eur ganen hag oc'h ober tro an ti ; ar vugale a ya war e lerc'h*).

Bonjour, bolom, e korn e dan, (*bis*)
Ho pennherez a c'houlennan.
Ha ouitche neouitche,
Ha bing, bing, bing, bing,
Ha ouitche neoah
Ha bing ban ban.

Va fenherez c'houi n'ho po ket
Ken na zono kloc'h an Dreinded.

II

YANNIG, AR VUGALE, AR MILINER

AR MILINER.— Asa ! asa !... Met, c'houi a gav d'eoc'h eo evit kanan hag ober kement all a drouz gand ar vugale-man eo am eus ho koulennet, kemener ? Gouzout mat a rit, koulskoude eo red mat d'eoc'h echui an dilhad-se hizio, ma c'hellin mont warc'hoaz da friko pennherez Kerzourner.

(*O tiskouez an dilhad a zo war e gein*). N'eo ket evelkent gand an truilhou-man eo e kredin mont da vragal du-hont. Eun toullad mad a vez em befe da zont d'ar gêr.

YANNIG.— Me oar mat, miliner, me oar mat, met ne c'heller ket evelkent lakat an nadoz da ober burzudou. E feiz, n'em gus ket kollet kalz a amzer c'hoaz evit hizio, n'eo ket 'ta, bugale?

AR VUGALE.— Tra ! Tra ! vat, Tonton Yannig.

AR MILINER.— Arabad hen ober, ken nebeud, arabad hen ober.

YANNIG.— Ne jom ket mui nemed eun tamm da ober el lavreg ! Met, araok an noz, mab ar zec'h, e vo eul lavreg eus ar re glokan displeget war ho tu a-drenv. Sellit ! setu aze ar saeou, echu int. Lakit i da welet. Ne vo ket eun den ker kanfart ha c'houi e kanton Pluigner a-bez, mab ar zec'h !

AR MILINER, *o wiska e jupenn*.— A feiz ! eun den a dle beza gwisket hervez e renk.

YANNIG.— Sur a-walc'h, miliner, sur a-walc'h... Boutonit breman.

AR VUGALE, *o kanaan hag o korolli en dro d'ezan d'an diskan* :

O ! na brao eo ar miliner.

Gand e jupenn hag e zae ver !

O ! na brao eo ar miliner

A vo gwelet e Kerzourner.

Korolli a reont en dro d'ezan en eur ganan an diskan :

Troomp dillo en dro d'ezan

Ken ma vezo en e gaeran

AR MILINER.— Labourat mat ez peus graet, koulskoude, kemener. Ma vez graet al lavreg ker klok hag an traou all, sur a-walc'h e vezo lavaret n'ho peus ket ho par er vro a-bez... met klevit mat n'ho peus ket ken nemet an amzer a zo ret evid peur ober al labour, hag en hent-se, n'it ket da goll hoc'h amzer gand ar c'hoz vugale-se !

YANNIG.— N'ho peus ket a ezomm da gaout aoun, miliner, n'ho peus ket a ezomm da gaout aoun ! Ha neuze, souezet bras e vefen ma ne dap ket c'hoaz ar

c'honsort e « zac'had kerc'h » er wech-man ; biskoaz, kaer en devez jubennat, n'eo deuet a-benn da skoulma ken nemet an an amzer a zo ret evid peur ober dimezi ebet.

AR MILINER.— A ! kre teod fall a gemener ! N'oc'h ket evid en em c'houzany ken etrezoc'h kemenerien.

YANNIG.— N'eus nemet eun dra hag a c'hellfe miret ouzin da c'hwriat ho lavreg a-benn an noz.

AR MILINER.— Petra 'ta, kemener ?

YANNIG.— Ar gurun, miliner, ar gurun !

AR MILINER.— Arnev a zo en amzer ; met ne gredan ket evelato e tarzfe a-raok an noz.

YANNIG.— Piou a oar, miliner, Piou a oar ?

AR MILINER.— Labourit atao ! kemener, labourit. Ha c'houi, bandenn chatal, er mêz, er mêz ! Na jomit ket aze da stroba ar c'hemener.

III

YANNIG, *e unan*.

Setu me, va unan, mab ar zec'h ! Red eo koulskoude, a-raok ma vo noz, echui al lavreg-man. D'eomp d'ezan, satordallik, ha ma ne deu den d'am distrei diouz va labour, e vo peurc'hraet a-raok eun eur aman... Ha lavaret c'hoaz eo ar bouc'h a gonsort-se eus a Langoubrag eo a zo kaos ma 'maoun-me evelse o krevi va daoulagad, noz deiz, evid eur friko... hum ! ha piou oar zoken ha dont a c'hello a-benn d'hen ober ; met tevalaet eo an amzer a gav d'in. N'oun ket gouest ken da lakat an neud e kraouenn an nadoz... Ne c'hellin ket echui... ne c'hellin ket, sur a-walc'h. (*en eur huchal*) Goulou, mar plij ganeoc'h ! Goulou ! Ken tenval hag eur fourn eo ho ti, mab ar sec'h. Degaset goulou d'in, pe anez ne echuin ket ho labour.

AR VESTREZ, *a-siabell*.— Kerzit da gas eur c'houlaouenn d'ezan. Meriadeg, vit ma stanko e c'hienou. Red e vo dizale kaout da nebeuta seiz mevel evit servicha ar c'hoz kemener brein-ze war e dorchenn !

YANNIG, *da Veriadeg oc'h en em gaout gant e*

gantolor.— Degas da c'houlou, va mab ; degas buan, paotr. Ne welan mui netra, mab ar zec'h, netra 'n holl. Tenvalaat buan en deus graet an amzer.

MERIADEG.— Kosaat a rit ivez, Tonton Yannig.

YANNIG.— Ha te ! stronk, war yaouankat eo ez es, m'oarvat ! ar seurt-man a zo bugale, evelkent ! Kea 'ta da zellet kentoc'h ped eur eo !

MERIADEG.— Seiz eur eo, Tonton Yannig.

YANNIG.— Seiz eur ! an noz a zo kouezet eta ! Biskoaz kement all ! N'oun tamm ebet souezet ma 'z eo ken tenval ar mêz ! Seiz eur dija ! N'em bo ket biken a amzer a-walc'h da echui al lavreg-man ! Mil gurun ! Kea da vale, breman, labousig, kea ! kea da welet ha me a zo en ti-chistr.

MERIADEG.— Glao bras a ra, Tonton Yannig.

YANNIG.— Glao bras ? Ne glevan ket netra koulkoude ! netra 'n holl.

MERIADEG.— Glao bras ha luc'hed, Tonton Yannig.

YANNIG.— Luc'hed ivez ! Kurun a vo neuze 'ta ?

MERIADEG.— Feiz ya ! tonton Yannig, setu hen o trouzañ. Evidon-me, da vihana, a zo o vont kuit.

.. *Klevet a raer ar gurun o strakal. hep ehan.*

IV

YANNIG, o lammat diwar an daol.

Gwas a-ze d'al lavreg, mab ar zec'h, gwas a-ze. Ne labourin ket ken, ne labourin ket ken. Serrit ar prenestr, serrit an nor, stoufit ar chiminal. Va Doue, va Doue, va sikourit, va sikourit, Itron Varia Grenenan... Nann, nann, nann, nann !

.. *Mont a ra dindan an daol.*

Santez Barba, mamm an tri roue, pedit evidomp, pedit evidomp !... Che ! ne glevan ket mui netra ! Brr !... Brr !... Va Doue, va Doue, setu hen o strakal adarre.

.. *Kana a ra :*

Santez Barba venniget

Skoazell an dud aounik.

Deut d'am salvi me ho ped

Pa n'oun ket maro-mik...

Ne darz ket mui, evelato, a gav d'in.

Santez Anna venniget, setu hen c'hoaz !

Ar gurun am lazo...

Sur ma n'am diouallit ket.

Sur a-walc'h am lazo ; ar vugale-se o devoa gwelet a-walc'h ar seblant eus an dra-man, pa welent va fri ken du hag eul linsel-ganv.

Hag al lavreg-se n'eo ket echu !... Eur skoued nebetoc'h d'am heritourien.

(*O strabat e benn*) Asa 'ta mat ! asa 'ta mat, perag oun me deuet aman hizio da veza lazet gand ar gurun !

V

YANNIG, dindan an daol, AR MILINER.

MERIADEG

AR MILINER.— A ! ta, kemener ? Che ! n'eus mui kemener ebet ! Da belec'h, da vihana, eo aet adarre, da goll e amzer, ar c'hoz kemener brein-se ? Meriadeg, Meriadeg ?

MERIADEG.— Petra 'zo, va zad ?

AR MILINER.— Ne peus ket gwelet Yannig ?

MERIADEG.— Aze e oa bremaik, azezet mat war e dor-chenn, o klask lakat neud en nadoz.

AR MILINER.— Malinbrek ! biken ne deui a-benn da echui va lavreg en noz-man. Deomp da welet e pelec'h eo aet adarre da goll e amzer. (*skei a ra gand e zougn war an daol.*) Ma ne vez ket echu va lavreg hizio ne 'z ay ket, en e bez, eus an ti-man emberr.

.. *Mont a reont kuit.*

VI

YANNIG, o tont eus a zindan an daol.— Ne 'z ay

ket, en e bez, eus an ti-man, mab ar zec'h. E kounnar ruz eman ar Miliner. Hag hennez, t'er evel ma 'z eo, bremaik pa deuiio en dro, ne c'hello ket en eur viret da skei ganen. Hag eur gwall daol a skoer ker buan hag unan dister. Asa 'ta mat. Asa 'ta mat ! Perag oun aet ivez da lavaret d'ezan em bije graet ar c'hoz bragez brein-man d'ezan a-benn warc'hoaz ! Ne c'hellin ket, sur a-walc'h e achui. N'oun ket ken evit gwelet sklêr... desenoret e vezin. Koll a rin va holl hostizien. An holl a c'houlennno va c'honsort a Langonbrag da labourat eun lec'h !... Va Doue, va Doue, petra rin me breman ? A ! feiz, va Doue, eun dra hepken... ober ar maro bihan. A ! feiz ! ya ! va c'hez Yannig, a-raok ma vezi laket en douar, te a gavo atao an tu d'en em denna, en eun doare bennak. Ne 'z peus ket netra da ober nemed en em astenn aze war da dorchenn, evel eun den hag a zo maro en e ês... serra da zaoulagad ! Eur paotr fin e vezo an hini a c'hello gouzout mat mar d'out maro pe gousket hepken... Just a-walc'h, setu unan bennak.

En em astenn a ra war an daol, evel m'en deus lavaret, eur c'houlouen rousin o leski en e gichen.

II

YANNIG, MERIADEG, AR VUGALE,

AR MILINER

MERIADEG.— Va Doue !... Petra... Kousket eo !

TURIAU.— Maro eo kentoc'h. Galvomp hen !

(En em lakat a reont d'her getver, a-bell, unan war-

BIHUI.— Ne glev ket anezan.

GWIGNER.— Maro eo, michans !

BIHUI.— Allas !

MERIADEG.— Paourkez Yannig, aoun en deus bet rag ar gurun.

GWIGNER.— Ya ! sur a-walc'h.

MERIADEG, warzu ar mez.— Va zad, va zad ! maro eo Yannig ?

AR VUGALE.— Sellit !

AR MILINER.— Feiz ya ! maro eo, sur a-walc'h. Paourkez Yannig ! Re em eus e c'hourdrouzet, bremaik, diwar-benn al lavreg-se. Gouzout mat a rae koulskoude, oa evit c'hoari eo e komzen evelse ! Paourkez Yannig ! Paourkez Yannig !

AR MILINER, *o tont d'ar red.* Maro eo Yannig ?

AR VUGALE.— Paourkez Yannig.

AR MILINER.— Gwella den a oa o vale !

MERIADEG.— Gwella kemener a oa er vro !

AR MILINER.— Evit tailha ha gwriet eun tamm dilhad bennak ne vo ket kaout e bar e Breiz-Izel a-bez. Balbouzerien a-walc'h a vo kavet, da ober dilhad giz ker, met ar gizioù koz a vo lezet a gostez, rag ar vicherourien a jom war e lerc'h, o deus o ankounac'het... Paourkez Yannig... Hen eo en deus gwisket va zad em raok, hag araok va zad, va zad koz. Hen eo en deus gwriet ho saeou, ho lavregou kenta, bugaligoù !... Evit, ma c'hello diskuiza e peoc'h er bed all, arabad e vo d'eoc'h ankounac'haat, va bugale, da lavaret hizio eur beden gredus, evit gwella kemener a zo e Breiz-Izel.

AR VUGALE.— Ya ! sur a-walc'h, miliner, sur a-walc'h !

AR MILINER.— Ha breman, Meriadeg, evit hel lienan, eo red kaout eun den eus ar vicher. Te a ya eta da vont raktal da glask kemener Langonbrag...

YANNIG, *o sevel en eun taol war e azez.*— A ! pas hennez, mab ar zec'h, pas hennez !

AR MILINER hag AR VUGALE *o kana :*
Chom a reomp holl bamet ! bamet ! bamet !

A ! setu Yannig divarvet

A ! setu Yannig divarvet.

A ! A ! A ! *(en eur c'hoarzin)*

Er c'harter ne vo ket gouezet

Pa vo gouezet, pa vo gouezet.

Eo bet maro ha divarvet !

YANNIG.— Divarvet ? Divarvet ?... sur a-walc'h ez oun divarvet ! Ne vefen ket chomet evelkent da veza

lienet gand eur balbous evel va c'honsort eus a Langonbraz. Gwell eo ganen dont war an douar endro da veza lazec'h, c'hoaz eur wech, gand ar gurun, mab ar zec'h !

AR MILINER.— Ha da echui va lavreg !

YANNIG.— Just a-walc'h, miliner !

AR MILINER.— A ! mat ! N'ez peus ket a ezomm ken d'em em jala kement-se gand al lavreg-se, hizio, Tonton Yannig. Gouezet em eus bremaik p'oun bet dre aze oc'h ober eun dro evit ho klask, eo kouezet ar stal en dour, ha ne vo ket danset warc'hoaz e Kerzourner.

YANNIG.— Petra? Petra? Va c'honsort eus a Langobrag eo a oa bet o jubenni koulskoude ! eur sac'had kerc'h en deus bet ar paourkêz. N'em boa ket lavaret d'eoc'h. M'ho peus c'hoant da gaout eur vaz-valan n'it ket d'e glask ; ne deu ket a-benn eus e daol.

A ! mat... mab ar zec'h, pa 'z eo gwir ne vo ket danset warc'hoaz e Kerzourner, red eo dansal en ho ti fenoz, Miliner. Kerzit da glask ar zonerien. Pa 'z eo gwir ez oun deuet eus a varo da veo, red eo e vefe bourusoc'h an noz eget ne deo bet an arbadaez.

AR MILINER.— A ! mat, eur sonj vat a zo deuet d'eoc'h, Yannig.— Ne c'heller ket echui gwell an devez. Ho tourn, kemener, ho tourn ha d'eomp d'ezi !

Jobeb ar BAYON

*Adaozet diouz doare Kerne, Leon ha Treger
gant Y.V. PERROT.*

AR C'HEMENER a vezo c'hoariet e
BLEUN-BRUG Kemper.

ENVORIOU EUR GAKOUZET

Eul leor hon eus graet gant envoriou eur gakouzez, moulet e *Feiz ha Breiz* ar miz tremen hag al leor-se a zo kaeraet gand ar skeudennou en deus graet evitan Xavier de Langlais.

A drugarez Doue, n'eus ket kals a dud ken klanv gand al lorgnez e Breiz-Izel ; an hano a gakouz a vez roet atao, evelato, e Montroulez, d'ar re a ra kerdin hag e Gwitalmeze d'ar re a ra bailhou, da lavaret eo d'ar re a ra micherious ha ne veze ouz o ober gwechall, kouls lavaret nemed ar gakouzed.

Arabad e vefe lavaret koulskoude n'eus ket a gako-
zed ken e Breiz-Izel, rak unanik bennak a gaver c'hoaz
pa glasker piz a-walc'h.

En eur studiadenn war «*La Lèpre en Bretagne*», bet
moulet e *Revue Française de Dermatologie et de veneré-
ologie*, (n° de juin 1933), an Aotrou Gouin, unan eus
doktored brudeta Brest, a lavar ez eus bet diskouezet
d'ezan d'an 19 a viz meurzh 1933, gand an A. Loussot,
etre Landivisiau ha Lesneven, diou vaouez hag a oa,
sklêr hag anat, klanv gand al lorgnez.

Unanik bennak all a c'hell beza c'hoaz, e Breiz-Izel,
kouls hag e Breiz-Uhel.

A drugarez Doue, n'eus ket kement ken, na tost ha
ma 'z eus bet.

Daou vedisin bras hag o deus studiet kals ar c'hen-
ved-se, an A. Zambacho-Pacha hag a deuas, e Breiz,
er bloavezioù 1892-1893, hag an Aotrou Jeanselme, er
bloaz 1897, ne anavesfent ket ken pardonioù Breiz rak
e lec'h an dud lor, a weled enno neuze, a-vernioù, ne
weler mui nemet diavézidi ha n'o deus doare ebet, gwel-
la pezh a zo, da veza kakouzed.

Hervez Zambacho eo bet degaset al lorgnez e Breiz
gant ar Phenikianed.

Dies a-walc'h eo gouzout kement all a ziavézidi a zo
bet e doug ar c'hantvejou o lakât o zreid war douar hor
bro.

Eleiz a gakoazed a oa gwechall ivez en hor bro hag
e Barzaz-Breiz, pajenn 453, e verker o devoa o beleien,
o ilizou hag o berejou hag e oa difennet striz outo
mont etouez an dud yac'h.

Eur gabell zu a rankent kaout atao war o fenn hag
eur groaz ruz war o skoaz ; n'o devoa ket a urz da vont
nag e ilizou, nak e tiez, nak e panteou an dud yac'h ;
gwerz an A. de la Villemarque a zo diwarbenn eun den
yaouank dilezet gant e zous p'eo deuet da welet e oa
lor.

AN DEN YAOUANK

*Ar galon az poa d'in roet,
O va dousik koant da viret,
Am eus mesket gant va hini,
P'hini da hini, va hini?*

AR PLAC'H

*Ha me ken du hag eur vran, tre !
Piou a gome ouzin, evelse,*

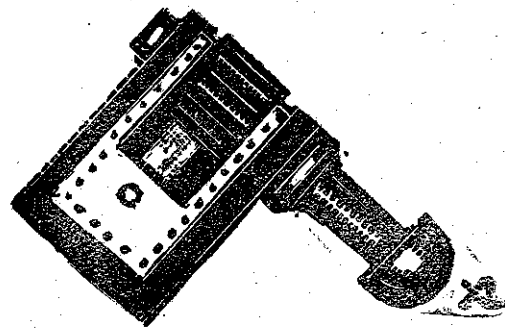
AN DEN YAOUANK

*Pa vec'h ken du hag ar mouar,
Gwenn kann oc'h d'an hini ho kar !*

AR PLAC'H

*Den yaouank, eur gaou a laret !
Va c'halon d'eoc'h n'em eus ket roet ;
N'em eus ket roet va c'halon d'eoc'h ;
Eur c'hakouz a ouzon-me oc'h !*

*Goulenn ENVORIWO EUR GAKOUZED, ouz Moulerez
Kreis er, Kastell-Paol, i skoed ar pezh, 25 lur an dou-
senn. C.c. : R. Caouissin, 29.239-Rennes.*

KELEIER AR MIZ

Studi Hag Ober

Studi hag Ober he deus grêt o kregi en he zrede bloaz eur gammed vras, war a-raok ; moulet e vez breman gant mouler Feiz ha Breiz, e Kastell-Paol.

Priz ar goumanant bloaz (4 niverenn) a zo bepred eiz lur.

Kas an arc'hant d'an Aotrou Nedelec, Professeur au Grand Séminaire de Quimper, c/c : 19317-Nantes.

Ar c'hazetennou a lavar

En Alamagn e tispigner mil milion, evid ar brezel, bep daou zervez.

E Bro-Zaoz, mil milion, bep tri dervez.

Er Japan, mil milion, bep tri dervez.

Er Rusi, tost da vil milion bemdez.

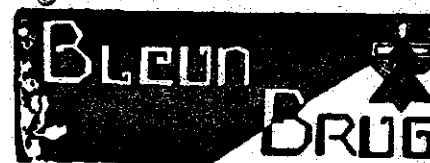
E Frans, mil milion bep sizun.

Gand an arc'hant he deus laket da ober benviou da laza tud, an Alamagn he divije bep bloaz, tro da rei eur c'harr-dre-dan nevez eus ar re gaera, da bep tieg a zo en he rouantelez ; gand an arc'hant a laka en armou, bep bloaz, ar Frans a c'hellfe rei da bep hini eus ar vugale a deu da c'henel, war he douar, eur yalc'had a 90.000 lur !

Tenzor ar ganerien

Tenzor ar ganerien eo trede leor SONIOU FEIZ HA BREIZ, 50 son ennan, gant notennou hag a vezo kaset, dre ar post, evit zo real ha netra ken, da gement hini her goulenno.

Evit her c'haout skriva ha kas an arc'hant da Union des Œuvres Bretonnes, Saint-Pol-de-Léon. C/c : R. Caouissin, 29.239-Rennes.

KEMPER, 1-6 a viz GWENGOLO

D'AN DEIZ KENTA A VIZ GWENGOLO, da 15 eur, e vezo digoret saliou diskouezadeg vras ar Bleun-Brug, e skol Itron Varia an Esperans, Bali Kergelen.

D'AN EIL A VIZ GWENGOLO.

Da 9 eur, eur bale e bro ar barz Bleo Melen, August Brizeux.

Da 12 eur, Merenn e Arzanno.

D'AR ZUL 3 A VIZ GWENGOLO.

Da 9 eur, eur bedenn war bez soudarded ha martoloded Kemper, maro er brezel.

Da 10 eur, oferenn-bred ; raktal goude an oferenn-bred, prezegenn e tal skeudenn Laennec, gand an D' Cornic, eus a Zouarnenez.

Da 14 eur Gouel kantved ar Barzaz Breiz e c'hoariva Keruhel.

D'AL LUN 4, eus a 9 eur da greisteiz : Prezegennoù war gantvet bloaz *Teleenn Arvor*.

Eus a 14 eur da 17 eur :

Prezegennoù war gantvet bloaz ar Barzaz Breiz.

D'AR MEURZ 5.

Eus a 8 eur da 11 eur : Kenstrivadegoù bloaveziek ar Bleun-Brug.

Da 11 eur : oferenn-bred, en iliz-veur : Prezegenn an Aotrou 'n eskop Duparc.

Da 14 eur : Kaniri, soniri, displegerez ha prezegerez.

D'AR MERC'HER 6.

Da 9 eur, Bale e bro Theodor Hersart de la Ville-marqué.

Da gresteiz, merenn-fest e Nizon.

Da 14 eur, Ti Kaniri Breiz, e kastell koz Rustephan.

Setu aman ar peziou-c'hoari a vezo diskleriet e Bleun Brug Kemper, da 8 eur diouz an noz.

D'ar zadorn 2 :

I.— KOROLL AR VUHEZ HAG AR MARO.

II.— FOSTUS AN DOKTOR DAONET.

D'ar zul 3.

I.— KOROLL AR VUHEZ HAG AR MARO.

II.— NOMINOE.

D'al lun 4.

I.— MARVAILH AN ENE NAONEK.

II.— AR VRUD A RED.

D'ar meurz 5.

I.— SILVIDIGEZ.

II.— AR C'HEMENER.

Pedi a reomp hor c'henvroiz da zont niverus da c'houelioù Bleun-Brug Kemper evit ma vezo enoret e-vel m'eo dleet Tad *Telemn Arvor* ha Tad ar *Barzaz Breiz*, an daou vreizad o deus labouret ar muia, breman ez eus kant vloaz, da zihuna spered ar Vro.

Ar vugale hag an dud yaouank a venn kemeret perz e Kenstrivadegoù ar Bleun-Brug, a zo ret d'ezo kaout e-tre o daour. KANNAD BLEUN-BRUG, KEMPER. Evit her c'haout kas eun timbr a 18 gweneg da H. CAQUIS-SIN Unvaniez Oberou Breiz, 46, rue Cadiou, Saint-Pol-de-Léon.

Tina ha Yann ar Beg a zo laouen o kemenn d'oc'h ginivilez o merc'hig GWENOLA. d'an 22 a viz mezeven, e Kemper.

Hor gwella gourc'hemennou d'ar gerent hag hor gwella bennoz d'ar vreizadez vihan.

GOULENN A RAER EUN « INSTITUTRICE GOUVERNANTE » evit deski daou baotrig epad ar bloavezh-labour a zeu. Ret e vefe e oufe ar brezoneg. *Skriba da X. de LANGLAIS, SURZUR par Vannes.*

KLENVED AR C'HENOU HAG AN DENT

L. LAPIQUONNE Successeur de L. Jézéquel

Terner dent

Lorette gand skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gacoutchouk, hervez ar skouerioù diweza
Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale
ar « SIROP FERET »

a eneb an Daoken

Graet gant louzaouennigoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an douzeier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

FEIZ HA BREIZ

RENET GANT AN Ao. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag outi : 18 lur.
Evid ar re a zo e diavéz bro : 20 lur.
Koumananchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Ministère).
C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pezh.

Len ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULEREZ KREISKIER

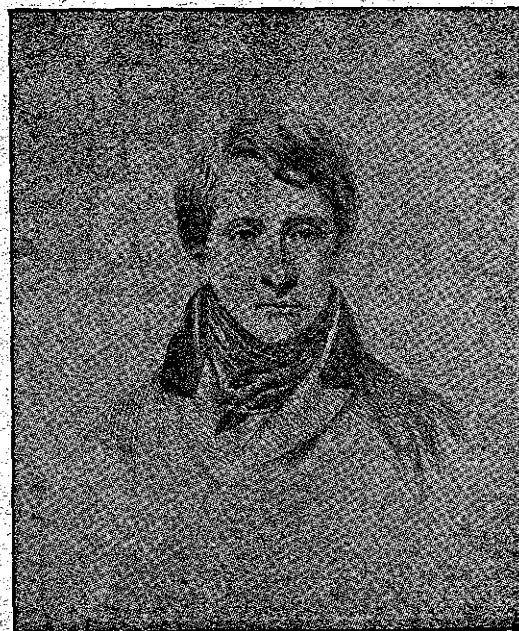
ARA LABOUR MARC'HAD MAT HA KAER

Moula a reomp labouriou a bep seurt ;
Talbennoù liziri — Kartennoù — Leorioù —
Kelaounnoù — Skritelloù, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

57^{vet} Bloavezh. — Nⁿⁿ 9 Miz Gwengolo 1939

FEIZ HA BREIZ

« Me drouc'ho va zeod em beg
kent dizeski ar brezoneg ! »

AUGUST BRIZEUG

KANTVED TELENN ARVOR

1839-1939

—ooo—

Etouez al leoriou brezonek bet savet e Breiz, e brezoneg yac'h, goude labouriou ha kenteliou Fanch ar Gouidec, *Telemn Arvor*, August Brizeug (1) ha *Barzaz Breiz* Theodor a Gervarker eo an daou leor a gavomp da genta ha, tra souezus, embannet e voent, o daou, er bloaz 1839.

Ni zo bepred,
Bretoned
Bretoned, tud kalet !

(1) *Brizeug en devoa graet kanaouennou brezonek er bloaz 1835, 1836, 1837 ha 1838 ha laket o moula war baperennou distak d'o fuilha 'ésoc'h'a-ze, etouez an dud; er bloaz 1839 e reas ganto eul leorig a hanvas Telemn Arvor hag a voe moulet, e ti Duverger, e Paris; eur vouladenn all a voe graet, en hevelep bloaz, e moulerez ar Blot, e Kemper.*

Telemn Arvor, moulet a-nevez, er bloaz 1844, a voe daspunet enni Son an tacher, an Aotrou Flammig ha Pedenn al labourerien ha ne oant ket savet c'hoaz pa voe moulet diou vouladenn 1839.

Kant vloaz a zo aboe hag ar ganaouenn, savet gand ar barz bleo melen, e lec'h mervel a ya atao war gresk, ken na eo deuet a-benn breman, Breiz a-bez da veza eur mor a gan.

Ra dregerno eta, dre holl, meuleudi an daou vreizad meur a ouezas seni kerkouls trompilh an Dihun hag an Emzav.

Buhez August BRIZEUG

1803 - 1858

August Brizeug a voe ganet d'an 12 a viz gwengolo 1803, en Oriant.

Da eiz vloaz, e vamm, dre ma ne felle ket d'ezi e la-kaat e skolajou Napoleon, ha ne oant nemet kazarniou, hier fizias en Aotrou 'n Hir, person Arzanno. An Aotrou 'n Hir, beleget, pa zavas an Dispac'h, en doa tremenet holl amzer ar Spont bras, kuzet e Breiz.

Pa zigoras an ilizou a-nevez, e voe laket e penn skolaj Kemperle ha nebeud amzer goude, anvet person en Arzanno. Darn eus e skolidi a oa deuet d'e heul di ha setu krouet eur skol nevez.

Er bloaz 1811 Brizeug hag unan all a zo lojet en ti; ar re all a ya d'ar gêr da gousket; skol a veze graet er c'hambrojou, er porz, er skulierou, war ar foenn zoken pa deue an hanv. Virgilius hag an Aviel a veze studiet; an Aviel, Virgilius, douar Breiz, gizioù he fobl... ha Mari, setu ar pezh a anavezaz Brizeug, en Arzanno ha setu diwar betra e savas diwezatoc'h e skridoù kaer; ar Vari-se oa Mari Pellan, eus ar Vouster, eun tiegez war ar mêz, eun hanter-leo diouz ar vourc'h; bloaz hanter e oa kosoc'h Mari eged August; en em anaout a rejont e skol an Iliz; mousc'hoarzin a raent alies an eil ouz egile, Mari ha « niz an Aotrou Person »; kaer a raent en em welet ha mont da c'hoari da bont Kerlo; eiz vloaz en devoa Augustik p'en em gavas en

Arzanno ha trizek vloaz pa yeas kuit ; Mari he devoa neuze pevarzek vloaz hanter ; dimezi a eure diwezatac'h-ik d'eur paotr yaouank diwardro eno ; met an hini a chomas e-unan, hennez a c'houzanvas. E vrasa plijadur a voe hiviziken goulenn kelou diwarbenn an hini en devoa karet.

Da viz here 1816 ez eas d'ar skol da Wened, da skollach sant Erwan ; e vamm he devoa c'hoant d'e gas da noter.

E Arzanno en devoa anavezet an deneredigez ; e Gwened e reas anaoudegez gand an nerz-kalon ; e miz meurzh 1815, 300 paotr eus skoliou Gwened o devoa taolet kuit o leoriou evit mont d'en em ganna ouz soudarded Napoleon, distro eus enez Elba ; c'hoant o devoa da « vervel e Breiz. »

Brizeug, n'en devoa ket eur spered ken t'er hag hini e genvredeur. Tri bloaz a dremenas e skolaj Gwened, daou vloaz e skolaj Arras, renet gand eun eontr d'ezan ; daou all en Oriant, e lec'h ma reas anaoudegez gand Eujen Guyesse, e wella mignon hiviziken ; daou all, e Paris, da studia ar gwir ; met, e lec'h studia ar gwir, e krog da skriva gwerzennoù ; eur pezh-c'hoari : *Racine*, eur romant : *Mémoires de Madame de la Vallière* ; met, en e galon, heugent gant hudurnez Paris, ec'h addihunas e garantez evit Mari Pellan, eur garantez c'hlan ha tener ; evelse eo e viras e furnez hag e ene distlabez diouz al loustoni a oa en dro d'ezan !

War e spered, avat, dindan kelennadurez Victor Cousin hag a ouie ker brao, gant gerioù a zoujans evid ar relijion, mougaz feiz ar studierien, an noz a gouezas hag ec'h en em gavas, emezan, e kreiz, etre ar Feiz hep testeni hag ar Poell hep koanteri

C'hoant hon eus da gredi, gwella pezh a zo, eo e skridou brezonek ar re a zo deuet eus goueled dounna e galon hag enno ec'h anzav gant nerz :

Koulskoude, dreist an holl vadou.

Karomp ar C'hrist, Doue hon Tadou !

D'an 12 a viz gwengolo 1831, ec'h embannas « Ma-

ri », eul levrig gallek, e gwerzioù. Brud ha meuleudi a deuas d'ezan, a bep tu : « un délicieux volume de vers », eme ar *Revue des Deux mondes*, ha Sainte-Beuve, o poueza war e c'herioù a skrive : « Livre tout virginal et filial... parfum antique... frais tableaux... vives réalisés... »

Kervarker, ha n'en devoa neuze c'hoaz nemet c'houezek vloaz, a dridas o lenn leor e genvroad.

An itron Houguet, mamm goz August, a oa kement a lorc'h enni, gant he mab bihan, o welet nag a vrud a goueze war e hano, ma roas d'ezan, daoust ma oa berr a-walc'h an traouganti, eur yalc'had arc'hant da vont da ober eur bale d'an Itali, eur vro hag en devoa c'hoant da welet pell a oa. Met, en Itali, zoken, daoust pegen kaer eo, Brizeug a glaske Breiz.

E varzoneg, e Ganaouenn ar Vretoned, a voe savet ha kanet evid ar wech kenta, e kreiz eul lein graet e Paris en enor da Fanch ar Gonidec.

Er bloavezh 1839 ec'h embannas *Telemn Arvor* ; er bloavezh 1845 : *Les Bretons*, er bloavezh 1855 : *Furnez Breiz*.

Daoust da gaerder e skridou gallek, ar C'hallaoued n'hen degemerjont ket en o Akademi, dre m'her c'havent re baour.

Taget gant an drouk-skévent e varvas, epad unan eus e veachou dibaouez, e Montpellier, d'an 3 a viz mae 1858, goude beza goulennet ma vije degaset e gorf paour, evel ma oa bet degaset hini Fransez ar Gonidec, da ziskuita d'e vro.

Sevenet e voe e c'houlenn ; e gorf a voe sebeliet e bered ar Garnel en Oriant, dirak Guyesse, Kervarker, An Uhel hag e vignoned eus skol Arzano a oa beleiea anezo a-benn neuze.

War e vez e voe savet kroaz ar C'hrist ; e penn e voe laket eun dervenn, ha tro-war-dro d'ar maen-bez e voe skrivet ar skrid-bez savet gantan e-unan :

Brizeug, Barz bleo melen, aman a zo beziet,

Hennez a wir galon 'gare ar Vretoned !

BRIZEUX, poète chrétien

Brizeux, même aux heures où la foi fut chez lui obscurcie par le doute, quand il était, selon sa propre expression,

« Sans culte et cependant plein de désirs vers Dieu » a voulu être et a été avant tout le chantre de la Bretagne croyante, et il l'a traduite avec toutes les précisions de sa liturgie et de sa foi... Il semble que la piété chrétienne devienne inséparable de ses conceptions poétiques... Lisez le tableau des fêtes religieuses de l'humble église où il pria si souvent :

« Tout un peuple à genoux sur la pierre
Parmi les flots d'encens, les fleurs et la lumière »

Le suicide de Le Braz lui arrache un long cri de douleur :

« Paris roula Le Braz bien longtemps dans son gouffre
Un ami le suivait durant ces jours hideux.
Tous deux, pour en finir, s'étouffèrent tous deux.
Non ! ce n'est pas ainsi que l'on meurt en Bretagne. »

Il a au contraire des accents de triomphe pour célébrer l'héroïsme chrétien du pauvre ouvrier maçon qui s'est sacrifié pour laisser une dernière chance de salut à son camarade, marié et père de trois enfants... ; le dévouement apostolique du prêtre breton Even. Il sait comprendre la grandeur simple de la fin chrétienne du vieux laboureur.

La foi de sa jeunesse subit des éclipses, mais il la sentait nécessaire à sa vie morale comme à celle des Bretons.

Toute la morale vient du pur Évangile. Il conçoit la vie comme une épreuve. Courte ou longue, pour avoir tout son mérite et son fruit, humain ou surnaturel, elle doit se dérouler ici-bas à travers le Devoir, la Résignation et la Piété.

Au milieu des faiblesses de son temps, c'est l'égoïsme qui l'a le plus indigné... Et se tournant vers le François d'Assise du XIIIe siècle, il lui a dit :
« François, reviens chez nous prêcher la pauvreté
Opposez votre bure au luxe fou des femmes
Et rappelez le Christ aux modernes païens. »

...Avec quelle force et quel tact Brizeux rappelle à ceux qui bâtissent des écoles le devoir d'y mettre pour ciment la foi chrétienne :

« Maçons, si vous voulez que votre blanche école
Ne tombe pas au vent comme un jouet frivole,
Dès la première assise, à côté du Savoir,
Mettez la foi naïve, et l'Amour et l'Espoir. »

.....
Son meilleur titre de gloire sera pour nous d'avoir terminé son poème de Marie par l'élan lyrique et vrai que tous les Bretons devraient garder pieusement dans leur mémoire pour le redire à leur Famille, à leur Patrie et à leur Dieu :

« Oui, nous sommes encore les hommes d'Armorique,
La race courageuse et pourtant pacifique ;
Comme aux jours primitifs la race aux longs cheveux,
Que rien ne peut dompter quand elle a dit je veux
Nous avons un cœur franc pour détester les traitres.
Nous adorons Jésus, le Dieu de nos ancêtres.
Les chansons d'autrefois, toujours nous les chantons.
Oh ! nous ne sommes pas les derniers des Bretons !

*Extrait du sermon de M. le Chanoine
Duparc, curé de St Louis de Lorient, à la
Messe anniversaire du Centenaire de Bri-
zeux, le 12 septembre 1903.*

BRIZEUX, poète

Aucun de ceux qui liront *Teleenn Arvor*, ne doutera que c'est là qu'il faut chercher la pensée intime de l'auteur...

Si un charme mauvais pouvait avoir la puissance d'empêcher un peuple de s'exprimer dans sa langue maternelle, un autre idiome lui fut-il miraculeusement enseigné aussitôt, ce peuple-là n'en serait pas moins moralement et intellectuellement perdu. Il pourrait vivre, et peut-être assez bien, mais son esprit sans moyen d'expression, serait mort pour jamais. Il serait semblable à ces *co-bayes*, auxquels on enlève le cerveau et qui végètent sans pensée, comme des automates, vivant encore, mais d'une vie diminuée, à laquelle la mort serait cent fois préférable.

Un peuple, en perdant sa langue perdrait aussi l'originalité de sa pensée, la grandeur de son âme, et toute possibilité de vie intellectuelle.

Cet enseignement est renforcé par l'exemple même du Barz bleo melen. « Hennez a wir galon 'gare ar Vretoned ! »

Aujourd'hui qu'un mouvement splendide de renaissance celtique se dessine en Bretagne, Brizeux n'est plus l'un des derniers Bardes d'un peuple vieilli, comme il put le croire lui-même à certaines heures sombres. Le siècle nouveau a montré que le chanteur d'Arzanno fut un précurseur. Toutes les grandes pensées des jeunes Celtes modernes, on les trouve au moins en germe dans son œuvre...

Aussi fut-il le prophète de la Tradition.

Il ne faut point considérer *Teleenn Arvor* et *Furnez Breiz* comme les curieux monuments du passé, mais bien comme les éloquents messagers d'un avenir splendide, désiré depuis des siècles par tout un peuple fort...

Y. M. GOBLET.

(*Kentskrid d'al leor « Œuvres de Auguste Brizeux » embannet gant an Ao. Dorchain, Paris. Garnier frères.*)

TELENN

ARVOR

an deleñn

Dilezet war gerreg ar mor,
Tevel a rae an deleñn aour.

He c'horfig hanter zigoret,
Hag he c'herdinigou torret.

O welout eun dizeur ken bras
Va c'halon ivez a rannas ;

Me 'gavas enni eun nervenn,
Hag he stagas ouz an deleñn.

Eur gordenig a garantez ;
Ar fe all a stagis ivez,

Evit pep oad, evit pep stad,
Bremañ son ar sonerez vat. —

Sonit, teleñn ! — Ar Vretoned,
Kals konfort, allas ! n'o deus ket.

barzoneg pe kanaouenn ar vretoned

War don : *An hini goz.*

I

Ni 'zo bepred
Bretoned,
Bretoned tud kalet.

II.

O ya ! d'ar brezel, paotred taer,
Paotred vat ha seven er gêr.
Ni 'zo bepred
Bretoned,
Bretoned tud kalet.

III.

Tec'hout a ra Saoz penn-da-benn
Pa lavaromp-ni : « Torr e benn ! »
Ni 'zo bepred
Bretoned
Bretoned tud kalet.

IV

Hogen, klevit en euredou
 Kanaouenn skiltr ar biniou.
 Ni zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

V.

O Breiz-Izel ! o kaera bro !
 Koad en he c'hreiz, mor en he zro !
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

VI.

Allas ! mar dlean Breiz kuitaat,
 Me 'ouelo 'leiz va daoulagad.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

VII.

Mirit, breudeur keiz, ho pennbaz,
 Ho pleo hir, ho pragou-bras.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

VIII.

Gourenit mat ! Eur gourener
 En deus kalon ar merc'hed kaer.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

IX.

Me drouc'ho va zeod em beg
 Kent dizeski ar brezoneg.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

X.

Karantez d'it, bro garadec !
 Breiz-Arvorig, douar dervek.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

XI.

Koulskoude, dreist an holl vadou,
 Karomp ar C'hrist Doue hon tadou.
 Ni 'zo bepred
 Bretoned,
 Bretoned tud kalet.

ar bleun lann

War don : *Evnig a gan er c'hoad uhel*

Ar Plac'h

Hag e pe amzer evidon,
Den yaouank, e verv ho kalon?
Klevit ! p'emañ ar bleun el lann,
Pe ar bleun melen er balan?

An Den yaouank

O-daou, 'vat ! o deus bleun melen,
Lann ha balan, koantik Elen.
Hogen el lann emañ, em giz,
Bleun karet gant ar yaouankiz.

Ar Plac'h

Ha perak, va mignonig kaez,
Lann en deus bleun ar garantez?

An Den yaouank

Setu perak, mignonez ker :
Lann en deus bleun e pep amzer.

E mezeven.

Son an nevez-amzer

Da Jeromig, eus a Gervegen

Eun Tremeniad

Setu an nevez-amzer.
Petra 'ganit-hu, maesaer?
Maesaerig kaez, petra 'gan
Al la'ousig war al lann?

Ar Maesaerig

Al labous, gant levenez,
'Gan ha 'gan e vignonez.
El lann, evel pep labous,
Pep maesaer a gan e zous.

An Tremeniad

Gwell a se ! Kanit atao !
N'eo ket hir an amzer vrag.
Karit mat ha kanit stank,
Laboused ha tud yaouank.

pedenn al labourerien

War don : *Santez Mari*

I.

O sant Alan, sant bro Skaer, steredenn Vreiz-Izel.
Levenez an aelez kaer dindan o diouaskell
Diouz ho kador alaouret ha savet dreist al loar,
Roit eur sell karantezus d'eomp war an douar.

II.

Allas ! ni a zo tud paour, tud paour diwar ar maez !
Koulskoude d'ho ti santel e teuomp alies.
Ya ! dre ar falla hentou, hañv-c'hoañv, e teuomp holl,
Skournet bep sul gant an erc'h, devet gant an heol.

III.

Eun difenner a glaskomp : kriz eo hor buhez.
Warnomp al labour atao, atao ar baourentez.
Bemdez kalon an douar a doullomp gant an houarn.
Re all a zebr ar gwiniz hadet gant hon daouarn.

IV.

Hogen, sellomp uheloc'h ! Eur bed all a vezo.
Pep unan diouz e ober neuze en devezo :
Fall labourer an hini a gav e vec'h re vras,
Ha fall gristen an hini na oar dougen e groaz.

V.

Evel bugaligou geiz tostaet en-dro d'o zad,
Setu ni holl daoulinet en dro d'eoc'h, sant mat :
Kalz ac'hanomp er vro-mañ, kalz o deus hoc'h ano,
Er bed-mañ hag er bed all bezit ganeomp atao.

VI.

O sant Alan, sant bro Skaer, steredenn Vreiz-Izel.
Levenez an aelez kaer dindan o diouaskell,
Diouz ho kador alaouret ha savet dreist al loar.
Roit eur sell karantezus d'eomp war an douar.

Da gonforti ar Vretoned

Ar bedenn-mañ am eus savet.

Skaer, e miz east 1843.

Paotred Ploeur

Gwerz

I.

Tud yaouank, tud glac'haret da guitaat ar vro,
Kasit ganeoc'h, kasit an esperañs atao :
Skedi a ray war ho hent evel eur sterenn gaer,
Ha dirak ho taoulagad pa zistroot d'ar gêr.

II.

— Bez' e voe eun amzer, eun amzer du ha kriz,
An holl dud yaouank a roe malloz d'o yaouankiz.
A-rummadou da Vro-C'hall, mont a raent bep bloaz.
Allas ! ne zistroent mui da Vreiz-Izel biskoaz !

III.

Nann ! e pep lec'h eus a Vreiz ne weled o vale
Nemet ar re vac'hagnet, re goz, ha bugale.
Ne oa gour da labourat ha da vlenia an hael.
Ar gwragez a ehanas en diwez da c'henel.

IV.

Napoleon 'oa ar roue, ar gwir vleiz a vrezel.
Hep truez d'ar mammou paour e skrape o bugel.
Lavaret 'reer er bed all emañ en eul lennad,
Emañ betek e c'henou en eur poull leun a wad.

V.

Pa voe anvet re Blomeur d'al lazerez bras-se :
« Ar bleiz 'zo gant an deñved, emezo-i neuze !
Ya ! an droug a zo warnomp ! Dougomp eta hon droug,
Ha d'al loen gouez ha fero astennomp hor gouzoug. »

VI.

D'ar beleg e leverjont : « Setu deiz an anken,
Gwiskit ar stol wenn ha du evit hor binnizien. »
D'o c'herent : « Gwiskit ivez ho tlihad kañv ha du. »
D'ar c'halvez : « Grit evidomp, grit eun arched dioustu »

VII.

Tra spontus ! dre ar parkou hag al lann 'voe gwelet
Ar soudarded yaouank-se o tougen o arched.
Rena a raent d'o bez ha dirazo ar c'haon,
O kana gant ar beleg pedenn an anaon.

VIII.

Meur a zen karantezus eus an holl dreoiou
'Oa deuet gant goulou-koar, ar c'hloc'h hag ar c'hroaziou.
Daoulinet war lez an hent, eun darn a lavare :
« It, kristenien ! Evidoc'h pedi a ramp Doue. »

IX.

E-kreiz lann vras ar Gosker, war lezenn ar barrez,
Chom a reas tud ar c'hañv. Eno 'voe an enkreiz :
En arched e voe taolet o bleo, o gouriz.
Hag ar c'hañv holl a ganas neuze : *De Profundis ! ..*

X.

An tadou a hirvoude, allas ! hag ar mammou
 A strinke o tifronkal o ene d'an neñvou.
 An holl etre o divrec'h a c'halve o mibien.
 I, evel pa vent maro, ne lavarent mui ken.

XI.

En eur sioulded kristen, hag hep sellout a-dre,
 Kuit ez aent o tilezel o buhez gant Doue.
 A-hed ar gwenodennou ez aent daou-ha-daou,
 Ken trist hag anaon, tristoc'h hep larout gaou.

XII.

Gant Doue emaint, siouaz ! ha dindan an douar
 O eskern a zo gwennoc'h eget ar goulou-koar.
 Ar gerent nec'het ivez er bez 'zo diskennet :
 An tadou hag ar mibien, holl ez int tremenet !

XIII.

— Tud yaouank, tud glac'haret da guitaat ar vro,
 Ar peoc'h a zo er bed hag ar bed a zo brao.
 It eta a galon vat e-pad ho yaouankiz !
 C'houi a lavaro eun deiz : « Gwelet em eus Paris ! »

E miz ebrel 1839.

aotrou flammig

War don : *Ar vamm Mikaela*

Setu 'n Aotrou Flammig, gwisket-flamm, gwisket-kaer,
 N'eo ket mui eur maeziad, n'eo ket c'hoaz eur paotr kêr.

Sellit e benn touzet, touzet gant ar c'hrevier :
 N'en deus ket bleo hir, n'en deus ket bleo berr.

Dont a ra eus ar skol, klevomp holl e brezeg :
 N'en deus ket mui brezoneg ha n'eo ket c'hoaz galleg.

Fougeer ha direiz war bep tra 'krog e zent :
 Goap a ra war an diaoul, goap a ra war ar sent.

Hanter vat, hanter fall, setu 'n Aotrou Flammig.
 Allas ! an oanig gwenn a zo deut eul louarnig.

Setu 'n Aotrou Flammig, gwisket-flamm, gwisket-kaer,
 N'eo ket mui eur maeziad, n'eo ket c'hoaz eur paotr kêr.

E miz meurzh 1843.

al liorz*D'an Aotrou Yann ar Beg, keelenner*War don : *Teofilus*

'Lez eul liorz dudiuz a oa hanter zigor,
 Eur wrac'h a lavare giz-se war doull an nor :
 « Bokedou 'zo amañ, va Doue ! ha frouez !
 Ha traou mat da zebri ha da c'houesa ivez !

« Eul liorz all ' anavan, allas ! eul liorzig du,
 An Aotrou, pa zeuin, a zigoro dioustu ;
 Evit kousket didrouz eul lec'h doun am bezo ;
 Eun den pinvik em harz marteze c'hourvezo. »

Hogen, eun den fur-bras 'oa o vale el liorz :
 « Da betra, va mamm-goz, e chomit-hu er porz !
 Deuit em liorz, deuit ! me eo an aotrou.
 Mamm goz, debrit frouez, c'houesait bokedou. »

*E miz du 1837.***son an tacher**

Er vourc'h aboe ma choman,
 Morzol an tacher a glevan.

'Hed an deiz 'hed an noz e sko !
 Skei a ra e vorzol atao !

Sellit e zivrec'h noaz ha du
 O tistrei an houarn a bep tu.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !
 Skei a ra e vorzol atao !

An heol kaer morse ne wel,
 Bepred glaou ha tan ruz ar c'hoell.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !
 Skei a ra e vorzol atao !

Da vaga e vugale geiz
 Kant ha kant tach a ra bemdeiz.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !
 Skei a ra e vorzol atao !

Re all a ya d'ar Pardoniu.
 Heñ a chom da ober tachou.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !
 Skei a ra e vorzol atao !

Tachouigou, tachou pennek,
 Hag a houarn evit eur gwenneg !

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !

Skei a ra e vorzol atao !

Ehan a ra bep sul hepken -

Evit klevout an oferenn.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !

Skei a ra e vorzol atao !

Dibaot a wech an tavarner

A wel en e di an tacher.

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !

Skei a ra e vorzol atao !

Bennoz Sant Alar ha Doue,

Ya, bennoz d'an oberour-se !

'Hed an deiz, 'hed an noz e sko !

Skei a ra e vorzol atao !

Mari

War don : *Kont a Jafre*

Pa zeuan ken trist dre ho kêr,
Na spontit ket, tud ar Vouster,
Me 'glask va c'hoant, n'oun ket eul laer.

Dre 'mañ me 'heulias alies,
Em yaouankiz, eur^e plac'hig kaez,
Evel eul labous e barez.

Pelec'h emañ ar plac'hig kaer?
Na spontit ket, tud ar Vouster,
Me 'glask va dous, n'oun ket eul laer.

Gant he c'hoef, digor d'an avel,
Hi 'oa e-giz eun durzunell,
Pa 'n em zispleg he diouaskell.

Kollet eo an durzunell ger !
Na spontit ket, tud ar Vouster,
Me 'glask va c'hoant, n'oun ket eun laer.

Er vourc'h goude ar gouspero,
An holl a lare, tro-war-dro,
« Hounez eo flouren ar vro ! »

O yaouankiz flour ha re verr ! —
Na spontit ket, tud ar Vouster,
Me 'ouel va dous, n'oun ket eul laer.

E miz gwengolo.

an dero

barzoneg

War don : *Klevomp, koz ha yaouank.*

I.

Kanomp holl an dero, roue ar c'hoadou bras !
 Kanomp holl, tud yaouank, ha kanomp ar gwez glas !
 Kris bras eo an hini a drouc'h an dervenned :
 Allas ! kement a wez e Breiz 'zo diskaret !

II.

Ar gwez a zo santel ! Ar Gorraged, bemnoz,
 A zeu da gorolli war-dro an dero koz.
 Hag an Anaon keiz, da sklaerder al loar,
 A skuilh eno daerou, daerou war an douar.

III.

Gant e zeliou stank-bras eunn dero kantvloaziat,
 Ha gant e vleo hir war e choug eur Breizad
 A zo evel daou vreur : hep larout gaou,
 Leun a nerz, a vuhez, kreñv ha kalet o-daou.

IV.

Gwelet em eus, e Skaer, eun dero ken uhel
 Ma save en neñvou e veg dreist an avel.
 Eur gourener ivez ken start am eus kavet
 M'en doa ouz an douar e dreid 'gozik staget.

V.

Ma ve gant ar gurun d'an douar diskaret,
 Eul lestr gant e gorf doun, eul lestr bras a vo graet.
 Labourit 'ta, kalvez ! ha deuit, tud a vor !
 Roue ar menezioù 'zo c'hoaz roue ar mor.

VI.

C'houi ivez, maeziaded, deuit ! ha gant pep barr
 Grit peulioù ha freilhou, gant ar c'hef eun alar !
 Mes savomp da genta e kornig an hentou
 Ar groaz e voe warni staget korf Hon Aotrou !

VII.

'Tal va bez, tud yaouank, c'houi 'lakay eun dervenn,
 Hag an eostig klemmus a gano war he fenn :
 « Brizeug, barz bleo-melen, amañ a zo beziet.
 Henez a wir galon 'gare ar Vretoned. »

E. mezeven 1837.

rimou bihan

KIMIADOU

Allas ! Setu an deiz da guitaat ho pro :

Kenavo, Kerneviz ! ya tud vat, kenavo !

— Kenavo den yaouank ! Mes deuet c'hoaz, deuet !

Perak mont kuit pa vêr gant an holl dud karet ?

DA JESMIN, BARZ GWASKON

Barzig kaez, evit hon diwall.

Lavaromp d'ar C'hallaoued fall :

« O kana Doue war ar maez,

Pep labousig en deus e vouez. »

DA HERSARD

Amzer goz, o amzer santel !

Neuze klevet, e Breiz-Izel,

E pep koad kana an evned,

E pep kêr kana ar varzed !

DA GAOURINTIN

Barz yaouank desket ganin-me,

Kaner mat, merour mat ive,

Da gorf a vagez gant an ed,

Ha gant ar gwerzou da spered.

AR RUSKENN

Plac'hig, ho kalon 'zo heñvel
Ouz eur ruskennig leun a vel.
Hag ennoc'h, evel ar gwenan,
E voud ho soñjennou bihan.

AR RIMOUIGOU

Kan ar pennglaouig a zo berr,
Hogen ennañ pebez douster !
N'eo ket hir ivez ar Bater.

YANN DOUSAL HAG E GEMENER

Dousal gant e vragou-bras a oa eun den ! Dousal
Bremañ gant e vragou hir en deus stumm eur pesk sall :
Kemeñer ! kemenerig !
Te a zo eun freitourig !

GWERZOU SKRIVET WAR ZOR EUR MANER

KOZ

Eur C'horrigan, e-pad eun noz,
En deus va graet gant e nadoz.

WAR BEZ AN AOTROU AR GONIDEG

Peulvan, deskit d'an holl ano Ar Gonideg,
Den gouzidik ha fur, tad ar gwir vrezoneg.

WAR DI AN AOTROU MALO KORRED

Kleze dir er brezel.

Levrig aour em c'hastell.

BRIZEUX

Aux Prêtres de Bretagne

Des hommes éloignés du sol de leurs ancêtres,
Par force, par devoir, ou par un vague ennui,
A vous, chefs du troupeau, nos évêques, nos prêtres,
Ces esprits inquiets écrivent aujourd'hui.

Nous n'irons pas troubler les pères et les mères
Vous, leurs guides secrets, cette lettre est pour vous ;
Et n'ayant à parler que de choses amères,
Nous ne parlerons pas dans la langue de tous.

Est-il vrai? dans les bourgs et les plus humbles trêves,
Les écoles d'enfants surgissent par milliers,
Tant que le bruit des flots murmurant sur les grèves
Ne pourrait plus couvrir la voix des écoliers.

Bien ! il faut que la terre où toute vie abonde
Reçoive et rende au jour la semence des blés,
Et que l'esprit de l'homme, autre terrain, féconde
Les germes immortels en lui-même assemblés.

Mais prêtres, est-il vrai? Dans ces classes sans nombre
Notre langage à nous ne résonne jamais ;
Nos vieux saints ont pleuré dans leur chapelle sombre :
« Las ! dit Hoël, les fils des guerriers que j'aimais !

Donc à notre retour, du milieu de la lande,
Le joyeux *ali-ké* ne s'élèvera plus,
Les pâtres traîneront quelque chanson normande,
Et nous serons pour eux comme des inconnus.

Oh ! l'ardent rossignol, le linot, la mésange,
Pour louer le Seigneur n'ont pas la même voix :
Dans la Création, tout s'unit, mais tout change,
Et variété c'est une de ses lois.

Le niveau, c'est la mort ! — O prêtres d'Armorique,
Si calmes, mais si forts sous vos surplis de lin,
Anne laissa tomber le joug sur la Celtique :
Sauvez du moins, sauvez la harpe de Merlin !

Niveleurs imprudents ! la vieille langue éteinte,
Tous ces vices nouveaux chez vous arriveront,
Et si vous élevez sur l'autel la croix sainte,
Nul au pied de la croix n'inclinera son front.

Dieu vous donna le soin de la vivante chaîne :
Il en est temps, sondez ses mystiques anneaux,
Affermissez le roc où doit grandir le chêne ;
Entretenez la digue où s'amassent les eaux.

Et toi dont le premier j'ai chanté les bruyères,
Qui vivras dans mes vers avec tes chastes mœurs,
Pardonne, ô mon pays, et pardonne à mes frères,
Si nous jetons de loin ces sinistres clameurs.

Tout amour est craintif ! Puis, une telle crise
Semble bouleverser tes flancs près de s'ouvrir !
Mais, fidèle à toi-même et gardant ta devise,
Bretagne, tu diras encor « Plutôt mourir ! »

KELOU DIWEZA

—000—

Gand an trouz-brazel a zo dre holl, gouelioù Bleun-Brug Kemper n'hellint ket beza grêt, d'an deizioù metket, da lavaret eo eus ar c'henta d'ar c'houec'h a viz gwengolo.

Ma teu an traou da gompiza, dizale, e vazo grêt evelato, e Kemper, eun deroe'iad kana ha c'hoari evit rei tro da vignoned ar Bleun-Brug d'en em voda, er bloaz 1939.

Trugarekaat a reomp ar jeneral de Penfentenno hag ar re holl a roe an dour d'ezan eus ar skoasell ket mat a deus roet d'eomp betek ben hag a gendalc'hint da rei evit ma vo gouelioù Bleun-Brug 1940 trec'h d'an holl gendalc'hou all hon eus grêt betek ben.

Renezien ar Bleun-Brug

KLENVED AR C'HENOU HAG AN DENT

L. LAPIQUONNE Successeur de **L. Jézéquel**

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gautchouk, hervez ar skouerioù diweza Gwarantisa a ra e labour.

RE SEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale
ar « SIROP FERET »

a eneb an Doken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a ya'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da ya'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

FEIZ HA BREIZ

RENET GANT AN AO. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

3reiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag outi : 18 lur.
Evid ar re a zo e diavez bro : 20 lur.
Koumanantchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (1ⁱⁿistère).
C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 *Feiz ha Breiz* er miz, da nebeuta, o devez *Feiz ha Breiz* edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Lenn ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoit, St-Brieg) hep gériadur	
Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

MOULEREZ KREISKER

A RA LABOUR MARCHAD MAT HA KAER

Moula a reomp labouriou a bep seurt ;
Talbennoù liziri — Kartennoù — Leorioù —
Kelaounnoù — Skritelloù, hag all...

46, ru Cadiou, Kastell-Paol

75me BLOAVEZ Niv. 10 hag 11 Here ha Du 1939.

FEIZ HA BREIZ

AR BARADOZ

E kreiz ar barr amzer skrijus a wash ar bed ha n'eus ket bet gwelet gwasoc'h, m'oar vat abaoe an dour beuz, na vad a ra klevet komz eus ar baradoz, al lec'h ha n'eus ennan na disparti, na kasoni, na brezel, al lec'h m'en em garer.

Eno emma hon tud koz a wel hon trubuilhoù hag a bed evit m'hon devezo nerz da zougen hor c'hroaz war an hentchou o deus pleustret o-unan, en hor raok.

El leor-oferenn ez eus eur bedenn a c'hell ar beleg lavarout evit e dad hag e vamm, goude o maro : *Pro-patre et matre sacerdotis*.

Ha petra c'houlenn an Iliz, a gav d'eoc'h, dre ar bedenn-se?

Ma 'z ay an tad hag ar vamm-se d'ar baradoz ha ma ouezo ar mab emma e dud e bro an eurusted a bado da viken.

Nann ! n'eo ket an dra-se hepken eo a c'houlenn an Iliz ; goulenn a ra m'en em gavo an tad hag ar vamm a-unan en nenv ha ma c'hellint en em welout eno, evel m'en em welont war an douar : « O va Doue, c'houti
« hag ho peus gourc'hemennet d'in enori va zad ha va
« mamm, teurvezit ober eun digemer laouen d'o eneo ;
« pardonit o fec'hejou, ha grit ma c'hellin kaout an du-
« di d'o gwelout adarre er sklerder a bado da viken :
« *Meque eos in aeternae claritatis gaudio fac videre.* »

Hag ar pezh a lavar eus an tad, eus ar vamm, eus ar bugel, an Iliz hel lavar ivez eus an ozac'h hag eus ar wreg : karantez ar priedou, an cil e kenver egile, a gen-dalc'ho da badout, er baradoz, en eun doare glanoc'h ha teneroc'h eget ne oa, p'edont war an douar.

A-viskoaz an Iliz he deus kredet ha skignet ar gelen-nadurez-se.

— « Ar re a zo bet unanet, evel priedou, gant Doue. « eme Dertullian, a die chom unanet er baradoz, evel « ma tleent chom unanet war an douar ; ar wreg a gen-dalc'ho da heulia he fried hag an ozac'h a gavo en-« ni atao ar pezh a zo a wella : ar galon.

« An unvaniez etre daou zen, seul glanoc'h e vez « ha seul strisoc'h e vez ! »

— « Hor bro, eme zant Cyprian eo ar baradoz ; hon « tadou a zo en em gavet eno en hor raok ; redomp d'o « saludi ; kals tud hag hor c'hare a zo eno ouz ho gor-« toz ; kals kerent ; kals breudeur ; kals vugale ; tud « hag o deus enkrez en aoun n'hellfemp ket en em « gaout e porz ar zilvidigez ; deomp d'o gwelout ha « d'o briata ; na pebez dudi evito hag evidomp ! »

— « Va mamm garet, eme zant Augustin, n'oa ket « evit beva hepdoun ; va heulia he deus graet, war vor « ha war zouar betek ar broiou pella ha n'oa ket evit « gouzanv beza he-unan hepdoun ; eviti da veza bre-« man, er baradoz, he c'harantez evit he mab n'eo ket « krennet ! »

Ya ! hon tiegeziou dispennet gant ar brezel ha gant ar maro a vezo adsavet er baradoz.

*En hor poaniou kalet
a gorf hag a spered
sonjomp 'ta, deiz ha noz
e gloar ar baradoz !*

NERZ KALON HOR C'HENVROIZ ER BREZEL

Laouen bras omp oc'h ambann al liziri kenta hon eus bet digant hon lennerien ; splanaat a ra enno o nerz-kalon, o feiz e Doue hag o fisians en E vadelez.

O liziri, an darn vrasa anezo skrivet e brezoneg, a ziskouez d'eomp n'int ket evit ankounac'haat o Breiz ha spered Calloc'h « ar gedour bras » o laka da zougen o c'hroaz heb en em glemm :

DIGANT EUR BELEG

...Pelec'h eo sac'het ar Bleun-Brug? Koulskoude hon doa labouret a galon vat, neketa? Met red eo gortoz ! Evel ma lavare Kalloc'h, barz ar brezel all : « Doue a ra mat holl ar pezh a ra » !

...Me 'zo e Raozon gant ofiserien vat, soudarded de-reat ha dreist-holl tri zen a zoare eus kichen Lanuon.

...N'oun ket deuet a-benn c'hoaz da gavout eur bragou hir a-walc'h d'in, hag e tougan bepred ar souda-nenn...

...Met warc'hoaz, ez echuo ar vuhez-se hag e kerzimp etrezek n'ouzon pelec'h. Evit tostaat ouz Skrignag, bepred, ne rin ket. Va c'halon ha va spered, avat, a vo bepred ganeoc'h !

...Fizians bras em eus, evelloc'h, e sant Erwan, hag e kredan e savo, goude ar reuz bras a zo krog, kalz a vad ac'hano, mar bez Tud, spered, kalon ha youl d'ezo — hag e vo. « Red eo beza kreñv 'benn warc'hoaz ! » eme Galloc'h.

Doue r'hon diwallo ! Pedit ha pedit evidoun Itron Varia Goatkeo

A greiz kalon.

P. B. 12/9/39.

DIGANT EUR MESTR-SKOL KRISTEN

...Da. c'hortoz fin ar brezel, ne chom ganimp nemet pedi Doue, ma roio d'eomp, ar c'henta 'r gwella, eur peoc'h start, diazezet war ar gwir. Ar bedenn gaer-mañ, savet gant Kalloc'h, hag a lavaran bep muntin a dlefe beza hep paouez war muzelloù an holl Vretoned :

« Deut omp holl d'Ho pedi, Jezuz war hon daoulin.

Da glask en ho kalon, konfort en hon ankin,

Jezuz, c'houi hor c'hlev, c'houi hor gwel.

Ho pet truez ouz Breiz-Izel !...

Ho pet truez ouz hor mez hag hon trubuilhou holl !

Truez ! na lezit ket hor bro da vont da goll !

Ni ho ped hon tal war an douar

Ouz hor c'hlemmou na vezit ket bouzar... »

..Fizians em eus e talc'ho mat « Feiz ha Breiz » da vont en dro. Setu ar pezh a hetan a greiz-kalon. Mar gellan rei d'eoc'h eur skoazel bennak, her grin, a galon laouen.

V. S. 16/9/39.

DIGANT EUL LABOURER-DOUAR YAOUANK

...Dorn Doue a zo koezet adarre war hor bro, hag al laouenidigez a oa en hor c'halon o sonjal e devezioù kaer ar Bleun-Brug prest da zigeri, a zo pell breman. Penaoz a droio an traou? Doue hepken a oar..

...Evidomp, ni a dosta bemdez ouz an harzou. Hepdale, trouz ar peziou kanol a deui da skei war hondiskouarn. Pehini a vezo va flanedenn? N'ouzon netra ! N'ouzon ket hag e welin ken mêziou Breiz. Koulskoude am eus c'hoaz fizians. Na vez ket lazete morse kement hini a ya d'ar brezel ha n'oun ket evit kredi e vo ken gwas an traou en dro-man eged er brezel diweza.

Daoust hag hor « Feiz ha Breiz » a gendalc'ho da veza embannet? Mar bez, e vefen anaoudek d'eoc'h d'hen rei d'in da c'houzout.

Eun nebeud skridou am eus aman ivez hag emañ

e sonj da gas d'eoc'h ma kav d'eoc'h e c'hellfent serviçha d'eoc'h d'eun dra bennak.

Fizians am eus ho pezo sonj ac'hanoun eur wech an amzer en ho pedennou, evit ma kavin atao nerz-kalon a-walc'h da c'houzanv an holl boaniou a deui beteg ennomp ha ma kavin nerz-kalon evit heuilh bepred an hent merket d'eomp gant hor Feiz kristen !

Plijet da Zoue, rei d'eomp an trec'h war hon enebourien hag a zo ivez enebourien ar Feiz.

Plijet Gantan rei, warlec'h ar gounid, eul lec'h a enor etouez ar broadou d'hor Breiz karet hag a ginnig kemend a vuhezioù evit silvidigez ar sevenadurez europek hag a zo ivez ar sevenadurez kristen.

Ra selaouo Doue mouez ar re a zo o vont d'an emgann en eur hopal eus dounded o c'halon : Doue ra viro Breiz da virviken.

Y. R. 28/9/39.

DIGANT EUR BINIAOUER YAOUANK

...Je prie régulièrement pour tous les miens et pour moi-même, demandant, avec une grande foi, la cessation rapide de cette guerre...

...Ce matin, j'ai assisté et communiqué à une messe, de plein air, célébrée par l'aumônier de la division qui est également lieutenant ; c'est un très bel homme qui a su émouvoir tous les fidèles recueillis dans le bois où était célébrée cette Messe. D. Le V. 26/9/39.

DIGANT EUR MESTR-SKOL.

...Betek hon n'eus ket bet a reuz war hon tu ; gant ma ne vo ket bet ar reuz war hon tu ; gant ma ne vo ket flastret hor brezoneg karet gant ar brezel hegus. Breman omp deuet war a-drenv hag emañomp o tiskuiçza en eur geriadennig ma n'eus nemedomp o c'hallegaenni. Bet oun bet en oferenn dec'h hag ar beleg (eur c'habitan eus Sant Varzin Brest) en deus lavaret d'an dud, e galleg, pegwir ne ouie ket yez ar vro, e oa e

tu ar c'hornog (ar c'hornaouog) Bretoned hag a gomze, int-i ivez eur yez ha ne oa ket ar galleg : *ar brezo-neg*.

K.
Bro-Alsas. 9/10/39.

DIGANT EUR MESTR-SONER

« ...Au milieu de ce chaos qui menace — avec ces Russes — jusqu'aux fondations de notre civilisation occidentale et chrétienne, que pouvons-nous, pauvres chétifs, sinon prier, prier sans nous lasser, car c'est une arme puissante, la seule en fait sur laquelle nous puissions compter.

...Mais que penser de paroisses comme celle où je suis en ce moment dont l'église est presque totalement désertée, où un très vieux prêtre a l'air de célébrer un rite désuet au milieu de l'indifférence générale. Le fléau qui nous tient n'est même pas un châtiment mais une simple conséquence !

G. A. 12/10/39.

Setu aman eul lizer all, resevet gant an Unvaniez Oberou Breiz hag a ziskouez ar vad a ra lennadegou brezonek d'hor c'henvroiz er brézel !

Comment vous dire la surprise qui fut mienne, hier, en recevant votre colis. Des livres ! juste ce qui manquait pour occuper nos longues journées d'inaction et ce qui est encore mieux, des livres en breton. Des enveloppes : justement le complément à un bloc-notes que je viens d'acheter. Et des chansons, un cahier de brouillon, un calendrier (très utile pour moi qui ne sais parfois pas quand arrive le dimanche, tellement notre vie est différente de la vie civile).. et tout le reste. On croirait que vous avez, à travers toute la France, deviné nos besoins. Je vous remercie de tout cœur de votre envoi. Seul un cœur breton est capable de ces délicatesses.

Les recueils de chansons ont déjà circulé parmi mes camarades, la plupart de braves léonards, ravis de voir de si belles choses dans leur langue maternelle qu'ils se

gardent bien d'oublier d'ailleurs, même loin de chez eux. Je tâcherai de faire lire les livres le plus possible. Malheureusement, et vous le savez aussi bien que moi, beaucoup, n'ayant pas été familiarisés à l'école avec la lecture du breton, hésitent à faire l'effort qui est nécessaire au début de toute initiation. Quant à moi, ayant reçu le colis hier soir, j'avais, pour 5 heures, lu *Bécassine vue par les Bretons* et *Lizer an hini maro*.

..J'espère revoir ma chère Bretagne pour vous dire de nouveau toute ma reconnaissance de vrai Breton.

D'eoc'h a greiz kalon,

L. S. instituteur libre. aux armées, 19/10/39.

Araok moula e tigouez ganeomp al lizer-man a embannomp da gloza ar re all :

Aotrou Person,

...Me zo eur Breizad, mais un sot Breton que vous avez rencontré pour la première fois à Ste Anne.

Je suis au ... en plein milieu breton... et j'en suis heureux car je vais remettre ça et apprendre cette fois le breton.

Comment faire? J'ai déjà usé deux grammaires de Vallée que j'ai fini d'ailleurs par donner à de jeunes compatriotes. J'aurai du mettre la petite grammaire de Roparz Hemon dans mes bagages... Je ne l'ai point fait. Mais cela peut se réparer. D'ailleurs, il me semble que dans *Feiz ha Breiz* et même dans *Feiz ha Breiz ar Vugale*, je pourrais peut-être trouver quelque chose.

Que pensez-vous d'un petit cours de breton pour les soldats... des petits devoirs pas trop longs?... Voilà qui intéresserait follement mes pionniers. Il y en a tant qui voudraient apprendre à écrire le breton.

Du coup, il y aurait de la joie avant de nous endormir dans la paille !..

Une œuvre bretonne existe peut-être pour les soldats? Ce serait bien utile. Quand on pense que nous sommes ici trois prêtres bretons (dont deux gallos) et que nous n'avons pas un seul recueil de cantiques bretons ! Il nous en faudrait des plus simples, mais avec les notes.

C'est une pitié que de voir des gens s'escrimer sur des cantiques que le gros de la troupe écoute bouche-bée. On n'a réussi que le refrain d'Itron Santez Anna... et on « annonce » tous les dimanches l'*Angelus*.

Enfin veuillez me dire s'il m'advient de confesser des Bretons en leur faisant réciter les prières en breton, tout en les interrogeant en français pour l'accusation.

Kenavo, et mon plus respectueux attachement in X^o et Breiz.

J. beleg eus eskopti Roazon.

Kaset hon eus raktal niverennou *Feiz ha Breiz* ha *Feiz ha Breiz ar Vugale*, yezadur *Gwalarn* ha kantikou brezonek d'hor c'henvroad beleg ; goulenn a reomp digant unan eus hor c'henlabourerien studia an doare da embann kenteliou brezonek war *Feiz ha Breiz*, hervez c'hoant hor soudarded.

—ooo—

KLEVIT MAT

Lennerien ger, c'houi hag a zo dalc'het pell diouzomp gant ar gwall-zarvoudou-mañ, ho pet ar vadelez da skri-va d'eomp, ma kasimp bep miz kelou ac'hanoc'h d'o mi-gnoned dre *Feiz ha Breiz*. Evel bugale eur memes familh, bezomp unanet, e-kreiz ar stourmad, muioc'h eget biskoaz hag e chomimp kreñv.

Kenavo ha Bennoz Doue warnoc'h.

FEIZ HA BREIZ.

UNVANIEZ OBEROU BREIZ.

Unvaniez Oberou Breiz a gas leoriou brezonek, a bep seurt d'hor c'henvroiz dindan o armou ; kasit ho profou hag hoc'h adresou da : Union des Œuvres Bretonnes, Saint-Pol-de-Léon. (C/c. 29.239-Rennes.)

KAS A RAIMP NIVERENNOU FEIZ HA BREIZ
ZOU KOZ D'HOR C'HENVROIZ EN ARME.

KALVAR AR C'HROAZ-HIENT

—ooo—

Donjeret va c'halon, ha rannet war eun dro,
Skuiz-divi oun o vale, abaoe pell 'zo ;
Kignet euzus va zreid ouz an drez hag ar vein,
Brevet va izili, ha gwall-groummet va c'hein,
Koueza 'ran dirazoc'h, ô kroaz muiia karet !
Selaout pedennou eur paour kêz glac'haret.

Melenet ha kignet gant dent an amzeriou,
Skuilha 'rit dibaouez a-hed ar c'hantvejou,
Gliz santel an Neñvou, gant kalz a largentez
War an douar karet a labouremp bemdez,
Met gwelit ! ar mêziou a zo gouillo ha mut.
Maro pep levenez : an amzer 'zo re-yud !
An eost dre ar parkou a zo chomet a-dreuz ;
Ar filzier dilezet, a c'hortoz ouz ar c'hleuz,
Ne dro mui an dournerez : didud eo al leur ;
Aet eo kuit ar wazed : an tad, ar mab, ar breur.

Ar bed koz a horjell, a gren war e ahelou :
Mont a raio da get ! Truez ouz hon daelou !
C'houi, Jezuz, hon Doue, hag hoc'h eus asantet,
Evit salvi ar bed, beza holl diframmet,
Skourjezet kurunet, e-kreiz poaniou garo,
Ha tachet ouz eur Groaz, gouzanv taol ar maro.
Va Doue ! va Doue ! mirit n'ez ay da goll.
Frouez ho Passion, diwasket 'vit an holl.
Adlakit da bara, a-zioc'h hor c'houervoni,
Da bulluc'ha an droug : brezel ha kasoni,
Heol benniget ar peoc'h, ar gwir hag ar Frankiz,
M'ac'h adkavimp laouen, hon nerz, hor yaouankiz ;

Ma kerzimp didrabas, dindan flamm ho Lagad.
 War hent ho Lezennou, dourn-ouz-dourn, a-vagad ;
 Ma vleunio dre ar bed, ar garantez kristen
 A vo hor c'hurunenn en Neñvou, da viken.

O kroaz Hor C'hentadoù ! Kalvar herminiget !
 Dirazoc'h gwall-sammet, va gwelit daoulinet.
 Koumoulek eo an oabl, ha gwall-deñval an noz,
 Ha du-hont er pellder, ar c'hurunou a groz,
 A frailh bep an amzer, mantel gañv an noz du,
 A strink dre ar bed holl, ar strafuilh a bep tu.
 Astennit ho tivrec'h war holl vroioù ar bed
 Pe ouz reuz an dismantr ne harpo den ebet !
 O kalvar benniget ! testeni a Feiz splann,
 Savet gant hon Tadou, sounn hag uhel er vann.
 Diskouezit difazi, d'an holl dremenedi
 An hent a zo gantan, eurusted pep hini.
 War ar vamm enkrezet, war ar vugale geiz,
 Skuilhit nerz ha konfort, ha balzam ar gwir feiz ;
 D'an disparti garo, lakit harz hep dale :
 Roit d'ar wreg he gwaz, an tad d'e vugale ;
 Roit he breur d'ar c'hoar, he mab d'ar vamm garet
 Ma welimp adarre, laouen hag unanet,
 Bodet war an oaled, daoulinet, diouz an noz
 Ar familh en he fez, o pedi ar sent koz.

Landerne, 4/10/39.
 LAOUNENANIG BREIZ

THERESA NEUMANN

Ar c'hazetennou o deus embannet breman ez eus
 eur pennad e oa maro Theresa Neumann, eus Konners-
 reuth, d'an 8 a viz gwengolo diweza.

Vikel vras Ratisbonn, an eskopti m'ema Konnersreuth
 ennan, en deus lavaret en deziou-man n'oa ket gwir ar
 c'helou-se.

Theresa Neumann a zo beo atao ; aboe Nedeleg 1922
 n'he deus debret netra ; abaoe miz gwengolo 1927 n'he
 deus evet netra. Ne vev, evel ma lavar he-unan, nemet
 dre ar gommunion a gemer bemdez.

Epad pevarzek dervez, war urz he eskop, eo bet la-
 ket etre daouarn medesined o deus gellet gouzout er-
 vat n'he devoa kemeret netra an holl epad ar pevarzek
 dervez-se ha gwelet e skanvae he fouez goude ar poa-

niou a ziwaské d'ar gwener hag e teue da bouneraat a-darre, a-nebeudou, goudeze.

Gortozomp barnedigez an Iliz a-raok barn hon-unan traou burzudus evelse.

Theresa Neumann eo ar plac'h a zoug gouliou Hor Zalver ; ganet eo bet d'an 9 a viz ebrel 1898, er Baviera ; ne zebr, na ne ev ; n'he deus c'hoant ebet da gousket ha daoust da-ze e chom ker yac'h ha n'eus fors piou hag e ra, brao bras, he labour wardro ti he zud.

Evel Theresa Neumann, sentomp ouz lezennou an Iliz ha peustromp war gouliou Hor Zalver hag hon devezo nerz da zougen hor c'hroaziuou pemdeziek.

TAOLOMP EVEZ OUZ AN TEODOU

Amzer ar brezel a zo eun amzer, ma 'z eus unan, hag e vez da ziuall outi.

Epad ma vez an Aotrou Doue o lakât an holl d'en em glevet en eur penn, e vez an diaoul o lakât ar re all d'en em zebri er penn all.

Diouallomp 'eta ouz an teodou fall ne zellont na piou da damall na petra da lavaret eus eun den. Gouest int da lakât ar vein d'en em ganna en eur voger !

Diouallomp ivez ouz an teodou flour !

Skigngomzerez Stuttgart, ken alies ha bemdez a gomz brao ouz ar Fransizien hag a venn lavaret n'ema ket an Alamagn o klask ober brezel d'ezo ; met...

Ouz komzou flour, diouallomp mat,

Ar c'has a gus ivin e droad,

rak siouaz, mistri an Alamagn o deus kollet fizians Bro-Saoz hag ar Frans, abalamour, evel ma ouezer, n'o deus ket dalc'het d'o fromesaou war meur a dra.

Koulskoude, ra blijo gant Doue, Mestr ar Bed, rei d'eomp ar peoc'h a-nevez, eur peoc'h peurbadus, diazeze war al leaked, ar furnez, an urz, ar frankiz hag ar feiz kristen.

Evit-se, pedomp, pedomp !

FEIZ BIRVIDIK POLONIZ

Ar Pologn a zo eur vro ker katolik hag hor Breiz.

*
**

Da zeiz gouel ar Zakramant, e weler Penn-Rener Gouarnamant ar Pologn oc'h heulia ar prosesion, evel ma ra ivez, e Eire, an Aotrou de Valera.

*
**

Poloniz, p'en em zaludont, a lavar ar c'homzou-man : « Niech bedzie pochwalony Jesus Christus ! » da lavarout eo : « Meulet ra vezo Jezuz-Krist ! » evel ma leveromp-ni, Bretoned : « Doue r'ho pennigo ! » ha « Bennoz Doue d'eoc'h ! »

Pegen divlaz eo ar « bonjour » e kichen ar c'homzou kristen-se.

*
**

E Varsovia, kêr-benn ar Pologn, e weler kals a wazed, studierien, micherourien, archerien zoken, o tena o zokou pa dremenont dirak an ilizou ; ar re-man, bihan a-walc'h, gwir eo, a vez leun chouk d'ar zul. War ar zizun, bep beure, an dud en eur vont d'o labour, ar vugale en eur vont d'ar skol, ar merc'hed en eur vont d'ar marc'had, a ya d'an iliz, evit klevout an oferenn, pe, da vihana, evit lavarout o fedennou.

*
**

An enor a raer er Pologn d'ar Werc'hez Vari a zo bras meurbet ha brasoc'h marteze eget an hini a raer d'ezi e Frans hag e Breiz.

Czestochowa, kêr-zantel ar Pologn, par da Lourd, a zo c'houek da galonou an holl Boloniz, ha pa 'z eo bet distrujet, en eun doare gouez ha mezus, gant bombezennou an Alamaned, ar Pologn a zo bet skoet e goueled he c'halon.

Setu aman eun dra all hag a ziskouez karantez virvidik ar bobl polonad evit Mamm Doue : en holl staliou, e ti ar c'higer, ar baraer, ar perrukenner, kouls hag en ostaleriou, e weler, ouz ar voger skeudenn an Itron Varia, evel an Italia.

**

Pardon an Anaon a vez kaer kenan er Pologn. Da zeiz gouel an Holl Zent, ez aer d'ar vered da gana gousperou kenta an Anaon hag an dud a laka goulou war ar beziou a jom epad an noz da sklerijenna ar vered.

**

Daoust d'ar brezel kriz gret d'o bro gant an Alamaned hag ar Russianed, Poloniz a jom divrall en o feiz; goulennomp ouz Doue kemeret truez outo hag ouz an holl poblou gwasket, ma c'hellint beva a-nevez er frankiz hag er peoc'h.

HERRI

KELEIER AR MIZ

Gouel brezonek

e Katalogn ar Frans

En hanv-man, soudarded eus an 71^{vet} R. I. eus Sant Brieg, a oa aet da ziouall Spagnoliz bodet e kamp Argeles.

D'an 9 a viz eost, a-raok kimiada diouz parrez Ceret, el lec'h ma oant aet da ziskuiza goude, hor soudarded o deus roet eur gouel brezonek, eus ar c'henta hag a zo bet kavet kaer kenan gant Katalaniz; aozet e oa gand eur c'hloareg eus kloerdi Sant Brieg, Moris Chevalier.

Gourinadegou a voe ha korollou; soniou Breiz-Izel a voe kanet gant hor soudarded o devoa kemeret gwiskamanchou Breiz evit an deiz-se. Yannik ar Moal, eus a Gastell-Paol, a blijas kals e ganaouennou da dud Ceret a oa 3000 anezo, war 5000 a zo e kêr, o kemeret perz er gouel brezonek-se.

...Ha breman, war a leverer, bugale Ceret a glask dansal korollou Breiz; en eur gimada diouz soudarded Breiz o deus youc'het, int-i, ivez, meur a wech, a-bouez penn, meur a « Genavo! » ar pezh a roas tro d'eur c'hazetenner, Geo London, eus ar *Journal* da skriya: « Les petits gosses de Ceret parlent maintenant tous un peu le breton! »

Korvr eiz, ti Bretoned Paris

Ti Bretoned Paris a jom digor daoust d'ar brezel hag ar Vretoned galvet d'ar brezel, pa dremenint dre Paris, a gavo ennan eun digemer laouen; en em gaout a raint ennan, evel er gêr; Kervreiz a zo en n° 43, rue Saint Placide; digor e vez, war ar zizun, eus 18 eur da 21 eur ha d'ar zul eus 16 eur da 21 eur.

Bruit ar c'helou mat-se en dro d'eoc'h!

Ar biniaouerien er brezel

D'an 31 a viz here 1870, prefed Kemper an Aotrou Cornejeame, a skrive da holl vèred an departamant:

« ...Je vous ai, par dépêche du 25 octobre adressée aux Sous-Préfets, fait savoir que tous les mobilisés devaient se tenir prêts à partir au premier signal.

...N'oubliez pas un détail qui a son importance: que les mobilisés joueurs de musette ou de biniou aient soin d'emporter leurs instruments. Ils jouiront d'un supplément de solde. »

Lennet war « *Le Fureteur Breton* » (février-mars 1906).

Er bloavez 1914-1918, e veze klevet alies a-walc'h ivez ar biniou o tregerni e mêziou ar brezel. Hag er bloavez 1939 daoust ha ne vije ket mat ober kement all?

Perak ne vefe ket goulennet skoazell biniaouerien *Nevezadur* ha *Kav*?

Hiniennou anezo a zo a-benn breman war linenn afitan.

D'ar 14 a viz gwengolo diweza eo bet benniget, e iliz S^t.Nicola's Houilles, eured Ronan Caouissin, motu-ler « Feiz ha Breiz », ha Jorjina Renault, eus Bretoned Pariz.

Feiz ha Breiz a ginnig d'an dud nevez-se e wella gourc'hemennou.

LABOUSED AR MESTR-SKOL

E ti-skol eur barrezig vihan a Vro-Gerne, e pad ar gentel war ar jedi (arithmétique).

Perig, eur paotrig seiz vloaz, paket gantañ pemp pe c'houec'h ger gallek, eo deuet e dro da ziskouez e oar konta.

— Ac'hanta ! eme ar mestr-skol, daoust hag heñ e vefez gouest da gonta laboused din betek chouec'h ? Lavar da genta : *un oiseau*.

Hag ar paotrig da zibuna :

- Un oiseau, deux noiseaux...
- N'eo ket evel-se ! lavar : *deux oiseaux* !
- Deux zoizeaux, trois zoizeaux, quat' zoizeaux...
- Diod bihan ! n'eo ket *quat' zoizeaux* ! Lavar : *quatre oiseaux* !
- quat' troiseaux, cinq troiseaux...
- Spered berrboellik ! penn mul ! ne vo ket lakaet netra d'ezan en e benn. Lavar : *cinq oi-seaux* !
- O feiz ! mar kirit. Cinq koiseaux, six koiseaux...
- Azen kornek ! Mont a rin sot gand ar genaoueg-man !

Ha Perig, feuket eun tamm anezan :

— Kaoc'h a-benn ar fin gant ho laboused ! Kontit anezo hoc'h-unnan mar kirit !...

(Diwar *War du ar Pal*.)

CHOU HA N'HOCH KET MOBILIZET :

Klaskit eul lenner nevez d'eomp !

FEIZ HA BREIZ a dle chom en he sañ !

Youl hor c'henoroiz aet d'ar brezel eo !

KLENVED AR C'HENOU HAG AN DENT

L. LAPIQUONNE Successeur de L. Jézéquel

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diweza
Gwarantisa a ra e labour.

RE SEO A RA

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Digemeret a ra an dud en e di, e Brest, 4, passage Saint-Martin, eus a 9 eur da greisteiz, hag eus a 2 eur da 6 eur. — Téléphone : 0-16.

Yec'hed ar Vugale ar « SIROP FERET »

a eneb an Doken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouskleunou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.

FEIZ HA BREIZ

RENET GANT AN Ao. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz : 15 lur. — Frans ha broiou stag outi : 18 lur.

Evid ar re a zo e diavéz bro : 20 lur.

Koumanantchou a enor : 20 lur

Kasit ho koumanchou, dre chek-post da : M. L'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC, (Ministère). C. C. 21.802 - Rennes.

Ar re a gemer 5 Feiz ha Breiz er miz, da nebeuta, o devez Feiz ha Breiz edoug ar bloaz evit 12 lur ar pez.

Len ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons, gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg)	15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK, gant ERNAULT (Prudhomme)	18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON, gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon)....	75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I)	10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II)....	12 fr.
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTELD (e ti VALLÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur Pep levrenn gant gériadur	3 fr.
SKELTA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn.....	8 fr.

!e'ez nerz-kalon, pebez kentel a ro d'eomp ar Bretoned yaouank-se ! Daoust ha n'omp ket gouest. — ni hag a zo brao d'eomp c'hoaz chom er ger, — da re tro da Feiz ha Breiz da genderc'hel gant e hent ?

Pe neuze pe seurt barnedigez a c'hello dougen war-nomp hor c'henvroiz aet pell diouz ar vro, dindan an armou ? Pe seurt digarez a roimp d'ezo ? Sonjit eun tamig en dra-se, mar plij ! Tro gaer hoc'h eus breman da ziskouez e karit e gwirionez, evel ma livirit. ho Preiz hag ho Prezoneg.

Bernnoz Doue d'eo'h en hano Breiz hag he yez !

Feiz ha Breiz a zo moulet breman e ti Moulerez Bro-Leon. Landerne (perc'henn Herri Caouissin) gwechall moulerez Desmoulins, an hini a voile kement a Leoriou brezonek.

75^m bloavez

Nnn 12

Miz Kerzu 1939

FEIZ HA BREIZ

AL LIZER MEUR

SUMMI PONTIFICATUS

Rei a reomp aman warlerc'h, pennadou bouezusa lizer meur kenta ar Pab Pius XII, peurskrivet gantan e Castel Gandolfo, d'an 20 a viz here 1939.

Endra ma stagomp gant al lizer-man e tigouez ganeomp ar c'helou doanius meurbed emma dijadennet korventenn skrijuet ar brezel, daoust pegement hon eus poaniet d'he fellaat hag hor pluenn a yenn chom a zav pa lakomp hor spered da boueza war drubuilhou kement a a dud a veve, kel laouen ha tra, en o es, dech c'hoaz, e kreiz dousder o ziegeziou sioul. Ya ! estlammus pep peger gwasket eo hor c'halon pa bouezomp war ar gasoni hag an tertejou a ziuano en irvi a vezo digoret gant beg ar c'hleze !

Breman, p'emaer er gwask, e weler pebez fazi eo bet chom hep heulia al lezenn gristen. War ar gevier hag ar brezel graet d'an Iliz ez eus savet froez ker, put, ma 'z eo a-walc'h sellet outo evit gwelet anat pebez droug spontus a zo deuet da heul ar gevier hag ar brezel-se !

An eur ma vezer difaziet a-grenn, evelse, a zo eur eur a c'hras ha tremen an Aotrou (Exod XII, II). Pa lavaro Hor Zalver : *War an treujou emoun o skei*, (Apoc. III, 20) doriou a zo hag a zigoro hag a vije bet chomet prenet anez an dra-ze.

Skrivet eo an Aviel, ec'h en em skignas an denvali-

jenn war an douar a-bez, pa voe staget Jezuz ouz ar groaz (Matth., XXVII, 45) : skeudenn skrijus hounnez eus ar pezh a zo bet digouezet hag a zigoue atao er eperejou, pa vezont ken dallet gant al lorc'h, ma venont beva ha lakat Stadou, d'o heul, da veva evel ma ne vije na Salver, na Doue ebet.

Diouz ma vezent hervez pe a-eneb gourc'hemennou Doue eo e varned gwechall an oberou, ar re a raed evid ar mad an-unan koulz hag ar re a raed evit mad an holl.

Siouaz ! n'eo ket evelse eo-ema an traou ken !

Ar gelennadurez villiget a venn tremen heb ober ano, e nep lec'h eus a Vestr an nenv hag an douar, dre m'en em skign a lak an den, an tiegez hag ar Stad da goll tamm ha tamm doujans Doue ha da bellaat, a-nebeudou, diouz kelennadurez an Iliz hag arabad beza souezet, neuze, ma weler, war dal broiou hag a zo bet broiou eus ar re gristena gwechall, merkou sklêr hag anat int kouezet e breinadurez heugus ha spegus ar bayaned : *an denvalijenn a deuas endra ma staged Jezus ouz ar groaz* (Brev. Rom., Parascey., Respon. IV).

—o—

Iliz ar C'hrist, hag a zo furnez an Aotrou Doue ouz he hentcha, hep ehan, ne c'hell klask, na ne glask diskar, na disprijout, e nep doare, ar pezh a zikenvela ar poblou an eil diouz eben hag a viront gant evez, lorc'h ha doujans, dre ma teu d'ezo, na petra ta, digant o zud koz. Ar pezh a glask eo lakaat an dud holl da veza unanet, a galon, e Doue, ha nann da veza henvel, en diavêz, diwar c'horre, ar pezh o diskarfe kentoc'h eged o c'hrenfaat.

Ar poblou o deus pep hini he zroadurez ha pa vez gwirziou an droadurez-se sanket betek bouedenn zounna kef ar ouenn, pa ne nac'her nak e teuer eus a Zoue, nak e tleer distrei da Zoue, an Iliz a wel gant dudi hag a harp gant he daouarn a vamm kement tra a venner ober, hervez ar reiz hag ar furnez evit he lakaat da greski ha da vleunia.

Diskouezet he deus meur a wech eo al lezenn-se ar steredenn a dle ren kement hini a venn labourat eviti dre ar bed-holl.

...Ar re a deu en Iliz eta, ne vern eus pe ouenn e teuent ha ne vern pe yez a gomzont a dle gouzout o deus o gwirioù a vab koulz hag ar re all e ti an Aotrou Doue, el lec'h ma ren lezenn ha peoc'h ar C'hrist.

Evit diskouez, sklêr hag anat d'an holl, e klaskomp rei da bep pobl beleien ganet en he zouez ha barrek da ober evel m'eo dleet ar gefridi fiziet enno ha tamm ha tamm e teuimp hag e roimp zoken da bep pobl eskibien tennet eus a douez he beleien.

Evit diskouez, en diavêz, menozioù dounna hor c'hallon, hon eus dibabet gouel ar C'hrist-Roue, evit sevel, war bez prins an Ebestel, da garg uhel an Eskibien, daouzek beleg, kemeret hini aman, hini a-hont, etouez ar poblou pe ar rummadou poblou dishenvela a oufed gwelet.

PIUS XII.

—o—

Goude komzou ker sklêr, o koueza eus a gen uhel, piou ne garfe en em ziouall ha diouall ar re a zo dindannon, diouz ar gelennadurez a ra kement a zroug o nac'h gwirioù Doue ha re an Iliz?

Goude ar gerioù a zoujans en deus ar Pab evit holl yezou ar bed, daoust ha kavet e vezo c'hoas kristenien e Breiz-Izel hag e lec'h bale ouz sklerder ar steredenn lugernus a sked a-uz kador sant Per a gerz ouz skleur eur c'houlouenn vogedus da ober eul labour milliget gant an Aotrou Doue ha gant an dud?

Breiziz.

war Linenn an Tan

Bep miz ec'h embannimp ar c'heleier a gas d'eomp eus ar « front » hor c'henlabourer R. V. aet dimdan an armou evel kalz a Vretoned all :

SECTEUR POSTAL ..., 18-10-39.— Disul da hanter-noz ez eus savet diapac'h. An Alamaned a bourchase eun emgann hag e oa aon ne teujent dre zouar al Luxembourg. Setu m'hon eus ranket sevel a douez hor gwele plouz evit mont d'hon trancheou. Goude eo deut ar glao da goueza noz-deiz ha pa vije hon treid gleb en hor boutou, ne vije ket kalz a galon da skriva.

...Ne ya ket gwelloc'h an traou ! Emaomp breman en hon trancheou, ha glao bras o koteza ! Epad an noz n'eo ket dihanet hag an douar distrempet a zizac'h hep ehan en hon douarenn. A drugare Doue emamp tost d'ar gar ha d'eun ostaleri ; enno hon eus tremenet an noz war bouez div eur ged dirag an trancheou.

En hon toull a « voltigeur » (pe hano rei d'an draze e brezoneg?) e skrivan war va daoulin.

Disul en em zantemp eurus. Evit ar wech kenta e oa losket ganeomp ar vintinvez en he hed da ziskuiza.

Evit ar wech kenta oc'h ober eur miz ! Beteg-heñ n'hon dije nemet just amzer da vont d'an oferenn.

D'an abardaez-noz, goude koan, evel ma vije lavaret ar chapeled bemdez, da zeiz eur e oan o vont warzu an iliz, da ober eun fann pedenn, met setu, eur wech

digouezet er penn-laez d'ar vourc'h, ma klevan kan en eur c'harr-di. Harpa 'ran ha selaou, hag e welan tud bodet en diabarz hag e toull an nor. Ar chapeled 'oa. Eur blijadur 'oa gwelout aze paotred yaouank ha gwa-zed nevez dimezet, o pedi kalonek.

En eun amzer ma weler kemend a dud o ruzia eus o Feiz, na kaer oa klevout ar bedenn hag ar c'han o sevel diwar muzelloù, diouz kalon ar baotred kadarn-ze stardet an eil ouz egile en eul loch foenn re striz evito.

Kaeroc'h c'hoaz gwelout eur strollad mat bodet e toull an nor o pedi hag o kana hep aon na mez.

N'en em zantemp ket c'hoaz dirag an danger, goulskoude, hag ar prezegour, eur serjant eus a Bont-Aven, unan hag a oar komz, ret eo lavarout, en eur gomz e-tre peb dizenez, ma lavare d'eomp pedi, n'eo ket evidomp hon unan e lavare d'eomp hen ober, maet evit hor c'herent hag ar re a oa war linennou an tan hag an drailh. Na gomze ket d'eomp eus an dangerou a oa war hon tro. Gwir eo e oamp, eiz deiz a oa, el linenn genta hep na tenn kanol na tenn fuzuilh ebet, koulz lavarout, hep gwelout koulz lavarout, karr-nij ebet.

An danger a zeblante pelloc'h breman eget pa oamp en hent warzu an harzou, ha koulskoude, me gav d'in n'am eus ket gwelet alies o pedi gant kement a feiz.

Karet am bije gwelout aze ar re a gomz eus ar Vretoned aonik o tiskouez o feiz.

Aonig ar re-se, dastumet war ribl an hent bras da gana gloar da Zoue ha d'ar Werc'hez?

Nann dirag kristenien ken dispont, ken gredus, den n'en dije kredet dont d'ober goap.

En noz-se en em rois da gousket, eurus, em gwele plouz !

R. V.

NERZ KALON HOR C'HENVROIZ ER BREZEL

Hol lennerien a zo bet eurus bras o lenn liziri kenta ar re a'chanomp a zo dindan an armou. Kendek'her a eta da embann ar re all a zigouezo-ganeomp.

...Ouspenn eiz deiz 'zo am eus bet ho lizer ha « Feiz ha Breiz » gant « Envoriou eur Gakouzez ». Karet am bije respont d'eoc'h kentoc'h, met eiztez 'zo hon eus bet kalzig a zirekamant.

...Eur vetalenn a lavara'h beza lakaet da heul al lizer, n'ouzon ket petra eo deut da veza, n'am eus gwelet liou ebet anezi ; marteze eo kouezet en eur zigori all lizer. D'an noz oa, en eul loch foenn hag ar goulou ne rae ket kalz a sklerijenn. Met bez ez eus warnon diou vetalenn : metalenn ar skapular, hag eun all a Stez Anna Wened, elec'h m'eo bet va zad ha va mamm o pardona er bloaz-man.

Grêt hon eus teir zizun breman, el linenn genta hag emichans abarz pell aman ez aimp war hor c'hiz da gemer repoz.

Daou vataillon eus ar rejimant a zo chomet adreñv, ne jomo ket atao tro ar memez re da veza er penn araok. N'ouzon hag e vimp losket e peoc'h re en holl pa vimp adreñv met fizians am eus e kavin muioc'h a amzer da lenn Feiz ha Breiz eno, evelato, eget n'her gran en toull ankenius-man. Digas a ray eun tammig gwre d'am c'halon !

BEZ E VO EVEL EUR C'HLAOUENN VEO EUS HON OALLED breizat...

...Kenavo, ha d'eoc'h a galon,
ho Y. R.

Unvames Oberou Breiz a gas d'emp al lizer-all man :

...Je vous envoie mes remerciements les plus sincères. J'ai été vraiment touché par votre geste. Vous me connaissez à peine et vous me gâtez. J'ai eu la preuve de votre perspicacité dans le choix des livres que vous m'a-

vez expédiés. C'était un de mes rêves de pouvoir acheter certains d'entre eux. Vraiment rien n'y manquait, même pas le brin de bruyère. J'ai respiré vingt fois, trente fois, cette odeur de nos landes bretonnes. J'ai eu l'impression de me trouver au milieu des landes de Lanvaux. Malheureusement, ce n'était que mon esprit qui chevauchait à travers Breiz. Quant à l'écusson, je le porterai précieusement sur mon cœur. Chers compatriotes, je vous remercie de tout cœur.

Ma vie nomade continue et j'oublie facilement que je suis en guerre. Malheureusement, le soir, mon humble couchette de paille me ramène à la réalité. Je vous écris sur les genoux, à la pâle lueur d'une bougie. Heureux suis-je de mon sort quand je pense à ceux qui se battent sous tous les temps. Je crois que le temps pluvieux n'est pas que le propre de notre Bretagne. Quand je parcours la campagne ardennaise (qui possède son charme), il m'arrive souvent de rêver à Breiz. Quand reverrais-je hélas, mon petit village »...

Actuellement, j'essaie d'apprendre le K.L.T. J'ai ici un camarade de Plouescat et petit à petit, je prends l'accent finnistérien. C'est pénible dans les débuts mais avec la persévérance, je réussirai. En plus, je reçois régulièrement « Dinunamb ». Tout cela ne fait que me rapprocher de ma Bretagne. Je crois que Breiz n'a jamais eu davantage de prix pour moi. Désormais je comprends mieux les paroles de J. P. Calloch « o Breiz »

El verniken ar er roh.

Me halon zo stâget dohoh.

J'admire votre dévouement à la Bretagne. Malgré vos difficultés présentes, vous n'hésitez pas à faire des sacrifices pour faire plaisir aux Bretons qui sont aux armées. J'ai senti, dans votre aimable carte, votre résignation en la Volonté de Dieu...

Kenavo ! a greiz kalon, trugeré.

M. P. 25/10/39.

PEDENN EVIT BREIZ

War FEIZ HA BREIZ diweza unan eus hor c'henvel
 andan an armou a rae hanô eus Pedenn gaer Calloc'h
 evit Breiz. War goulenn meur a hini ec'h embannomp
 eul lodenn anez, evit ma vezo muioc'h anavezet ha des-
 ket (1).

Deut omp holl d'Ho, pedi, Jezuz, war hon daoulin.
 Da glask en Ho kalon, konfort en hon ankin :
 Jezuz, C'houi, hor c'hlev, C'houi, hor gwel,
 Ho pet, truez ouz Breiz-Izel !

Jezuz, sheñt ganeomp, hepdoc'h, ne domp netra :
 Hepdoc'h eun bohl a varv, vel eur c'horf heb bara :
 War Ho kalon ma no gouarnet.
 Da bion ez ay ar Vretoned ?

Saver karantezus, d'an druez douget oc'h.
 Ho pet sonj eus gwad hor beus skuilhet 'vidoc'h :
 O Mestr, Ho pet sonj ez omp bet
 Soudarded, Ho kroaz dre ar bed.

Ho pet sonj eus hor mez, hag hon trubuilhou holl :
 Truez, na lezit ket hor Bro da vont da goll !
 Na Ho ped, hon tal war an douar,
 Onz hor c'hlemmou na veit ket bouzar...

Ha c'houi, Tadou ar Vro, c'houi Sent koz holl doujet,
 P'emaomp skuiz el labour, d'hon harpa darnijet.
 Roit d'eomp nerz e kreiz hon anken,
 Gwasantit Breiz da virviken !

Y. B. CALLOC'H

(1) *Pedenn evit Breiz*, a gaver en he fez el leor : AR
 EN DEULIN, a zo ennan eur boked dispar, eus barzone-
 gou ar barz Bleimor. Eul leor dreist evit hor soudarded
 ha martoloded. Priz : 13 lirs, e brezoneg hepken ; 19
 lirs gant eun drañligez c'hallek. Her goulenn ouz : L.
 Herrieu, rener « Dihunamb » Hennebont. C.C. 241-18
 Nantes.

MARVAILHOU BREIZ-IZEL

AR C'HASTELLINAD O KAS AN AMZER EN DRO

Eul labourer douar, hanvet Krapig a oa o chom e
 traou Menez-Kelc'h e Kastellin. Hag ar C'hrapig-se, a
 veze atao oc'h en em glemm eus an amzer. Mennont a-
 rea mont sot pa-wele an traou o sevel fall en e barkeier.

— Ar glao, emezan, eo a vanke. Re a zec'hor... re
 domm an heol... fia me oar !

Hag eun dervez, Krapig a lakeas en e benn mont da
 gaout Doue d'ar baradoz.

Goude bale pell e tigouezas.

Ar c'henta gavas voe sant Per.

— C'houi eo ar porzier aman, a lavare d'ezan.

— Ya, va mignon.

— C'houi c'hell lavaret d'in mar plij, piou a en em
 emmell' eus an amzer e palez an Dreinded !

— Peseurt amzer ? an amzer vras pe an amzer c'hlaou ?

— Eus an eil hag egile, aotrou sant-Per.

— Evid an amzer vras ema sant Barnabas, hag evid
 an amzer c'hlaou ema sant Medar.

Ar c'hastellinad a voe kaset da eur gambr euz ar ba-
 radoz. Hag e voe galvet da zont d'e gaout sant Barna-
 bas ha sant Medar.

Ne ouezer tamm ar pezh a dremenas etrezo. Met, evid
 an doare, e ranke beza bet tabut. Rak an daou zant a
 bignas da gaout Doue.

— « Aotrou Doue benniget, e lavarjont d'ezan, ni a
 zo o tont da veza sinkanet gand eun istrogell, eus Kas-
 tellin. Lavaret a ra e reomp fall hon labour : ez eus re
 a zec'hor, eo devet an traou war an douar gand an
 heol. Ha ni oar... Mat a rafec'h o lakaat ar penn-eog-se,
 eur pennadig er purgator ! »

An tad Eternel a deuas eur mousc'hoarz war e vu-
 zellou hag a lavaras d'ezo kemenn d'ar C'hastellinad
 dont d'e gaout.

Krapig, a c'hellit kredi, n'oa ket re a lorc'h ennan o vont da gaout an Aotrou Doue. Met floura a reas e vleo, renka mat e chupen en dro d'ezan hag hen e baradoz Doue, e dog en e zorn.

Goude beza stouet e benn dirag Mestr an Nenv hag an Douar, e lavaras d'ezan ar pezh en devoa dija lavaret da sant Barnabas ha da sant Medar.

— « Ar pezh 'zo sur, emezan goude, ma karfech, Aotrou Doue, karga eul labourer-douar da gas an amzer, en dro, ne vefe ket graet kement a glemmou ha 'ma raer, bemdez, beteg-hen. »

— Mat eo, eme an Tad Eternel, mat eo. Pegwir e maout aman, me da garg eus an amzer epad c'houec'h miz. Ma teues abenn da lakaat an holl eurus, me a roig d'it keit ha ma vo ar bed en e zav, ar garg an oa roet da zant Medar.

An daou zant a gasas ar C'hastellinad d'ar gambr e oa skrivet warni : Avel, glao, arne, kurun, amzer vrag, glao bihan, morenn ha me oar, c'hoaz?

— Te, sell, a lavaras d'ezan an daou zant, n'az peus netra da ober nemet chacha war lasou evid kaout ar pezh a zo skrivet dindano hag e laki ar mekanikou-se da vont en dro. Pa pezo c'hoant kaout glao, chach war al las-man ; amzer vrag : war al las-se. War al lasou all e vo ar memez tra. Evelse az pezo an amzer a giri.

Kalz plijadur d'it er gambr-man, aotrou Krapig ! Ni deuiñ en dro da welet, a-benn c'houec'h miz aman.

Hag int-i, sant Barnabas ha sant Medar, en em dennas en eur gambr a gostez, d'ober eun taol c'hoari domino.

Krapig, a c'hellit kredi, a oa lorc'h ennan.

Sellet a reas ouz al lasou hag ouz ar mekanikou an eil goude egile.

Ha pelloc'h, evid eun esa ha netra ken, e chachas warno pep hini d'e dro. Ha da viz mae e lakeas da goueza erc'h e Kastell-Paol ; kazarc'h e Montroulez ; glao-puilh e Kastellin ; frim e Kemper hag avel-put ha skorn e Kemperte.

Met kement-se n'oa nemet diwar c'hoari. En em lakaat a reas da ober e vicher nevez a zevri. Dreist holl e tiwallas da rei gwall avelou. Digas a rae war an douar an amzer en dije karet kaout ma vije bet c'hoaz en e diegezh e traou Metiez Kêl'h.

Kaout a rae d'ezan ez ae mat an traou ha bep ar mare, e lavare : — Me laka n'o deus ket da glemm eus an amzer, e Kastellin du-ze. »

Hag e frôte e zaouarn hag e kordé e varo :

— « Evid ma en em glemmont, a lavare c'hoaz, ne ouzon ket peseurt amzer e vo red rei d'ezo. »

Koulskoude, ar c'houec'h miz a oa tremenet.

An daou zant a zistroas da gambr an amzer.

Ha, dre urz an Aotrou Doue, ar C'hastellinad a voe kaset war an douar evit gwelet ha kavet mat oa e labour gand e genvroiz.

Lorc'h ennan, Krapig a ziskenn, douget war eur goabrenn. En eur ziskenn, e sonje e teue d'ar zulfarlerc'h an holl d'e drugarekaat ha da baea banneou d'ezan. Marteze, zoken, diwezatoe'h, e vije tennet e boltred war blasenn foar sant Lukas. Piou oar?...

Met allas ! n'eo ket evel a zonje e tremenas an traou. Pa voe gwelet o tiskenn, eun bern tud a redas beteg ennan. — « Den sot ! a lavare an holl d'ezan, emma kollet cost ar bloaz-man ganez. N'eus bet netra er parkou. Morse, n'eus bet amzer vat d'an trevajoù. Pa veze red glao, ez peus roet heol tomm ; pa veze red heol tomm ez peuz roet yenien. N'ez peus ket a vez... »

Kalz a venne skei gantan.

Met ar re a youc'h c'hoaz ar mui a oa ar merc'hed yaouank. Deiz pardon Kastellin, diouz ar mintin, e rae eun heol eus ar re gaera. Lakaet o devoa o dilhad ar mui fichet na petra 'ta? Hag epad ar prosesion e reas eur glao spontus, ma oant lakaet holl evel maskaradenou. Da lun ha da veurz ar pardon oa bet memez tra.

Krapig, emichans, ne wele, d'an deizioù-se, nemed e irvin hag e gaol bihan, ha ne zonjas tamm e pardon e barrez.

Evit troc'ha berroc'h an daou a oa araok e penn an amzer a gemeras, a-nevez, o c'harg. Krapig n'en em glemmas mui eus an amzer vrao.

Labourat a reas gwella ma c'helle e zouarou e traon Menez-kelc'h.

*Kalon an den a zo c'hoantus :
P'he deus bet gwenn, e c'houlenn ruz
Pa vez sec'hor e c'houlenn glao,
Eun dra bennak a vank atao.*

K. JEZEGOU.
(En e leor : « E korn an Oaled »).

AN DIBAB

Emañ Yann Lontek ha Fañch Teo o tebri merenn a-samblez. Daou damm kig a zo war ar plad, unan bihan hag unan bras.

Yann : — Ata, Fañch, stag ganti !

Fañch : — Te a-raok, va mignon.

Ha den ne fell d'ezañ en em zervicha ar c'henta. A-benn ar fin, Yann Lontek a ra. Dioustu e kemer ar brasa tamm.

Fañch : — Se n'eo ket traou da ober, Yann. En em servij a rez ar c'henta, hag ez a ar jekenn vrasa ganit !

Yann : — Ha ma vijes bet ar c'henta da zibab e-barz ar plad, pehini 'pije-kemeret ?

Fañch : — An tamm bihan, evel just !

Yann : Mat ! Sell 'ta, ha n'emañ ket ganit emañ ?

(Digaset gant Kerlann).

TEODEO AR MERC'HED

E peseurt miz e kaoze ar merc'hed an nebeuta ?

— E miz c'houevrer, dre ma n'eus nemet eiz devez war-nugent ennañ.

HAG HER C'HLEVET HO POA ?

Wardro c'houec'h kant yez disheñvel a vez komzet en Europ.

Er China hag er Sav-heol, ar gwenn eo liou ar c'hanv. Eur marc'hadour eol ha ne ouie ket an dra-se a livas e di e gwenn ; den ne gredas mont war e dro hag e rannkas serra e stal.

Had a zo hag a vez eiz deiz o tiouan ouz sklerder an heol ; pa vez laket warno gwer glas e tiouanont e daou zervez.

An Aotrou Mussolini en devez, evel pae, 410.000 lur ar bloaz, da nebeuta.

En eur mirdi, e Munich ez eus eun daolenn hanvet « ar Pesketaer Ruz ». Diskouez a ra an diaoul, gwisket gant dilhad ruz-tan o pesketa an dud a weler o neunv, en dro d'eun higenn, evel ar pesked en eul lenn, hag ar pezh a stag ar pesketaer ouz e higenn eo gwech an aour, gwech ar c'hleze, gwech ar gurunenn, gwech ar gwin, gwech ar c'hoari ha me a oar-me !

Kezeg Breiz eo gwella kezeg a gaver war an douar ; her gwelet hon eus epad ar brezel diweza hag er brezel-man e vo gellet her gwelout adarre.

Holl armeou ar bed a glask kaout hor c'hezeg, zoken ar re bella, evel arme ar Japan hag hini ar Chili.

Gwelout a reer ar c'hizier oc'h en em walc'hi.

Met daoust ha gouzout a rit e ra o enebourien, al logod, kemend-all ?

Mont a reont kalz buanoc'h, avat. Ha da walc'hi o fenn, e reont gant o daou bao a-raok.

Da walc'hi o lost e lakaont anezañ da dremen buan buan etre o dent.

N'o deus ket da lufra o bleo, rak ne vern pegen dis-kempenn e vefe, e teu en-dro en e blas drezañ e-unan.

KELEIER AR MIZ

Maro Arc'heskob Breiz

D'an deiz kenta eus a viz du, an Aotrou Mignen, arc'heskob Roazon ha n'en em gave ket a-walc'h war e du, en devoa galvet an Aotrou Cogneau, eil eskob Kemper da ren, en e lec'h, oferenn-bred ha gousperou Gouel an Holl Zent.

Pa zigouesjod eus ar gousperou e oa toc'hor ; amzer epken d'an Aotrou Cogneau d'e noui hag e oa tremenet. Pevar bloaz ha tri ugent en devoa.

Eur Vandead oa, met karet a rae Breiz, eme an Aotrou Duparc, betek e pajennoù kosa he Istor. Klask a rae kaout tro da enori he Sent koz ; ren a eure goueliou bras kantved sant Konvoyon e Redon ha rei a eure sant Melani da batron da eskopti Roazon ; gwelet e veze e pardonioù bras ar vro, e Keranna, er Palud, er Folgoat hag er bloaz-man end-eeun e renas, en e eskopti, goueliou kantvet bloaz Urz Leanezed bihan ar beorien, savet gant ar Plac'h vat Jann Jugan, a zo digor prosez he santelez e Rom.

SKOL VREZONEK « OBER »

An dimezell Marc'harit Gourlaouen a ra d'eomp da anaout e ya atao en dro skol dre lizer OBER. Ar c'henteliou, evit deski len ha skriva ar brezoneg, ne goustont netra, evel ma ouezer.

Chomlec'h Ober eo : M. Gourlaouen, 30, ru Coederie, Douarnenez.

AR C'HELAOUENNOU BREZONEK

Gant ar brezel, darn eus hor c'helaouennoù a zo kouezet. Koulskoude, meur a hini a gendalc'h e kreiz ar stourm da zerc'hel plom en he sav banniel Breiz : *Dihunamb, Breiz, Sav, Studi hag Ober, Le Réveil Breton*, (Unvaniez Arvor) ha *Feiz ha Breiz*.

GWALARN

Roparz Hemon, galvet dindan an armou hor peul da rei da anaout e chom breman GWALARN hep beza moulet eur pennadig ; dioustu ma c'hello, avat, e stago gant al labour-se adarre.

Fizians hon eus e c'hello dizale, kelaouenn lennegel ar Vretoned, beza a nevez etouez he lennerien.

KELEIER EUS HOR MIGNONED

ER BEDI A REOMP

Erbedi a reomp ouz hol lennerien : Arzur Dizet, eur c'hloareg, ginidik eus a Dregunc, hag Yvon Kerveillant, eus a Landudec, kure e Gwipavas, maro o daou er brezel.

Doue r'o fardono

EUN EURED

An Dr Perquis, eus a Roazon, a gemenn d'eomp ez eo bet eureujet an Dimezell Perquis e verc'h gand an A. Jalm Brejon, kelenner war ar gwir e Skol-Veur Roazon, d'ar 5 a viz here 1939, e iliz an Itron Varia e Roazon.

Hor gwella gourc'hemennou d'an dud nevez.

EUR VREIZADEZ MUIOC'H

Jann-Loeiza hag Herri Caouissin a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivilez o merc'hig Gwenola, ganet e Kastell-Paol da zeiz gouel sant Gwenael, d'an 3 a viz du 1939.

Hor gwella gourc'hemennou d'ar gerent ha bennoz sant Gwenole d'e filhorez vihan.

TALENN 1939

KENTELIOU	PAJENN
Liziri hol lennerien, gant Y. V. P.	1
Penaos ho pezo eur bloaz mat, gant L. B.	4
Ar boan, gant Y.V. Perrot	33
Eur Vretonez yaouank, gant H. B.	
Penaos deski brezoneg, gant F. Vallée.	47
Penaos e ri te da Goraiz, gant L.B.	49
Al Levenez, gant Y.V. Perrot.	51
Kentel Sul hag Amzer Fask, gant Y.V.P.	81
Gouelioù, c'hoarioù, gant G. Gerzadiou.	88
Eun dro e Keranna, gant Tintin Anna.	89
Gwelomp c'hoaz, gant Y.V. Perrot.	111
An Tantez, gant L.B.	115
Al Lorgnez.	121
Envroù eur Gakouzez, gant an Tad Gaumaize ha V. Seite.	123
Da be skol kas hor bugale	146
Kentel an Tad Montford	148
Fallgaloni, nann ! gant L.B.	149
Ar Baradoz	208
Nerz kalon hor c'henvroiz er brezel	210
Al lizer Meur Summi Pontificatus	224

ISTOR

Sant Cadog	7
Sant Telo, gant Y.V.P.	36
Pius XI ha Pius XII.	64
Sant Gwigner, gant Y.V.P.	66
Sant Goneri, gant Y.V.P.	93
Kantved ar Barzaz Breiz	94
Kantved Telenn Arvor	177
Buhez August Brizeug	178
Theresa Neumann.	218
Feiz birvidik Poloniz, gant Herri.	220

MARVAILHOU

Sac'h biniou Tad koz hag ar pemoc'h gouez.	9
Sac'hadig douar Rumengol, gant Y. Gorrigan.	52
Ar Boch-ruzig, gant Pintig Pagan.	57
Maro sant Joseph.	72
Goude ma vez evet ar chistr, gant Ch. Calonnec.	153
Ar c'hastellinad o kas an amzer en dro, gant F. Jezegou.	

SONIOU HA GWERZIOU

Ar miliner, e vab hag e azen.	13
Ar Chapel, gant J. L'Helgouac'h.	40
E Brezoneg, gant Tintin Anna.	48
Koroll ar c'horriganed, gant T. Anna.	50
Mouezioù ar vereuri, gant F. Vallée.	63
Ar Siou fall, gant Y.R.T.	117
Telenn Arvor, gant August Brizeux	184
Aux Prêtres de Bretagne, gant Brizeug	207
Kalvar ar C'hroaz-Hent, gant L. Breiz.	216
Nedeleg, gant Laouenanig Breiz	

C'HOARIVA

Ar C'hemener, gant J. ar Bayon.	157
---------------------------------	-----

Yec'hed ar Yugale ar SIROP FERET

a eneb an Doken

Graet gant louzaouennigou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar yugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma feller roer morse en aner d'ar yugale taget gant an doken, an trouk'ennou laez, ar werbl, an doureier fall, droug-arroue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzell hag an dreo, ...

En vente dans toutes les pharmacies

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi) BREST.